

LIGET ÓVODA

„Debrecen Város Közoktatásáért” Díjas Óvoda
4031 Debrecen, Bartók B. út 78.

LIGET ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAM

Debrecen
2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1. ÓVODÁNK ADATAI	4
2. ÓVODÁNK JELLEMZŐI	5
3. GYERMEKKÉP	6
4. ÓVODAKÉP - AZ ÓVODA FUNKCIÓI	7
5. NEVELÉSI KONCEPCIÓNK, CÉLUNK, FELADATUNK	8
5.1. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATA	11
5.1.1.A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	13
5.1.2.A tevékenységek szerepe a nevelési cél érdekében	15
5.1.3.A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	17
6. TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI	20
6.1. Tárgyi, objektív feltételek	20
6.2. Személyi –szubjektív- feltételek:	24
6.2.1.Pedagóguskép – hatásrendszer.....	26
7. TEVÉKENYSÉGEN ALAPULÓ NEVELÉS FEJLESZTŐ FELTÉTELEI	28
7.1. Az egészséges életmód alakítása–Teljes körű egészségfejlesztési program	28
8. A FEJLESZTÉS TARTALMA	47
8.1. Játéktevékenység.....	48
8.1.1.Játékfajták	50
8.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	54
8.3. Érzelmi, erkölcsi, értékorientált közösségi nevelés – ünnepeink.....	61
8.3.1.Beszoktatás – Befogadás.....	61
8.3.2.Érzelmi-erkölcsi-közösségi nevelés –szociális tanulás.....	63
8.3.3.Értékorientált közösségi nevelés	64
9. ÜNNEPEINK, HAGYOMÁNYOS RENDEZVÉNYEINK	67
10. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	73
11. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG	80
12. KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE	83
A társadalmi érintkezést, kapcsolatteremtést megalapozó komplex tevékenységek	84
12.1. ANYANYELVI NEVELÉS	84
Társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek	90
12.2. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	90
12.2.1. A külső világ tevékeny megismerésében, megvalósuló, matematikai tartalmú tapasztalatszerzés	99
Művészeti tevékenységek	103
12.3. VERSELÉS-MESÉLÉS – Dramatizálás – Bábozás.....	103
12.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	109
12.5. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC	116
12.6. MINDENNAPOS MOZGÁS	122

13. A NEVELÉS IDŐKERETEI.....	129
14. AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK, PEDAGÓGIAI TERVEZŐ-ÉRTÉKELŐ MUNKÁJA- A MEGVALÓSULÁS EREDMÉNYESSÉGE.....	132
15. A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSI MEGFIGYELÉSI-MÉRÉSI-ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE.....	138
16. A SZÜLŐ, GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI.....	145
17. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI	151
18. GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉG	157
19. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK	164
<i>19.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladatok .....</i>	<i>164</i>
19.1.1. Hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek.....	164
19.1.2. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek.....	166
19.1.3. Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, speciális gondozása, ellátása.....	168
19.1.4. Fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek.....	171
<i>19.2. Kiemelt figyelmet-és különleges bánásmódot igénylő gyermekek.....</i>	<i>174</i>
<i>19.2.1. Sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladataink .....</i>	<i>174</i>
<i>19.3. Tehetségkibontakoztatás.....</i>	<i>178</i>
20. ÓVODÁINK SAJÁTOS ARCULATAI.....	182
FÜGGELÉK (1-30 oldal)	
Záradék	199

A pedagógiai program jogszabályi háttere és egyéb szabályozók:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (a továbbiakban: Nkt.)
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (a továbbiakban: ONAP)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.)
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (a továbbiakban: Nkt. Vhr.)
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (a továbbiakban: EMMI rendelet)
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről
- Az intézmény alapító okirata

1. ÓVODÁNK ADATAI

Az óvoda neve: OM azonosítója: Székhelye:	LIGET ÓVODA 030869 Debrecen, Bartók Béla u. 78.
Telephelyei:	Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye Debrecen, Babits Mihály u. 2.
	Liget Óvoda Tessedik Sámuel Utcai Telephelye Debrecen, Tessedik Sámuel u. 218.
Alapító okirat szerint engedélyezett maximális gyermeklétszám:	247 fő
A köznevelési intézmény típusa:	Óvoda
Fenntartó neve, székhelye:	Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata
	4024 Debrecen Piac u.20.
Az irányító szerv neve:	Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése
A költségvetési szerv alaptevékenysége:	A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 4. § 14a. pontjának a) és r) alpontja szerinti óvodai nevelés, továbbá a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek (akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján egyéb pszichés fejlődési zavarral [súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral] küzdenek) óvodai nevelése , az Nkt. 4. § 10. pontjában meghatározott gyermekfelügyelet , valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 21/B. §-ában meghatározott intézményi gyermekétkeztetés
Az óvoda igazgatója:	Korpai Beáta
A Pedagógiai Program készítője:	Az óvoda igazgatója és nevelőtestülete

2. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk, mint Liget Óvoda, 2013. novemberétől kezdte meg ezen a néven működését. Mint, az óvoda „logójában” is megjelenik, *három, egymástól elkülönülő feladatellátási hellyel rendelkező óvoda-komplexum vagyunk.* Az óvoda nevét fémjelezve, a logónkban is, egy szép ligetes környezetben, az összetartozásunkat kifejezve, egymás mellett helyezkednek el, az egyes óvodákat jelölő, mesei gombaházikók.

Az óvoda székhelye és szakmai, szellemi „alma matere” a Bartók úti óvoda, mely immár, 100 éve, 1925. óta fogadja a kisgyermeket. 1987-től, a Babits Mihály utcai óvodával *integrált intézményként, Bartók-Babits Utcai Óvoda néven működött, sokan „BABAR-OVI” -ként emlékeznek rá.* A legfiatalabb, Tessedik Sámuel utcai, modern, új, 2013-as építésű óvoda, Debrecen, máig egyik legfrekvenciáltabb lakóparkjában, *a Liget Lakóparkban helyezkedik el, és vált névadójává, a három óvodát magába foglaló, új jogi személyiségnek, mint Liget Óvoda.* *Mindhárom óvoda, Debrecen nyugati határvonalán, egymástól viszonylag távol, de egyaránt családi házas, kertvárosi környezetben helyezkedik el*

- A *Liget Óvoda*, székhely -Bartók Béla út 78.- a Hatvan Utcai Kert városrészben, **88 férőhelyes.**
- A *Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye*, -Babits Mihály utca 2.- a „Kertvárosban” található, 1948-ban épült, **69 férőhelyes.**
- A *Liget Óvoda Tessedik Sámuel Utcai Telephelye* –Tessedik Sámuel utca 218.- az „Akadémia kertben” található, **90 férőhelyes.**

Óvodáinkban nagy szakmai elkötelezettséggel, hosszú évek gyakorlati tapasztalatával, a gyermekek iránt érzett feltétel nélküli szeretettel és az óvoda, mint a legcsodálatosabb fejlesztő közegbe vetett hittel, valósítjuk meg, a többszörösen módosított, a Fábian Katalin Tevékenységközpontú óvodai nevelési programjának adaptációjára épült, tevékenységközpontú, egységes, óvodai pedagógia programunkat, azzal, hogy az egyes óvodák, sajátos pedagógiai arculatot is képviselnek.

Felvevő környezet

Óvodáink szociokulturális felvevő környezete kiegyensúlyozott és harmonikusan kiegyenlített értékrendet mutató. A családok többsége, általánosan jó, vagy annál magasabb színvonalú szociális háttérrel rendelkezik. A gyermekek túlnyomó többsége a környezetünkben lévő kertes családi házakból, lakóparkokból, de a közeli lakótelepekről is járnak óvodáinkba.

Intézményi összlétszámunk, a felvehető maximális gyermeklétszámunk, az elmúlt években fokozatosan emelkedett, elsősorban -az óvodaépületek adottságaiból adódóan is-, a Bartók és a Tessedik utcai óvoda vonatkozásában eredményezett nagyobb létszámemelkedést. Óvodánk felvehető maximális gyermeklétszáma: 247 fő.

Általánosan elmondható, hogy szociális státusza alapján, évenként, maximum 1-2 fő hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelünk. A gyermekek érési-fejlődési státusza alapján, sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermekek száma is nagyon alacsony, az összlétszámunkból általában maximum évente, 1-3 fő között van.

A családjaink nevelési értékrendjében, első helyen van a gyermekek kiegyensúlyozott fejlődésének biztosítása, melyben társként tekintenek az óvodára és fontosnak tartják, az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának eredményes, magas szintű érvényesülését. Ezért a gyermekek óvodai nevelésében, együttműködő, és kölcsönös bizalomra, tiszteletre és szeretetre épített kapcsolatot törekszünk működtetni. ***Óvodai programunkban a céljaink, feladataink, illetve, a nevelés-fejlesztés tartalmi meghatározásában, megvalósításában, igyekszünk családjaink véleményét, reális és fejlesztő igényeit figyelembe venni, önállóan és a családokat bevonva, közösen és sikeresen megvalósítani, elérni céljainkat.***

Fontosnak tartjuk a család, nevelési érték-és hatásrendszerének megismerését, alapvetésnek tekintjük, hogy a szülők, a gyermek testi-lelki-értelmi-szociális fejlődéséért a családi környezetben, mindent megtesznek, támogatják.

Intézményünk nevelési értékei iránt a szülők segítőkészsége évek óta töretlen, az ő támogatásuk nélkül nem tudnánk gyermekeink számára biztosítani mindazt az élményt, azokat a különlegességeket, amelyek által ismereteik bővülnek, tudásuk gyarapszik, s egészségesebben fejlődnek. A tudatosan épített jó kapcsolat lehetővé teszi, az inkluzív nevelés értékeinek direkt és indirekt közvetítését is.

3. GYERMEKKÉP

„A gyermek, világra nyitott lény. A simogatásra simogatással,
a jókedvre jó kedvvel, a tevékenységre tevékenységgel felel.”

Mérei Ferenc

Legfőbb emberi és szakmai hitvallásunk, hogy nevelő-fejlesztő munkánk középpontjában a gyermek áll. Valljuk, hogy minden gyermek egyedi személyiség, megismételhetetlen csoda, és a gyermekkor is, egyszeri, megismételhetetlen, a személyiségfejlődést, és az egész életet megalapozó, legjelentősebb életszakasz. A gyermek, szellemi, erkölcsi, biológiai értelemben és szociálisan is fejlődő személyiség, ezért életkori és egyéni, személyiségérésbeli sajátosságait, szükségleteit figyelembe véve és megismerve, -szaktudományos, pedagógiai és pszichológiai megalapozottsággal, - ***tudatosan és szakszerűen törekszünk, a leghatékosabban elősegíteni minden gyermek teljes személyiségének, szabad kibontakoztatását.*** Nevelő-fejlesztő munkánk során, a gyermeki személyiséget tiszteletben tartva, a gyermekek mindenek felett álló érdekének érvényesítésével és az egyenlő esély megvalósulásának garanciájával, szeretnénk biztosítani gyermekeinknek, ***az egyformán magas színvonalú, befogadó, szeretetteljes, előítéletektől mentes nevelést, fejlesztést.***

Minden gyermeknek elvitathatatlan joga van a védelemhez, a különleges gondoskodáshoz és a fejlődéshez. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek, egyéni fejlődésének nyomonkövetésére épülő, fejlesztő tevékenységeink segítségével, a gyermekek önmagukhoz képest fejlődjenek, a meglévő

hátrányok csökkenjenek és az adottság és képességbeli erősségeik felismerésével, kibontakozhassanak a tehetséglehetőségeik.

A gyermekek legfőbb érdekének tartjuk, hogy az óvodai élet teljes időtartamában, érvényesülhessen a játékközpontúság elve, főként, a gyermekek szabadjátéka és a játékos tevékenységszervezés által. Arra törekszünk, hogy a gyerekek örömmel és aktívan, saját választásaik, érdeklődésük és véleményük alapján vegyenek részt, a spontán és tervszerű tevékenységekben.

Szeretnénk elérni, hogy boldog, örömteli, -felfedezéseken alapuló-, az új ismeretek befogadására képes, mások iránt nyitott, harmonikus, személyiségükben fejlett, szociális, innovatív és kommunikatív gyermekeké váljanak. A gyerekek személyiségét leginkább befolyásoló felnőtt és gyermekközösségben érezzék jól magukat, biztonságban és magabiztosan, pozitívan tudják érvényesíteni önmagukat. Az őket körülvevő világot nyitottan, tevékenyen és élményeken keresztül tudják megismerni, és értékeit felfedezni.

4. ÓVODAKÉP - AZ ÓVODA FUNKCIÓI

„Én azt hiszem, gyereket csak úgy lehet nevelni,
ha az ember megtisztelti azzal, hogy komolyan veszi”

Szabó Magda

Óvodai alapfeladataink ellátásában, a gyermek hároméves korától, a tankötelezettség megkezdéséig, ***családbarát, nyitott óvodaként, kölcsönösen és szorosan együttműködve a szülőkkel, hatékony és sikeres társa és kiegészítője törekszünk lenni, a családi nevelésnek.*** A gyermekek nevelése és fejlődése szempontjából, alapvetésnek tekintjük, hogy a legmeghatározóbb, elsődleges szocializációs színtér a család, a családi környezet. A gyermekek megismerési-nevelési folyamatában feltétlenül számítunk a család visszajelzéseire és tapasztalataira. A lehető legjobb feltételeket szeretnénk a gyermekek nevelésében biztosítani, ezért igyekszünk a család és az óvoda, mint fejlesztő környezet között, folyamatosan alakítani, az ***egy irányba ható nevelési-pedagógiai hatásrendszer***t. Ennek érdekében családbarát, nyílt, őszinte és konstruktív kommunikációt működtetünk.

Óvodánk komplex pedagógiai tevékenység és - tudatos, szakszerű, érzelmtámogatott – hatásrendszere, valamint gazdag fejlesztő tárgyi környezete által, megfelelő feltételeket tudunk teremteni a játék és tevékenységközpontú, élményalapú nevelési gyakorlatunknak.

Kulcskompetenciáknak megfelelően, a mindennapi gyakorlati óvodai életben, a ***gyermekek érzelmi biztonságán alapuló kiegyensúlyozott hatásrendszerben,*** a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait figyelembe véve, az egyedi adottságaikhoz, szükségleteikhez igazítva, azt kielégítve (illetve, fejlesztve) igényüknek, érdeklődésüknek, megfelelően, ***változatos, gazdag és többszintű tevékenységek által valósítjuk meg, a közvetlen tapasztalatszerzésen, önvezérelt, aktív cselekvésen, kreatív felfedezésen és konstruktív együttműködésen és kommunikáción alapuló fejlesztő nevelést.*** Ezeket a folyamatokat, folyamatosan és fokozatosan működtetve, minden gyermeket, a saját fejlődési - érési ütemének megfelelő bejárási útvonalon keresztül juttattunk el, ***a következő, kisiskolás életszakaszba való átlépéshez szükséges, belső pszichikus – iskolaérettségi- feltételek eléréséig.***

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Nevelési céljaink és feladataink megvalósításában teljesítjük az óvoda kiemelt és alapvető funkcióit. Minden tevékenységünk alapjának tekintjük a szeretetteljes, befogadó, nyugalmat és érzelmi biztonságot adó, kedves, derűs és örömteli csoport és óvoda légkört.

Óvodánk, óvó-védő funkciójában, kiemelt szerepe van a meleg, gondoskodó, biztonságot nyújtó „fészek-hangulatnak”, ahol a gyermekek lelki-szellemi és testi egészségének védelme és fejlesztése megvalósulhat.

Szociális funkció: A három-hét éves kor közötti időszakban a gyermekek rendkívül szenzitívek az őket körülvevő környezet ingereire, ugyanakkor éntudatuk, énképük még kialakulóban van, érzelmeik erősek, melyek áthatják cselekvéseiket is. Szeretnénk ebben a folyamatban, mint kiemelkedő szocializációs közeg, minden gyermek számára egyértelmű, érthető és átlátható, alkalmazható, ezáltal, kiszámítható és biztonságot nyújtó, de legfőbbképpen, értékteremtő érzelmi, erkölcsi, közösségi szokás-és szabályrendszert biztosítani. Olyan mikro-és makro közösségeket, ahol jól érzi magát a gyermek, annyira, hogy képes legyen új szerepeket, kihívásokat elfogadni, ahol saját önkifejezési lehetőségeit gyakorolhatja és saját kortárs közösségében megtapasztalhatja a problémamegoldás és konfliktuskezelés konstruktív és asszertív módjait a pedagógus, biztonságot nyújtó, segítő jelenlétében. A szociális tanulási folyamatban kiemelkedő szerepe van a gyermek, közösségben megélt élményeinek. A tevékenységközpontú nevelés a szociális életképességet - életre nevelést - minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, ezért a közösségi, társas, együttműködési, érintkezési kooperációra és a kommunikációra, mint kiemelt két képességfejlesztési területre, nagy hangsúlyt helyezünk az óvodai nevelés teljes időszakában.

A harmadik, „nevelő-személyiségfejlesztő funkció”, az óvodai élet teljes időtartamában, valamennyi tevékenységben megvalósul, ennek alapján fogalmazzuk meg óvodánk valamennyi célját, feladatát. Az óvoda, mint „csodapalota”, valamennyi csoportszobájában, termeiben, udvarán, és óvodán kívüli tevékenységeiben, a gyermek mindennap átélheti, felfedezheti az őt körülvevő világ történéseit, varázslatait. Ismereteket, érzelemgazdag élményeket szerezve fejlődnek képességei, formálódnak, alakulnak, személyes kompetenciái. Ezen a varázslatos úton, az óvodába lépéstől kezdve, folyamatosan haladva, biztosítjuk az átmenetet, a „tudás palotájába”, az iskolába.

Így a gyermeket, az első pillanattól kezdve, játékosan, fokozatosan, az óvoda utolsó évében különösen az iskolai nevelés-oktatásra készítjük fel.

A funkciók egymásra hatva, egymást kiegészítve, egymással és önmagukban is komplexitást mutatva garantálják, a tudatos és fejlesztőcélu nevelés megvalósítását.

5. NEVELÉSI KONCEPCIÓNK, CÉLUNK, FELADATUNK

Óvodánk Pedagógiai Programja elsősorban az ***Óvodai nevelés országos alapprogramja***, az óvodai nevelést meghatározó jogszabályok, új alapvetések és a ***Tevékenységek Központú Óvodai Nevelési Program*** (2.bővített kiadás) ***adaptálásával, és a helyi gyakorlatunk egyéni sajátosságainak érvényesülésével került átdolgozásra.***

Figyelembe vettük:

- az eddig alkalmazott eredményes nevelési módszereinket,
- feltételeinket, adottságainkat,
- óvodáink, egyedi, sajátos arculatát,
- óvodapedagógusaink egyéniségét és szakmai felkészültségét.

A tevékenységközpontú nevelés, elsősorban személyiségformálás, melyben a képességek kibontakoztatásának központi szerepe van. ***A program „az életre nevelést” a későbbi fejlődés alapjaként kezeli,*** kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni a gyermeket.

A komplex nevelő-fejlesztő tevékenységrendszer, mint a nevelés kiemelt eszközei, az alábbi, elsődleges gyermeki tevékenységekből épül fel:

- játék, játékos tevékenységekben megvalósuló tanulás
- társas, értékorientált közösségi tevékenység
- munka jellegű tevékenység
- szabadidős tevékenység

A gyakorlatban a tevékenységek egymást kiegészítve, komplex módon jelennek meg a gyermekek óvodai életében. Ezek a cselekvések a gyermeki öntevékenységen alapulnak, így örömforrást jelentenek a gyermekek számára.

A gyermekek spontán fejlődnek a játék és a tevékenységek végzése során, illetve az óvodapedagógus tudatosan irányított fejlesztése által.

A nevelő-fejlesztő pedagógiai tervező munkánk során, ***a négyes feladatrendszernek*** megfelelően a féléves nevelési tervben és a heti, (több heti) tematikus tervben, valamint a csoportnapló más fejezeteiben relevánsan jelenik meg, a tevékenységek tervezése, és a szervezési feladatok.

Nevelési elveink, megegyeznek a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Programban megfogalmazott alapelvekkel, melyek a következők:

- A gyermekközpontság maximális érvényesülése a nevelési szemléletben és gyakorlatban.
- A nevelés elsődlegességének hangsúlyozása.
- A nevelés során kiemelt helyet kell kapnia a cselekvésnek, a tevékenységnek.
- Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.
- Az egyéni tevékenységformák közül a játéknak, mint a gyermek legalapvetőbb és legfontosabb, így legfejlesztőbb tevékenységének, illetve a játékos tevékenységszervezésnek kiemelt szerepe van a nevelési-fejlesztési szemléletünkben, gyakorlatunkban.
- Nyugodt, meleg, szeretetteljes nevelési légkör biztosítása.
- Esztétikus környezet megteremtése.
- Elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékokra és a különböző tevékenységek gyakorlásához.
- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése.
- Esélyegyenlőség megteremtése és biztosítása.
- A gyermek – mint egyedi individuum - tisztelete, a gyermek jogainak maximális érvényesítése.
- A gyermekek differenciált egyéni fejlesztése a csoport, a közösség keretein belül.
- A gyermekek fejlődéséhez sürgetésmentes, egyéni utak biztosítása.
- A gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása.
- A gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése.
- A gyermek mozgásigényének kielégítéséhez, teljeskörű feltételek biztosítása.

- A külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése.
- Az óvodapedagógusok szakmai önállóságának érvényesülése.
- Az óvodapedagógusoknak lehetőség biztosítása, a folyamatos szakmai továbbképzésre, önfejlesztésre.

Programunk nevelési célját a gyermekek:

- *szükségleteinek*
- *tevékenységeinek*
- *képességeinek*

maximális figyelembe vételével, mindig az egyéni adottságokból kiindulva tartjuk a leginkább sikeresen megvalósíthatónak.

Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezzék. Minden gyermeket a megismert adottságainak, kompetenciáinak, a csak rá jellemző tulajdonságainak, kvalitásainak, egyéni érzékenységének megfelelően, egyénre szabott és komplex képességfejlesztés által nevelünk. Ezért, az alkalmazott pedagógiai hatásrendszerünkben, a gyermekek személyiségéhez igazodunk, a neki – az egyedi individuumának -megfelelő személyes, egyéni bánásmódban részesítjük.

A gyermek egyedi személyiségét, egyéniségét tisztelő nevelési szemléletünkkel, minden gyermek számára egyenlő esélyt biztosítunk, személyiségük és társas kapcsolataik sokoldalú, harmonikus fejlődéséhez, hogy minden gyermeknek önmagához viszonyítva, a lehető legteljesebb módon fejlődjön, a testi-szociális-és értelmi képességei, készségei, teljes személyisége.

A differenciálás elvének és eszközeinek érvényesítésével, gazdag módszertani kultúrával, az egyedi, fejlesztő pedagógiai ellátás és az egyéni fejlesztési utak biztosításával, *integráltan valósítjuk meg a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztését,* melynek során, a lehető legteljesebb módon segítjük elő a hátrányok csökkentését és a tehetségigéretű gyermekek képességkibontakoztatásának segítését. Ezért, nevelési elvünk és gyakorlatunkban, a gyermek és személyiségközpontúság érvényesítésével, a differenciálás és egyéni bánásmód alkalmazásával, valósítjuk meg a két pólusú (sokszor komplex) felzárkóztatást és tehetségkibontakoztatást, célzó egyéni fejlesztő nevelést.

A személyes, egyéni bánásmód alapelveinek tartjuk:

- a gyermeki személyiség középpontba helyezését,
- a gyermek érdekeinek mindenek felett való érvényesülésének biztosítását,
- a gyermek testi-lelki szükségleteinek elfogadását, megfelelő kielégítését,
- a gyermek önkibontakoztatásának elfogadását, illetve ennek támogató elősegítését.

A differenciálást a pedagógiai folyamatszabályozásban, a tervezéstől, a megvalósításon át az értékelésig, a korrekcióig, a teljes napirend során, a tevékenységek teljes folyamatában érvényesítjük.

Ennek alapjának tekintjük, a gyermek sokoldalú és átfogó megismerését és az életkori-és egyéni fejlődési sajátosságok, egyéni fejlődési-érési mutatók folyamatos nyomonkövetését.

Az empátia, egymás tisztelete, a másság a különbözőség természetes elfogadására nevelés, alapvető nevelési szemléletünk. Ennek megközelítésében, *az interkulturális rugalmasság is, mely a saját, magyar nemzeti identitásunk, önazonosságunk, nemzetünk legfőbb, kulturális értékeinek, normáinak, alapvető népi, nemzeti, hagyományainknak és szokásainknak szilárd értékrendszerén*

és ennek, a *gyermekek számára érthető és átélhető megélésén* alapszik.

A más nemzetiségű, más kultúrával rendelkező, vagy anyanyelvet beszélő gyermekek inkluzív befogadásában, társadalmi beilleszkedésében, így tudunk megfelelő módon és mértékben lehetőséget biztosítani önazonosságuk megőrzésében, ápolásában.

5.1. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA, FELADATA

Kiemelt célunk:

A komplex óvodai tevékenységstruktúránk által, a teljes gyermeki személyiség kibontakoztatása, a személyiség, és a képességek sokoldalú, harmonikus fejlődésének biztosítása, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

A játék, a tevékenység - és cselekvésközpontúság által szervezett gyermekközpontú óvodai élet működtetésével, a tevékenységek által, a tevékenységeken keresztül, a társadalmi gyakorlatra, az életre való általános felkészítés, nevelés.

Célunk:

- a legmegfelelőbb személyi és tárgyi feltételek mellett, érzelmi biztonságot nyújtó, egészséges-higiénikus-és esztétikus környezetben, az egyenlő esély megteremtésével, változatos, gazdag tevékenységeket, sokoldalú, közvetlen tapasztalatszerzést és élményt biztosító, *egyéni képességeket kibontakoztató, befogadó óvodai élet működtetése.*

- az óvodai tevékenységeken keresztül megvalósuló, komplex személyiség-és képességfejlesztés által elősegíteni, hogy a gyermekek, az óvodáskor végére, az életkorukhoz és önmagukhoz viszonyítva, *a legmegfelelőbb testi-lelki-értelmi-szociális fejlettséggel, mozgáskultúrával, érzelmi és értelmi intelligenciával rendelkező, a természetet szerető, környezetét óvó, egészséges életet élő, a helyi és nemzeti hagyományokat ismerő és tiszteletben tartó, kreatív, innovatív, szociálisan-iskolára érett, szociálisan, kommunikatív, igényes személyiségekké váljanak.*

Ennek érdekében célunk, hogy sikeres és korszerű, tudományos megalapozottsággal és szakértelemmel működtessük a mindennapi nevelőmunkánkat, a szakmai közösségünkkel megfelelő kompetenciával, attitűddel, a fejlődés iránt, motiváltan és elkötelezetten tudjuk, a gyermekek számára biztosítani a boldog, örömteli, sokszínű élményekben és tevékenységekben megvalósuló komplex személyiségfejlesztést.

A gyermekek, a közösségi és egyéni felfedezések, játékok, tanulási tevékenységek által, *belsővé vált, használható és produktív tudást, ismeretet szerezzenek, és pozitív énképpel, belső harmónián, szilárd értékrendszeren, életigenlő, egészség-és környezettudatos beállítódás által, önmaguk és a társadalom számára pozitív önértékesítéssel, kompetens és sikeres személyekké váljanak.*

Kiemelt általános feladatunk:

Programunk a gyermek középpontba helyezését és az óvoda, nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

A tevékenységközpontú pedagógiai programunk szerinti feladataink:

- A gyermekek feltétel nélküli szeretetén, elfogadásán és a kölcsönös bizalmon alapuló, derűs,

- nyugodt, biztonságot és a nevelést támogató, **csoporthoz és óvodai légkör megteremtése.**
- **A gyermeki szükségletek** (testi-lelki-/értelmi-érzelmi-akarati-/szociális) kielégítése, gondos és gondoskodó ellátása. A gyermeki motiváció, igények, (szükségletek) fejlesztése.
  - Minél jobban megtervezni, megszervezni a gyermekek tevékenységeit úgy, hogy ezek a **személyiségfejlesztés érdekében rendszert képezzenek.**
  - **A tevékenység – játék - központú tanulási környezet megteremtése, a tevékenységi formák fejlesztése, komplex megvalósítása.**
  - Az élményt nyújtó, a gyermek önállóságát, aktivitását ösztönző, pozitív, támogató, segítő, **fejlesztő környezet megteremtéséhez a megfelelő tárgyi-személyi környezet biztosítása.**
  - **A különböző, egyéni sajátosságokhoz igazodó differenciált fejlesztés, önvezérelt fejlődés,** körülményeinek biztosítása, a tanulási, az önálló tanulási készség, képesség fejlesztése.
- Minden gyermek számára, neki megfelelően –egyéni bánásmóddal, adekvát módon, mértékben biztosítani a nevelési tartalmak, értékek által, **a teljes képességprofiljának harmonikus fejlődését, a belső pszichikus feltételeinek iskolára való érettségét,** az óvodából-iskolába történő átlépés fokozatos, és az óvoda három év időtartamában megvalósuló folyamatát.
- Mindezek érvényesítése mellett, **a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő,** sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a tartós gyógykezelés alatt álló, illetve a kiemelten tehetséges gyermeknek **az egyéni képességeikhez igazodva, speciális igényeik figyelembevételével, az állapotuknak legmegfelelőbb, -fejlesztő pedagógiai ellátás- és fejlesztő nevelés biztosítása,** hogy a legeredményesebben valósítsuk meg, a lehető legharmonikusabb fejlődésük elősegítését és ezáltal, a sikeres társadalmi érvényesülésüket.
- **A társadalmi gyakorlatra, az életre való felkészítésben,** az önmaga és a külső világ megismerésében **az óvodai élet tevékenységi formáinak és ezen belül is a legfőbb egyéni tevékenységformáknak komplex,** - a gyermekek előzetes ismereteire, élményeire, természetes kíváncsiságára, érdeklődésére, és a megismert életkori és egyéni adottságaira, készségeire és képességeire alapozva, - tudatos és fejlesztő célú, **differenciált működtetése.**
  - **Az alkotó és cselekvő tevékenységek által - és keresztül,** fokozatosan elősegítjük a gyermeknek önmaga, és - **a társadalom-** fenntartható fejlődéséhez szükséges, **-a társas közösséggel konstruktív,** - öndifferenciált, önfejlődési, önmegvalósítási képességstruktúrájának alakulását. Melyhez a gyermek megértésén, a tevékenységekbe való bevonásán keresztül, önbizalmának, ön-és társértékelésének fejlesztése, a kipróbálás, próbálkozás, gyakorlás, a szabad választás, döntés, vélemény és kérdéskultúra megteremtéséhez, a személyi-és pedagógiai hatásrendszernek, illetve a fejlesztő tárgyi környezetnek, a lehető legteljesebb módon történő biztosítása.
  - **A gyermekek egészséges életritmusát támogató, tudatos, folyamatos és rugalmas napi-és hetirend működtetése,** mely által igényüknek, érdeklődésüknek megfelelően kapcsolódhatnak be a különböző tevékenységekbe a gyermekek.
  - **Kulcskompetenciáinknak megfelelően a tudatos, komplex tevékenységstruktúra által,** a gyermekeknek a saját társas közösségeiben, változatos élmény és cselekvő közegben megteremteni **a kommunikáció és kooperáció képességegyüttes fejlődésének** tartalmi, illetve, módszer és eszközök általi, fejlődési lehetőségeit.

- **Óvodáink egyéni sajátos, kiemelt pedagógiai céljainak megfelelően,** a pedagógiai programunkban, az adott nevelési – tevékenység területhez tartozó, általános műveltség tartalmaknak a mélyítése, gazdagítása által, a sajátos arculatnak megfelelően, az adott terület tovább fejlesztése, kibontása, gazdagítása.
- **A gyermekek fenntartható környezet-és egészségtudatos gyakorlati tevékenységeinek megszervezése** és a fenntartható jó szokások alakítása, a társas, közösségi tevékenységek által, a **konstruktív, asszertív kommunikáció alapjainak megteremtése,** az anyanyelvi –és kommunikációs készségek, képességek fejlesztése, az óvodai élet valamennyi tevékenységében.
- **Az életvezetési készségek komplex fejlesztése,** melyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz, a pozitívan érvényesítő önmegvalósításhoz.
- **Mintaadó kommunikációs és személyi-szociális viselkedés,** magatartás működtetése a gyermekekkel foglalkozó felnőttek közvetítésével.
- **Az értékorientált közösségi élet szervezése, az óvodán belüli és kívüli tevékenységekkel,** különösen az óvodai érték közvetítő hagyományos és nemzeti ünnepekre, értékteremtő helyi programokra. Olyan közösségi tevékenységek szervezése, mely által kialakítjuk és pozitív érzelmi kötődéssel megerősítjük a gyermekeknek a szűkebb és tágabb környezethez, (óvoda, Debrecen, hazánkhoz) annak természeti értékeihez való viszonyulásukat.
- **A gyermek és a gyermekközösség fejlesztése** céljából, tudatosan és pedagógiai programunknak megfelelően működtetjük **a gyermek és gyermekcsoport megismerési módszereinket** és erre építve valósítjuk meg fejlesztő célú nevelésünk tartalmait. A folyamatos és differenciált fejlesztési, nevelési utakat, folyamatosan nyomunkövetjük, **a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető értékelő, mérési rendszerünk** szerint. Ebben a folyamatban is szorosan együttműködünk – a tájékoztatáson túl – a családokkal.
- **A szakmai, pedagógiai munkánk iránt elkötelezettek vagyunk, egyéni és közösségi felelősséggel valósítjuk meg a pedagógiai programunkban foglaltakat.** Működtetjük a belső ellenőrzés, önértékelés, teljesítményértékelés pedagógiai folyamatokat és a mindennapi nevelő munkánkban, az önreflexiót. Az önelemző, értékelő, ellenőrző-értékelő rendszer működtetésével, a levont tények, tapasztalatok, mutatók által, korrigáljuk pedagógiai folyamatainkat és ezek által biztosítjuk folyamatos fejlődésünket.

5.1.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

A szükségletek és azok megfelelő kielégítése, a gyermek, fejlődő személyiségében jelentősen meghatározó szereppel bír. **Az életkori szakaszhoz köthető alapszükségleteik is egyéni eltéréseket mutathatnak, és egyénenként is egyedi szükségleteik lehetnek.** A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében még sajátosabb, speciálisabb szükségleteik vannak. Ezért az óvodába lépés első pillanatától, a gyermekek egyéni, teljes személyiségstruktúráját indirekt és direkt módszerekkel igyekszünk megismerni, feltérképezni. **A gyermek egyedi igényeit, testi-lelki-szociális szükségleteit és ezek szerepét tekintjük a nevelés alapjának, a gyermeki tevékenység kiindulópontjának.** Mindannyian abban hasonlóak, hogy fejleszteni csak akkor lehet őket, ha a szükségleti hierarchia alapján testi, lelki igényeiket kielégítettük.

Az óvodáskorú gyermek legfontosabb alapszükségei:

A gyermekek lelki-érzelmi szükségleteinek megfelelően, ***érzelmi biztonságot és szeretetteljes, bizalmat közvetítő, családi csoportlétkört tartunk fent.***

Melyben minden gyermek számára, ***az egyéni szeretet igényének*** és kifejezésének megfelelően, biztosítjuk a legfontosabb szeretetnyelveket a kommunikációinkban, a metakommunikációinkban - érintés, mimika, gesztus által, valamint ***a szeretet megnyilvánulásokkal***, melynek fontos része a feltétel nélküli elfogadás, figyelem, a személyes beszélgetések, a kölcsönös bizalom, a pozitív megerősítések, az érdeklődés, az elismerés, a ringatás, az ölebe vétel. ***Kiegyensúlyozott csoportműködést teremtünk***, egészséges, a gyermekek biológia-fiziológiai-és mentális ***szükségeihez rugalmasan alkalmazkodó, napi-és hetirend kereteiben***, gyermekközpontú, a gyermekek által jól érthető, biztonságot és egyenlő esélyt biztosító, ***következetes, állandó érték, szokás-és szabályrendszert működtetve.***

Tudatosan törekszünk arra, hogy a gyermekek biztonságban, szeretetben érezzék magukat, vidám légkörben töltsék egész napjukat, és jól beilleszkedjenek a közösségbe.

Így a gondozás, amely alapvető feladatunk, hozzájárul a növekedéshez, fejlődéshez, egészségmegőrzéshez és a helyes életritmus kialakulásához, az életvezetési készségek fejlődéséhez. Az érzelmi biztonság, a jó hangulat megteremtését a reggeli üdvözléssel kezdjük, ami a gyerekek számára azért fontos, mert érzik, hogy örülünk érkezésüknek, fontosnak tartjuk őket.

Ez a pár mondatos, egyéni beszélgetés alkalmat ad arra, hogy megismerjük a gyerekek, ***aktuális pillanatnyi testi és lelki, érzelmi állapotát***, aminek ismeretében tervezzük tovább, a közös napunkat.

A gyermekek testi szükségleteinek kielégítéséhez, intimitást és gondoskodást, a fejlődését maximálisan támogató táplálkozást és pihenést, illetve megfelelő minőségű és mennyiségű mozgást és szabad levegőn való tartózkodást biztosítunk számukra.

A fejlődő gyerekek életében az étkezés - mint alapvető testi szükséglet - kiemelt helyet foglal el. Az eltérő családi szokások miatt ***folyamatos tízóráival*** biztosítjuk az optimális étkezést.

A szükségletek életkoronkénti változásának ismeretében, a délutáni pihenés idejét középső- és nagycsoportban szükség szerint csökkentjük. A nem alvó vagy már felébredő gyerekeket arra szoktatjuk, hogy ne zavarják alvó társaikat.

A gyermeknek az önfogadás, önbecsülés iránti igényét, az egyéni bánásmód által, a felé tanúsított bizalommal, tiszteletteljes megszólítással, kommunikálással, érdeklődésére, véleményére, érzelmi-akaratú megnyilvánulásaira, készségeire, képességeire építve támogatjuk, segítjük.

A gyermek szociális szükségletei: Minden gyermek egyedi individuum, de szociális, társas, közösségi státusza is van, melynek első színtere „a társadalomba való bevezetés szakaszában”, a család. Az „életre, a következő életszakaszra való felkészítésben”, az óvoda, ***a társas közösségbe való beilleszkedés útján készíti fel a gyermeket.***

A gyermek egyéniségét elfogadva, azt folyamatosan kibontakoztatva, segítjük a gyermekközösségbe való sikeres befogadását, beszoktatását. Támogatjuk, őt, a közösségben, a számára, személyiségének, vágyainak megfelelő kapcsolatok kialakításában, a közösségben, vagy a közösségért vállalt feladatainak megtalálásában. ***Az értékorientált közösségi események, programok, ünnepek által***, segítjük a kisebb, (a csoporthoz) és a nagyobb, (óvodához) illetve, a

hazánkhoz való pozitív kötődését, közösségi identitását.

A gyermek, kognitív, értelmi szükségleteit és ennek folyamatos változását, fejlődését, mindenkor szem előtt tartjuk és ösztönözzük. Feltétlenül építünk a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére. Kérdéseinek megfogalmazására, ötleteinek szabad felvetésére motiváljuk **inspiráló beszélgető és felfedező környezetet teremtünk.**

A tevékenységközpontú pedagógiai nézetünk szerint, a gyermek legalapvetőbb, ösztönös szükségletére, a cselekvés, tevékenység vágyára, szabad játék-és mozgásigényére építünk, mert ezen keresztül lehet teljes személyiségét, legeredményesebben komplexen fejleszteni. Ennek érdekében a lehető legtöbbet aktivizáljuk, differenciálással, egyéni képességeihez, érdeklődéséhez igazított feladatokkal, sokoldalú tapasztalati lehetőségek biztosításával.

Az önkifejezési igénye érdekében, egyénre szabott, támogató, pozitív megerősítéssel segítjük énképe helyes kialakulását, önbizalmát. Ennek érdekében a gyermeket a nevelés, gondozás, fejlesztés, minden területén **beszélgetésre motiváljuk, meghallgatjuk** érzéseit, gondolatait, esetleges problémáit, kérdéseit, melynek eredményes megoldásához használható stratégiákat láttatunk meg, hogy a helyes válaszokat maga találhassa meg és önállóan legyen képes döntéseket hozni. **A nevelés valamennyi területén arra bátorítjuk őket, hogy saját személyiségüknek megfelelően merjék önmaguk érzelmeit, gondolatait verbálisan, és a művészetek (ének-zene-tánc-verselés-mesélés, mozgás, vizuális alkotás) eszközeivel is szabadon és örömmel kifejezni. A gyermek produktumokat,** a gyermek személyes értékeként, személyiségének kifejezőeszközeként és a személyiségfejlődési és fejlesztési munkában is fontosnak tekintjük. **A gyermek fejlődés és önmegvalósítás iránti szükséglete szerint, tudatosan tervezzük és nyomon követjük, egyéni fejlődési mutatóit.** Bátorítjuk önállóságában, kreativitásában, játék - és tevékenységrendszerünkkel támogatjuk, segítjük saját érdeklődése és érési-fejlettségi szintje szerint, a külső világ tevékeny megismerésében. Személyre szabott, motiváló értékeléssel biztosítjuk megbecsülésükről.

Nyomonkövetjük és fejlesztjük önfejlődési folyamatainak motivációs szükségleteit, igényeit.

A szükségletek alapvető kielégítésére, a gondozásra tehát azért fektetünk nagy hangsúlyt, mert ezzel alapozzuk meg a gyerekek egész személyiségfejlődését, így teremtünk egy olyan környezeti harmóniát, ami lehetőséget biztosít, a további tudatos fejlesztésre.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek szükségleteinek folyamatos feltérképezése.
- Az alapvető testi-lelki-szociális, kognitív szükségletek megismerése és kielégítése.
- Egészséges óvodai környezet – kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Állandó, egészséges napirend alkalmazása.
- Testi, lelki komfortérzet biztosítása.
- Minden óvodai dolgozó pozitív attitűddel forduljon a gyerekekhez.

5.1.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél érdekében

A nevelési módszereink meghatározásakor figyelembe vettük a 3-7 éves korú gyermekeknek azt az életkori sajátosságát, hogy a megismerési folyamat cselekvéshez társul és a gyerekek gondolati szintje is nagyrészt tevékenységhez kötött. Bármilyen cselekvés, mozgás felkelti figyelmüket, és utánzásra ösztönzi őket. Tevékenységi vágy él bennük, ami az önkifejezés forrása, valamint a felfedezésnek, a kíváncsiságnak és a képzeletnek az alapja.

Ezért óvodai nevelésünk során minden nap, lehetőséget adunk az önállóan választott tevékenykedésre, és figyelembe vesszük, hogy a gyermekek legfőbb és legalapvetőbb tevékenysége a játék. Ezért a szabad játék feltétel – és fejlesztő- rendszerének teljes körű megteremtésére és a mesei, játékos helyzetben megteremtett, játékos tevékenységszervezésre nagy hangsúlyt helyezünk. Hiszen amit a gyermek örömmel, önként, belső mozivációból, szívesen végez, abban fejlődik a legteljesebben.

Célunk, a sokoldalú személyiségfejlesztés és ennek részeként a hatékony képességfejlesztés a tevékenységek által.

A tudatosan kialakított óvodai tevékenységrendszer által, a gyermekeket az alaptevékenységeik, (játék, játékos-tanulás, munka, társas, közösségi, szabadidős tevékenység) és az ezekben **tudatosan megvalósuló, komplex -fejlesztő-nevelő- tevékenységrendszer kialakításával, a tevékenységi formák komplexitásával, valósítjuk meg a teljes személyiség, komplex fejlesztését.**

A tevékenységek szervezése során, elsősorban a gyermekek természetes kíváncsiságára, megismerési motivációjukra alapozunk, maximálisan figyelembe vesszük előzetes, otthonról hozott és a csoportban aktuálisan megélt élményeiket, érzelmeiket, ismeretkörüket, melyek alapján, az új nevelési-fejlesztési tartalmakat, mesei kerettörténetbe, szimulációs, szituációs játékkörnyezetbe, felfedezésre, közvetlen, aktív cselekvésre, tapasztalatszerzésbe építjük. Nagyon fontos a gyermekek önvezérelt bekapcsolódása a folyamatokba, a választás a tevékenységek közül, ezért a gyermekeket az életkori és egyéni sajátosságaik szerint, bevonjuk a tevékenységek tervezésébe, szervezésébe, a teljes folyamatba, **így aktív, kreatív alakítói és örömteli, cselekvő résztvevői is lehetnek a tevékenységeknek.**

Fontos, hogy a tevékenységeknek tárgyi és/vagy alanyi eredménye legyen, azaz látható egyéni, személyes, vagy közösen, társakkal létrehozott produktum, és mindenképpen belső öröm, megnyugvás, átélt katarzisélmény, azaz sikertapasztalat.

Feladatunk, olyan fejlesztő tevékenységrendszer működtetése, mely a gyermek egyéni tevékenységformáiban, komplexen jeleníti meg, a tevékenységi formák által közvetített, műveltségtartalmakat.

A gyermekek spontán és a szervezett tevékenységekbe való bekapcsolódás által végzett tevékenységei, közvetítik a nevelési-fejlesztési tartalmakat.

Ezért, a gyerekek fejlesztése során, a különböző műveltségtartalmakat komplex formában jelenítjük meg a tevékenységekben. A komplex tevékenységek alatt formálódik a legsokoldalúbban a gyermeki személyiség, mert ilyenkor a nevelő hatások kölcsönösek, erősítik egymást. *A belső szükségletek kielégítését azonban mindig figyelembe vesszük, egész napunkat áthatja a játékosság, az önmegvalósítás és a belső aktivitás kiteljesítése.* A gyerekek utánzási vágyát, a felnőttek modellszerepét akaratlanul is felhasználjuk.

Minél több élményt, lehetőséget igyekszünk kínálni a gyermekeknek az őket körülvevő világ megismerésében.

Tudatos pedagógiai munkánk során az óvodai tevékenységi formák integrálási alapjának tekintjük a külső világ tevékeny megismerését.

A gyermek tevékenysége és személyisége, egymásra hatva, kölcsönösen fejlődnek, főként, ha a tevékenységvégzés öröme hatja át, ha a gyermekek örömmel és leginkább egy szívesen, szabadon választott örömteli játékként élik meg az adott tevékenységet.

A tevékenységekben, a képességek gyakorlása során valósul meg a képességfejlesztés folyamata, és a képességek felhasználása, azaz a megszerzett, kialakult, tovább fejlődött, „új” képesség, alkalmazó, alkotó, felhasználó képessége, azaz, a gyermek kompetenssé válik az adott tevékenység végzésében. ***Lehetőséget biztosítunk a tevékenységek gyakorlására, a próbálkozásra, hiszen a sikerélmény a személyiségfejlődésben nélkülözhetetlen.***

Csoportjainkban figyelembe vesszük, hogy a nap folyamán gyakran változtatnak tevékenységet a gyerekek, ezért biztosítjuk a megfelelő időt, helyet, eszközöket a változatos, többféle tevékenységhez.

A tevékenységek ideje életkoronként különböző, kiscsoportban változtatja a gyermek leggyakrabban elfoglaltságát, míg a választott tevékenységek száma a nagycsoportra egyre szűkül és a ráfordított idő nő.

Figyelembe vesszük a csoport fejlettségi szintjét, ugyanakkor differenciálunk a tevékenységek között és tevékenységen belül is, párhuzamos tevékenységeket, többszintű nevelési-feladattartalmat biztosítunk.

Mindig szem előtt tartjuk az élményszerűség fontosságát, a folytathatóságot, folyamatosságot.

A felfedezés lehetősége gyermekeinket erősen motiválja, ezért elengedhetetlennek tartjuk a tudatosan megtervezett, rácsodálkozást kiváltó tevékenységeket, a tudatos élményszerzést.

Egész óvodai életünket a tevékenység hatja át, amelyek tudatos tervezése és összekapcsolása által, a lehető legoptimálisabb lehetőséget adjuk, a gyermekek harmonikus, és a teljes személyiség komplex fejlesztésének.

Az óvodapedagógus feladata:

- Minél több, minél változatosabb, többfajta tevékenység egyidőben történő biztosítása.
- Megfelelő feltételek kialakítása, idő, hely, eszközök, ötletek.
- A gyermeki vágyak, ötletek, előzetes ismeretek, élmények figyelembevétele, a gyermekek bevonása a folyamatok alakításába, az önérvényesítés támogatása.
- A tevékenységek egymásra épülésének, komplexitásának pedagógiaileg tudatos tervezése.

5.1.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

Cél: az óvodai nevelés során – a komplex tevékenységrendszer által, a teljes személyiség - és képességstruktúra fejlesztése. A gyermek, egyéni, személyes képességstruktúrájának fejlesztése, kulcskompetenciáinak alakítása, amelyek a lehető legteljesebben támogatják a sikeres és pozitívan önérvényesítő személyes (egyéni) és szociális (társas közösségbe történő) önmegvalósítást. A boldog, kiegyensúlyozott, az önmagához viszonyítottan előre mutatóan fejlődő, illetve önfejlődési-tanulási képességeiben is kompetenssé váló személyiség, önmaga számára és a társas közösségbe való beilleszkedésében, társadalmilag is hasznos, cselekvő és alkotó személyekké válnak, képesek lesznek magukat konstruktívan kifejezve, másokkal egyetértésre törekedve, együttműködni. ***A társadalmi orientációra nevelés kapcsán, a tevékenységek által a két kiemelt képesség, kulcskompetencia: a kooperáció és kommunikáció, azaz a társas együttműködés és érintkezés képességegyüttesnek és képességeknek a fejlesztése.***

A tevékenység és képesség kölcsönhatása: hogy minden tevékenységünk valamilyen képességen,

képességegyüttesen és szintjén alapul, és fordítva, mindezek valamilyen tevékenység eredményes elvégzését teszik lehetővé, illetve kölcsönösen fejlődnek, a tevékenység és képesség - majd kompetencia struktúra.

A képességek egymással kölcsönhatásban állnak és számtalan részképességből tevődnek össze, amelyek belső hierarchiát alkotnak. Ezért a fejlesztéshez nem csak a képességek szintjét, hanem a meglévő részképességek fejlettségi szintjét, illetve hiányát is ismernünk kell. A gyermekek képességeit megfigyelés, mérés alapján rögzítjük, ez lehetővé teszi az egyéni fejlesztési terv elkészítését, és a rendszeres értékeléssel, méréssel ellenőrzött tudatos fejlesztést.

A képességfejlesztés alapja a tevékenység, ezen belül is a legfejlesztőbb tevékenységi forma a játék, szabadjáték, valamint a játékos, tervezett, fejlesztő tevékenységek. Óvodánkban a kooperációs és kommunikációs képességeket, mint különösen fontos általános és alap képességeket, kulcsponti kompetencia-képességfejlesztési területnek tartjuk. Ezek a képességek segítenek a közösségi érvényesülésben, biztosítják az egyén önkifejezését és képesek egymásra hatva fejlődni. Ebben az életkorban ezek a képességek intenzíven fejlődnek, jelen vannak a gyerekek mindennapi tevékenységeiben, ezért a tevékenységek, nemcsak alapjai, hanem céljává is válnak a képességeknek. A képességek kibontakoztatásával, fejlesztésével, a megjelenő tevékenységek is cizellálódnak, illetve összetettebbekké lesznek, fejlődnek.

A gyermek, a képességek gyakorlásával, a tanulási folyamatok által, kompetenssé válik az adott képesség felhasználására, kreatív módon való felhasználói alkalmazására.

A kommunikációs és a kooperációs képességeket ezért beszélgetést és együttműködést igénylő tevékenységekkel erősíthetjük, gyakoroltathatjuk a legjobban.

A kommunikációs képesség területén, fontos:

- a mindennapi helyzetben megteremtett, példaadó kommunikációs közeg, ***az ösztönző beszélő- és beszélgető környezet.***
- az értő figyelmet, ***a beszédkedvet, bátorságot támogató légkör és feltételrendszer megteremtése,*** a személyközi kommunikációs – és nonverbális kifejezéseszköztár gazdagítása, önkifejező és társas viszonyulásban, a pozitívan önérvényesítő készségeknek, képességeknek fejlesztése - a mindennapi tevékenységekben, változatos helyzetekben, a gyakorlás biztosítása.
- a kommunikációs képességfejlesztés területén belül, ***az anyanyelvi készségek felerősítése, a képességek kibontakoztatása.*** Az expresszív kommunikáció, a nyelvi kifejezőképesség fejlesztése. A társas szituációkban, a különböző társalgási interakciós helyzetekben támpontokat jelentő, például megegyezésre törekvő, asszertív kommunikációs modellekkel, panelekkel való megismerkedés.

A beszéd a kölcsönös megértés eszköze, a beszédmegnyilvánulás, és a beszéd vokális jellemzői, elsődlegesen határozzák meg a jelentéstartalmat, de a nonverbális kommunikációs formákkal válik egésszé, a személyes jelenlétben. Ezért sok, érzelm, gondolat kifejező, mozgással, mimikával, mimetikus játékokat is játszunk. A kisgyermekek érzelm vezérelt gondolkodásában, nagyon nagy szerepe van az érzelmmegjelenítő, leolvasó, kifejező játékoknak, ***ezért az érzelmi intelligencia - játékkal, mesével történő- fejlesztésében, nagy hangsúlyt fektetünk a nyelvi és metakommunikatív kifejezéseszköztár – és mód alakítására.***

A kooperatív, együttműködésre épülő tevékenységek által, a kapcsolatteremtés, a kapcsolattartás, működtetés képessége, valamint a társas érintkezés, az egymásra hatás nyelvi funkcióinak

kiszélesítése és a kongruenciát is érvényesíteni képes, produktív kommunikációs útvonalak is fejlődnek. A gyermekek a gyermekcsoporton belül, a kapcsolataikban, a csoportban elfoglalt helyük, de a különböző tevékenységszervezési modellekben, például mikrocsoportos, vagy irányított kooperatív tevékenységekben, egyaránt megélik az intraperszonális, a belső gondolatok kifejezését, az interperszonális, másokkal történő, személyközi és a csoportkommunikáció különböző formáinak, különböző tartalmait. ***A kooperatív és konstruktív együttműködés fejlesztésében*** már az óvodába lépéskor elkezdjük a gyermekek figyelmét, érzékelését, észlelését, empátiás és szociális képességét fejleszteni, hogy énközpontúsága mellett a társakra és a „mi-tudat” alakításával, a csoportra is figyelni tudjon. Gondolkodásának, érzelmeinek és legfőbbképpen nyelvi kifejezőképességének fejlődésével, fokozatosan válik alkalmassá a gyermektársakkal való együtt tevékenykedésre. **Az egymás melletti tevékenységtől, játéktól elindulva** a tevékenységbe való bekapcsolódásra, majd a csoporton belüli szerepek felvételére és a csoporttal, (vagy egyes mikro csoportokkal) való közös, együtt gondolkodásra, a közösen meghatározott, elfogadott célok, feladatok, szabályok mentén, a többiekkel való együttműködésre, saját egyéni személyes képességeinek megfelelő szerepek elvállalására. (ez lehet, irányító, kezdeményező szerep is)

A kooperatív tanulási folyamatokban az egyéni adottságokhoz, szükségletekhez, igényekhez, valamint képességekhez igazodó ***egyéni, differenciált fejlesztést is megvalósítva***, az egymásért érzett, kölcsönös felelősség és alkalmazkodás érzésének, és legfőbbképpen, ***az összehangolt együttműködésnek, a közös tevékenység örömeinek és az egyéni és közös siker megélésének*** megtapasztaltatását, kívánjuk megvalósítani.

A nagy csoportokban a kooperatív tevékenységszervezés módszereit is alkalmazzuk. A felfedezésre és a kreatív, problémamegoldó gondolkodásra épülő, fejlesztésére törekszünk. A párhuzamos tevékenységekben, interakciókban, biztosítjuk a gyerekek egyenlő részvételét az adott, felfedezendő terület, mesei feladvány, feladat-probléma felvetés megoldásában, ***differenciált nevelési-tanulási környezetet teremtünk***, ahol a gyermekek gyakorolhatják a vélemény, gondolat, kérdés, döntés megfogalmazását, megélhetik a közös cél elérésében való egyéni és közös felelősségüket, pozitív egymásra utaltságukat és a közös eredmény értékelését, sikerét.

A tevékenységközpontúságon belül megvalósuló kooperációs és kommunikációs képesség egymásra ható fejlődésében valósul meg a lehető legprogresszívebb módon, a társadalmi életre való felkészítés elősegítése, a szociális tanulás.

Képességfejlesztési alapelveink (Dr. Deliné Dr. Fráter Katalin. értelmezésében)

- Óvodáskorban-tevékenységben fejlődnek a képességek.
- A tevékenységeket belső indítékokra kell építeni (érdeklődés, pozitív beállítódás).
- A legmegfelelőbb tevékenységet kell megszervezni a fejlesztéshez.
- A tevékenységet sokszor kell gyakoroltatni ahhoz, hogy alkalmazóképes tudás alakuljon ki és stabilizálódjon az igény szint.
- Egyénenként kell ismerni a képességek fejlődését (a részképességeket is).
- Szükség van az aktivitásra, önállóságra, erőfeszítésre. (kihívást jelentő tevékenységekre)
- Figyelemmel kell lenni a fejlődés egyéni ütemére.
- Az egyéni és a mikrocsoportos fejlesztés a leghatékonyabb.

– Leghatékonyabb módszerek:

- mozgásos
  - nyelvi
  - értelemfejlesztő stb.
- } játékok

A tevékenységek által –és keresztül, fejlesztjük, a motoros-és finommotoros, az érzelmi-akarat, a szociális (kötődés-érdekérvényesítés), az értelmi és anyanyelvi-kommunikációs képességeket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tudatos képességfejlesztő tevékenységek folyamatos biztosítása.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomonkövetése – a képességek és tevékenységek megfigyelése, értékelése, mérése.
- Egyéni fejlesztési terv működtetése – a képességek, a személyiség fejlesztésében.
- Kiemelt egyéni fejlesztési terv működtetése, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésében, a kiemelkedő képességek kibontakoztatásában, valamint a részképességek fejlődésében detektált elmaradások, hátrányok csökkentésben, fejlesztő felzárkóztatásban.
- Differenciálás, a gyermek önmagához viszonyított fejlesztése, értékelése.
- A különbözőségek elfogadása, az egyenlő esélyek biztosítása, a támogató, segítő, pozitív megerősítésekre alapozó, fejlesztő értékelés biztosítása, a képességek kibontakoztatásában, fejlesztésében.

6. TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

A gyermek spontán fejlődése és tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. *A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek jelentősen befolyásolják, mellyel közvetlenül segítjük megteremteni minden gyermek önmagához viszonyított harmonikus és teljes személyiségfejlődését, képességeinek kibontakoztatását és az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.*

A gazdag, nevelést-fejlesztést, tanulást támogató környezet részeként, elsősorban tudatosan teremthetjük meg a változatos, gazdag óvodai tevékenységstruktúrát, a fejlesztő tárgyi – személyi környezetet, a csoportklimát és a célorientált, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz is igazodó, megfelelő minőségű és mennyiségű játék, eszköz és felszereléseket.

A személyi és tárgyi környezet alapvetően határozza meg a gyermekek fejlődése szempontjából az őket körülvevő természeti és társadalmi környezet értékeinek megismerését, *a külső világ tevékeny megismerése folyamataiban, a gyermekek élménytapasztalatait, egyéni és csoportos szabad játék és cselekvés lehetőségeit, és mindezek által, a saját értékorientációjukat, szocializációs folyamatukat.*

6.1. Tárgyi, objektív feltételek

Mindhárom óvodánk infrastruktúrája, feltételrendszere, egységesen biztosítja a magas szakmai színvonalú munkához szükséges, alapvető, biztonságos és egészséges környezetet. A Bartók úti és a Babits utcai óvoda, 2017-től, a fenntartó, Debrecen város által, pályázati erőforrásokból kibővültek, korszerűbbé váltak, és megtörtént az épületek energetikai felújítása is. A tetőfelújítás,

a hőszigetelés, a nyílászárók cseréje mellett, mindhárom óvodában, a megújuló energiát is hasznosító, napelemes rendszerek is kiépítésre kerültek.

A Bartók és Babits óvodákhoz szolgálati lakás tartozott, melyekből a pályázati felújítás által, jól felszerelt torna és csoportszobák kerültek kialakításra. A gyermeklétszámhoz igazodóan kibővítésre került néhány csoportszoba, valamint mindkét óvoda gyermekmosdója.

Óvodáinkra jellemző, hogy gázfűtéses, téglalapépítésű, kertségi környezetben elhelyezkedő, családias hangulatú, **életkori homogenitásban szervezett, három osztott csoportos,** melegítőkonyhás, nagy udvarral, kis virágos, illetve veteményeskerttel rendelkező óvodák.

A nevelést-fejlesztést támogató egységes feltételrendszer részeként, egyaránt fontosnak tartjuk az óvoda épületen belüli és kívüli területeket. Mindhárom óvodában nagy hangsúlyt helyezünk **az egészséget támogató, természetes zöld környezetre és a fenntartható, fejleszthető működtetésre.**

Ennek érdekében fenntartói és szülői támogatás által is, folyamatosan növeljük óvodáink **füvesített zöld játszóterületeit**, a talaj és más környezeti adottságnak megfelelő, fa-cserje telepítéssel, az óvodák **természetes növényvilágát**. Ezzel is igyekszünk megteremteni a természetes árnyékvédelmet a nyári hónapokban, mely mellett mesterségesen, vitorlavászon és mobil napernyőket is alkalmazunk. A Tessedik utcai, új építésű óvodában, a mai kor és főként a gyermekek igényeihez teljes mértékben igazodva alakítottak a belső terek, helyiségek. A csoportszobák és a hozzájuk külön kapcsolódó gyermekmosdók, öltözők mellett, a fejlesztőszoba és a nagy méretű tornaszoba, kitűnően biztosítja a gyermekek neveléséhez és fejlesztéséhez a lehető legjobb feltételeket. Ebben az óvodában, **a csoportszobákhoz közvetlenül kapcsolódó külső teraszok és a nagy közös udvar, számos további tevékenység és játék** (pl.: mindennapos torna, kinti tízórai-uzsonna, építő-szerep játék stb.) **lehetőséget biztosít**, illetve minden évszakban nagy szerepet játszik, a szabad levegőn való, aktív tartózkodásban.

Óvodáink játszóudvarain, rendelkezésre állnak, a biztonságos, az EU szabványoknak megfelelő, játszótéri, udvari telepített és mobil eszközök, **melyek gazdag és változatos, fejlesztő mozgásformák végzését kínálják a gyermekeknek. A játszóudvar elkülönített, de fontos részét képezi, az egyes óvodák sajátosságaihoz igazodó, illetve azt tükröző virág-vetemény-fűszerkert, vagy komposztáló.** Ebben a tekintetben a Bartók úti, kiemelt zöld –és madárbarát óvodánk, élenjáró mintaként nyújt a másik két óvoda számára is, megvalósítható lehetőségeket, **így az óvoda egészére jellemző a zöld szemlélet.** Virágos és veteményes kertjeink mellett különböző gyümölcsfáink is vannak (meggy, dió, nóra-bóra).

A természeti és az épített, mesterséges környezet, a tevékenységközpontú óvodai nevelési koncepciónk szerint, elsődleges alaptényezője, a sokszínű, magas szintű, értékes, közvetlen élményt és tapasztalatszerzést kínáló gyermeki aktivitásnak, cselekvő felfedezéseknek.

Óvodánként három csoportot működtetünk, mind a kilenc csoportunk számára rendelkezésre áll, a pedagógiai programunkban vállalt céljaink eléréséhez, feladataink megvalósításához, az előírt kötelező, és a szükséges felszerelések, eszközök. **A pedagógiai, nevelési, tanulási folyamataink sikeres támogatásához, a hagyományos fejlesztő eszközök mellett, rendelkezünk infokommunikációs eszközökkel és technológiákkal is.**

Óvodáink belső környezete, esztétikai, formai megjelenése, berendezési, használati és gyermekjáték bútorzata, a textíliák, drapériák a kisgyermekek igényeinek megfelelően, gyermekbarát méretben, elérhetőségben, funkcionalitásbiztosan, vidám színekben, harmonikusan

kerültek kialakításra.

A nevelőmunkát segítő játék és egyéb eszközök maximálisan biztosítják az óvodai tevékenységi formák komplex tevékenységekben történő megvalósulását, elősegítik a kulcskompetenciánk szerinti, felfedező tanulási folyamatokat és a gyermekek motiválásához nélkülözhetetlen támogató, érdeklődést felkeltő mesei játékkörnyezet-és eszközrendszer. Ennek biztosítása érdekében intézményünk elkötelezett a nevelési, fejlesztési cél megvalósulását segítő, különböző műveltségtartalmakat komplexen támogató, **saját készítésű fejlesztő eszközök** létrehozásában, használatában. A különböző tevékenységszervezési modelleknek megfelelően folyamatosan és fokozatosan, mennyiségben és minőségben is bővítjük felszerelés és eszközkészletünket.

A minél sokszínűbb és változatosabb tevékenységrendszer érdekében, nagyon fontos, hogy megfelelő mennyiségű, minőségű játékszer, munkaeszköz, tornaszer, művészeti tevékenységhez kapcsolódó alapeszköz álljon a gyermekek igényeinek megfelelően rendelkezésre.

Óvodáink egyedi, sajátos pedagógiai arculatának megfelelő nevelési-fejlesztési feladatainak hatékony végrehajtásához, gazdagítjuk a specifikus tárgyi eszközkészleteinket is.

Célunk:

- **Minden gyermek számára elegendő minőségi idő, tér, hely és eszköz álljon rendelkezésre akár egyidejű használatbavétel biztosításával is.**

- A gyermekek óvodai életterének alakításában, hogy azok, otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak legyenek, és amelyek alakításában, a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vegyenek részt.

- **Valamennyi játéktevékenység kibontakozását, időben hosszabb megvalósulás esetén, a folyamatosságát, az egyedi játékkötetek, igények megvalósulását fejlesztően támogassuk.**

A tereket, a csoportszobákat a gyermekek életkori és egyéni szükségleteinek megfelelően, azokat támogató módon, **nagyobb és kisebb tereket váltakozva, akár a gyermekek által is létrehozhatóan, a variálhatóságot, átrendezhetőséget is biztosítva**, játékkuckókat, felfedező, vagy barkács-műhelysarkokat, csendes-pihengőt stb. hozzunk létre az aktuális igényeknek megfelelően, de a csoportszoba biztonságát nyújtó alapelrendezését nem háborítva.

A természetes anyagokkal való ismerkedés, a csoportszobában is biztosított, például: vizes-homokos terepasztal, agyagozó korong és az adott témához illeszkedően, kavics, stb. más természetes anyagok.

Minden tapasztalás, tanulást támogat, így az egyéni és közösségi tevékenységek tárgyi és eszköz feltételrendszerén belül, **a gyermekek önálló, kreatív ötleteinek támogatása, a próbálkozás, a szabad választás lehetőségét is biztosítani törekszünk.**

A gyermekek képi és mese világának, változó gondolkodási módjuknak megfelelő, **ösztönző, motiváló, tanulást támogató fejlesztő környezetet működtetünk.**

Az Alapító okiratunk szerint, az integrált nevelésben résztvevő, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára a kötelező (minimális) eszköz és felszerelés jegyzékünkben foglaltak és az utazó gyógypedagógus által biztosítjuk a fejlesztő pedagógiai ellátás, fejlesztő nevelés eszközeit.

Óvodáink bár eltérő módon rendelkeznek a gyermekek egyéni foglalkoztatását támogató **fejlesztő szobával** -funkcionálisan ilyen, csak a Tessedik utcai óvodában van-, de a helyiségek rendeltetésének variálásával, a Babits utcai óvodában, a vezetői-nevelői szoba hetirend szerinti átadásával, a Bartók utcai óvodában, egy kisebb, fejlesztő helyiség rész kialakításával, állandóan tudjuk biztosítani a fejlesztő foglalkozásokat, tehetségkibontakoztató műhelyfoglalkozásokat.

Ugyancsak eltérően, de kialakítottan működtetjük a nevelőközösségek, a nevelő-és alkalmazotti közösség és a szülők számára a találkozások formai megvalósulásának módjait. A Tessedik óvodában rendeltetésszerűen kialakított vezetői, gazdasági, nevelő iroda van. A Bartók és Babits óvodákban, egy iroda helyiség tölti be ezeket a funkciókat. Mindhárom óvodánk akadálymentesített.

Minden dolgozóknak biztonságos, egészséges és higiénikus munkakörülmény áll rendelkezésére. Mindhárom óvoda rendelkezik elkülönített felnőtt étkezővel.

Legfontosabb funkcionális helyiségek:

- csoportszoba
- gyermeköltöző, mosdó
- elkülönítő- és fejlesztőszoba
- tornaszoba
- melegítő konyha
- felnőtt öltöző
- felnőtt étkező
- nevelői szoba
- igazgatói iroda
- óvodatitkári iroda
- szertár
- raktár
- kazánház

Rendelkezünk: projektorral, diavetítővel, CD lejátszóval, erősítővel, fénymásolóval, színes fénymásoló és nyomtatóval, színes nyomtatóval, számítógéppel, laptopokkal, okos telefonokkal, digitális fényképezőgéppel

Információs és kommunikációs eszközök (IKT) a nevelésben

Az informatika, az információs és kommunikációs technológiáknak - és eljárásoknak, az IKT eszközöknek és módszereknek az óvodában történő felhasználása, sok új lehetőséget rejt magában. A pedagógiai folyamatokban, a nevelési-fejlesztési gyakorlatunkban, az eddig jól bevált és alkalmazott ***hagyományos pedagógiai módszerek mellett, az infokommunikációs ismereteknek és készségeknek***, illetve az internet és alkalmazások nyújtotta lehetőségeknek etikus – és a pedagógia hasznosságuknak megfelelő mértékű megismerése és kiaknázása ma már nélkülözhetetlen.

Az új, informatikai alapú társadalmi modellben, a felnövekvő generációk nevelésében, a társadalmi beilleszkedés és működés, új gondolkodási, technikai gyakorlatának és vízióinak megértése, elengedhetetlen pedagógiai felelősségünk és feladatunk.

A digitális eszközök mindennapi természetes használatának sikere éppen abban áll, hogy az élethosszig tartó tanulás technikáját készíti elő és az ehhez szükséges készségeket, képességeket alapozza, fejleszti. A több érzékszervre ható multimédia lehetősége, a gyermekek figyelmét magára vonja, motiválja, ismereteit bővíti. A gyermekek számára, számos olyan játékos képességfejlesztő tevékenység van, amellyel megalapozzuk az információs és kommunikációs kultúrát. Színesebbé, érdekesebbé és izgalmasabbá tehetők az óvodai foglalkozások. A digitális technika játékos formában, természetes módon léphet be a gyermek mindennapjaiba.

Az IKT eszközök alkalmazásával fejleszthető a gyermek:

- kreativitása
- konstruktív, problémamegoldó képessége
- alkotó, divergens gondolkodása
- az ismeretek többoldalú elsajátítása (verbális-audiovizuális)
- újfajta képességek, készségek kibontakoztatása
- bővíti informatikai műveltségüket

Cél: a nevelési célnak megfelelően, a legcélszerűbben hasznosítani az óvoda teljes, a gyermekek által használható belső-külső területét, tereit, helyiségeit az óvoda épületét, belső berendezéseit, tárgyi feltételét, játék-és fejlesztő eszközeit, szakmai felszereléseit.

Amennyiben lehetőség van rá (pl.: Tessedik óvoda terasz esetében) átmenetet képezve, a belső – külső tér között, a játszó udvar és annak részeként, a veteményes, fűszer, virágos kiskert között.

Így biztosítva a megfelelő nagyságú, változatos játszó-és mozgásteret, hogy minél többféle és fajta, tevékenykedés kipróbálására és gyakorlására biztosítsunk, ***a lehető legoptimálisabb lehetőségeket.***

Az udvar, illetve a tornaterem, csoportszobák átjárhatóságával, a különböző csoportokba járó gyermekek együtt tevékenykedése által, változatosabbá tesszük, új szituációkat teremtünk, ***a két kulcsponthoz a kooperáció és kommunikáció gyakorlására.***

Pedagógiai célunkból adódó feladataink hatékonyabb ellátása érdekében az objektív feltételeinknek, a lehetőségekhez mért javítása, legcélszerűbb hasznosítása érdekében tudatosan ***fejlesztjük környezetünket, alakítjuk egészséges és fenntartható környezet kultúránkat, melynek tevékeny környezetalakításába, szépítésébe, a gyermekeket is szívesen bevonjuk, ezzel is alakítva esztétikai érzésüket, ízlésüket.***

6.2. Személyi –szubjektív- feltételek:

A személyes, szubjektív feltételek, azaz, az óvodában a gyermeket körülvevő felnőtt környezet, elsődlegesen határozza meg a gyermeki személyiség fejlődését. Az óvodapedagógus személyisége, alkalmazott, pedagógiai –tudás, kompetencia, attitűd- hatásrendszere, beszédképessége, kommunikációs stílusa, esztétikai, erkölcsi, érzelmi tapasztalata, tartása, igényessége és kifejezőmódja, gondolkodási motívumai, érdeklődése, ***a gyermek számára közvetlen minta, és elsődleges értékpreferencia.***

Az óvodapedagógusok személyes és szakmai kompetenciái, egyaránt szignifikánsan határozzák meg a csoportlétkör kialakításának eredményességét.

Mi az óvodában a kiegyensúlyozott, szeretetteljes, bizalmat közvetítő, családi, derűs, nyílt és nyugodt óvodai légkört tartjuk megfelelőnek. Ahol az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát közvetlenül segítők és egyéb dolgozók együttműködése és kommunikációja modellértékű, példaadó, a gyermeknek és a szülőnek is. Hiszen a szülő, a legföltéttebb kincsét bízta ránk és ***nyitott óvodaként, természetesnek tartjuk*** a csoportéletünkbe való beláthatóság és a nevelőmunkánk átláthatóságának biztosítását, az egymást kölcsönösen tisztelő, egymást segítő, egyenrangú, támogató együttműködést a család és az óvoda között.

A pedagógia hatásrendszer eredményesen megszokozhatja a dajka és pedagógiai asszisztens,

értő, gondoskodó, nevelést segítő részvétele a csoport életében.

Az óvodapedagógusok munkáját akkor tudják közvetlenül és hatékonyan segíteni, ha a gyermekcsoport életébe, szokás-norma, szabályrendszerébe, a legfontosabb nevelési alapvetések, irányok szerint - és a célokba, tevékenységekbe, mindig a megfelelő időben, mértékben és módon vonják be őket az óvodapedagógusok, hiszen ezeket, nekik is tudniuk - és munkakörüknek megfelelően,- alkalmazniuk kell.

Így valósulhat meg, hogy az óvodában, a gyermeket körülvevő felnőtt környezet, egy életre szóló, körülölelő kis család is lehet.

Ők is minták, kommunikációjuk és tevékenységük modell értékű, ők is nevelnek.

Ebben az esetben, lehet a lehető legjobban biztosítani, hogy az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülése mellett valósulhasson meg a nyugodt szabadjáték és a gyermekek életkorának megfelelő tevékenységrendszer.

Személyi feltétel:

Az óvoda alkalmazotti létszáma: 40 fő

Óvodapedagógus: 19 fő

Ebből:

- 1 fő igazgató
- 2 fő igazgató helyettes
- 18 fő óvodapedagógus

Nevelőmunkát közvetlenül segítő: 13 fő

- 3 fő pedagógiai asszisztens
- 9 fő dajka
- 1 fő óvodatitkár

Egyéb munkakörök: 8 fő

- 1 fő adminisztrátor
- 3 fő konyhai kisegítő
- 3 fő udvaros
- 1 fő takarító

Az intézmény személyi feltétele lehetővé teszi a pedagógiai programban rögzített nevelési feladatok megvalósítását.

Óvodapedagógusok szakmai végzettsége, képesítése:

Az óvodapedagógus munkakör betöltéséhez, minden óvodapedagógus főiskolai óvodapedagógus diplomával rendelkezik. A nevelőtestület szakmai kompetenciáját az alapvégzettségen túl, többféle szakvizsgával és diplomával rendelkezik.

A fenntarthatóan magas szakmai színvonalú pedagógiai munka garanciájának tartjuk, az önreflexióra épített, a korszerű óvodapedagógiai ismereteket, kutatási-fejlesztési eredményeket nyomon követve, saját intézményi, (egyéni) szakmai szemlélet és jó gyakorlataink megerősítésével, a közösen meghatározott szakmai jövőképünknek megfelelően, ***a szakmai tudásunk folyamatos gyarapítását, megújítását.***

A pedagógiai programban foglaltak folyamatosan eredményes színvonalú és prosperáló megvalósításához, a továbbképzési programunk és beiskolázási tervünk szerint – de az ingyenes, akkreditált, nem akkreditált képzések által is - tudatosan biztosítani kívánjuk a szaktudományi,

szakmódszertani, és neveléstudományi megújulásunkat.

Ezért a pedagógus továbbképzési rendszerünk működtetésében a programspecifikus képzések támogatásával, erősítjük és fejlesztjük az intézményi szakmai kompetenciánkat, elsősorban a tevékenység központú óvodai nevelési program, tevékenység és személyiségfejlődés (környezetismeret, matematika-logika stb.) környezetvédelem és fenntarthatóság a zöld óvoda gyakorlatában, tehetséggondozás, egészséges életmódra nevelés, anyanyelvi – és kommunikációs kompetenciák, IKT alkalmazása, zene-néptánc-vizuális műveltségterületek területén.

Célunk: A személyiségében példaértékű, szaktudásában magasan kvalifikált, munkája iránt elkötelezett nevelő-és alkalmazotti közösség működtetése, a folyamatosan magas szakmai színvonalú feladatellátás fenntartása, minden munkakörben.

A személyi környezet által nyújtott érzelmi biztonság, elsődleges szükséglete minden gyermeknek. Ezért minden gyermekcsoportunkban fontos elvárásnak tekintjük, a törvényes előírások betartása szerinti személyi ellátottság biztosítását, azaz, minden gyermekcsoportunkban, két óvodapedagógus és egy dajka, illetve három csoportonként, egy pedagógia asszisztens dolgozik. ***Arra törekszünk, hogy a teljes óvodai évek alatt, változatlanul,*** ugyanazon óvodapedagógusok lássák el a gyermekeket. A természetes fluktuáció (nyugdíjazás, gyermekáldás stb.) által bekövetkező, ***esetleges személyi változások esetén,*** igyekszünk a lehető legkörülmények között, és a gyermekek igényeit, és érdekeit maximálisan figyelembe véve ***menedzselni a változásokat.*** Ennek érdekében, ***személyi változás esetén is, legalább az egyik pedagógus változatlanul a csoporttal marad,*** mert ezáltal is biztosítani kívánjuk a folyamatos érzelmi támogatást és nevelést. A humán erőforrás gazdálkodásunk tervezésében, éppen ezért az előre látható személyi változásokat, a búcsúzó nagy csoportokban dolgozó óvodapedagógusokkal, a ballagás után induló, új nevelési évben tervezzük.

Az újonnan érkező pedagógusokat és a gyakornok pedagógusokat, szabályzatainknak megfelelően mentoráljuk.

A dajka munkakörben, minden foglalkoztatott rendelkezik OKJ dajka képesítéssel, illetve ezen felül néhányan érettségivel is.

A szervezeti szakmai kultúránk alakításában fontosnak tartjuk a csapatépítő programokat, az értéktanteremtő közösségi ünnepeinket és az egyéni szakmai karrierutak támogatását.

6.2.1. Pedagóguskép - hatásrendszer

A pedagógus hivatás, a gyermekekért érzett feltétel nélküli szereteten és az ő nevelésükbe és fejlődésükbe vetett és fektetett, szilárd szakmai elkötelezettségen alapuló hiten, meggyőződésen és professzionális munkán alapul. Az óvodapedagógus, a legfontosabb, legmeghatározóbb kulcsfontosságú szereplője a gyermekek nevelésének. Ugyanakkor hisszük, hogy az óvoda valamennyi dolgozója, különösen a gyermekcsoport életében közvetlenül résztvevő, a nevelő munkát segítő pedagógiai asszisztensek és a dajka személyisége és szakmai tudása, a gyermekekhez való odafordulása, valamint a gyermekekkel csak ritkán, érintőlegesen kapcsolatba lépő ***más óvodai dolgozók is fontos szereplői, és közvetett módon az óvodai nevelésünk színterét ők is befolyásoló és tükröző közreműködői.*** Az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának is hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A gyermekeket körülvevő óvodai és csoport légkört, pedagógiai hatásokat, az óvoda valamennyi dolgozója megalapozza, ezért fontos elvárás a gyermekek tisztelete és az általános emberi értékek közvetítésén alapuló mintaadó felnőtt-felnőtt, és gyermek-felnőtt kommunikáció és kapcsolattartás.

Hisszük, hogy az egy csoportban dolgozók, főként **a két óvodapedagógus közötti** konstruktív emberi és szakmai együttműködés, alapvetően határozzák meg **a kiegyensúlyozott, derűs, érzelmi biztonságot nyújtó csoportlégkört, mely elengedhetetlen feltétele a gyermek nevelését, tanulását támogató összetett feltétel rendszernek.**

Az óvodai nevelés egész időtartamában, az óvodapedagógus jelenléte fontos feltétele a nevelésnek, személyisége meghatározó, mintaként áll a gyermekek előtt.

Az óvodapedagógus a nevelő munkájában elhivatott és motivált a gyermekcsoportja és az egyes gyermekek fejlődése iránt. **Elkötelezett és felelős ön maga megújulása, és az intézmény szakmai céljai iránt. Aktívan, kezdeményezően és a fejlődést támogatóan vesz részt a belső-külső szakmai együttműködésekben, pedagógiai feladatokban, progresszív innovációkban.**

A gyermekekkel és szüleikkel, a közvetlen és közvetett munkatársaival nyitott, érdeklődő kapcsolatot tart fenn, bizalommal és tisztelettel fordul feléjük, konstruktív együttműködésre törekszik. Öszintén vállalja érzéseit, gondolatait, véleményét. Mintaszerű emberi és pedagógusi magatartás és erkölcsi értékrend szerint végzi munkáját, empátikus, elfogadja a másságot.

Minden gyermeket a neki megfelelő, egyéni bánásmóddal, figyelemmel, védő-óvó gondoskodással és szeretetteljes odafordulással nevel. Jelenléte, kommunikációja, tevékenységei, minta és példaadó. Kommunikációja, metakommunikációja nyílt, őszinte, kedves és együttműködésre ösztönző. Tisztán, érthetően, a gyermekek életkorának megfelelően, választékosan és élményszerűen beszél. **A pedagógiai program ismeretében, az intézményi pedagógus kompetencia elvárások szerint, tudatosan, szakszerűen, a gyermek és gyermekcsoport megismerésére építve határolja meg és működteti nevelési, fejlesztési céljait.** A programunk kulcskompetenciájának megfelelően a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira, igényeire és szükségleteire, előzetes élményeire, ismereteire építve határozza meg pedagógiai fejlesztési céljait, a gyermekek személyiségét, képességeinek fejlesztését, tevékenységközpontúan, élmény-játék-tevékenységrendszerben, aktív cselekedtetésre, változatos tevékenységekre építi.

A nevelés teljes folyamatában a gyermek áll a középpontban, minden gyermekhez keresi az egyedi és a gyermek számára is sikerélményt biztosító utat, módszereket. Pozitív, támogató, segítő, egyénre szabott fejlesztő célú értékelésével is igyekszik megerősíteni a gyermek erősségeit és egyéni fejlesztési útvonala által, csökkenteni hátrányait.

A pedagógiai program szerinti tevékenységi formák cél és feladatrendszerének ismeretében, saját személyiségének és szakmai módszertani szabadságának megfelelően, örömmel tevékenykedik, mesél, versel, énekel és felszabadultan játszik a gyermekekkel. A tanulás támogatásához, saját személyiségében is inspiráló, motiváló, felfedező légkört, mesei-játék környezetet teremt.

Tiszteli az óvoda hagyományait, ünnepeit, az elvárásoknak megfelelően közvetíti azokat.

Biztos, pontos, szakszerű pedagógia, szakmai fogalom készlettel és használattal rendelkezik. Kommunikációja kulturált, pedagógiai, szakmai hozzáértést tükröz.

Képes meghatározni saját szakmai szerepvállalását, tisztában van személyiségének sajátosságaival,

reálisan elemzi, értékeli, fejlesztí önmagát, pedagógus kompetenciáit (ismeret, tudás, attitűd). Ennek érdekében igényli és felhasználja a munkájával kapcsolatos visszajelzéseket. Munkáját mindenkor a lehető legjobb emberi és szakmai hozzáállással, a hatályos jogszabályoknak, a pedagógia programnak és az intézményi elvárásoknak megfelelően végzi.

7. TEVÉKENYSÉGEN ALAPULÓ NEVELÉS FEJLESZTŐ FELTÉTELEI

„Megismerlek és elfogadlak. Olyannak, amilyen vagy. A te teljes világodat. Aki jól szeret, az megismer és elfogad - saját világát kitágítja a másik felé. Befogadja őt.”
Vekerdy Tamás

7.1. Az egészséges életmód alakítása - Teljes körű egészségfejlesztési program

Az egészségfejlesztés, a Pedagógiai Program integráns részét képezi, áthatja a mindennapi nevelő-fejlesztő óvodai tevékenységeinket.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermekek testi - lelki fejlődésének elősegítése, ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A komplex tevékenységek részeként, a féléves nevelési tervekben és a heti tervek által, rendszer szerűen, **az óvodai nevelés általános feladataként, tudatosan valósulnak meg az egészséges életmód alakítása - és az egészségfejlesztési tevékenységeink.**

A teljeskörű egészségfejlesztési célunk: hogy az óvodánkban eltöltött időben, minden gyermek részesüljön a teljes, testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, egészségközpontú gondozásban, egészséges életmódra nevelésben és az intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészséges életmódra nevelés elsődleges feladata a gyermekek egészségvédelme, a testi - lelki képességek fejlődésének segítése, testi-lelki szükségleteinek kielégítése-egészségfejlesztése, és az egészséges életviteli jó szokások megalapozása, kialakítása.

Mindez magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét.

Az egészséges életmód alakításban, az egészséges életmódra nevelésben, kiemelt szerepe van, ***a korszerű egészségfejlesztési ismeretek, készségek, és attitűdök megalapozásának, formálásának, a gyermekek mindennapi óvodai tevékenységeiben való érvényesülésének.***

Nevelési feladataink megvalósításának elengedhetetlen feltétele az egészséget támogató, egészséges és biztonságos, balesetmentes környezet kialakítása, megléte. Biztonságos, a gyermekek mozgás és játékigényét kielégítő udvari játékok, megfelelő méretű, jól kialakított udvar; tiszta levegőjű (szellőztetett), megfelelő hőmérsékletű, világos, tiszta, ízletesen berendezett csoportszoba, és ***a gyermekek egészségét védő, fejlesztő óvodapedagógus attitűd.***

Kiemelt egészségnevelési területek, feladatok:

- az egészséges életmód alakítása
- életvezetési készségek fejlesztése
- az egészség-és gyermekközpontú, személyes törődés, gondozás
- az egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- testi-lelki egészség fejlesztése, védelme, bántalmazás megelőzése
- személyi higiéné
- környezet higiéniai, esztétika

- baleset megelőzés, elsősegélynyújtás

A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladat:

Kiemelt egészségfejlesztési nevelési feladatok:

Az óvoda mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek egészséghez, biztonságához való jogai alapján, a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra.

Ezek a következők:

- ***Az egészséges táplálkozásra nevelés***
- ***Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés, testmozgás***
Az óvodai tevékenységekben, a sportolás, a mozgás iránti igény kialakítása, a lehetőségek szerint, a különböző sportokkal való ismerkedés felajánlása, kipróbálása és megszervezése. (pl: ÚNP; DHK; MLSZ; DSI-Kincskereső program; DSI-Veled kerek a világ sportnap)
- ***A lelki egészség fejlesztése. A testi-lelki egészség védelme.*** (Különböző, az óvodáskorú gyermekek lelki fejlődésének megfelelő, azt támogató, fejlesztő pedagógiai módszerek alkalmazása.)
A társas kapcsolati készségek, - a szociális tanulás – fejlesztése.
A viselkedési függőségek, a bántalmazás és erőszak megelőzése.
- ***Az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése.***

A teljeskörű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelyben az óvodapedagógusok a nevelési tevékenységeket, a Pedagógiai Programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét úgy befolyásolják az óvodai életben, hogy a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

1. Az egészséges életviteli szokások megalapozása, kialakítása és gyakorlása.

Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai:

Az egészségtudatos jó szokások gyakorlása és ismeretek által, ***tudatosan, tervezetten alakítjuk a gyermekek egészségvédelmi szemléletét, formáljuk egészségkultúráltságukat.***

Feladataink:

- ***Az egészséges, és biztonságos környezet megteremtése.***
- ***A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.***
- ***A gyermekek gondozása, testi – lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.***
- ***A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.*** A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- ***Az egészséges életmód,*** a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- ***A személyi higiéniára és környezeti higiéniára nevelés.***
- ***Az egészséges, helyes táplálkozási szokások – a kulturált étkezési illemszabályok kialakítása.***
A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.
- ***A napi pihenés feltételeinek megteremtése,*** csendes, szellőztetett, fénytől védett alvó-pihenőhely biztosítása. ***A lelki töltődés biztosítása.*** (pl: gyermek relaxáció)
- Biztosítjuk minden gyermek számára - az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével a spontán, szabad játékokban megjelenő és az irányított ***mozgásos tevékenységeket, a rendszeres egészségfejlesztő testmozgást,*** a szabadban végzett tevékenységeket, játékot, mozgást.

- Az életkori sajátosságokat és az egyéni igényeket figyelembe véve, az **edzettség, a mozgásban gazdag életmód, az egészségmegőrzés, a betegségmegelőzés szokásainak alakítása.**
- **A rugalmas napirend kialakításával, a helyes, óvodai életritmus működtetése,** az egyoldalú terhelés elkerülése - (pl: ülő és mozgásos; aktív és lazító tevékenységek váltakozása; egyéni és társas tevékenységek harmóniája stb.)
- **A természet szépségeinek észrevételére tanítás, a környezet védelméhez és óvásához kapcsolódó szokások alakítása. A környezettudatos magatartás, a fenntarthatóságot támogató attitűd megalapozása.**
A gyermekek gondolkodásának érzékenyítése, a globális szemlélet alakítása, **a környezetvédelem és egészség kapcsolatában,** illetve a mozgás, étkezés, tisztálkodás, lelki feltöltődés, közösségi élmény és egészségvédelem egymásra hatásában.
- Szakemberek bevonásával – a szülővel együttműködve – **speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi és lelki nevelési feladatok ellátása.**
- **Egészség kulturáltságuk alakítása, teljes körű egészségfejlesztés.**

1.2 Egészségfejlesztő tevékenységek

Az egészségfejlesztő tevékenységek, az óvodai tevékenységformákkal is komplexen kapcsolódva, még nagyobb lehetőséget adnak a gyermekeknek arra, hogy változatos, önálló felfedezést nyújtó tevékenységek által, élményszerű tapasztalatokhoz, ismeretekhez jussanak, és ezeket gyakorolva sajátíthatják el **az egészségtudatos, egészségvédő és fejlesztő szemléletű, életviteli jó szokásokat, viselkedésmódot, attitűdöket.**

Az egészséges életmódra nevelés során igyekszünk olyan **egészség-viselkedési elemeket, magatartásformákat támogatni,** alakítani, melyek későbbiekben is, meghatározzák a gyermekek **egészség-fontosság tudatát, egészségérzetét.**

Az életvezetési készségek fejlesztése által a gyermekek elsajátítják a mindennapi élethez szükséges alapvető viselkedési formákat, önálló döntéshozatalt, valamint a társas kapcsolatok kezelését.

Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához, a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz.

A gyermekek érzelmi, erkölcsi szociális nevelése során célunk:

- önállóság kialakítása
- szociális kompetenciák fejlesztése
- alapvető viselkedési normák elsajátítása
- érzelmi intelligencia fejlesztése
- felelősségérzet és önbizalom erősítése
- önkontroll és érzelemszabályozás,
- problémamegoldás és döntéshozatal
- kapcsolatteremtés és együttműködés

Az egészségfejlesztés témakörében témanapokat, témahetet, projekteket, akció programokat szervezünk. Ezeken az alkalmakon, lehetőség szerint külső szakembereket is bevonunk a szervezett tevékenységekbe és törekszünk a családok számára is nyitottá tenni ezeket az alkalmakat. **A közösen átélt események felerősítik a családok egészségtudatos szemléletét is.**

A Babits utcai óvoda, „Harmonikus testi fejlesztés és egészséges életvitel megalapozása” szakmai

munkaközössége, mint óvodai sajátos arculat, kiemelten foglalkozik az egészségtudatosságra neveléssel. A Bartók úti, valamint a Tessedik utcai feladatellátási helyeinken is kiemelt figyelmet fordítunk a testi, lelki egészség fejlesztésére, és azt ezt szolgáló, további, adekvát programok, módszerek és eszközök beépítésére a nevelésbe. (pl.: „Örömvár-program”, EQ-fejlesztés mesékkel, fejlesztő játékokkal, játékos gyermek relaxáció, csendes percek, beszélgető kör.)

A mindennapi óvodai tevékenységeinkbe, az egészségfejlesztési célok szervesen épülnek be. Minden óvodapedagógus kötelessége, hogy tudatosan fejlessze a gyermekek egészség – és környezettudatos tudatos gondolkodását, szemléletét, szokásrendszerét. Mint, kiemelt nevelési terület, tudatosan és eredményesen építse be, elsősorban a féléves nevelési és a heti terveibe az egészséges életmódra nevelés és egészségfejlesztés területeit, témáit, ezen belül, a környezet megóvásához kapcsolódó életviteli jó szokások alakításának, nevelési tartalmait.

Komplex tevékenységek során törekszünk a gyermekeknek a motorikus, lelki-pszichés, kognitív képességeiknek összehangolt fejlesztésére, mely az egészség-egyensúly alapfeltétele.

Az egészséges életmód alakítása, a teljes óvodai életben jelen van.

A külső világ tevékeny megismerése tevékenységi formán belül, további ***egészségismereteket, élményeket*** nyújtó projekttemába ágyazott, egészség-tartalmakat valósítunk meg az éves terv szerint.

A tevékenységek fejlesztik, megalapozzák, az egészséges-énpozíciót, hogy a gyerekek nyitott, egészséges szemlélettel figyeljenek saját testi-lelki érzéseikre, élményeikre, egészségükre.

Az egészségfejlesztési-egészségnevelési játékok, komplexen beépülnek a pedagógiai munkába.

2. Az egészséges táplálkozásra nevelés.

Kiemelt nevelési feladatok:

- ***A változatos, egészséges óvodai étrend biztosítása.***
- ***Az egészségtudatos táplálkozás szokásának kialakítása, megerősítése.***

Játékos formában, mesei környezetben a gyermekek életkorának megfelelő kommunikációval, játékeszközök és játékos, élményszerző tevékenységszervezés segítségével formáljuk egészségtudatos szemléletüket, ***egészséges életmód és életvitel igényeiknek kialakítását.***
- ***A kulturált egyéni és közösségi étkezési szokások megalapozása, kialakítása, megerősítése.***
- ***Az étkezéshez kapcsolódó pozitív érzelmek, élmények megteremtése,*** az egyéni gyermeki szükségletek, igények, és az étkezéshez, ételekhez való egyéni hozzáállásuk pozitív irányba való fejlesztése.
- ***Kialakítjuk a gyermekekben a nyugodt, kiegyensúlyozott étkezési gyakorlatot.*** Sűrgetésmentesen arra ösztönözzük őket, ***hogy ízleljék, kóstolják meg az ételeket.*** Az ételek megkedveltetéséhez, pozitív nevelési hatásrendszerrel, mesélünk, beszélünk a bennük lévő, jótékony vitaminokról, erőforrásokról, ásványi anyagokról, a változatos ételekről.
- ***Az evőeszközök helyes használatának megismertetése,*** az életkori sajátosságokat figyelembe véve, fokozatosan kialakítva a kanál, villa, kés helyes használatát. ***Az étkezési szokásokhoz kapcsolódó önkiszolgáló tevékenységek játékos, ösztönző gyakorlásának támogatása.***
- ***A korszerű táplálkozási szokások kialakítása keretében, tudatosan biztosítunk lehetőséget a gyermekek számára, ismeretlen ételek, italok, új ízek megkóstolására, megismerésére.***
- ***„Gyümölcs-és vitamin percek” által megkedveltetjük a friss, nyers gyümölcsöket és zöldségeket.***

Játékos formában bemutatjuk az egészséges és egészségtelen ételeket. (képek, puzzle, közös táblák készítése, fejlesztő játékok, bábok: gyümölcs-zöldség, vitamin manó bábok stb. eszközökkel.)

Továbbá, a „Gyümölcs-és vitamin percek” étkezésben igyekszünk megszerettetni és a fogyasztásuk iránti igényt felkelteni, az olajos magvak, természetes aszaltványok, egészséges

snackek iránt is.

- **Sokszínű, változatos tevékenységekben megismertetjük, beszélünk a vitaminokról, a vitaminokban, ásványi anyagokban gazdag ételekről, mindezeknek, az egészségvédő, támogató hatásáról.**
- **Ösztönözzük, tudatosítjuk az egészséges folyadékok, a vízfogyasztás jelentőségét, a folyamatos folyadékpótlás belső igényének kialakítását, a friss víz folyamatos fogyasztásának biztosítását.** A csoportszobákban, az udvaron, minden gyermeknek saját jelével ellátott pohara, kulacsa van.
- **Felhívjuk a figyelmet az egészséges és egészségtelen folyadékok és azok hatásai közötti különbségekre:** pl: a fogazatra veszélyes cukrozott italok és az emberi szervezetre jótékony, víz és természetes ízesítésű, citromos víz, teljes gyümölcsértékű gyümölcsturmix, dzsúz, kedvező élettani hatására.
- **A gyermekek sajátos táplálkozási igényének megfelelő, egyedi, diétás étkezés biztosítása.**
- **Védőnővel, táplálkozási tanácsadókkal való kapcsolattartás biztosítása, szakemberek meghívása szülőértekezletekre.** Egyéni szülői fogadóórák biztosítása a gyermek egyéni táplálkozási igényéről, az óvodai étkezésének biztosításáról, a gyermek étkezési szokásainak kialakításának támogatásáról. - Különösen, az 1-es típusú diabétesszel rendelkező gyermekeknek a speciális eljárásrend szerinti ellátásának biztosítása érdekében.
- Előtérbe helyezzük és felhívjuk a szülők figyelmét is az egészségmegőrző – és fejlesztő **preventív szemléletmód** jelentőségére; a gyermekek testi-lelki egészségi állapotának, ok-okozati összefüggésének viszonyában.
- **A gyermekeknek élményszerűen, mesekönyvekkel – mesei történeteken keresztül tárjuk fel számukra, a táplálkozásuk és testi-lelki egészségi állapotuk közötti ok-okozati összefüggéseket, hogy ismerjék az egészségkárosító következményeket és a megelőzés lehetőségeit.** Pl.: a magas cukor tartalmú ételek, italok és a fogszuvasodás, elhízás; a magas sótartalom, a telített zsírtartalmú ételek és a szívbetegség közötti összefüggéseket, és a megelőzés: gyümölcscukor, nádcukor, barnacukor, méz használata; a tejtermékek, a telítetlen, többszörösen telítetlen zsírtartalmú, omega-3 ételek, halak, magvak fogyasztásának egészségvédő lehetőségeit.
(pl: „Egérfalvi kalandok” mesekönyv – és interaktív társasjáték. Az egészséges alapanyagok-egészséges táplálkozás és fogyasztói tudatosság növelése témában.)

A gyermekeknek, a napi háromszori egészséges és változatos étkezését, a fenntartó által, a Hungast Vital Kft –vel kötött szolgáltatási szerződés biztosítja. **A korszerű táplálkozási és étkezési előírásoknak megfelelő nyersanyagtartalommal és konyhatechnikai elkészítéssel biztosítják az egészséges tápértékű, minőségű és mennyiségű ételeket.** Az egyedi étkezési szükségletnek, igényeknek megfelelő, adekvát, napi háromszori óvodai étkezést.

Az egészségtudatos táplálkozás helyes szemléletmódját élményszerző, játékos tevékenységek által is erősítjük pl.: közös piaci vásárlás, majd „gyümölcs – zöldség vitamintál”; egészségvédő dzsúzek, préselt, szűrt ivólevek készítése; csoportszobai sütés-főzés, ételkészítés által, egészséges ételek, édességek; készítése.

A gyermekek számára- valamennyi csoportszobában, és az udvaron, egész nap folyamatosan biztosítjuk (4-5 éves kortól önkiszolgálással is) a folyadék elérhetőséget (víz formájában).

Mindhárom óvodánkban biztosítjuk **az aktív kertpedagógia foglalkozásokat,** zöldség-és fűszer kiskert, magaságyás, valamint balkonláda, dézsá, **kiskertek működtetésével, ahol közvetlen, aktív tapasztalatszerzés útján, a magvak, növények ültetésétől, a folyamatos gondozáson át, a betakarításig, felhasználásig és elfogyasztásáig komplex ismereteket szerezhetnek a gyermekek.** Az egészségestudatos táplálkozásra nevelés során, **nagy hangsúlyt helyezünk arra, hogy a gyermekek megismerkedjenek a változatos, különböző étkezési alapanyagokkal és azok sokszínű**

felhasználási lehetőségével. Pld: Ovi-spájz konyhai programunk keretében, a friss termések (hagyma, paradicsom, paprika, saláta) közvetlen felhasználása mellett, gyümölcs-és zöldség salátát, turmixokat, aszaltványokat készítünk, valamint a kiskertjeinkben termelt citromfű, menta, kakukkfű, zsálya stb. fűszernövények hasznosságát, felhasználási módjait is megismertetjük a gyerekekkel.

Az egészséges táplálkozási szokások kialakításának támogatása, a gyermekek egészségtudatos gondolkodásának megalapozása, az ezirányú saját tapasztalataik megszerzése érdekében, biztosítjuk az összefüggések megértését, az egészséges táplálkozás – *a zöldségek, gyümölcsök, teljes kiőrlésű gabonák, fehérjék, egészséges zsírok* fogyasztása – és a szervezetük védekező rendszere, természetes ellenálló képessége között. (Felhasználva, az Okostányér módszer plakátjait, információit is.)

Az egészséges étellekkel való ismerkedés során, az élménypedagógiai módszerekre építve, kiemelten valósítjuk meg, óvodán belüli és kívüli programok keretében, például a zöldségekkel, gyümölcsökkel való komplex ismerkedést.

(Pl: a szüreti hagyományokhoz kapcsolódó programokat, családi rendezvényeket: Őszi szüreti mulatság; „Tök jó napok – Sütőtök napok; alma, szőlő szüret stb.)

A közös csoportszobai ételkészítés során, a gyerekek egyszerű, egészséges ételleket készítenek el, mellyel elősegítjük, hogy a **gyermekek kedvet kapjanak a zöldségek, gyümölcsök, egészséges ételek fogyasztásához és erősítjük az egészséges ételek iránti igényüket, alakítjuk szemléletüket.**

Kiemelt feladatnak tekintjük, hogy a tevékenységközpontú óvodai programunknak megfelelően, komplex tevékenység-szervezésben, változatos módszerekkel, az önálló, aktív cselekvésre épülő, felfedező, játékos tanulási folyamatokban, szerezzenek a gyermekek, egészségismereteket, egészséginformációkat, fejlődjön egészségtudatos szemléletük, magatartásuk, készségeik, képességeik.

Az egészséges táplálkozásra nevelés során változatos, az óvodapedagógusok által a gyermekekkel közösen készített eszközök (pl: egészségpiramis, tablók) valamint vásárolt fejlesztő játékok által is (pl: „Egészséges táplálkozás lámpája”; „Vegeto Mondo idény zöldségek, gyümölcsök játék” stb.) biztosítjuk az ismeretek bővítését, az alkalmazó tudás megalapozását.

Az általunk szervezett, óvodai szintű egészségközpontú téma napok, hetek, projektek alkalmával, széleskörűen, a külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés témáihoz, valamint az egészség világnapok témaköreinek megfelelően szervezünk programokat, az egészséges táplálkozásra nevelés témáihoz kapcsolódóan is. (Pl: Élményalapú, tapasztalatszerző, közösségi kirándulások szervezése: almaszüret: Derecskei, Pallagi almáskert; Víz világnapja alkalmából: Tócsa patak; víztározó; vízmű telephely stb. látogatása.)

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

A gyermekek:

- Kulturáltan étkezzenek.
- Helyesen használják az evőeszközöket, a szalvétát.
- Ismerjék a kulturált, közös étkezés szabályait, illemszabályokat, higiénikusan étkezzenek (pl: kínálás, kérés, napos munka tevékenységei.)
- Önállóan terítsenek, önállóan, szívesen lássák el a napos teendőket.
- Önállóan tudják eldönteni mennyi ételt, vizet fogyasszanak.
- Önállóan töltsenek vizet a kancsóból, szedjenek az ételből.
- Szívesen kóstoljanak meg új ételeket, ízeket.
- Szeressék meg a zöldségeket, gyümölcsöket, ismerjék a neveiket.
- Szívesen fogadják el az egészséges ételleket.

- Ismerjék az egészséges ételeket, italokat és azok jó hatásait a szervezetre.
- Alapvető- játékos formában megszerzett- egészségismeretekkel rendelkezzenek: pl: zöldségekben, gyümölcsökben található vitaminok; egészséges-egészségtelen ételek, italok;
- Ismerjék meg a táplálkozás-mozgás-pihenés és a testi-lelki jólét közötti alapvető életmód összefüggéseket.
- Megszerzett egészségismereteik, tapasztalataik, tudásuk által, alapvető egészségtudatos fogyasztói és vásárlói attitűddel, magatartással rendelkezzenek.

3. Az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelés, testmozgás

Az egészséges életvitel szokásainak kialakításában, nagy szerepe van, a szabadban, tornateremben, csoportszobában végzett **rendszeres, egészségfejlesztő mozgásos tevékenységeknek,** a gyermekeknek **a változatos mozgásfajtákkal való megismerkedésének és a természetes mozgások, séta, futás, ugrás, csúszás, kúszás, mászás megszerettetésének.**

Tornaszobáink lehetőséget adnak arra, hogy minden nap legyen lehetőségük a gyermekeknek a **megfelelő mennyiségű és minőségű mozgásra.**

Sok időt töltünk óvodánk udvarán a szabad levegőn, ahol az udvari játékok használata mellett lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy **szervezett, mozgásos szabályjátékokban** is részt vegyenek. **Különbféle mozgásformák** alkalmazásával, **a gyermekek izomzatát, csontrendszerét, testi erejét, egyensúly és mozgáskoordinációját, kondicionáló és ellenálló képességét, pszichomotoros készségeit, képességeit kívánjuk fejleszteni.**

A gyermekek számára a mozgás alaptevékenység, a fizikai fejlődés mellett, relevánsan hozzájárul **a kognitív és a szociális képességek fejlődéséhez, a kiegyensúlyozott lelki fejlődéshez, hiszen a kooperatív mozgásos, szabályjátékok közben, a gyerekek megtanulják az együttműködést, a kommunikációt, és a problémamegoldást is.**

A nyári időszakban egész nap a szabad levegőn tartózkodunk, minél többféle tevékenységet az udvaron folytatunk (kinti tízóraizás megszervezése is). A napfény és a víz, a gyermekek szervezetét ellenállóbbá teszik, ezért az udvaron, változatos módon biztosítjuk a vizes játékokat, a vízzel való ismerkedést. A gyermekek párapu alatt is hűsíthetik magukat. A filagóriák, a fedett teraszok és a fák árnyéka is segít elviselni a nyári forróságot.

A levegő tisztaságára és védelmére, a jó minőségű levegőnek a kedvező élettani hatására, benti, csoportszobai és kinti, udvari tevékenységek során is, felhívjuk a gyermekek figyelmét - miért fontos a szellőztetés, az autómentes közlekedés, a megújuló energiával fűtés, a szabad, tiszta levegőn való testmozgás.

Az egészségfejlesztő, mozgásos téma - és tevékenységnapok során a szülőkkel közös tevékenységek által, célunk, hogy a szülők is aktívan részt vegyenek, a gyermekek egészséges életmódjának kialakításában.

(A három óvodánkban megvalósuló téma és tevékenységnapok: Gyaloglás napja; Mozgás világnapja; Apák napi - Focikupa.; Egészség hét – Ovi olimpia; A magyar sport napja; Vidám Sport Nap; Kihívás napja)

Óvodán kívüli tevékenységek, programok: Veled kerek a világ; MLSZ foci fesztiválok;

Többféle sportolási lehetőséget is biztosítunk az óvodánkba járó gyerekek számára: Ovifoci; (a Babits utcai óvoda nagy csoportosainak) Úszó Nemzet Program; DSI – kincskereső program; DHK-korcsolya;

A mindennapos testnevelés többféle módon jelenik meg a napirendünkben, mely megvalósulhat a csoportszobában, tornaszobában és az udvaron is. Valamint óvodán kívüli tevékenység keretében is: pl: a Tóció patakhoz szervezett kirándulás keretében, „Tóció patak torna” formájában.

A mindennapos testnevelés célja, a rendszeres fizikai aktivitás, a változatos mozgásos

tevékenység biztosítása, különböző mozgásformák elsajátítása, gyakorlása, a játékos, örömteli élmény biztosítása, a mozgásközpontú egészségfejlesztés.

A test minden területét edző, erősítő, felfrissítő mindennapos mozgás középpontjába a játék áll.

Preventív jelleggel, testtartást javító tornát, és lábboltozatot erősítő, irányított tornákat is tervezünk, valamint lazító-feszítő, relaxációs gyakorlatokat építünk be a gyermekek óvodai életébe. A mindennapos testnevelés során is, változatos módon alkalmazzuk a „Mozgás” tevékenységi formához rendelkezésünkre álló eszközeinket és speciális funkciójú fejlesztő eszközöket. (pl: kavicsokkal ellátott masszázs szőnyeg- talp és lábfej stimulálására)

Heti rendszerességgel a nagy csoportos gyerekek, gyermekjógával ismerkednek, segítve testi-lelki egészségük, érzelmi intelligenciájuk fejlődését.

A mozgás öröme, a játékos tanulás, és a közösségi élmények hozzájárulnak, a gyermekek érzelmi jóllétéhez, valamint, hogy egészséges, boldog és kiegyensúlyozott felnőttekké váljanak.

Kiemelt egészségpedagógiai feladatnak tartjuk: a mozgás, a közös mozgás megszerettetését, – a játékos sport – kultúra fejlesztését.

A különböző sportolási tevékenységek, játékos - életkori sajátosságoknak megfelelő - alapvető mozgáselemeinek megismertetését, megalapozását.

A gyermekeknek, a sportok iránti érdeklődésének felkeltését és a megalapozó szintű kipróbálási lehetőségének biztosítását.

Pl: A mindennapos testnevelés során beépíthető tevékenységek:

Gyaloglás – élményszerző és kreatív feladatorientált rövid távú, fokozott és változatos egészségfejlesztő tevékenységekbe ágyazott, óvodán kívüli tevékenység – közeli sportpálya és környéke.

Kerekekkel kalandozó – biciklis játékok (akadálypályás, ügyességi, és komplex közlekedésbiztonsági ismeretekre épülő játékos mozgásos tevékenység)

Labdajátékok: a labdázás, az egyéni, társas és közösségi labdajátékok. Kicsi és a nagy méretű kosárlabdadobáló, poly-ball labdadobáló stb. beépítése a tevékenységbe .

Játékos sportok, a gyermek tollaslabda, habtenisz, lengő tenisz, cach ball, stb. játékok.

Udvari szabadjáték-mozgásos játékok: futó, fogó, hely-eszközszerző stb. játékok

„Ovisportok” kipróbálása az óvodapedagógusok által tervezett, játékos módszerekkel és adekvát eszközökkel. (pl: floorball)

A mindennapos testnevelés megvalósításának általános pedagógiai feladatai:

- Minden nap más-más módon, változatos mozgásformában, módszerekkel és eszközökkel növeljük a gyermekek fizikai aktivitását, motiváltságát, figyelembe véve a gyermekek és a gyermekcsoport életkori és egyéni fejlettségi szintjét, igényét, érdeklődési körét.
- A mindennapos tornába igyekszünk beépíteni a tartásjavító, illetve prevenciós lábtorna gyakorlatokat is. A helyes testtartáshoz szükséges, az izomegyensúlykialakulását fejlesztő mozgásfajták, feladatok alkalmazásával tervezzük a mozgásos játékokat, tevékenységeket.
- Mozgásos szabályjátékok, mimetikus - zenés mesetorna által valósítjuk meg a gyermekek mindennapos testedzését, átmozgatását.
- Az udvari mindennapos testnevelés tevékenységei során, kihasználjuk az udvar adta lehetőségeket, beépítjük az udvari játszótéri eszközökön végezhető mozgásformákat is, pl: mászóka, hinta, egyensúlyozó gerenda, láncos lépegető, labdadobáló stb.
- Az adott tevékenységhez kapcsolódó balesetvédelmi szabályok és elvárható magatartásformák megismertetése, gyakorlása.

Célunk, hogy a gyermekek örömmel vegyenek részt a mozgásos tevékenységekben.

Az egészséges életmód szokásainak alakításában, arra törekszünk, hogy belső igénnyé váljon a

gyermek számára a mozgás és ahhoz kötődő személyi higiéniai tevékenységek: a tornaruhába való átöltözés, a folyadékpótlás, a mosakodás stb. A tevékenységekhez kötődő játékos, mesei szokáslemek által, pozitív megerősítést alakítunk az adott tevékenységekhez.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen játszanak, mozogjanak, tornáznak a szabadban és a teremben egyaránt.
- Örömmel vesznek részt a szervezett mozgásos tevékenységekben, a szabad játékban megjelenő egészségfejlesztő testmozgásban.
- A játékokat, a mozgás fejlesztő eszközöket balesetmentesen használják.
- Tudjanak alkalmazkodni, harmonikusan együttműködni társaikkal.
- Váljon természetes igényüké a mozgás, testmozgás.
- Az egészséges, aktív, mozgásközpontú életmódot megalapozó pozitív attitűddel rendelkezzenek.

4. Lelki egészség fejlesztése.

Testi-lelki-mentális harmónia fejlesztése.

A lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott lelki fejlődést, támogassa a gyermek, környezetéhez történő alkalmazkodását, felkészítse, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiségfejlődésre.

Az óvodapedagógusok pozitív, támogató, segítő elfogadó attitűdjé mind támogatja a gyermekek önbecsülését, pozitív énképének alakulását, segíti a gyermeket abban, hogy jól érezzék magukat a csoportban, úgy, hogy közben követik a csoport szokás-szabály rendszerét. A napi rutinok, a napi és heti rend szerint ismétlődő tevékenységek, biztonságos környezetet jelentenek a gyermekek számára, melyek növelik magabiztosságukat, önbizalmukat, érzelmi biztonságukat.

Nélkülözhetetlen a nyitott, elfogadó, pozitív élettér, óvodai légkör kialakítása, melyet az óvodapedagógusok személyre szóló, pozitív érzelmi odafordulással alakítanak ki.

Az elfogadó környezet, melyben a gyermekek biztonságban érezhetik magukat, társas kapcsolataik erősödhetnek, empátiával fordulnak egymás felé, megtanulják felismerni saját és társaik érzelmeit, azokat megnevezik, és megfelelően kezelni tudják.

A gyermekek szociális és kognitív fejlődésében kiemelten fontosnak tartjuk a mentális és érzelmi nevelést.

A gyermekek lelki egészsége és érzelmi fejlődése érdekében nagy hangsúlyt helyezünk a gyermekek önértékelésének és az érzelmi intelligenciájának a fejlesztésére.

Az érzelmi intelligenciafejlesztő játékokkal (és egy óvodánkban) a Boldogságóra program által, játékos lehetőséget biztosítunk, hogy a gyerekek megismerkedjenek az érzelmeikkel, és hogy hogyan kezeljék azokat.

Az érzelmi és lelki nevelés során, a pedagógusok és a szülők együttműködve támogatjuk a gyermekek érzelmi fejlődését, érzelmi intelligenciájuk formálását, hogy képesek legyenek felismerni, kifejezni és szabályozni az érzelmeiket, valamint mások érzéseire is érzékenyek legyenek és azokhoz egészségesen tudjanak viszonyulni.

A lelki jólétet támogató, nyugodt, kiegyensúlyozott, derűs, szeretetteljes, biztonságos légkör, a fejlődést támogató nevelési klíma, a nevelést támogató környezet, kiemelten fontos minden gyermekcsoportban.

A Boldogságóra program keretében, havi rendszerességgel, a foglalkozásokon, 10 témakörben, a tevékenységek által lehetőség van a gyermekek érzelem-megélésének, kifejezésének és szocioemocionális készségeiknek a fejlesztésére.

Boldogságóra és gyermekjoga közben:

- vitalitásuk, erőnlétük, állóképességük fejlődik

- csökken és oldódik a testi-lelki feszültség
- javul koncentrációjuk, figyelmük
- a testséma kialakulása felgyorsul
- javul testtartásuk
- önfegyelmük, önbizalmuk fejlődik
- megtanulnak önmagukra figyelni, relaxálni
- lelkiállapotuk kiegyensúlyozottabbá válik
- érzelmeik kifejezése változatosabbá válik
- fejlődik memóriájuk, beszédfigyelmük
- jól érzik magukat.

A gyerekek játékos módon fedezhetik fel saját érzelmeiket, és megtanulhatják kezelni őket, megtanulhatják hogyan legyenek empátikusak, segítőkészek. Olyan emberi magatartásokat gyakorolhatunk a programjaink segítségével, mint a segítségadás, köszönetmondás, a megbocsátás, egymás elfogadása, tisztelete. Segítünk a gyerekeknek alapvető érzelmeik kifejezésére, mint az öröm, bánat, szomorúság, harag, büntudat, félelem, kíváncsiság, kudarc, bátorság, büszkeség. Mindezek megértését segítik a versek, mesék, játékok, melyek beépülnek a tudatosan tervezett óvodai életünkbe.

A gyermekek lelki egészségének gondozása során célunk, hogy a gyermekek képesek legyenek negatív érzéseiket feldolgozni, az esetleges környezeti stressztényezőket elkerülni, illetve, ezekhez megfelelő megoldási stratégiával viszonyulni.

Segítünk a megfelelő feszültségcsökkentő, játékos stresszkezelési technikák által, pl: légzőgyakorlatok, relaxációs mesék, tánc stb. a lelki jólét állapotát megteremteni, a mentális egyensúlyt fenntartani.

Többféle lehetőséget teremtünk a csendes pillanatok megélésére, a befelé figyelésre. Fontosnak tartjuk, hogy megtanuljanak tudatosan figyelni magukra és a körülöttük élőkre.

Középső csoporttól gyermekrelaxációs és légzőgyakorlatok segítségével, játékos formában éreztetjük meg a gyermekekkel, hogyan kell ellazulni, megnyugodni. Ezek a tevékenységek hatékonyan fejlesztik az önkontroll, az önszabályozás és az önmegnyugtatás képességét is.

Az egészség-egyensúly, a lelki jólét, a jó életminőség megalapozásában, fontos szerepe van az önfogadás és önsegítő képesség alakulásának, hogy a gyermekek saját belső világuk, „kincses kamrájuk” ápolását, gondozását, maguk is fontosnak, hangsúlyosnak érezzék. A lelki fejlődés, fejlesztés folyamatában, építünk a szociális tanulási folyamatokra is, meghatározó, az elfogadó, támogató társas kapcsolatok és a konstruktív együttműködés alakítása.

Lelki és mentális egészséget károsító tényezők csökkentése

Az infokommunikációs tér növekedése, a digitális szennyezettség károsító mértéke befolyással van a gyermekek mindennapi életérzésére és a diszharmonikus viselkedésre, illetve a nehezített, vagy szinte ellehetetlenített öndifferenciálás és önállóan megvalósuló helyes viselkedésszabályozásra, rendezésre.

A nem megfelelő szociális interakciók, stressz, szorongás, magas szülői elvárások, alacsony szintű önkontroll negatívan befolyásolják a lelki, mentális és szociális, társas kapcsolatok alakulását.

A közösségi nevelés által, az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymásra figyelés kialakítása, egymás előítéletmentes elfogadása a cél.

Feladataink:

- ***Kiegyensúlyozott és szeretetteljes fejlesztő hatású környezet biztosítása.***
- ***A testi-lelki jólét, a harmonikus személyiség struktúra gyermekközpontú módszereinek alkalmazása.***

- A gyermekek érzelmi állapotát visszajelző játékos módszerek használata.
- Érzelmi intelligencia fejlesztő játékok, kiadványok használata: Örömvár és Örömnapi módszerek – érzelmek mesék, versek, mondókák, játékos gyermekjogi gyakorlatok - Szívmanó kártya, Plukkidó táblajáték, Érzelmek labdák stb.
- Az érzelmi felismerés, differenciálás - és játékos összefüggések, játékeszközök által, - a helyes érzelmi következtetések levonásának megismerésének biztosítása, valamint, az érzelmi irányultság szerinti, sikeres cselekvés, és válaszadás gyakorlása, megalapozása. (építve pl: a mesékre, bábozás, dramatizálás tevékenységekre stb.)
- Külső szakemberek, előadók, vagy külső helyszínen megvalósuló gyermek programok, projektek megvalósulását.
- **Társas készségek fejlesztése, tolerancia és segítő életmód alakítása.**
- **A szociális érzékenység tudatos fejlesztése.** Az általános emberi értékek elfogadásának megismertetése.
- **Megismertetjük a gyermekekkel a konfliktuskezelés, az együttműködési készség, a döntési képesség, az érzelmi, indulati állapot kezelésének lehetséges változatait.**
- **A foglalkozások és szabadidős tevékenységek nyújtotta lehetőségek maximális kihasználásával, alakítsuk ki a gyermekekben a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítendő érzelmeiket.**
- **A gyermekek életkorának nem megfelelő és túlzott mértékű médiafogyasztás csökkentése.**
A szülők figyelmét felhívni, hogy a megfelelően válogatott és csak mértékkel használt digitális tartalmakat használjanak, segítő céllal a kreativitás fejlesztésében, valamint szórakoztató módon támogathatják a gyermekek fejlődését. Elengedhetetlen a kiegyensúlyozott egészséges média programok kiválasztása, hogy a digitális tartalmak ne váljanak túlzottan dominánssá a gyermekek életében.
- **A szülőkkel való nyitott kommunikáció és az egészségtudatosságot mozgósító – közösségi tevékenységek:** Téma és tevékenységnapok, projekt heteken belüli programok szervezése.
- **A testi-lelki-mentális-és szociális egészségtényezők figyelembevételével, az egészség-attitűd, és a testi-lelki jólét formálása.**
Pl: Leleki egészség világnapja – „Ép testben, ép lélek”; Egészség világnapja-tevékenységnap; „Egészséges, mint a makk” – téli egészségvédelem hete; Egészség hét – közös tevékenységi hét – Happy hét; stb.
- **Testi-lelki egészségvédelem a gyermekek és dolgozók körében.**

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Az életkori és egyéni sajátosságainak megfelelően:

- Képesek legyenek érzelmeiket helyesen észlelni, és differenciáltan, a helyzetnek megfelelően kifejezni.
- Önértékelési készségeik, önmagukhoz való viszonyuk, önismeretük és önállóságuk reális és pozitív.
- Formálódnak a társas kapcsolatok alapjai, szociális, érzelmi kapcsolataik.
- Kialakult, belsővé vált norma, szokás-és szabályrendszerrel rendelkeznek.
- Képesek jól kezelni érzelmeiket, észlelni és kielégíteni alapvető szociális és személyes szükségletüket.
- Megalapozódnak a kiegyensúlyozott lelki állapotot meghatározó, ahhoz szükséges, alapvető készség-képesség és attitűdjeik.

4.1. A viselkedési függőségek, a bántalmazás és erőszak megelőzése.

A bántalmazás és erőszak megelőzése, valamint a bántalmazás és erőszakmentes óvodai környezet biztosítása a gyermekek biztonságának alapja. Ehhez a pedagógusok, szülők és a gyermekvédelmi szakemberek közötti szoros együttműködés, a szociális és érzelmi nevelés, valamint a gyermekeknek, az erőszakmentes kommunikáció és konfliktuskezelés módszereinek elsajátítása elengedhetetlen.

A megelőzés alapvető célja, hogy biztonságos, támogató és szeretetteljes környezetet teremtsünk, ahol a gyerekek képesek egészséges módon kifejezni érzelmeiket és kezelni a konfliktusaikat, anélkül, hogy erőszakos módon lépnének fel. (negatív kommunikáció, metakommunikáció, fizikai erőszak)

A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, óvodánk a gyermekvédelmi rendszeren belül együttműködik, a DMJV Család - és Gyermejjóléti Központjával, ezen belül a szociális segítővel, amennyiben szükséges gyermekjogi képviselővel, valamint a HBVM Pedagógiai Szakszolgálattal és HBVM Szakértői Bizottsággal, illetve ha szükséges, a DMJV Család-és Gyermejjóléti Központjával. ***Az óvoda gyermekvédelmi felelőse, az óvoda igazgatójával együttműködve, működteti a belső és külső gyermekvédelmi jelzőrendszert.***

Feladataink:

- ***Ösztönözzük, bátorítjuk a gyerekeket arra, hogy nyíltan beszéljenek érzéseikről és problémáikról, negatív élményeikről, még akkor is, ha azok a bántalmazással kapcsolatosak.***
A pedagógusok kezdeményezzék, támogassák a nyílt kommunikációt, a beszélgetések során empátián és segítően hallgassák meg a gyerekeket.
- ***Megismertetjük a gyermekekkel, hogy mi a bántalmazás és mi a nem elfogadható viselkedés.***
- ***Segítjük a gyermekek önállóságát, hogy megvédjék magukat, és hogy felismerjék, ha valaki bántja őket, illetve, mikor kell segítséget kérniük.***
- ***A pozitív viselkedés és az együttélés alapvető szabályainak kialakítása, megerősítése.*** Az óvodai nevelés során kiemelten fejlesztjük, a gyermekek érzelmi, erkölcsi és szociális készségeit, képességeit. (Kiemelten: önbizalom, egészséges énkép, pozitív önértékelés a társas együttműködésben; a helyes ön és társértékelés, pozitív gondolkodás, problémamegoldás, konfliktuskezelési stratégiák, érzelmi intelligencia fejlesztés, szokás-szabályokhoz való viszony, kooperáció, együttműködés, tiszteletteljes viselkedés.)
- ***A gyermeki agresszió megnyilvánulásai esetén,*** - virtuskodó agresszív megnyilvánulások, impulzív agresszivitás, antiszociális viselkedés – az okok feltárása, a szülők, illetve, amennyiben szükséges szakemberek bevonásával, az agresszió megnyilvánulásának, segítő proszociális irányba terelése, a viselkedés rendezése, a pozitív viselkedés megerősítése.
- ***A viselkedési problémák, a viselkedési függőség óvodában történő korai felismerésének támogatása,*** mely gyakran az érzelmi, szociális, vagy kognitív fejlődés hiányosságaiából, vagy a külső hatások, pl: családi háttér, vagy digitális függőség, túlzott képernyőidő miatt is kialakulhat.
- ***Az óvoda és a szülő közötti folyamatos kommunikáció működtetése. Az adott témában, az adott szakterülettel foglalkozó szakemberek bevonása, meghívása, szülőértekezletekre, fogadóórákra, esetmegbeszélésre.*** (Pl: szorongó, visszahúzódó, gyermekek számára pedagógiai szakpszichológus által vezetett „Varázsjáték”-művészet-és zeneterápia foglalkozások szervezése;)

5. Személyes higiénia

Egészségtudatos gondozással –szokásalakítással kapcsolatos feladataink

Óvodai nevelőmunkánk alapvető feladata, megalapozó tevékenysége, **az egészséges életmódra nevelés alapját képező, egészségközpontú, személyes gondozás,** mely a gyermekek kiegyensúlyozott fejlődéséhez, testi-lelki egészségük védelméhez pótolhatatlan.

Célunk:

- ***A gyermekek testi – lelki szükségleteinek*** kielégítése mellett, ***a helyes életritmus kialakítása,*** melyet ***a folyamatos napirend*** biztosít.
- Az egyéni eltéréseket tiszteletben tartva, a fokozatosság és folyamatosság elveit követve az **önállóságra nevelés. Az egészséges személyi higiéniai szokások és tevékenységek megalapozása, gyakorlása.** (tisztálkodás – testápolás, öltözködés, pihenés, étkezés, mozgás)

Gyermekeink ***óvodai életét, napirendjét*** úgy szervezzük, hogy azt a folyamatosság és rugalmasság jellemezze. Nyugodt, kellemes légkörben végezhessek a tisztálkodással, testápolással, étkezéssel, öltözködéssel, WC használatával kapcsolatos teendőiket.

Nagy gondot fordítunk a helyes táplálkozási, étkezési, testápolási, öltözködési, pihenési szokások kialakítására. ***A gyermekek egyéni képességeihez igazítottan biztosítunk elegendő időt és gyakorlási lehetőséget a szokások belsővé válásához, rögzítéséhez.***

A gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a gondozási feladatok végzése közben nagyon fontos a bensőséges gyermek-felnőtt kapcsolat kialakítása, a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens és dajka részéről. A dajka néni személye domináns a gondozási feladatokhoz kötődően, az óvodapedagógust segítve, ezekben a tevékenységekben, ő is gondozva nevel, példát ad, érzelmi biztonságot nyújt a gyermeknek.

A gondozáshoz tartozó szokások kialakításában a rendszeresség, a következetesség, a differenciált segítségadás, gyakorlás, az egyéni bánásmód érvényesül, kiemelt figyelemmel, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására, speciális nevelő segítségére.

Ezen a téren is fontos a családdal való szoros együttműködés, egymás tájékoztatása a gondozáshoz kapcsolódó, egészséges életviteli szokások kialakításáról és követelményeiről.

A gondozási tevékenységek és az egészségtudatosságra nevelés során, az egyes napirendi tevékenységekhez kapcsolódóan, komplexen alakulnak az ***egészség-szokások,*** és a felnőtt, példaadó, szeretettel, fejlesztő segítő gondoskodásával, észrevétlenül válnak, ***a gyermek által alkalmazott jó gyakorlattá, az egészséges életmód-tevékenységek.***

A gondozási feladatokat az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt ellátja, de tervezése, irányítása az óvodapedagógus feladata.

A folyamatos és tudatos nevelés érdekében, a féléves nevelési tervekben „az egészséges életmód alakítása” fejezetben tervezett céljait, feladatait, a megelőző félév értékelésére építve készíti el a pedagógus. Így az adott gyermekcsoporthoz és az egyéni gyermeki igényekhez alakítva, tervszerűen valósítja meg a nevelési feladatokat.

A gondozás kiemelt feladatai:

- ***a gyermekek személyi higiénijának ellátása,***
- ***a tevékenységekben a gyermekek önállóságának fokozatos fejlesztése,***
- ***a hozzájuk kapcsolódó egészséges életmód szokások megalapozása,***
- ***mozgásban gazdag életmód szokásainak kialakítása,***
- ***a gyermekek olyan személyiségjegyekkel rendelkezzenek, hogy önmagukkal és a környezettel is harmóniában tudjanak élni.***

Nevelési szemléletünkben, nagy hangsúlyt helyezünk az egészségvédő – preventív jó szokások alakítására, az egészségmegőrzés és betegségmegelőzésre.

5.1. Tisztálkodási - testápolási tevékenységek – helyes szokások alakítása:

Kiemelt nevelési feladatok:

- **A helyes testkép, testfogalom megalapozása. A gyermekek saját testük épségének, tisztaságának, rendezettségének helyes igényének alakítása. Saját testüknek, megjelenésüknek, reális, pozitív értékelése, észlelése, gondozása.**

- **A testrészek, a kéz, a köröm, az arc, a haj** napi szintű gondozási tevékenységeinek ellátása, a gyermekkel való megismertetése és az önálló tisztálkodási, testápolási szokások kialakítása.

Elsősorban:

- **Az alapos, helyes kézmosás, körömápolás, /körömkefe használat/ mosakodás helyes tevékenységeinek megtanítása.** A folyamatleíró, a sorrendiséget segítő piktogramok használata. A kéz szárazra törlésének fontossága, a saját törölköző használatának megerősítése, a törölköző alapvető tisztaságának fontossága.

Különösen az étkezés előtti és a WC használat utáni kézmosás fontosságának megtanítása.
Óvodánkban minden gyermek a reggeli érkezéskor, a szülő felügyeletével kezét mos és így érkezik a csoportszobába.

- **Az egészséges szájhigiéné fontosságának megismertetése, igényének kialakítása.**

- **A helyes fogmosás tevékenységsorának,** szabályainak személyes szokássá való válásának kiépítése. (pl. játék homokóra használatával is ösztönözzük a gyermekeket, a kitartó, megfelelő idejű fogmosásra)

- A fogmosó felszerelés higiénikus öblítése és polcra való visszahelyezésének, helyes tevékenységsorának megtanítása.

- **A rendezett külső megjelenés** ellenőrzése tükörben. A fésű, illetve a hajviselethez tartozó kiegészítő tárgyak elkülönített és higiénikus tárolása, használata.

- **Az arc tisztaságának és a mosakodásnak** a megfelelő - a folyó vízzel való arcmosás - műveletének megtanítása, az arc egészségvédelmének biztosítása. (pl: csak indokolt esetben használjuk a folyékony szappant)

- **A bőrápolás alapjainak a megtanítása.** A napvédelem, a napvédő krémek használatának szabályaival való megismerkedés.

- **A helyes orrfújás, zsebkendő használat** módjának megérettetése, gyakorlása.

- **A helyes WC - és WC papír használat** szabályai. Az intimitás biztosítása.

A tisztálkodás eszközei:

A testápoláshoz minden gyermek, az alábbi, saját, és jellel ellátott használati tárggyal rendelkezik: törölköző, fogkefe, fogmosó pohár, fésű.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Önállóan és helyesen használják a WC-t.

- Önállóan, helyesen mossanak kezét – piktogramok is segítik a tevékenység helyes sorrendjét.

- Megfelelően használják a fogápolási eszközöket.

- Legyen igényük a szájhigiénia fontosságára.

- Szükség szerint, önállóan és helyesen használják a zsebkendőt, ismerjék a helyes orr fújás technikáját, az azt követő azonnali kézmosás, és a használt zsebkendőnek megfelelő szemetesbe történő eldobásának szabályait.

- Egészséges testképpel rendelkezzenek.

- Testük rendezettsége, gondozottsága, ápolása belsővált igény legyen.

5.2. Öltözködés:

A szülők által kérjük biztosítani: a kényelmes, lehetőleg természetes alapanyagú ruhákat, a váltóruha biztosítását, az időjárásnak megfelelő, a mozgást nem gátló öltözetet, a réteges öltözködést biztosító ruházatot. Fontos, hogy a gyermekek ruházata kényelmes legyen és ne akadályozza a mozgást. Ezzel is védve egészségüket, biztonságukat.

Öltözködési tevékenységek – helyes szokások alakítása:

Az öltözködés helyes sorrendiségét és az önálló öltözködést is, fokozatosan, a gyermekek életkori – és egyéni sajátosságaihoz igazítva, differenciált segítségadással, támogató, segítő és példamutató felnőtt attitűddel alakítjuk. Arra törekszünk, hogy ***a gyermek önállósága, mindig sikerélményt is jelentsen*** számára. A mosdóban és öltözőben történő tevékenységeket piktogramok segítik. A piktogramok a szokás, norma, - és szabályrendszerhez kapcsolódnak, melyek használatával segítjük a szokások kialakítását, megerősítését, ***a gyermeki önfejlesztő szükségletek és az önállóság fejlődését.***

Kiemelt nevelési feladatok:

- ***Fokozatosan önálló öltözködés kialakítása.*** Képesek legyenek a ruhadarabok megnevezésére, saját ruhájuk, ruházatuk felismerésére.
- ***A fel – és leöltözés helyes sorrendjének megismertetése,*** gyakorlása, önálló végzésének segítése.
- ***A ruhadarabok helyes tárolása,*** helye, - a ruházat öltözőszekrényben történő önálló elhelyezésének megtanítása.
- A ruházat tisztasága és funkcionalitása közötti összhang megéreztetése.
- A tornafelszerelés, a benti-kinti váltóruha fontosságának, szerepének megismertetése.
- Az adott tevékenységhez a megfelelő ruházat használata.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Önállóan, a helyes sorrendet tartva öltözzenek fel és le.
- Képesek a hőmérsékletnek, időjárásnak és saját igényüknek megfelelően, helyesen megítélni az öltözetüket.
- Ruhájukat a funkciónak megfelelően használják, védik.
- Ruháikat, saját jelükhöz, a helyére rakják, kifordítják, összehajtják.
- Tudjanak cipőt fűzni, kötni; a ruházat gombjait, cipzárját önállóan működtetni.

5.3. Pihenés:

Alvásidőben, a gyermeki szükségleteket figyelembe véve, biztosítjuk a nyugodt és harmonikus pihenés feltételeit. ***A nyugodt pihenés elengedhetetlen feltétele a kényelmes ruha, a szeretetteljes légkör, nyugalom. A pihenés és a csendes relaxációs tevékenységek, segítik a gyermekek idegrendszerének lecsillapítását és elősegítik a belső nyugalmat, a regenerálódást.***

Kiemelt nevelési feladatok:

- ***A tárgyi környezetben:*** szellőztetéssel, az ágyak megfelelő irányú és távolságú elhelyezésével a megfelelő besötétítéssel biztosítjuk a pihenés alapfeltételét.
- ***A gyermekek életkorának, érzelmi állapotnak megfelelő, élőszóval mondott mesélést alkalmazunk.*** Az óvodapedagógusok, saját módszertani szabadságuk szerint teremtik meg, a biztonságot nyújtó szeretetteljes elcsendesedést, a pihenést támogató, a csoport és a gyermekek egyéni igényeit figyelembe vevő rituálét.

- A pihenés légkörének megteremtésében, fontosnak tartjuk **az egyéni érzelmi biztonság megteremtését. A gyermekek behozhatják az „otthoni plüss alvókákat”, „az alvócsimborákat”, az őket megnyugtató személyes, a pihenést szolgáló tárgyaikat.**
- **A csoportszobában a pihenés előkészítéséhez, igény szerint,** halk, gyermek relaxációs zene szól, só-lámpát, diffúzort, nyugtató színű „mese-lámpát” használunk.
- **Az ébresztőhöz is** kedves, halk dalokat hallgatunk, melyek megkönnyítik a gyermekek számára, **a nyugodt, derűs ébredés folyamatát.**

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A pihenés, az alvásidő, az elcsendesedés, ismert és természetes tevékenysége a gyermeknek.
- Képesek a pihentető, relaxáló, testi – szellemi nyugalmat szolgáló tevékenységben részt venni.
- Egyéni szükségletüknek, igényüknek megfelelően képesek pihenni és nem zavarják mások pihenését.
- Ismerik a tevékenységhez kapcsolódó szokás-és szabályrendszert; érzelmi biztonságuk, kényelmük érdekében, képesek észlelni, jelezni szükségleteiket, igényeiket.

6. Balesetvédelem, elsősegélynyújtás, védő-óvó előírások

Az óvoda SZMSZ-ben, Házirendjében kerülnek meghatározásra az egészségügyi-balesetvédelmi szabályok, óvó-védő előírások.

A gyermekekkel életkoruknak megfelelően, a csoportnaplóban, az „óvó-védő intézkedések” fejezetben, **félévente tervezett témákban és módszerek szerint,** megismertetjük, az őket körülvevő környezet esetleges veszélyforrásaival, az adott időszak legfontosabb kockázati tényezőivel, és az annak biztonságos elkerülését szolgáló balesetmegelőzési helyes viselkedés és magatartásszabályokkal. A pedagógus tudatosan alakítja a gyermekek balesetvédelmi és balesetmegelőzési szemléletét, a különböző tevékenységekhez kötődően, a testi épségük érdekében, az óvó-védő intézkedések betartását, a biztonságos és helyes cselekvések szerinti tevékenységet.

Feladat:

- Olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására.
- Fejlesszük a gyermek biztonságra törekvő viselkedését és balesetmegelőzési ismereteit, valamint, az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges tájékozottságukat. Felhívjuk a figyelmüket, a tilos és az elvárható, helyes magatartásformákra és azok betartására.
- A beteg, sérült gyermek esetén maximálisan betartjuk az SZMSZ-ben és Házirendben rögzített előírásokat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Védjük, óvják testüket, érzékszerveiket.
- Ismerjék fel a csoportszobai és udvari veszélyhelyzeteket, figyelmeztessék társaikat, szükség esetén azonnal szóljanak a felnőtteknek.
- Ismerjék és tartsák be a gyalogos közlekedés szabályait.
- Ismerjék és tartsák be a balesetmegelőzési helyes viselkedési és magatartásszabályokat.

A gyermekek mindennapi kiegyensúlyozott óvodai tevékenységeiben, egyaránt figyelünk a gyermekek, testi-lelki-szellemi egészségbiztonságának, védelmének és komfortérzetének megteremtésére. Az intézmény, a gyermekegészségügyi rendszer által, közvetlen kapcsolatot biztosít az védőnőkkel, közvetett kapcsolatot a gyermekorvosokkal. Előre tájékoztatjuk a szülőket a szűrővizsgálatokról, a lappangó betegségekről, a csoport egészségvédelmi intézkedéseiről.

Kiemelt nevelési feladatok:

- Rendszeres védőnői szűrővizsgálat megtartása.
- Rendszeres gyermek fogorvosi szűrővizsgálat.
- A gyermekek fejlődésének folyamatos nyomonkövetése, és az esetleges fejlődési problémák esetén, a szülőkkel való együttműködésben, szakorvosokhoz irányítás, vagy szakszolgálati, szakértői vizsgálatra való jelentkezés biztosítása.

7. Környezeti higiénia biztosítása

A környezeti higiénia folyamatos biztosítása elsődleges a gyermekek egészségének megőrzésében és a fertőzések, betegségek megelőzésében. A megfelelő tisztaság és higiéniai intézkedések alapvetően szolgálják a gyermekek egészségének védelmét hozzájárulnak a jó közérzethez és a biztonságos, kellemes óvodai környezet fenntartásához. A környezethigiénia betartása garancia a tiszta, biztonságos és fenntartható környezet megőrzéséhez.

Rendszeresen – és szükség szerint, járványok esetén, azonnal és kiemelt gyakorisággal fertőtlenítésre kerülnek a használati berendezések, tárgyak, a csoportszobákban, mosdókban, öltözőkben, fertőtleníjük a berendezési tárgyakat, játékokat, textíliákat, gondoskodunk a napi többször beiktatott szellőztetésről.

Fokozatosan tanítjuk meg a gyermekeknek, saját maguk és a környezetük ápolásának, rendezettségének a megteremtéséhez kötődő, személyes és környezeti higiéniai szabályok betartását.

A környezeti higiénia alapjai:

- *Tisztaság és rendszeres takarítás – az erre vonatkozó, óvodai eljárásrend maximális betartásával.*
- *Játékok és eszközök tisztántartása, fertőtlenítése.*

A fertőző betegségek megelőzése (szellőztetés, környezet tisztán tartása, fertőtlenítés)

- A helyiségek, az udvar *rendeltetésszerű használata*, a helyiségek, az udvar rendjének, tisztaságának megtartása, annak szépítése, gondozása.
- *Környezetkultúrára nevelés megvalósítása, az ehhez kapcsolódó napi és időszakos tevékenységek megvalósítása a gyerekekkel, a kapcsolódó szokás-szabályrendszer kialakítása és működtetése.* (Pl: „zöld-felelősi rendszer” működtetése, a szobanövények és a kerti növények gondozására; a csoportszoba rendjének, a játékpakolás szokás-szabályrendjének gyakorlása; óvoda udvaron virágosítás; szemétszűret programok stb.)
- *A megfelelő levegőminőség* folyamatos biztosítása, rendszeres szellőztetés és léghőmérséklet megteremtése az épület helyiségeiben.
- A higiéniai környezet biztosítása, *a megfelelő szeméttárolás, szelektív hulladékgyűjtés* megvalósítása.
- *A környezet védelméhez, megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása.*
- *Energiatakarékosságra nevelés.* (víz, áram, gáz, papír stb.) Az energiatakarékos izzók használata.
- *Zajmentes – és mentális ártalom nélküli környezet biztosítása.*

Az elektroakusztikus eszköz igénybevétele mellett tartott foglalkozáson, valamint szervezett elektroakusztikus hangosítású rendezvényen, a zajvédelem előírás szerinti biztosítása. *Az elektroakusztikus hangosítású rendezvényen, a hangnyomásszint nem haladhatja meg az Laeq M30 75 dB értéket.*

- Pedagógiai kultúránkban személyesen és intézményesített gyakorlatunkban is, igyekszünk napi szinten mintát, példát adni, illetve következetesen a gyermekek nevelési-tanulási folyamataiba is beépíteni, *a környezetbarát és természetvédő, és az egészséges és fenntarthatósági szemléletet érvényesítő tevékenységeinket.*

Az ezekhez szükséges feltételrendszert – pl: szelektív hulladékgyűjtők, komposztálók,

esővízgyűjtők, a szemétszelektálásból, a maradékból való újrahasznosítás tevékenységei - biztosítottak.

- A gyermekek óvodai életrendjében, különösen a takarékos vízfogyasztás és az ökológiai körforgásban, a háztartási, óvodai vízgazdálkodási jó szokásaink megerősítésére törekszünk.

Ezekre a témára, a gyermekcsoportok, releváns pedagógiai tervezési dokumentumaiban is hangsúlyt helyezünk. ***A környezetbarát norma és szokásrendszer, az óvodai napirend és a nevelési-tanulási struktúra része. Ebben központi szerepe van a közös, óvoda-család együttműködésnek a családi eseményeken való közös tevékenységeknek is.***

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Igényesek, képesek legyenek környezetük rendjének, tisztaságának megóvására, megteremtésére.
- Ismerjék, tudják használni a gyermekméretű takarítási és kerti szerszámokat.
- Aktívan vegyenek részt a játékos „játékpakolásban”.
- Takarékoskodjanak a vízzel, papírral, eszközökkel.
- Óvják, védjék közvetlen környezetüket, a természetet.
- Sokféle témában rendelkezzenek környezettudatos és fenntarthatósági ismeretekkel, készségekkel, képességgel és jövőorientált felelősségteljes attitűddel.

A szokásrendszer alakítása

A gördülékeny, nyugodt és harmonikus óvodai életnek alapfeltétele, a megfelelően kialakított ***szokásrendszer. Ez a minden nap gyakorolt cselekvések sorozatának állandó ismétlése, mely a gyermekek legfőbb biztonságérzetének az alapját képezik.***

A szokások kialakítását már a gyermekek első óvodai napján elkezdjük. Alakítása az ***utánzás***on és az ezzel összefüggő ***azonosulás***on nyugszik, ezért itt is kiemelt szerepe van az ***óvodapedagógus példamutatásának és a közvetlen, szeretetteljes óvodapedagógus-gyermek kapcsolat formálásának.*** A szokásalakításban a cselekvés, a tevékenység az elsődleges, ami ebben az esetben is a gyermekek öntevékenységre és aktív együttműködésére épül.

A szokások belsővé válása a gyermekek által, ***a rendszeres,*** napi, örömmel (játékosan) megélt és megértett ***tevékenységek gyakorlásán*** múlik, következetességet igényel tőlünk, ezért a folyamatosságot nem szakíthatjuk meg. A kialakítás során mindig célokat tűzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermekeket, a végrehajtást ellenőrizzük, értékeljük. ***A célok kitűzésénél mindig a gyermekek életkori, és egyéni sajátosságait és adottságait vesszük figyelembe,*** mert a túlzott vagy alultervezett elvárásaink gátjai lehetnek a szokás kiépülésének. Nevelésünk eredményeként a jól kialakított szokások szokásrendszert alkotnak - a gyermekek már automatikusan cselekednek, a szokások, szabályok, interiorizálódnak, a cselekvés már nem kíván tőlük akarat kifejtést - megkönnyítve ezzel a gyermekek mindennapi életét.

A szokásrendszer kialakulása érdekében az egy csoportban dolgozók, azonos követelmények elé kell, hogy állítsák a gyermekeket, és fontos, a gyermekek elért eredményeinek pozitív megerősítése, dicsérete, segítő támogatása is.

Szokásrendszer területei: az egészséges életmód szokásai, társas, közösségi együttélés szokásai, napirend szokásai, a tevékenységek megvalósulását elősegítő szokások.

8. Az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése

Az egészséges életmód alakításában, az egészséges életmódra nevelésben, kiemelt szerepe van, a korszerű egészségfejlesztési ismeretek, készségek, és attitűdök megalapozásának, formálásának. A cél, hogy a gyerekek, a mindennapi élethelyzetekben alkalmazzák az egészséges szokásokat, és később is fenntartsák őket.

Az előbbieken felsorolt valamennyi egészségfejlesztési és nevelési területhez kapcsolódóan,

elsősorban, az egészséges életmód alakítása nevelési feladatokhoz kapcsolódóan, a Féléves nevelési tervben; valamint, az Éves tanulási tervben, a külső világ tevékeny megismerése tevékenységi formán belül, elsősorban a környezeti nevelési tartalmakhoz kötődően tervezzük, az egészségfejlesztési nevelési kiemelt tartalmakat, feladatokat, az adott aktualitásoknak - évszakonkénti környezeti témáknak, évszak jellemzőinek, időjárásnak, egészségi világnapok, természeti –környezeti jeles napoknak, ünnepeknek stb. – megfelelően.

A gyermekek és a gyermekcsoport életkori és egyéni sajátosságaihoz, érdeklődéséhez igazítva, az általános, fő témákhoz kapcsolódóan, fokozatosan építünk be érdekes, egyedi, figyelemfelkeltő különlegesebb témákat is.

Pl: Egészséges táplálkozás és növekedés összefüggése; Tudatos fogyasztóvá nevelés; Egészségkárosító anyagok (színezékek, vegyszerek) és okozta betegségek elkerülése; Jégkockába zárt fűszernövények – limonádé; Ehető virágok; A színek hatása a kedélyállapatra; Környezet-ökoszemlélet (komposztálás, lebomló konyhai hulladékok) Egészségtudatos város (parkok, kerékpárutak, állat és növényvilág) stb.

Az egészségnevelési, fejlesztési feladatok megvalósításához, óvodán belüli tevékenységnapokat, projekthez, illetve óvodán kívüli programokat is szervezünk. Ezek a tevékenységek, minden évben az Intézményi Éves Munkaterv és a Munkaközösségek Éves Munkaterveiben kerülnek az adott aktualitásoknak is megfelelően, konkretizálásra.

Óvodánként kiemelt, közvetlenül az egészségtudatosságot támogató témahetek, tevékenységnapok, projektek:

Babits utcai óvoda:

Gyaloglók világnapja; Szüreti karnevál; „Ép testben ép lélek” – Lelki egészség világnapja; Látás világnapja; Kézmosás világnapja

Fogápolás világnapja; Diabétesz világnapja-cukormentes nap; Gyógyteák hete-gyógyteák készítése, kóstolása; Saláta készítése, téli hozzávalókból, vitaminpótlás; Víz világnapja alkalmából a víz hete – Happy hét; Egészség hét; A magyar sport napja.

Bartók úti óvoda: Paradicsomnap; Szüreti családi délután; Kézmosás világnapja; Almanap; Mustkésztés; Sütőtök Nap; Európai Mézes Reggeli Program; Víz világnapja; Egészség Világnapja – Tevékenységnap; Kihívás Világnapja

Tessedik utcai óvoda: Alma hét; Szüreti multság; Tök-jó nap; „Egészséges, mint a makk” – téliegségségvédelem hete: *gyógyteák fogyasztása, zöldség és gyümölcssaláták, relaxáció, légző- és jóga gyakorlatok, közös egészségmegőrző ovitorna, mesék az egészségről, séta a téli erdőben, fogászati szűrőnap; Boldogság világnapja; Víz világnapja-Happy hét; „Mozogjunk a természetben” Tóci parti torna”*

Ezen kívül, a Pedagógiai Program szerint, a környezetvédelmi témánapokat és projekteket, szintén az Intézményi Éves Munkaterv tartalmazza. Így, minden óvodánkban kiemelten valósul meg, a Víz világnapja, Föld világnapja és a Madarak és fák napja témánapok, témahetek is.

Az egyes témákhoz kapcsolódóan, további egyedi programtartalmakat szervezünk: pl: Minden nevelési évben igyekszünk az egészség-betegség témakörben, a Teddy Maci Kórház programot meghívni, mindhárom óvodánkba. A Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar hallgatói, mint önkéntesek által működtetett program, segít csökkenteni a gyermekek orvosoktól való félelmét, és interaktív módon bővíti, az emberi test működéséről és az egészséges életmódhoz kötődő ismereteiket a gyerekeknek.

A gyermekek játékos módon ismerhetik meg az orvoslást: beöltözhettek sebészeknek, megismerhetik az orvosi eszközöket, ***majd meggyógyíthatják a különleges Teddy Macikat, melyek emberi szervekkel rendelkeznek, illetve,*** saját, otthonról hozott plüskéiket is meggyógyíthatják. A használt kellékek is a gyermekek méretében készülnek: műtős köpenyek, hajhálók, fecskendők, kötszerek, fonendoszkópok, lázmérők, vérnyomásmérők, ultrahangok, defibrillátorok, EKG eszközök stb.

Ezek mellett az egészséges életmód és táplálkozás népszerűsítésére is, különböző zöldség és gyümölcs táblák, illetve egészségtelen ételeket bemutató képek is felhasználásra kerülnek a programban.

Kiemelt célja a programnak:

- A gyermekeket már korán az egészséges életmód fontosságára nevelni.
- Új és hasznos információkkal bővíteni a gyermekek egészségügyi ismereteit.
- Csökkenti az orvosoktól való félelmet.
- Felelősségtudatra nevelni a gyermekeket a mackók gyógyításán, róluk való gondoskodáson keresztül.

Óvodánk célja, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt ezekben a programokban és a tapasztalataik, ismeretek és képességek fejlődése nyomán, formálódjon az egészség-és környezettudatos attitűdjük, gondolkodásuk és tevékenységeik.

9. Az 1. típusú diabéteszsel élő, valamint, a fokozott kockázatú allergiás gyermekek ellátása.

Feladat:

- **Az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermekek speciális ellátása** – a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján, az intézményi szinten az SZMSZ 13. fejezetében (84.oldal) és a Házirend 12. fejezetében (16.oldalon) meghatározottak szerint.

Az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésen való részvétel biztosítása, pedagógus vagy nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy részére.

- **Fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek ellátása.**

Elsősegélynyújtási ismeretek - A légutat veszélyeztető állapotok és az anafilaxiára vonatkozó továbbképzésen való részvétel biztosítása. Az EpiPen injekció hozzá férhető helyen való tárolása, szakszerű alkalmazása.

Mindezekre vonatkozó óvodai eljárásrend kialakítása.

8. A FEJLESZTÉS TARTALMA

„Akkor jó a világ, ha jó benne gyerekek lenni.”

Véghegyi Balázs

Óvodai nevelésünk tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el, egymást átszöve, komplex módon érvényesülnek, mint ahogyan a gyermeki életben, a gyermekek különböző ténykedései, cselekvései is, komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

A nevelés tervezésekor is egységben gondolkodva a tervezett tevékenységből indulunk ki. A tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért ennek tervezését is az egymáshoz való kapcsolódás jellemzi. Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által, a tevékenységekben fejlődő gyermek, felnőve, aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete alakításának.

A feladatrendszer elemei:

- Játék és tanulási tevékenység,
- Társas, értékorientált közösségi tevékenység, ünnepeink,
- Értékteremtő munka jellegű tevékenység
- Szabadidős tevékenység.

8.1. Játéktevékenység

„Játszani legalább ketten kell, de inkább tízen, húszan,
mert a közös játék a legnagyobb dolog az életben.”

Csukás István

A játék a 3-7 éves gyermekek legfontosabb és legalapvetőbb tevékenysége, így nevelésünk leghatékonyabb eszköze, a gyermeki személyiség legfőbb formálója. A játék lehetőséget ad a kreativitás fejlesztésére, erősítésére. A játék önként, szabadon választott tevékenység, amelyben nincs kényszer. A gyermek életkorának megfelelő játékot játszik.

Úgy játszik, ahogy életkora és fejlettsége meghatározza, úgy fejlődik, ahogy a játéka segíti ebben.

Célunk:

- ***olyan tulajdonságok kialakítása, amellyel az életre való felkészülést elősegítjük, hiszen a játék kicsiben maga az élet.***
- a játéktevékenységek által, a gyermek személyiségének kibontakoztatása, a fölös gátlások oldása, bátorságának fölkelte, a gondolkodó, cselekvő hozzáállás kialakítása,
- olyan feltételek megteremtése, hogy a gyermek, a játékban meg tudja jeleníteni, élni a külvilágból és a saját belső világából származó benyomásait,
- a játékon keresztül lehetőséget teremteni a gyermeknek, az önállóságra, a közösségben való együttműködésre, saját ötleteinek kipróbálására, fantáziájának fejlődésére, - hogy a lehető legjobban fejlődjön, teljes személyisége, egészséges pozitív énképe, önismerete, önbizalma, önmegvalósítása, konstruktív együttműködő képessége.
- játékközpontú tevékenységstruktúra - és pedagógiai hatásrendszer működtetése.

Feladatunk:

- Az óvodáskorban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- Minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítani az elmélyült, kreatív, tartalmas szabad játékra.
- A szabad játéknak megfelelő csoportlégkör, hely, idő, eszköz és élményszerzési lehetőségek megteremtése.
- Az ideális játéktérhez, egyszerűen alakítható, esztétikus és egyszerű a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagok, eszközök, játékszerek optimális biztosítása.
- A játékszituációkban kialakuló kommunikáció által, a gyermekek beszédképességének fejlesztése.
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító, személyes példaadásával játékra inspiráló módszereinek adekvát alkalmazása (feltételek megteremtése; szükség és igény szerinti együtt játszás; támogató, serkentő, ösztönző magatartás, indirekt reakció)

- A szabad játékokban és a játékokba integrált tanulás során biztosítani a gyermeki tapasztalások, benyomások feldolgozásának lehetőségét.
- A játékokban rejlő komplexitás tudatos kihasználása.
- A kisgyermek elemi pszichikus szükségletének kielégítése a szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat lehetőségének biztosításával.
- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságait figyelembe véve, a játékeszközökkel és játéktevékenységekkel, valamint az egyedi saját készítésű játékeszközökkel, a differenciálás lehetőségét biztosítani, megvalósítani.
- A gyermekközösséget, a társas kapcsolatokat fejlesztő, csapatépítő, kooperatív együttműködést fejlesztő játékok támogatása, kezdeményezése.

A barátságos, otthonos környezet, a szeretetteljes, érzelmi biztonságot sugárzó csoportléggör, biztosítja az **önkéntelen szabad játék örömeit**. Az óvodapedagógus szükség szerint, bevonható társ marad, illetve, bátorító, támogató szerepet tölt be, a szabad játéktevékenység során. A gyermeki kíváncsiság, érdeklődés, tudásvágy felkeltésével, **a gyermekek aktuális élményeire, érzelmeire** figyelve, **a folyamatos játéktevékenység lehetőségének biztosításával**, segítjük a gyermekeket, a **szabad játékotteleik megvalósításában**.

A játék, mint tükör, megmutatja a gyermek személyiségét, fejlettségi szintjét, társas viszonyulási módjait, ezért **a megismerés legfőbb eszköze is**. **A játékkal, mint eszközzel fejlesztjük a gyermekek képességeit, készségeit**. Tudatosan teremtyük meg a szabad játék és az óvodapedagógus által indirekt módon kezdeményezett, a **gyermek motiváltságát felkeltő-fenntartó, a gyermek által, szabadon választott játék**, feltételeit, mert a gyermek érdeklődésére épített játékkezdeményezések garantálják, a **gyermek komplex személyiségfejlesztésében, az optimális lehetőségeket**.

A játék a legfőbb út a gyermekhez, a gyermeki fejlődés segítéséhez, ezért egész óvodai nevelésünket áthatja, **a spontán játékhelyzetekben, a játékos tevékenységszervezésben**, megvalósuló fejlesztő, nevelő, pedagógiai célú játék. Azaz figyelünk a gyermekek szabad játékára és a spontán élményszerzési lehetőségeikre, mert ebben a pedagógiai alaphelyzetben, valóban, a gyermek képességeire építve, azt alapul véve, tudjuk fejleszteni a gyermek személyiségét, képességeit. A játék tehát olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, **amit tudatosan felhasználhat** direkt és indirekt irányítási móddal a fejlesztésre. Arra törekszünk, hogy a játék, az a csodálatos közeg legyen, amely lehetőséget ad a gyermek belső képzeletbeli világának visszatükrözésére, a gyermeki vágyak beteljesülésére, a kellemetlen élmények, érzések felszabadítására vagy egy kellemes élmény újbóli átélésére, az új ismeretek, felfedezések megélésére, kipróbálására, a személyiségének komplex fejlesztésére.

A játéktevékenységhez szükséges feltételek biztosításával, az elmélyült, tartalmas, fantázia és érzelemgazdag játék kialakulását segítjük.

A játékokban megvalósuló gyermeki szabadság kiteljesedése, megjelenhet a gyermek produktumaiban, vizuális, zenei, konstrukciós, mozgásos szabad alkotásaiban, táncában, rajzában, építményeiben, nyelvi kifejezésében, kommunikációjában, illetve ezek komplexitásában, mint játéktevékenység.

A játéktevékenységek többféle élményhez kötődnek:

- a tevékenység forrásaként megélt élmény,
- a játék tevékenységében átélt élmény,

- környezeti forrásból átélt élmény, ideértve a média hatását is.

A játék a gyermek gondolkodásával szoros összefüggésben és kölcsönhatásban fejlődik. A különböző játékfajták egymást feltételezve és kiegészítve fejlesztik a gyermek személyiségét.

1.1.1. Játékfajták

A gyakorló játék a legkisebbek jellemző játéka, érzékszervi-mozgásos, kísérletező, vagy funkciós játék. Lényege, valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, a funkció öröme. A gyermek az ismétlések hatására, a különböző képességeit gyakorolja, különböző funkciók fejlődnek. A gyermek, ezen az úton sajátítja el az egyszerű tárgyak használatát, s alakul ki az elemi mozgáskoordinációja, fejlődik, ügyessége, figyelme és tapasztalatokat szerez a környezetéről. Az egyszerű mozgásos játékok mellett, a gyúrás, gyurmázás, rakosgatás, a homokszitalás, vízöntögetés is gyakorló játék.

Ide tartozhat még, a:

- hang, beszéd játékos gyakorlása
- mozgást gyakorló-helyváltoztató játékok
- játékszerek, eszközök rakosgatása
- játék, különböző anyagokkal

A szimbolikus és szerepjáték, sok lehetőséget nyújt nevelési szempontból. Két alapvető pillére, a „mintha-helyzet” és a szerep. A „mint,ha” helyzetekben, a képzeletével megeleveníti a világot, helyettesít dolgokat, helyzeteket. A szerepjáték egyfajta **mintakövetés**. A gyermek, a játék során utánozza azokat, akik hatással vannak rá, például: szülőket, óvodapedagógust, társakat stb. A gyermek kiválaszthatja, eljátszhatja, a valós életben látott szerepeket, élményeket és a **szerepek megvalósítása, gyakorlása, elősegíti a szociális tanulást, a gyermek egészséges szocializációs fejlődését**. A szerepjáték segít a **feszültség levezetésében is**. A gyermek, a már megtörtént eseményt, kijátssza magából, illetve újra élheti a kellemes, vagy kellemetlen élményeit, - így rendez, dolgozza fel, azzal kapcsolatos érzelmeit. Kiváló lehetőséget nyújt a gyermeknek arra is, hogy a jövőbeli, rá váró, ismeretlen élményeket eljátsssa, ezáltal felkészülhet ezekre az eseményekre. Ez a játékfajta az önnevelés mellett a társas viselkedés gyakorlásának legjobb eszköze. ***A felnőtt szerepek megformálásával, szociális értékek, érzelmek és alapvető erkölcsi értékek sajátítódnak el.*** A feltételek tudatos alakításával, változatos lehetőségeket teremtünk a szimbolikus szerepjátékokhoz. Biztosítjuk a szerepjáték lehetőségét a csoportban és az udvaron egyaránt. A játék, az óvodáskor végére teljesedik ki. Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában, önállókká válnak a szerepek elosztásában, a játékeszközök megválasztásában, a játékszabály betartásában.

Barkácsolás igénye a szerepjáték egy magasabb szintjén fejlődik ki, mely a nagyobbak tartalmas tevékenysége. Kibontakozásának lehetőségét a csoportszobákban és az udvaron is biztosítjuk. A barkácsolás a kreatív önkifejezés egyik legfontosabb alkotó tevékenysége.

Dramatizálás, bábozás a szerepjátékot gazdagítja. Forrása lehet irodalmi, esztétikai élmény, bármilyen tapasztalat, elképzelés. A bábjáték igazi kifejezőeszköze a mozgás, ami vizuális élményt is jelent a gyermekeknek. A bábjátékban közvetlenül nyilvánulnak meg, gátlásaik feloldódnak, saját érzelmeiket is eljátszzák, ami személyiségfejlesztő hatású.

A szerepek átélését jelzésszerű jelmez, kellék, díszletek biztosításával tesszük

élményszerűbbé. Szülői gyűjtőmunkával, és közösen készített eszközökkel gazdagítjuk eszköztárunkat, erősítve a kreativitást, alkotókedvet, tompítva a fogyasztói társadalom negatív hatásait.

Építő és konstruáló játék magáért az alkotásért folyik, de a szerepjáték gazdagítására is szolgál. Az alkotás igénye, öröme, a kreativitás mellett, értelmi és társas képességeiket is fejleszti. Kedvelt játékaik a különböző méretű és formájú faépítők, az összerakható faautók, vasúti sínek és szerelvények, s a homokban folyó építkezések. A bonyolultabb, többféle lehetőséget kínáló konstruáló játékok, már a kombinatív, produktív gondolkodást is feltételezik.

Szabályjátékok, mozgásos, - valamint az értelmi funkciókat aktivizáló játékféleségek. Természetes módon épülnek be mindennapi nevelőmunkánk folyamatába és fontos szerepet töltenek be a gyermekek fejlődésében. A gyermekek a szabályjátékban is tanulják a helyes magatartás alapvető formáit, a szerénységet, a mértéktartást, az eredményre törekvést, a siker vagy a kudarc megélését. Az iskolaérettség egyik alapfeltétele a szabálytudat. Kialakulásához szükséges, hogy a gyermek késleltetni tudja cselekvési és mozgásvágyát, tudja a cél érdekében bizonyos szabályzóknak alárendelni viselkedését, illetve legyen képes konkrét fogalmi gondolkodásra, amely a szabály megértésének az alapja. **Ezekben a játékokban, a szabály és annak betartása motiválja a gyermeket, vagyis ez jelenti magát a játék örömét.** Annál izgalmasabb számára az adott játék, minél komolyabban veszi a gyermek a szabályt, és annak betartását. Az óvodapedagógusnak fontos szerepe van, figyelembe kell venni a gyermekek fejlettségét, **a játék megválasztásában, és a szabályoknak a játék előtt való elmagyarázásában, a játéktanítás módjában.** A jó szabályjáték segíti a reális énkép alakulását. Megalapozza az alkalmazkodás, a szabályokhoz való pozitív viszonyulást képességét, fejleszti a frusztrációs toleranciát, a másokra figyelmet, az együttműködést a szabályok szerinti játékokban. (kártya, társas játék, népi, rituálé-mozgásos játékok)

A képességfejlesztő játékok belső tartalmukkal, szabályaikkal hatnak a gyermekekre. A játék tevékenységek, talaján így teremődik meg „észrevétlen módon” a tanulás.

Óvodánk adottságaiból adódóan az egyes korcsoportok közösen használják az **udvari játszóterületeket**, amit a téli időszakban is maximálisan kihasználunk. Teljes az átjárhatóság az egy-egy udvarrészen irányító, segítő pedagógusokhoz, a testvérek együtt játszhatnak, a szabad játéknak semmi sem szab határt. **A tartalmas és szórakoztató udvari élet,** sokféle játékfajta ad lehetőséget, a játszótéri beépített eszközökön túl, a kiegészítő, mobil játékeszközök és felszerelések által, változatosan és komplexen valósulhatnak meg, a különböző játékfajták szerinti játéktartalmak, tevékenységek.

Kiemelt figyelmet szentelünk a közösségen belüli, visszahúzódo, játékokban inkább introvertált, bátortalan, gátlásos, szemlélődő viselkedésű gyermekekre illetve, azokra, akiknek játéktémája egysíkú, szegényes. A pedagógus ilyenkor közvetlen mintaadással, együttjátszással hívja fel a társak figyelmét és vonja be a gyermekeket, az adott gyermek, egyéni érdeklődésének megfelelő közös játékba. Célunk, a gyermek motivációját felkelteni, önbizalmát megerősítve sikerélményhez juttatni és bátorítani, a különböző játéktevékenységekben való részvételre.

A spontán, szabad játék lehetőségeiben, a szerep és szimbolikus játékokban mutatkoznak meg elsősorban a **tehetség ígéretes gyermekek** képességei. Ilyen például, hogy színes gazdag és újszerű, eredeti ötleteik vannak, alkotó, produktív fantáziával játszanak. Bonyolultabb, differenciáltabb

szereptartalmakat, játéktémákat és szabályokat hoznak létre. Jó szervező képességgel és fejlett koordináló készséggel rendelkeznek, jó irányítók. Ezek a gyerekek gyorsan reagálnak, jó döntéseket hoznak, látásmódjuk több szempontú.

A kreatív, tehetség ígéretes adottságokkal rendelkező gyerekeket az építő, konstruáló, barkácsoló tevékenységekben, alkotásaik alapján is felfedezhetjük:

- magas fokú a probléma érzékenységük
- innovatív, szokatlan, eredeti ötleteik vannak
- a helyzeteket, a feladatokat több szempontúan közelítik meg
- könnyedség és rugalmasság jellemzi gondolkodásukat.

Rugalmasan támogatva, felerősítve képességeiket, támogató, pozitív értékeléssel segítjük a képességeik további kibontakoztatását, hiszen így a csoport játék kulturáltságát is fejlesztjük, és a többi gyermek számára is új játéklehetőségeket teremtünk.

Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés lehetőségei:

A játék során fejlődik leginkább a gyermekek kommunikációja, és az együttműködő képességük.

Erre kiváló alkalmat adnak az óvodába lépés első pillanatától kezdve az egymás melletti játékok során váltott néhány szavas tömondatok is és fokozatosan, a gyermekek gondolkodásának fejlődésével, a játékfajták-témák, tartalmak, komplexebbé válásával, egyre fontosabbá válik, a játékelmény kiteljesedése és örömteli átélése érdekében is, ***a társakkal való kommunikáció, párbeszéd.*** Az indirekt, a játékhoz kapcsolódó kommunikációban, a gyermekek szabadon kifejezhetik önmagukat, megélhetik a kommunikációjuk tartalmi érthetőségének a másik gyermek által való visszakódolásának sikerességét. ***Kölcsönösen és észrevétlen csiszolódik kifejezőképességük, a megértés-és megértetés képessége, bővül, árnyalódik, aktív, passzív szókincsük, adekvátabbá válik metakommunikációs eszköztáruk, nonverbális expresszivitásuk.***

Szabadon megfogalmazhatják, gondolataikat, érzelmeiket, kérdéseket tesznek fel és válaszokat fogalmaznak meg a kooperatív együttműködés során, és kipróbálhatnak konstruktív kommunikációs stratégiákat. Minden játékfajtában jelen van a kommunikáció, de az anyanyelvi játékokkal való tudatos fejlesztést is megvalósíthatja a pedagógus, a játékban való, mintaadó részvétele, ötlete által. Például, a gyakorló játékokban az artikulációs, hangképzési gyakorlatok, légzőgyakorlatok: babaszobai-konyhai tevékenységekhez kapcsolódva: a játékhelyzethez igazodó hangutánzó szavak hangoztatása, a baba altatása, csitítása, dédelgetése, vagy az autós, építő szőnyegen, az építőjátékhoz kapcsolódóan, a közlekedő járművek, állatok hangjának utánzása, beszéd szerv ügyesítő játékok beépítése. ***A legtöbb lehetőséget a szerep –és mimetikus játékok adják, az utánzó, szimulációs játékok, a báb-és dramatikus játékok,*** ahol különösen a szerepazonosulás révén, belső felszabadultsággal, ösztönösen és motiváltan történik ***a beszélés és beszélgetés.*** ***A társadalmilag elfogadott szerep - magatartásminták és kommunikációs illemszabályok*** is ezeken a játékokon keresztül is, észrevétlenül szilárdulhatnak meg, például ***az udvariassági formák, gesztusban és kommunikációban:*** a kérés, köszönés, megköszönés, az illedelmes elutasítás, felszólítás, a vendégvárás, fogadás, a szerephelyzetek tartalmához illeszkedő egymásra való odafigyelés, meghallgatás, azonosulás és kooperálás, együttműködés a kommunikációban is. Gyakorolhatják, kipróbálják, a különböző mondatfajták és a hozzájuk kapcsolódó, hanglejtés, hangerő, hangszín, mimikai és gesztus elemek adektivitásának szerepét, produktív jelentőségét a sikeres kommunikációban

A barkácsolástól-a konstruáló-építő, a szabályjátékokig megjelenhetnek a: képleírás-„olvasás”, hasonlatok, szinonímák, fogalomgyűjtés, memória, barkóba, összetett szavak, ellentét játékok stb.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt, harmonikus és biztonságos légkör megteremtése, az elmélyült, élményt adó játék feltételeinek biztosításával, interkulturális szemlélettel.
- A szabad játék megfelelő feltételeinek megteremtése.
- A különböző jellegű játékoknak állandó hely és elegendő idő megfelelő csoportlégkör, a különböző játékformákhoz, gyakorló játékhöz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz biztosítása.
- A szükséges eszközök biztosítása, helyzetek, lehetőségek teremtése.
- Az egyéni élményeken túl a közös élményszerzési lehetőségek biztosítása.
- Együttműködést támogató módszerek alkalmazása a játék során.
- A gyermeki önállóság tiszteletben tartása, a reflektív szemlélet alkalmazása.
- Szülői szemléletformálás, meggyőzés a játék fontosságáról.
- Együttjátszás a gyermekkel.
- Megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt, a nevelési, fejlesztési célok elérése érdekében.
- Szükség szerint indirekt módon befolyásolni a játék menetét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére a gyermek:

- Mer szabadon játszani, kipróbálni új tevékenységeket.
- Mer és be tud kapcsolódni mások játékába.
- Képes játszani különböző játékfajtákat.
- Kitartóan és kreatívan játszik.
- Saját ötleteit beépíti a tevékenységbe.
- Képes megszervezni és irányítani, alakítani a játékot, játékhelyzetet
- Képes másokkal együttműködni, együtt játszani, kommunikálni.
- Jól viseli a győzelem és kudarc élményét.
- Céljainak megfelelően választja ki eszközeit, azokat megfelelő módon alkalmazza.
- Játékokban önként vállal szerepet, felelősséget vállal tetteiért.
- Képesek létrehozni egymással összefüggő építményeket egyéni ötleteik alapján. Játékukban a szerepjáték dominál, önállóan megtervezik a helyét, a szükséges eszközöket, a szerepeket felosztják.
- Élvezik a szabály- és versenyjátékokat, önállóan is alkotnak szabályokat.
- A játék és a „tanulás” összekapcsolódik óvodáskorban.

8.2 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

„A tanulás nem felkészülés az életre, a tanulás maga az élet.”

John Dewey

Célunk: *A társadalom és a közösség számára fontos, folyamatos, „élethosszig tartó tanulás” igényének kialakítása a gyermekekben*, melynek alapja a kíváncsiság, a pozitív önértékelés, önkifejezés, a kreatív szemléletmód, és az önálló – problémamegoldó - gondolkodás megalapozása.

- *a sokoldalú, a gyermeket aktivizáló, cselekvésre ösztönző komplex tapasztalatnyújtás*, és a gyermekek készségeinek, *képességeinek komplex fejlesztése.*
- *a tevékenységek központú környezet biztosítása*
- *a komplex, fejlesztő, tanulást támogató környezet működtetése.*
- nyitott, érdeklődő, kreatív személyiségek alakítása, *a gyermeki kompetenciák fejlesztése.*
- *a közvetlen tapasztalatszerzésen, élménynyújtáson keresztül*, a gyermekeknek az őket körülvevő *világról szerzett ismereteiknek, tapasztalataiknak bővítése*, ezek *rendszerezése*, gondolkodásuk, hozzáállásuk fejlesztése.
- a tanulási vágy, *a tanulási képességek fejlesztése.*
- az informatikai műveltség megalapozása.
- *adaptív és differenciált tanulási folyamatok működtetése, az önálló, önvezérelt tanulás megalapozása.*
- *a gyermekközpontú tanulásszervezés, kooperatív technikák, módszerelemek* beépítése a gyermeki tevékenységekbe.

Feladatunk: olyan feltételek megteremtése, hogy a gyermekek természetes módon, játékos helyzetekben tanuljanak, *s a játékoság, mint alapelv* érvényesüljön a tanulás folyamatában.

A nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán vagy irányított módon tanuljon a gyermek.

További feladataink:

- A gyermekek életkori és egyéni képességeihez igazítottan, változatos módszerekkel, *több érzékszervet foglalkoztató, cselekvő aktivitásra épülő, közvetlen tapasztalási, felfedezési lehetőséget biztosítunk.*
- A gyermekek természetes kíváncsiságára, megismerési vágyára, *megismerési folyamataira* és önmegvalósítási igényére építünk.
- *A tanulási lehetőségeket, a nevelés szerves részeként, folyamatosan és rendszeresen tervezzük, biztosítjuk.*
- Tanulást segítő *szervezési formákat, foglalkozásikereteket, módszereket, eljárásokat* biztosítunk.
- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságaira építve, *differenciált, egyénre szóló tanulási utakat tervezünk és szervezünk.*
- Figyelembe vesszük a gyermekek *aktuális fizikai és érzelmi állapotát* és ehhez igazítjuk a tevékenységek tempóját módszereit.
- Tudatosan figyelünk a gyermekcsoport és az egyén motiváltságára, *érdeklődési körükre, területeikre.*
- *A gyermekek ismereteire, tapasztalataira építünk*, azokat összekapcsoljuk az új ismeretekkel és elősegítjük *a rendszerezést, az ok-okozati összefüggések felismerését.*

- **Kiemelt egyéni fejlesztést – felzárkóztatást** -biztosítunk azok számára, akiknek fejlődési mutatói jelentősen eltérnek az adott életkorban várható eredményektől. Illetve egyéni fejlesztést biztosítunk **a kiemelten tehetséges gyermekek számára.**
- **Személyre szabott, pozitív, támogató, fejlesztő célú értékeléssel**, sok buzdítással, dicsérettel, ösztönzéssel segítjük a személyiség kibontakoztatását, a képességek fejlesztését.
- Tervezőmunkánkban megjelenik a lemaradások megelőzésére szolgáló, részképességek fejlesztését segítő differenciált feladatadások, illetve az önálló ismeretszerzésre is alkalmas **IKT eszközök felhasználása.**
- A hibák, hiányosságok, megfogalmazásakor ügyelünk arra, hogy az, pozitívan támogató, a megértést elősegítő legyen és mindig lehetőséget biztosítunk a **javításra és a kellő számú gyakorlásra.**

A játékon belül, a motoros, a szociális és a verbális tanulás komplexen jelenik meg. A játékos feladatok, a játékos tevékenységszervezés, fokozzák, garantálják a gyermekek érdeklődését, kitartását, fejlesztik a gondolkodási műveleteket, a gondolkodási struktúrát, a teljes személyiséget.

A tanulás, már kicsi kortól kezdve megalapozható a gyermek életkorának megfelelő tevékenységeken keresztül. Ez akkor válik eredményessé és hatékonná, ha összhangban van a gyermek testi, lelki, értelmi, érzékszervi és szociális szükségleteivel, fejlődési ütemével, **megismerési folyamatainak életkori és egyéni sajátosságaival.** Mivel a kisgyermek először, cselekvő tapasztalással, szenzomotoros befogadással tanítható, fontos **a személyes, közvetlen, sokoldalú átélés, az érzelmi, akarati motiváltság.**

Ezért a szervezett tevékenységekben, **a tanulást a gyermekek fő tevékenységével, a játékkal kell összekapcsolnunk** úgy, hogy a gyermekek képességeinek megfelelő színvonalú, több szintű tevékenységek felajánlásával, kihívások elé állítással, meglévő tapasztalatik, ismereteik rendeződjenek, és az új cselekvések, tapasztalások, felfedezések által, új ismereteket, élményeket szerezve, képességeik komplexen fejlődjenek. Képessé váljanak **a problémák felismerésére és megoldására, fejlődjenek értelmi, megismerési képességeik.**

A játékos tanulást biztosító tevékenységstruktúránkban, nagy hangsúlyt helyezünk a nevelési-fejlesztési célnak megfelelő, **fejlesztő, tanulást támogató környezet megteremtésére.** Feltétlenül figyelembe vesszük **a gyermekek egyéni és a közösség, a csoport** előzetes élményeit, tapasztalatait, ismereteit, tudását, aktuális érzelmi, fizikai állapotát, mentális és kognitív szükségleteiket, érdeklődési irányultságukat, motivációjukat, egyéni céljaikat, valamint a csoport sajátosságait. A tanulást támogató környezet részeként, egyaránt fontosnak tartjuk a gyermekközösség nyugodt, kiegyensúlyozott, a párhuzamos tevékenységek, játékok zavartalan egymás mellettségét támogató csoportlétkörét, a felnőtt személyek által közvetített tudatos, pozitív, támogató pedagógiai hatásrendszert és attitűdöt, valamint a megfelelő pedagógiai, nevelési módszerek, eljárások alkalmazását, és a helyesen megválasztott hagyományos és infokommunikációs, illetve az egyedi, saját készítésű, komplex játékeszközök adekvát alkalmazását.

A komplexitást, az integrálási lehetőségeket figyelembe véve tervezzük meg a tanulási tevékenységeket, **a differenciálás módszere, valamint az egyéni bánásmód által biztosítva, az egyénre szabott fejlesztést. Ahol a gyermek egyedi szükségleteinek, sajátos megismerési igényeinek megfelelően, ahhoz alkalmazkodva, adaptívan történik meg a differenciálás.**

A nevelési és műveltségterületek komplex megvalósításában, az integrálási alap **a külső világ tevékeny megismerése tevékenységi forma, nevelési tartalmai, területei.** Ennek megfelelően készítjük el az **Éves tevékenység tervünkkel koherensen, a reflexiókra épített, féléves nevelési tervünkben,** a „Tevékenységekben megvalósuló tanulás” és a **heti tervekben,** az egyes tevékenységi formák szerinti, nevelési – és kiemelt fejlesztési feladatokat, adekvátan **a gyermekek, egyénre fókuszált fejlesztési tervével.**

A tanulás kötetlenül, illetve mikrocsoportos, páros, vagy egyéni formában, spontán és szervezett tevékenységekben, játékosan, gazdag, változatos módszereket alkalmazva, párhuzamos, cselekvéses játékokba, játékos tevékenységekbe ágyazva, más műveltségi tartalmakkal komplexen, egymásba integrálva történik.

A játékos tevékenységekben megvalósuló tanulás formáival törekszünk a gyermek személyiségének, (motoros-finommotorikus, érzelmi-akarat, szociális, kognitív, nyelvi) képességeinek fejlesztésére. **A gyermek fejlesztése, az egyéni képességszintjeire épül.** A gyermek egyéni fejlettségi mutatója, „A gyermek egyéni fejlődését nyomonkövető naplójában” jelenik meg. A nagyobb gyermekek, illetve a tehetségesebb gyermekek esetében, **a kooperatív módszerek** és eljárások által is, egyszerre valósítjuk meg **az egyéni kiemelt fejlesztési, tanulási útvonalt** szerinti nevelést és a konstruktív együttműködés, kooperáció által, az összetettebb, gazdagítottabb tanulási , fejlesztési tartalmak, területek kibontakoztatásában való fejlesztést.

A szülői háttér által a gyermekek, szélesebb körű, változatosabb ismeretekkel és élményekkel rendelkeznek, ez lehetővé teszi a tanulási tartalmak mélyítését, gazdagítását, a nevelési tartalmak többszörösen koncentrált, komplex megvalósítását, az egyedi, tehetség kibontakoztató témataralmak megjelenítését is.

A gyermekek nagyfokú fogékonysággal rendelkeznek az infokommunikációs eszközök iránt, egészen korán jártasságot szereznek a használatukban. Erre építve, igyekszünk a nevelő-fejlesztő munkába bevonni az **IKT eszközöket, eljárásokat is.**

Az infokommunikációs eszközök alkalmazásával, **a motiváláson, a gyermekek érdeklődésének felkeltésén túl,** elősegítjük, támogatjuk a gyermekek informatikai műveltségének megalapozását, a **kooperatív és kollaboratív módszerek** megismerését, a vizuális és auditív percepció, szem-kéz koordináció, gyors reagáló készség, kognitív képességek fejlődését, az **önálló tanulási folyamatok megalapozását.**

Mindezek a tanulási tapasztalatok, amit a gyermekek az óvodában szereznek, nagy hatással lesznek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra. Fontos, hogy később is, örömmel, saját belső motiváltságból tanuljon a gyermek. **Ennek a belső motiváltságnak** a kialakítását kezdjük meg az óvodában.

Tanulás típusok:

A tanulásnak négy típusát különböztetjük meg, ezek az óvodai életben szorosan **összekapcsolódva,** egymásra támaszkodva léteznek. Az óvodapedagógus feladata, hogy biztosítsa **a tanulási típusok komplex jelenlétét egy-egy tervezett-szervezett, vagy spontán kialakult tevékenység során.**

- szenzoros (észleléses): A szenzoros tanulás különféle látás, hallás, szaglás, ízlelés és tapintási ingerek befogadásával történik, vagyis az érzékszervek segítségével.
- verbális: Az óvodapedagógus által indirekt, illetve direkt módon alkalmazott anyanyelvi, kommunikációs nevelés, beszélő és beszélgető környezet megteremtése, szolgálja a verbális

tanulás lehetőségét.

- motoros (mozgásos): különböző mozgások, mozdulatsorok, finommozgások, cselekvések elsajátítása.
- szociális (közösségi) Ez a tanulás típus sem valósulhat meg önmagában, hiszen az emberi viszonyulásainkról szerzett ismereteink, és társainkkal való folyamatos interakciók révén alakul ki és formálódik, a többi tanulási típus megélése által is.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás formái:

- Utánzásos, minta - és modellkövetéses magatartás - viselkedéstanulás (szokásalakítás)
- Spontán játékos tapasztalatszerzés,
- Játékos cselekvéses tanulás
- Gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, illetve, aktív, felfedező, közvetlen tapasztalatszerzés, cselekvés
- Gyakorlati probléma és feladatmegoldás

Az óvodai tanulási folyamatnak legfőbb színtere a spontán, szabad játék, spontán játékos tapasztalatszerzést biztosító játékos tevékenységszervezés, megvalósulhat, természetes, vagy szimulált környezetben, az egész óvodai nap folyamán, illetve óvodán kívüli élmény – és tapasztalatszerzési lehetőségekben, különböző tevékenységi formákban, illetve, ezek komplexitásában, - spontán, vagy szervezett formában, időkeretekben.

A játéktevékenységben megvalósuló spontán felfedezés közben a gyermekek tapasztalatokat szereznek, kísérleteznek, felfedezik, környezetüket. Ez az örömteli, önálló, -és a pedagógus által, játékosan támogatott- élmények, érdeklődővé, nyitottá teszik a gyermekeket, megalapozza a hatékony tanulást.

A játékos cselekvéses tanulás, – mesei környezetben, szimulációs-szituációs helyzetekben megvalósuló, a gyermek önkéntes, cselekvő aktivitására épülő, felfedező „heuréka-élmény” tevékenységek. A nevelői, pedagógiai tervszerűség és fejlesztő cél szerint, a gyermeki játékok és spontán tanulási helyzetekben és a kötetlen, játékos tevékenységszervezésben valósul meg, mely jól beilleszthető a folyamatos napirendbe.

Az óvodai életben, napirendben, a gyermek legfőbb tevékenysége a játék, amely összeköti, magába integrálja a gyermek különféle tevékenységeit, így a gyermek elsősorban, a játékba ágyazott, változatos, sokoldalú tevékenységek gyakorlása, a bennük megélt, aktív, játékos cselekvések, felfedezések által tanul, elsősorban, spontán az önkéntlen figyelmére alapozva, de a tevékenységben megvalósuló figyelemösszpontosítást eredményező élménytapsztalatok által.

A tevékenységben való aktív részvétel által, arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy maguk fedezzék fel az összefüggéseket, saját, tevékeny, cselekvő tapasztalati élményük által, maguk vonják le következtetéseket, alkossanak ítéleteket, általánosítsanak.

Építünk azokra a játékokra, amelyek magukban hordozzák a problémát, és már megjelenésükben is tájékozódásra, megoldásokra készítetik a gyermeket. Olyan szituációkat teremtünk, amelyek felvethetik a problémát, és megoldását, a gyermek szükségesnek, kihívásnak érezheti, ezáltal aktivitásra, gondolkodásra ösztönözzük őket.

A gyermek a felnőttek útján, a tevékenységek közben, társalgás és beszélgetés, főként a cselekvéseihez kötődő kérdései útján is szerzi ismereteit, fejleszti képességeit. Ezért

nevelőmunkánkban, központi szerepe van a beszédnek, a beszédfejlesztésnek, **a beszélgetés tartalmi – és formai minőségének, a tanulási tartalom közvetítésében. Az egyéni tanulási készséget és képességet nagyban befolyásolja a gyermeki gondolkodás és a beszédfejlődés kölcsönhatása:** a gyermek „belső beszéde” gondolkodása, és a külső megnyilvánulása, a beszédbátorsága, a kérdés kulturáltsága, az összefüggő kognitív sémák és a logikus összefüggések megfogalmazása, logikus válaszok adása, az információk rendszerezése, a fogalmi gondolkodás és a nyelv, a beszéd képesség fejlődésének alakíthatósága, fejlesztése.

A megvalósítás szervezeti keretei:

A tanulást mindig játéktevékenységbe ágyazottan, „mesekörnyezetben”, szimulációs vagy szituációs helyzetekben valósítjuk meg. Indirekt módon, a gyermek önként vállalt aktív részvételére, cselekvésére és motiváltságára építve tervezünk. Megvalósulhat óvodán belüli és kívüli természetes élethelyzetekben, élet-élmény-és tapasztalatszerzésben: kötött, vagy kötetlen, spontán, vagy szervezett módon:

- Szabadjátékban, kötetlen módon megvalósuló, improvizációs kísérletek, felfedezések
- Mikrocsoportos kezdeményezés, egyénre szabott differenciált feladatadással
- Páros feladatok, együttműködésre ösztönző, konstruktív megoldásokkal.
- Egyénre szabott fejlesztő tevékenység
- Kooperatív, több csoportos helyzetek
- Frontális, csoportos tevékenységek, beszélgető kör, mesekör, bizalom játékok, csoportkohéziót erősítő szituációk, dramatizálás kapcsán.
- Külső, óvodán kívüli tevékenységek során, sokoldalú, közvetlen tapasztalatszerzésben

A tanulásban alkalmazott módszereink:

- Szemléltetéssel és képszerű megismeréssel kapcsolatos módszereink: a bemutatás, szemléltetés, megfigyelés, megfigyeltetés, mintaadás, modellkövetés
- Cselekvéssel kapcsolatos módszereink: manipuláció, didaktikus játékok, munkalapok, játékos foglalkoztatók, kísérletezések, ismétlés, gyakorlás, vizsgálódás, kipróbálás, kutatás, kooperáció.
- Szóbeli megismeréssel kapcsolatos módszerek: beszélgetés, elbeszélés, elmesélés, visszamesélés, magyarázat, előadás, meggyőzés, tudatosítás, felvilágosítás, vita
- Egyéb módszereink:
  - motiválás, ösztönzés, segítségadás, rávezetés,
  - biztatás, buzdítás, lelkesítés, dicséret, mintaadás, jutalmazás,
  - ellenőrzés, értékelés, megerősítés, megbízás.
- a tanulás tervezésekor óvodapedagógusaink egyre szélesebb körben és formában alkalmazzák az IKT eszközöket. Ismerik azon online platformokat melyeket fel lehet használni a gyermekek fejlesztése érdekében. Csoportjainkba behozzuk laptopjainkat, táblagépeinket -melyeket alkalmazunk a mindennapjaink folyamán. Az eseményeink, valamint a gyermektermékek megörökítése céljából okostelefont, fényképezőgépet használunk, melyet a szülőknek feltöltünk a zárt Facebook oldalra, vagy kiállítást szervezünk óvodánk folyosóin.

A napi tevékenységek folyamán auditív és vizuális eszközöket is alkalmazunk. a fejlesztési tartalmak, gazdagítására és bővítésére.

A differenciális érvényesíthető:

- a feladatra ráhangolódás, motiválás módjában

- szervezés kereteiben (egyéni, pár, mikro-csoport)
- feladatadás módjában
- a megvalósításhoz szükséges tárgyi eszközökben
- a feladat tartalmának nehézségi fokában, összetettségében
- segítségadás, irányítás mértékében, módjában
- ellenőrzés visszacsatolás módjában, mértékében
- egyénre szabott támogató, fejlesztő célú értékelésben

Feltételezhető tehetség ígéreték mutatói:

- kiemelt szintű érdeklődés az intellektuális tevékenységek iránt
- feltartóztathatatlan érdeklődés és felfedezési vágy
- a gondolkodás kreatív, konstruktív, elvont-fogalmi (esetenként divergens)
- ismereteit képes változó helyzetekben is alkalmazni, absztrahálni, redefiniálni
- gyors problémamegoldás jellemzi, a megoldásokat célszerűen variálja,
- emlékezete, memóriája kimagasló gyorsaságú, hosszú távú
- alkotó képzelet, ötletgazdagság jellemzi

Változatos, egyre nehezedő problémahelyzetek teremtésével, a kísérletezés lehetőségével, speciális érdeklődésük koncentráltabb kielégítésével, belső hiányérzetük feloldásával igyekszünk biztosítani a gyerekek fejlődését.

Azoknak a gyermekeknek, akiknek a tevékenységben megvalósuló tanulás során **nehézségei adódnak vagy valamely részképeség területen hiányosság vagy lemaradás mutatkozik**, például,

- érdeklődése felkelthető, de nem tartós
- közömbös a világ dolgai iránt
- figyelem zavarok jellemzik
- emlékezete, gondolkodása bizonytalan
- részképeségei korlátozottak, vagy lemaradást mutatnak
- kitartása gyenge
- állandó segítséget igényel

őket, játékos, egyénre szabott módszerekkel, sokoldalú megközelítéssel, különleges bánásmódra épített tevékenységekben fejlesztjük, erősítjük képességeiket, személyiségüket.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.
- Komplexitásra törekvés a tanulási tartalmak tervezésénél, feldolgozásánál.

- Fogadja el az egyéni eltéréseket, legyen toleráns, nem lemondva a fejleszthetőségről. Humanisztikus gyermekszemlélettel rendelkezzen.
- Differenciálással a tapasztalatszerzés sokoldalúságának biztosítása.
- A tanulás irányításában építsen a gyermekek folyamatos megfigyelésében tapasztaltakra.
A gyermekek önmagához viszonyított, a változásokat nyomonkövető folyamatos fejlesztő értékelésére építő, a gyermekhez alkalmazkodó, differenciált, adaptív nevelési-fejlesztési utak működtetése

Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés lehetőségei:

A tanulási folyamatban kiemelt szerepe van a kommunikációnak, a beszélgetés módszerének. A gyermekek a tapasztalataikat, a megfigyeléseiket, az egyéni és közösségi, mikrocsoportos tevékenységeik felfedezéseit, élményeit, ismereteiket egymással megosztják, gyakran az egyéni feladatmegoldás közben is önmagukban, vagy a megoldást hangosan kimondva tevékenykednek. Az óvodapedagógus és a gyermekek között a probléma felvetés-és az egész tanulási folyamatban is állandó visszacsatolás, nyílt, közvetlen kontaktus van egymás felé.

Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy merjék gondolataikat szabadon megfogalmazni, az ötleteiket másokkal megosztani, bátran tegyék fel kérdéseiket és erre mindig kapják meg a nekik megfelelő, őket tovább fejlesztő válaszokat, illetve kapjanak, további gondolkodtató, érdeklődést felkeltő kérdéseket.

A kooperatív technikák, módszerekben a gyermekek megszokják, hogy ezek a szerepek kiosztásra is kerülhetnek és az egymás közötti megbeszéléseknek konstruktívnak és előremutatónak, konszenzusosnak kell lennie. Fontos, hogy ***a tanulás folyamatában a vitakultúra, a kérdés kultúra és a verbális instrukciótartalomra való koncentráció fokozatosan alakuljon ki. A tanulás során a gyermekek beszédkedve mellett, a beszéd-és gondolkodás közötti kongruenciát erősítsük.***

Konkrét anyanyelvi feladatokat is megvalósíthatunk a tevékenységek közben:

- Mimetikus játékok: mutogatással fejezi ki a megfigyelt, illetve az adott tanulási tartalomhoz kötődően barkóba feladványok megfogalmazása
- A részfeladatokban, a komplexitás érvényesülésével, minden anyanyelvi részképességterülethez kapcsolódóan, megvalósulhat feladatadás, válaszadás, lehetőségekből kiválasztás, összetett-nyelvi feladatelemeket is tartalmazó problémamegoldás.

Kommunikációs készség fejlesztése:

- igaz-hamis állítások, pl. adott témában dobókocka gurított értékének megfelelően
- kérdésszerkesztés, pl. mondatrészekre helyzetben
- összefüggések felismerése, megfogalmazása... stb.
- elbeszélés, leírás készítés –helyzetről, képről, stb.

Verbális memória fejlesztése: pl. az elvégzett feladat mozzanatainak felidézése szóbeli megfogalmazással.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A tanuláshoz szükséges képességek folyamatosan fejlődnek.
- Az érzékelés, észlelés tovább differenciálódik. (téri észlelés, téri tájékozódás, térbeli mozgásfejlettség, testséma alakulása). Főként a téri, vizuális és akusztikus differenciálói összetettek, fejlettek.
- Képes a felvetett problémák megoldására manuálisan és verbálisan is. Érdeklődéssel,

- pozitív hozzáállással, önbizalommal fordulnak a problémák megoldásához.
- Érdeklődő, szívesen kérdez.
  - A már megszerzett, tapasztalatokat, ismereteket alkalmazni tudja a gyakorlatban.
  - Elfogadja a feladathelyzetet, megérti és meg tudja oldani a feladatot. Feladattartásában, a feladatok egyre eredményesebb- szükség szerint kreatív – elvégzésében kitartó, munkatempója, önállósága, önfegyelme, megfelelően alkalmassá teszi a feladatok elvégzésére.
  - Megjelenik a szándékos bevetés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama.
  - Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, aminek fokozatosan növekszik a tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a figyelem megosztása, átvitele.
  - A cselekvő-szemléletes, képi gondolkodás mellett, kialakul az elemi, fogalmi (nyelvi) gondolkodás, illetve, esetenként, kialakulóban van az absztrakciós, kreatív, problémamegoldó gondolkodás.
  - Nyitott, érdeklődő, konstruktívan együttműködő és kommunikáló, kapcsolatteremtésre képes személyiségek.
  - A gyermekek tanuláshoz szükséges kompetenciái életkoruknak megfelelően-és önmagukhoz mérten, a legteljesebben fejlett lesz. Eléri az iskolai élet megkezdéséhez, szükséges fejlettséget, testi, lelki, szociális érettséget. A tanuláshoz szükséges képességei, alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.

8.3. Érzelmi, erkölcsi, értékorientált közösségi nevelés - ünnepeink

8.3.1. Beszoktatás – Befogadás

A család az első és legfontosabb színtér, amely a kisgyermeket formálja, amely meghatározza alapvető érzelmi állapotát, biztonság-és védettségérzetét.

A kisgyermek számára az első jelentősebb érzelmi megmérettetés, éppen az első, vagy **másodlagos szocializáció kapcsán, az óvodai beszoktatáshoz kötődik**, mert a gyermeknek el kell válnia a szeretett személyektől, a szülőktől. Óvodai nevelőmunkánk megalapozása is a beszoktatással veszi kezdetét, hiszen a gyermekek egész későbbi óvodai életére kihat a minősége.

Már a beiratkozás napjaiban elbeszélgetünk, megismerkedünk a szülőkkel és lehetőség szerint a gyermekekkel is. Ezt megelőzően, az óvodával való ismerkedés megkönnyítése érdekében, **„Óvoda-nyitogató, óvodába hívogató” játszó nyílt nap keretében**, bemutatjuk a családoknak, óvodánkat, a leendő óvodapedagógusokat, betekintést adunk csoportjaink életébe. **Óvodáinkban a beszoktatás, folyamatos, fokozatos, gyermekközpontú, fészkek hangulatú, családias, anyás-apás jelenléttel történik.**(a családlátogatás lehetőségét is felajánljuk)

A befogadás és beszoktatás, az első mérföldkő a gyermek és a csoport életében. Így fontos feladata és felelőssége az óvodapedagógusoknak, az inkluzív szemléleten alapuló, rugalmasan alakítható, de tudatosan tervezett, **befogadási terv készítése**. A szülők igényeit felmérve, de tudatos pedagógiai segítségadással, támogatással történik a gyermekek befogadása.

A legalapvetőbb feladat, az érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, bizalmat közvetítő, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör a gyermek óvodába lépésekor az érzelmi biztonságérzet és az otthonosság megteremtése.

A családokkal való kölcsönös együttműködésünk, elfogadásunk, kommunikációnk, jó minta és biztonság a gyermek számára. Fontosnak tartjuk és támogatjuk, az „alvócimborák”, kendők és egyéb, a gyermekek által otthonról hozott, az anya – apa melegét, illatát hordozó, az otthon egy darabját jelentő tárgyak behozatalát is.

A beszoktatás, befogadás időtartama, maximálisan a gyermek igényeinek megfelelően és a szülőkkel egyeztetve történik. A gyermekek és a szülők, először 1-2-3 órát együtt, majd fokozatosan a gyermek, egyedül, egyre több időt tölt el a csoportszobában, az udvaron a gyermekekkel. ***Az egyéni, gyermeki szükségleteknek megfelelően, a családokkal egyeztetve, differenciált módon és egyénre szóló időtartamban valósulhat meg a befogadás.*** Általában először az óvodán belül maradó, „csoportváltó” gyermekek és a bölcsődéből, családi napköziből érkezett gyermekek kezdik meg az óvodát. Az új gyermekek fogadására, a csoportba, óvodába régebben járó gyerekeket előkészítjük, hogy már az ismerkedés időszakában szeretetteljes légkör, nyugodt, barátságos hangulat várja őket.

Az újonnan érkező gyermekek befogadási tervében, figyelembe vesszük a szülői igényeket, bölcsis barátságokat, és szakaszosan, mikrocsoportokba beosztva, általában 2-3, maximum 4 hét alatt szoknak be a gyermekek. A befogadás és beszoktatásról, részletesen tájékoztatjuk a szülőket a nyári szülőértekezleten, vagy „Limonádé partikon”.

Befogadáskor a gyermekek egyéni érzelmi szükségleteire érzékenyen, empatikusan, szeretetteljes, nyitott, segítő, támogató nevelői attitűddel közelítve, igyekszünk megteremteni a kölcsönös érzelmi kötődést és bizalmat. Ennek a szükségletnek, a valóban egyénhez igazított kielégítése, megteremti a gyermekek természetes ütemű befogadását és jó alapot ad a kiegyensúlyozott csoportlégkör megteremtéséhez is.

Olyan ***óvodai légkört*** igyekszünk működtetni, amelyben a gyermekeket és családjaikat az intézményünkbe lépéskor, ***kedvező érzelmi hatások érik.*** Ahol, a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek közötti kapcsolat pozitív odafordulású, szeretetteljes biztonságot nyújtó, derűs és barátságos. Mivel egyszerre több új gyermeket is fogadunk, ezen idő alatt mindkét óvodapedagógus, illetve, a csoportot ellátó valamennyi személy egyszerre van jelen, és hosszabb ideig tartózkodik az óvodai csoportban. Segítjük a gyermekek reggeli elvadását a szülőtől, a csoportszoba, az udvar és a kiszolgáló helyiségek bemutatását, megismertetését, a szokások fokozatos elsajátítását, a délutáni pihenő és az altatás bensőséges, zavartalan megélését.

A beszoktatás kezdetétől fogva énekelgetünk, mondókázunk, bábozunk, mesélünk, építünk, gyurmázunk, változatos szabadidős és játék tevékenységeket ajánlunk fel a gyerekeknek, lehetővé tesszük számukra, hogy kedvenc játékszereiket behozhassák a csoportba. Együtt játszunk, ismerkedünk, beszélgetünk.

A beszoktatás során kiépül a gyermekben az a bizalom, ami később az óvodapedagógus, a dajka és a gyermek aktív együttműködését meghatározza. A bizalom kiépítése a szülők irányába is rendkívül fontos, valamint a kölcsönös, őszinte nyílt kommunikáció, melynek középpontjában a gyermek áll. Azzal, hogy a szülők együtt lehetnek gyermekeikkel az óvodában, így betekintést nyerhetnek munkánkba, ami alapja lehet a harmonikus, partneri szülő-pedagógus kapcsolatnak.

8.3.2. *Érzelmi-erkölcsi-értékorientált közösségi nevelés –szociális tanulás*

Az első naptól kezdve **szokásokat alakítunk** ki, melyek rendszeres ismétlődése, biztonságot ad a gyermekeknek és segíti őket **a közösségbe való beilleszkedésükben**. A szokások következetes érvényesítésével már **a társadalmi életre készítjük fel a gyereket**, hiszen számos akaratlagos viselkedésmintát erősíthetünk ez által.

Az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, önkifejezésének előre lépését.

Az **óvodapedagógusok saját viselkedésükkel, példát és mintát adnak** a gyermekeknek, a saját magatartásuk és viselkedésük megértésében, majd később szabályozásában is. A gyermekek, mint tükrök, úgy képezik le a felnőttek viselkedési jegyeit, magatartásuk érzelmi töltöttségét.

Az óvodapedagógusok (saját viselkedésükkel is) rávezetik a gyermekeket **az elfogadó és együttműködő társas viselkedés és konstruktív, kooperatív együttműködés** lehetőségeire, illetve a sikerek és a kudarcok helyes megélésére.

Személyes mintánkkal és nagy türelemmel közvetítjük az alapvető emberi értékeket. Erre építjük a gyerekek **erkölcsi érzékét, hozzáállását, értékrendjét, magatartását**. A mindennapi tevékenységek során, a gyerekeknek átadjuk **a társadalmi együttélés viselkedési szabályait**.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, (mint pl. együttérzés segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának, (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) szokás és normarendszerének megalapozása.

Tudatos érzelmi neveléssel, irányítással, mentálhigiénés- játékokkal segítjük elő, hogy mások számára is érthetően és elfogadhatóan fejezzék ki érzelmeiket, indulataikat, hiszen az óvodáskor elején, saját cselekedetük erkölcsi értékét, nem képesek reálisan felismerni, csak a kívülről jövő pozitív, negatív megerősítés -jutalmazás, magyarázó fegyelmezés- által, társítanak a cselekedetükhöz erkölcsi minőséget. A meg tapasztalás, belátás által, belsővé válik **az erkölcsi, magatartási értékrend**, képessé válnak saját cselekedeteiket megítélni, irányítani.

A gyermek egyéni érzelmi igényeit megértéssel fogadjuk, illetve hozzásegítjük más gyermekek érzelmének, viselkedésének, megértéséhez, tolerálásához. A mindennapi élethelyzetekben igyekszünk fogékonnyá tenni őket **mások elfogadására, a másság természetes megélésére**. A megélt **társas viszonylataikban érzékenyíteni őket** mások érzelmeinek elfogadására, a vele való együttérzésre, empátiára. A közös, vagy közösségért végzett tevékenységekben a helyes, **társadalmilag is konstruktív erkölcsi tulajdonságaiknak, akarat jellemzőiknek pozitív megerősítésével, fejlesztjük szociális képességüket**. Játékaikban, szerepjátékokban, bábozás során **igyekszünk érzelmi kifejezőkészségüket gazdagítani, finomítani, szociális és erkölcsi érzékenységüket fejleszteni.**

Kiemelt feladatunk az is, hogy a gyermekeket az adott életkorban elvárható és az adott közösséghez kötődő **erkölcsi szabályokkal, viselkedési normákkal** megismertessük, gyakoroltassuk, illetve lehetőséget adjunk **a helyes, konszenzusos módon történő együtt alakításra** is. A gyermekek számára példát mutatunk **az asszertív önérvényesítésre** és ennek megalapozásában segítjük őket.

Kiemelt figyelmet kapnak azok a gyermekek, akik magatartási, beilleszkedési, viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (figyelmetlen, agresszív, vagy éppen gátlásos), megértéssel

és elfogadással, és a külső szakmai véleményben foglaltakkal adekvát módon, az egyedi érzelmi, szociális szükségleteiknek megfelelő nevelési, kommunikációs és problémamegoldási stratégiákkal, viselkedésrendezési módszerekkel, technikákkal próbáljuk hátrányaikat csökkenteni, fejlődésüket segíteni. Igyekszünk személyre szóló, egyéni bánásmódot biztosítva, a gyermek számára a biztonságot és bizalmat adó, szeretet – kommunikációs, - és mozgásteret megadni, és ebben rávezetni őt a megfelelő, helyes önkifejezési, kapcsolat-felvételi, konfliktuskezelési megoldásokra, módokra.

Kiemelt figyelmet kapnak a hátrányos helyzetű, tanulási nehézségekkel küzdő, lassabban fejlődő gyermekek mellett, akár **a kiemelten tehetséges gyermekek** is, akiknek speciális tehetségigényüket, szükségleteiket is, adott esetben külső szakértő bevonásával is igyekszünk kielégíteni, tehetségfejlesztésük érdekében, közösen kialakítani az egyedi, tehetségfejlesztési programjukat.

A magas fokú érzelmi intelligenciával, jó szociális készségekkel rendelkező gyermekeket, a képesség – tehetségtenyezőjük szerint (segítőkész, jó kommunikátor, irányító) a neki szánt feladatokkal, helyzetekkel, a csoporton belüli szerepeinek, viszonyulásainak értékelésével, próbáljuk továbbfejleszteni, megerősíteni és példaértékűvé tenni.

Az óvodában a gyermeknek az elsődleges szocializációs közege a saját gyermekcsoportja. Már kis csoportban törekszünk **a csoporton belüli önazonosságuk megerősítésére** (saját jel, hely) ugyanakkor, **a közösségi összetartozás megéreztetésére, a „mi-tudat” alakítására** is.

A gyermeknek a csoportban elfoglalt helyzetét, társas, baráti kapcsolatainak alakulását figyelemmel kísérjük, időközönként mérjük. Az egymáshoz tartozást, leginkább közös tevékenységekben, közös élményeken keresztül tudjuk megalapozni. Ez az egész nevelési folyamatunkat áthatja, közben új érzésekkel gazdagodnak óvodásaink, **a közösségi tudat, közösségi magatartás** megjelenik a mindennapjainkban. Igyekszünk kihasználni csoportjaink **értékóvó, értékközvetítő szerepét, és nagy hangsúlyt fektetünk a társas kapcsolatokra, illemre.** Peremhelyzetű gyerekeinket **segítjük a beilleszkedésben, igyekszünk számukra barátokat keresni,** hogy átélhessék az együttlét örömét, és így **pozitívan befolyásolják személyiségük alakulását.** A gyerekek között kialakuló **vitákat igyekszünk demokratikusan, kudarcézés kialakulása nélkül megoldani.** Odafigyelünk **a konfliktushelyzetek megelőzésére, rögzítjük a helyes szociális szokásokat, önállóságra, problémamegoldó viselkedésre neveljük őket.** Óvodásaink társas kapcsolataira jó hatással van, hogy közös udvart használunk, így lehetőség adódik az eltérő korosztályok aktív együttműködésére, testvérek találkozására. **Barátságok, játszóközösségek alakulnak ki, új tér nyílik a személyiségfejlődésre.**

8.3.3. Értékorientált közösségi nevelés

A közösségben egyaránt meghatározó **érték a gyermek személyéhez kötődő születés-és névnapok,** valamint **a csoport és óvoda, közösségi ünnepei.** Az óvodai közösség, családi rendezvényein, és a külső világ tevékeny megismerése tevékenységforma témahetein belül (pl.: advent, karácsony, család téma, anyák-apák napja, gyermekhét, foglalkozások, idősök napja, családi jünális stb.) a megélt közös élmények által erősödik a családokon belüli érzelmi kötelék, **a családi szerepek** jelentősége felértékelődik, megerősödik. Fontos, hogy a gyermeknek **a családon belül önmaga által is helyesen értelmezett, jól körül határolható helye, és szerepe legyen.**

Az óvoda a mindennapokban is megerősíti és támogatja a szereteteli családmodell szerepét.

Közösségi életünkben nagyon fontosak az óvodában tartott ünnepek, hagyományos rendezvényeink.

Ünnepeink nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak, hanem azért is, mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget.

Ajándékkészítés közben nagyon sok nevelési feladatot valósítunk meg, miközben sokszínűen tevékenykedünk. A gyerekek egyéni képességeinek kibontakozását, önbizalmuk, bátorságuk megerősítését segítjük elő, amikor lehetőséget biztosítunk számukra az egyéni szerepléshez. E tevékenységek végzése során is, nagyon fontosnak tartjuk a ***biztatást, dicséretet, az újabb feladatokra serkentést.***

Az ünnepi előkészületekkel lehetőséget biztosítunk ***az egyéni elképzelések megvalósítására*** a terem díszítésben, átrendezésben, ajándékkészítésben és az ünnepi műsor összeállításában. Az ünnepi készülődésbe, ***az ünneplésbe a szülőket is bevonjuk.*** Ez lehetőséget nyújt számukra, hogy jobban megismerjék munkánkat, egymást és ***reális értékítélet alakuljon ki bennük óvodánkról.***

Ünnepeinkkel fokozzuk a gyerekekben a közösségi érzést, erősítjük a hagyományokat és érzelmi életüket gazdagabbá tesszük a közösen átélt élményekkel.

A gyermekek közvetlen és tágabb környezetének megismertetése óvodai nevelőmunkánk alapja és egyben fontos célja is. Fontos alapelvünk, hogy a családi, óvodai, közösségi, helyi és nemzeti értékeinket megőrizzük, a gyermekek számára közvetlenül megmutassuk és a mindennapi életgyakorlatunkba építve, ezekről közvetlen tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek, és hozzájuk pozitív érzelmi kötődést alakítsunk ki. A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt.

Nemzeti ünnepeink által, a magyar nemzetközösség kulturális kódjainak (népviselet, zászló, nemzeti ételek stb.) közvetítésével megalapozzuk ***a magyarság tudat, a nemzeti összetartozás*** érzését. Pl.: Március 15. Nemzeti ünnep; Nemzeti összetartozás napja.

A hagyományos óvodai ünnepeink: pld: karácsony, húsvét, ***a kulturális értékek megismerésére is lehetőséget teremt.***

A természethez kötődő tudás és szokások, a társadalmi, közösségi hagyományok átörökítése, a szellemi és anyagi műalkotások, műemlékek megismertetése, a magyarság történelme által a generációkon, nemzedékeken át megőrzött és gyarapított tudás, tapasztalat, kulturális értékek átadása által, alakul és erősödik, a gyermekek nemzeti identitás tudata, hazaszeretete, a szülőföld, értékeihez való pozitív kötődése. A családok vallási identitásának, szemléletének szabadsága mellett, óvodánk ökumenikus szemlélettel, a Református és Katolikus egyház közösségek gondozásában ***óvodai hittan foglalkozásokat szervez.***

Ezzel kívánjuk támogatni és segíteni a családok ez irányú, vallási meggyőződésükön is alapuló nevelési szemléletét. Óvodánkban a szülő önkéntes jelentkeztető nyilatkozatával iratja be gyermekét a hittan foglalkozásra. A ***foglalkozások hittartalmi témáit*** a gyermekekhez igazítottan játékosan, gyermek közeli nyelvezettel és sok dallal, verssel, és képi színezővel teszük a gyermekek számára szerethetővé, érthetővé a foglalkozások vezetői.

Az óvodapedagógus feladatai:

- **Társas kapcsolatok** megélésére, a gyermekeknek, egymás közötti kommunikációjának, természetes közlési vágyának kiéléséhez szükséges feltételek megteremtése.
- **Közösségfejlesztés stratégiájának alakítása:** illemszabályok, közösségi, társas érintkezés szabályok stb. tekintetében.
- Együttjátászás ösztönzése, gyakorlása; **érzelemgazdag közös programok, tevékenységek, ünnepek szervezése.**
- A **konfliktusmegelőzés, konfliktuskezelés tudatos** alkalmazása, közös szabályalakítással, értékelési szempontokkal, pozitív példák megerősítésével.
- **Egymás iránti felelősségérzet kialakítása, empátiára, toleranciára nevelés.**
- Világképük formálása, igazságérzetük fejlesztése.

Személyes példaadással kölcsönös tiszteletre, egymás elfogadására, egyéni sajátosságok tiszteletben tartására nevelünk. A közös élményeken keresztül az összetartozás érzését erősítjük a gyermekben.

Az anyanyelvi és kommunikációs kompetencia jelentősége:

- A **közösségi társas kapcsolatokban, interperszonális helyzetekben, az anyanyelv és kommunikáció szerepe alapvető és elsődleges.** Egymás megértése, az egymással való kapcsolatfelvétel, a létezés és önkifejezés legerősebb személyiség attribútumai. A **verbális és nonverbális, metakommunikációs kifejezéseink** egyaránt közvetítik az érzelmeinket, kifejezik a másik emberhez való viszonyunkat, a belső lelki, pszichés állapotunkat.
- **Az óvodában nagy hangsúlyt fektetünk az érzelemkifejező játékokra,** a látott és adott érzelmek helyes kódolására és az adekvát válaszüzenetekre is. Érzelmek fejlesztésére használunk, érzelemkifejező kártyákat, piktogramokat, esemény rajz kártyasorokat – érzelem befejezés szerinti differenciálással. Mimetikus „érzelem tükör, vagy fordított tükör” játékot.
- **Erkölcsei és érzelmi fogalmak szóellentét játékot. Igaz, hamis játékot, a helyes erkölcsi ítéletalkotás alakítása céljából.** A népmesék, a népi mondák, történetek által fejlődik a gyermekek **értékazonosító képessége.** A mesék, versek által a tapasztalatok, a levont tanulságok által, képes beleélni a szereplők helyzetébe magát, önállóan, saját maga választja ki a neki megfelelő szereplőt, akivel azonosulni képes, akinek, a cselekedeteinek, sokszor a mondatainak és a beszédstílusnak **nagy szerepe van a gyermek érzelmi és erkölcsi szemléletének, érzékelésének alakulásában. A mesék világa által is formálódhatnak a helyzetek adekvát, helyes viselkedési és magatartási formák.**
- **A bábozás, a dramatikus játékok** lehetővé teszik, hogy spontán módon fejezzék ki a gyermekek **a saját és egymáshoz kötődő érzelmeiket,** észrevétlenül juttathassák felszínre a belső feszültségeket.
- **A társas viselkedésben a metakommunikációs kifejezés eszköztár** (tekintet, mimika, gesztus, térköz stb.) bizalmat, eredményes és komfortos beszédhelyzetet, vagy éppen az ellenkezőjét, diszkomfortot, ambivalenciát okozhat. **A gyermekek számára sokszor egy testi érintés, gesztus nagy erővel bír, szavak nélkül is,** ezért ezeknek, már óvodás kortól való helyes fejlesztése indokolt.
- **Az óvodai mindennapi testnevelésbe beépítve sok térköz-kapcsolatpillanatot,** szemkontaktus

tartó, vagy éppen szimulációs, mimetikus tornát is beépítünk. A közösen, a csoportszobában szőnyegen játszott **kapcsolat-felvételi, vagy bizalom játékok** kialakítják, megteremtik és **erősítik a gyermek önkifejezési bátorságát és eszköztárát és az egymás iránti bizalmat, kötődést.**

- **A csoportkohézió alakításban, a szociometriai vizsgálatban** és az egyéni fejlődést nyomonkövető dokumentumok, egyéni fejlesztési tervében foglalt, ütemezett feladatok megvalósításában nagyon jól, célzottan és eredményesen lehet alkalmazni az anyanyelvi és kommunikációs játékokat a gyermekek ez irányú személyiség-és képességfejlesztésében.

9. ÜNNEPEINK, HAGYOMÁNYOS RENDEZVÉNYEINK

„Az ünnep a szív legfőbb gazdagsága.”

Csorba Győző

A népi hagyományos, és nemzeti, kulturális, és szellemi értékeink által gazdagodik a gyermekek érzelmi fogékonysága, erősödik énképük, nemzeti identitástudatuk.

Az ünnepek, hagyományok, tevékeny, cselekvő felidézésével, a közösségben történő megélésével élménytapsztalataik felerősödnek. Az ünnepben való együttlét, együtt tevékenykedés, fokozza, a közösség összetartozásának érzését, a csoportkohéziót, a csoportidentitást.

A tevékenységek által belsővé válnak **a hagyományok, ünnepek rítusai, mozzanatai**, a megélt **komplex élmények által fejlődnek**, szociális, esztétikai élményeik, **alapvető személyi érzelmi értékmoitívumai.**

A hagyományok szokásrendszere, segíti a hatékony tapasztalatátadást **az évszakforduló ünnepei (és más “jeles napok”)** alkalmával, a természet az évszakok az időjárás, az emberi élet és tevékenységek periodikusságában **a gyermekek, a tevékenységek által, megismerhetik a természet és a körülöttünk lévő környezet szépségét és megérthetik, fenntartható használatának és védelmének jelentőségét.**

Szeretnénk, hogy hagyományos óvodai ünnepeink által, a gyermekek átélhessék az ünnepek tartalmi élményét, mélységét, sokszínűségét. A szokásokban rejlő tevékenységek által, megtapasztalhassák és eltanulhassák, a ránk hagyományozódott cselekvő rituálékban rejlő ismereteket, szertartásokat, hogy megérezhessék, minden ünnepi alkalomnak, a külső és belső varázsát, a formai megjelenítésnek és a belső érzelmi, hangulati minőségnek, az egyediségében rejlő fontosságát.

„Az ünnep, keretet és szívet ad életünknek, elválasztja a hétköznapiakat egymástól.”

Valljuk, hogy szükségünk van az ünnepekre, a hagyományos rendezvényekre, mert az ezekre való készülődés távlatokat nyit, színesíti hétköznapijainkat. Minden eseményt érzelmi előkészítés, örömteli, tevékeny várakozás előz meg, melynek csúcspontja maga az ünnepi együttlét. **Az ünnepek fontos eszközei az érzelmi és értékorientált közösségi nevelésnek**, segítik, erősítik a családhoz, a többi gyermekhez, a csoporthoz, az óvodához, a városhoz, a hazához való kötődést.

A következőkben, sorrendbe foglaljuk össze ünnepeinket, valamint hagyományos rendezvényeinket – melyeket mindhárom intézményünkben megvalósítunk:

Szeptember:

- Új gyermekek befogadása, „fészek” hangulatú, szülői beszoktatás.
- Őszi Szüreti családi délután/ karnevál.

Felelevenítjük és megismertetjük a gyermekekkel a szüretelés folyamatát (darálás, préselés, mustkészítés és kóstolás) és közös tánc házzal zárjuk le mulatságunkat.

- Őszi kirándulás (élményszerző túrák, séták)
- „Kertpedagógiai kalandok” - Almaszüret: Pallag, Derecske almáskert.
- Autómentes nap.

Október:

- „Náddal síppal zenei világnap” -közös tánc ház a gyermekekkel.
- Állatok világnapja - tevékenységi hét/nap.
- „Tök-jó napok” (süttőtök-őszi zöldségek) - témanap/téma hét
- Nemzeti ünnep-október 23. (nemzeti identitástudat, hazaszeretet, szülőföldhöz való kötődés megerősítése)
- „Iskola - nyitogató” szülői értekezlet, ahol az iskolák képviselői, bemutatják iskoláik programját, gyakorlatát.

November:

- Márton napi multság és lámpás felvonulás. (november 11.)
- Nagycsoportokban nyílt nap;
- „Vendégnap” a tanító néniknek. (iskolaérettség, iskolakezdés segítése)

Kiemelt Érzelem Központú Ünnepek:

December: Téli ünnepkör

Célunk, a gyermeki élet hagyományos ünnepein keresztül, az ünnephez kötődő pozitív érzelmi kötődések erősítése.

- **„Adventi-ünnepre hangolódó”** A keresztény kultúrkörhöz kapcsolódóan, az adventi gyertyákat hétfőnként gyűjtjük meg, minden alkalommal eggyel többet. A világító gyertyák számának növekedése, szimbolizálja a növekvő fényt, Krisztus eljövetelét, a Karácsony ünnepét.

Az ünnepeinken beszélgetéssel, énekléssel, zenehallgatással, verseléssel az ünnephez kötődő mesékkel, történetekkel mélyítjük szeretetkapcsolatainkat, az egymáshoz való tartozás örömteli érzését. ***A játékos Adventi naptárak kibontásával,*** kedveskedünk a gyermekeknek, melyben megjelenhet a közös verselés, mesélés és apróbb ajándékok, meglepetések.

- **Mikulás ünnepség:** A hagyományok szerint az ünnep keresztény kulturális eredete, Szent Miklós (a gyermekek védőszentjének) jó cselekedeteinek ünnepe.

Óvodánkban hagyományosan, az örömteli várakozás idejében, csoportjainkkal levelet küldünk a Mikulásnak, melyet folyosóinkra kihelyezett „Mikulás postaládájába” teszünk bele. Óvodáink öltözőit, csoportszobáit, előkertjeit díszítjük, hangulatossá, ünnepivé varázsoljuk. Verssel, dalokkal köszöntjük a Mikulást és a hagyományokhoz kötődően a krampuszokkal, huncut játékokkal, tréfával örvendeztetjük meg a gyermekeket.

- **Lucázás:** (december 13.)

A zeneviba és a néptánc foglalkozásokra járó gyermekek a néphagyományból merített jókívánságokkal köszöntik a többieket.

Luca napi népszokások felelevenítése: pl.: Luca búza ültetés, Luca naptár készítése, Luca széke, Lucázás – kotyolás népszokásainak felelevenítése dramatikus játékokkal.

- **Karácsony:**

Karácsonykor, családi, szeretetteljes légkörben, adventi alkotó délelőttökön, teadélutánon készülődünk közösen az év legszebb napjára, ünnepére. Mézes süteménnyel kedveskedünk egymásnak, melyet a gyermekekkel közösen díszítünk ki.

Karácsonykor az óvodapedagógusok egy-egy mesét dramatizálnak el a gyerekeknek, ez az ő ajándékuk. Zene-óvodásaink Betlehemi játékot adnak elő, az óvodapedagógusok karácsonyi dalokat énekelnek.

A gyerekek, ajándék játéksomagot kapnak, amit csoportjainkban ünnepi hangulatban terített asztaloknál, nyugodt légkörben bontunk ki és az egymáshoz tartozás, szeretetteljes élményét éljük át a csoportokban kialakult belső hagyományokkal is kifejezve: alma cikkejek feltalálása, a közösség, szeretetegységének kifejezésére; a karácsonyi ünnepi fények, gyertyalángok közös meggyújtása, énekléssel, verseléssel; a közös karácsonyfa alatt, az ajándékok kibontása, közös ünnepi karácsonyi terített asztalnál való, ünnepi étkezés.

- „Adni jó-kapni jó” -az ajándékozás-adás, örömeinek megéreztetése, önzetlen jó cselekedetek megélése (ajándékkönyv, édesség csomagok közös gyűjtése készítése, átadása)

A karácsony jellegzetes szimbólumainak (karácsonyfa, gömb, csillag, girland), a hagyományos kulturális értékek közvetítése, a közös családi adventi, kézműves, karácsonyi tea délutánokon, az elfogadás, összetartozás, család, a szeretet, az összetartozás érzésének megéreztetése a tevékenységnapok és programokon keresztül.

Január:

- „Új év köszöntése” szerencsét hozó jelképekkel, hagyományörző játékokkal. (malac, lencse)

- „Iskolalátogatás”, együttműködés az iskolával: az óvodapedagógusok a gyerekekkel az iskolai óralátogatások alkalmával, meglátogatják volt óvodásainkat, és megtekintenek egy tantermet, körbejárják az iskolát. Cél: iskolaválasztás segítése, tájékoztatás, tapasztalatcsere.

Február:

Óvodánkban a farsangi ünnepkör-kiemelt témahét, a vidámság és a szórakozás hete. Minden nap más és más, a gyermeki életből és a néphagyományokból vett színes, izgalmas programokkal várjuk a gyermekeket.

Farsang, vízkeresztől húshagyókeddig, a nagyböjt kezdetéig tartó időszak elnevezése. Hagyományosan a vidám lakomák, bálók, multságok, népünnepélyek jellemzik.

Óvodánkban, ***a farsang kihirdetése*** télüző csörömpöléssel, vidám, állat-alakoskodó játékokkal, rigmusokkal, medvetáncoltatásokkal történik meg, így nyitjuk meg farsangi hetünket. Kreatív ötletekkel állarcokat készítünk, festünk.

A népszokás kellékeként kiszabáb égetéssel elűzzük a telet, elengedjük rossz szokásainkat és örömteli készülődéssel, tavaszváró versekkel, dalokkal, várjuk a szép tavaszt.

A farsangi hét folyamán, a hagyományos népi szokásokhoz, hiedelmekhez kötődően, tréfás, vicces ügyességi vetélkedőkkel, bohóc tornával, és a farsangi hét zárásaként, (óvodai farsang-farka) jelmezes, maszka-bállal, dínom-dánom finom falatokkal, farsangi mulatsággal ünneplünk.

Jelmezszepeverseny-és bemutatkozó rigmusok készítésével, bevonjuk a családokat is a vigadozásba.

Március:

- Gergely-járás - „Kedvesináló” az iskolához a nagycsoportos gyermekeink számára.

- Nemzeti ünnep, Március 15. - Nemzeti ünnepünk méltó megünneplése.

A nagycsoportos gyerekek, verssel, dallal, néptáncsal, történetekkel, magyarság történetéről szóló mondákkal, megidézik és bemutatják rövid kis műsorukkal az ünnep eseményeit. Irodalmi művek hallgatása: Mese a magyar huszárról, csatáról; „vonulós” - katonás játékok, zászló és kokárda készítés.

A megemlékezés szimbólumait (nemzeti színű zászló, tulipán) kihelyezzük az óvodák közelében lévő emlékművekhez. (Honvédtemető, Egyetem-tér, Petőfi-tér)

- „A víz világnapja” (március 22.) - kiemelt témahét, közös tevékenységi délelőtt.

A téma, komplex élményeken alapuló megismertetése. A környezettudatosságot, az újrahasznosítást népszerűsítő, energiatakarékosságra nevelő játékok, tevékenységek szervezése és megvalósítása. Kiállítások, újrahasznosított anyagokból, tárgyakból, rajzkiállítások, vízzel való kísérletezések, a víz kiemelt szerepe az életünkben stb. nevelési tartalmak megjelenítése.

Április:

Húsvéti ünnepkör-kiemelt téma hét

- **Húsvét** a tavaszvárás a tavasz eljövetelének, a természet újjáéledésének ünnepe.

A húsvét hétfőhöz köthető hagyományok, népszokások, **a locsolkodás**, az óvodai tevékenységeinkben is megjelennek. A fiúk locsolóverset mondanak, majd meglocsolják a lányokat, akik, az óvodában készített, hagyományos és modern technikákkal festett és díszített húsvéti tojásokkal, apróbb édesség figurákkal (csokinyuszi, csibe, tojás) kedveskednek a fiúknak.

- **Tojáskeresés az óvoda helyiségeiben, udvarán.** Húsvéti tojás készítése különböző technikákkal.
- **Komatál küldés óvodáink, illetve óvodai csoportjaink között.** A hagyományok szerint, húsvét utáni, (fehér) vasárnap, ünnepélyesen felkeresték egymást a jó barátok és komatálat cseréltek.
- **Beszélgető-kör:** az ünnephez kapcsolódó hagyományaink, történeteink, tapasztalataink felidézése. Tavaszi ágak hajtásával, teremdíszítéssel ünnepeljük és tesszük hangulatosabbá csoportjainkat, óvodánk épületeit.
- **Tavaszi élményszerző kirándulások szervezése.**
- **Föld napja** - kiemelt témahét (április 22.)
- Kirándulás a szülőkkel, a föld napjának megünneplése, a tágabb természeti környezet megismerésével, megfigyelésével, a környezettudatosságra neveléssel. Környezetvédelemmel kapcsolatos összefüggések feltárása, kísérletezés.
- „Szemétből-játék” -a szülők bevonásával új játékeszközök készítése, újrahasznosítható eszközökből. (Memória játék-kupakokból, dobozból autó, labirintusjáték stb.)
- Külön foglalkozások – lehetőség kibontakoztató foglalkozások nyílt napjai

Május:

- Május a gyermekek számára a közeledő nyarat, a viruló természetet, a jó időt, a szabadlevegőn töltött időt, a közös udvaron végezhető tevékenységeket jelenti. Annak érdekében, hogy még szebb legyen az udvarunk, színes szalagokkal díszítjük fel fáinkat, bokrainkat, majd körbe járjuk őket, és a tavaszról éneklünk.
- **„Madarak és fák napja”** (május 10.) A zöld jeles nap célja, hogy felhívjuk a gyermekek figyelmét a fák védelmének fontosságára, szerepére, a madarak védelmének feladatára. Az

óvodáinkban kihelyezett madáretetőket, madárodúkat megfigyeljük, folyamatosan feltöltjük, jelentőségéről beszélünk.

- **„Ültess egy virágot”** program: virágok, magvak ültetése; Az óvodáink csoportjainak, előkertjének, gondozása, közös kertrendezés, ültetés, locsolás, a kertek szebbé varázslása közösen.
- **Anyák napját** gondos előkészületek előzik meg. A nagyobb gyermekek ötleteit, javaslatait meghallgatva választjuk ki a virágokat, az ajándékötleket, saját készítésű „meglepetés ajándékokat” készítünk. Kiscsoportjainkban Évzáróval egybekötött anyák napi műsort szervezünk a szülők részére. A csoportok életkori sajátosságának és a szülői igényeknek megfelelően, meghitt bensőséges – különböző időtartamú és módszerű - meglepetés vers és dalsokkal, tánccal, zenével, körjátékokkal egybefűzött, ajándék anyáknap-i-köszöntővel és virággal, saját készítésű ajándékkal kedveskednek az anyukáknak, nagymamáknak.
- **Műsoros évzáró**, - a nagycsoportosok az évzárót az óvodai ballagással együtt tartják. A szülők és a gyermekek közös ünneplése, amikor a tágabb család is részt vehet az óvodai életben. Álláspontunk, hogy játékosan, felszabadultan mutassák be a gyermekek rövid kis műsoraikat, mondassák el verseiket, dramatizálhassák el kedves meséjüket. A műsort a csoportvezető óvodapedagógusok szerkesztik és vezetik, melyek lehetnek hagyományőrző lakodalmas, vásáros, népi fonó, mesedramatizálás, mai kortárs írók vidám versei, négy évszakhöz köthető, mesei kerettörténetbe foglalt versek, dalok, játékok, táncok stb. a gyermek csoportok életkorához és a gyermekek és pedagógusok érdeklődésének megfelelően.
- **„Óvodai ballagás”**
A ballagást az óvoda és a család közös nagy ünnepének tartjuk, mikor mindkét helyen az ünneplés középpontjában, a gyermek áll és az egész gyermekcsoport. Az egész óvodát virággal díszítjük, a gyermekek tarisznyát, virágot kapnak, s ünnepélyes külsőségek között búcsúznak el nagycsoportosaink az óvodától. Bebarangolják díszes termeit, elbúcsúznak a csoportoktól, a középsősök ajándékkal és kis versekkel, dallal, a kisebbek, virágszirom szórással, sorfállal búcsúznak a nagyoktól, akik a feldíszített virágkapun, jelképesen is átbújva, átélhetik, hogy ők már kinőtték az óvodát és iskolába mennek. Általában ovi-búcsúzó bankettel, egy nagy tortával ünneplünk és fűjjük el közösen a gyertyát, a tűzijáték már a vidám iskolaévekre jelez előre, és aztán következik a kötetlen tánc, bulizás.

Június:

- **Nemzeti Összetartozás Napja** (június 04.) - értékeink, szokásaink, hagyományaink tisztelete.
- **Gyermekehét** – kiemelt témahét
A gyermekközpontú értékszemléletű nevelés erősítése. Célunk, hogy a gyermekek érezzék, most ők az ünnepeltek. Vidám hangulatú, a közös élményeken alapuló tevékenységeket, játékokat valósítunk meg.
Kiemelt programok: vidám, gyermekehét nyitó közös, kinti tízórai; gyermeknap-i közös táncház; vár építő versenyek; ügyességi játékok; meglepetés színházi előadások, zenés előadóművészek, bűvész, kutyabemutató, bohóc trükkök, ugrálóvár, játszóház, kirándulások, alkotónap, fagyizás.
- **Tájékoztató szülőértekezlet az új kis csoportosoknak**
- **Környezetvédelmi világnap**

- **Úszásoktatás:** A nagycsoportosok és a középső csoportos gyermekek közül jelentkezettek részére. Térítéses szolgáltatás Debrecenben.
- **Apák napja**

Az édesapák köszöntése, melyet változatos módon az óvodapedagógusok szerveznek meg csoportjaikban vagy, közös **családi nap** keretében az óvodák feladatellátási helyein. Személyes, saját készítésű ajándékokkal, rajzokkal, versekkel, dalokkal, meglepetésekkel kedveskednek a gyerekek. Lehetőség van ezen a napon közös apa-gyermek versenyfeladatokra, apa-fiú focimérkőzésekre, vidám közös tevékenykedésre, játékokra. Apa-csapatok bohókás versenyeire a gyerekekkel együtt.

Rendszeresen – általában havonta egyszer, tekintünk meg, egy művészi előadást, eseményt - gyermekszínházat – bábszínházat; bűvész előadást; népi játszóházat vagy zenés-táncos előadást, táncházat), ezeket az óvoda tornatermében, vagy óvodán kívüli rendezvényként szervezzük meg a gyerekeknek. Ügyelünk arra, hogy az előadás, gyermekközpontú és művészi értékében is színvonalas legyen.

Évente egy-két alkalommal a Vojtina Bábszínházba, illetve, ritkábban a nagy csoportjainkkal a „**Csokonai Nemzeti Színház Debrecenbe**” visszük a gyermekeket, hogy megérezzék az ottani miliőt, megtanulják a helyes viselkedési, illemszabályokat, formákat. Szívesen utazunk ilyenkor tömegközlekedési eszközökkel.

Lehetőségeink szerint, szívesen látogatunk el, a „foglalkozások-mesterségek-munkahelyek” „Társadalom és ember”, külső világ tevékeny megismerése tevékenységi forma tartalomhoz kötődően, a szülők munkahelyeire, például a rendőrségre, tűzoltóságra, a mentőkhöz, az Agóra Tudományos és Élményközpontba, talajvizsgálóba, más, a gyermekek számára is érdekes és látogatható cégekhez.

Szívesen búvárkodunk a gyerekekkel az ünnepeinkhez kötődően, az évkör rendjére épülő, magyar népi kultúránk hagyományaiban, képzőművészeti, népművészeti, irodalmi-mesegyűjteményekben, ezért ellátogatunk a Tímárházba, múzeumokba, kiállítótermekbe, könyvtárakba – a gyerekeknek szervezett játszóházi-kézműves, mese és egyéb programokra.

Környezetvédelmi tevékenységünkhöz kapcsolódó **kiemelt ünnepeink, jeles napok alkalmával:** Víz világnapja, Föld világnapja, Madarak fák napja, Állatok világnapja, Környezetvédelmi világnapokhoz kötődően, céltudatosan szervezzük a természetvédelmi területekre való ellátogatást, kirándulásokat. (Hortobágy, Poroszló-Öko Centrum, Tisza-tó) illetve városi arborétumokba, növény és díszkertekbe, Botanikus kertbe, Állatkertbe.

Az óvodáink kiemelt, speciális pedagógiai szemléletének megfelelően, az adott óvodai területhez kötődően, évről-évre próbáljuk gazdagítani a gyermekek élménytapsztalatait, a témában való autentikus kalandozások által, az adott területekhez kötődő ismereteiket, tudásukat gazdagítani és legfőbbsképpen az érdeklődésüket elmélyíteni, a világról alkotott szemléletüket komplexebbé tenni. Ennek megfelelően, válogatunk a nevelési évben kiemelt, az adott óvoda, adott nevelőközössége által, preferált céllal megvalósítani kívánt, ünnepek, hagyományos programok, jeles napok, rendezvények között:

„Zöld-jeles napok”:

- Paradicsom nap
- Nemzetközi hulladékgyűjtés napja

- Gyaloglás világnapja
- „Európai mézes reggeli” -tevékenységnap
- Balázs-járás
- Méhek világnapja
- Vizes élőhelyek napja
- Kézművesség világnapja
- Környezetvédelmi világnap

Egészségtudatos napok:

- Hátizsákos séta nap
- A takarítás világnapja
- „Ép testben ép lélek” –téma nap
- Az emberszeretet világnapja
- „Fogászati nap-Réparágók”

Anyanyelvi- „hangolda” napok:

- A magyar népmese napja-kiemelt témanap, téma-hét
- „Gyalogoló barangoló”
- „Mihály napi forgatag” -vásári rigmusok, dramatizálás.
- „A magyar nyelv napja-nyelv-ész-kedő”
- „Mesekuckó-nap” (Mikulás és/vagy karácsonyi mesejátéka)
- „A magyar kultúra napja”
- Az anyanyelv nemzetközi napja
- Könyvajándékozás napja-tevékenység nap
- Színházi világnap
- Költészet napja – városi szavaló verseny
- A gyermekkönyvek nemzetközi napja – A meseírás napja. (Csukás István és Andersen)
- Könyvtárlátogatási napok, mese és tematikus írói, illusztrátori napok, programok

10. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

„A lelki egészségnek két kritériuma van, képesség a munkára, és képesség a szeretetre.”

Sigmund Freud

A munka, az egyén, a csoport, a társadalmunk létfeltételeinek, anyagi, szellemi alapjainak a megteremtését jelenti, - ugyanakkor az örömmel, belső késztetésből induló önkifejező, alkotó tevékenységet is. ***Az értékteremtő, munka jellegű, játékos tevékenység, sok vonatkozásban azonosságot mutat a játékkal, a cselekvő tapasztalással-tanulással- így, ezekkel komplexen, a személyiségfejlesztés fontos eszköze.***

Célunk:

Olyan ***óvodai természetes élethelyzetben való, játékos, munka jellegű tevékenység-és feltételrendszer*** létrehozása, mely a gyermeki ***igényekhez, szükségletekhez***, életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodik és a gyermek, ***önként, örömmel, szívesen, és játéktevékenységként végzi azokat.*** ***Átéli*** az önmagáért, másokért, és a társakkal, felnőttekkel való együttműködés során végzett, ***munka jellegű tevékenységek örömét, elismertségét, fontosságát, közösségformáló és***

kapcsolaterősítő jellegét.

A munka jellegű játékos tevékenység célja:

- hogy segítségével, további lehetőségeket teremtsünk, ***olyan készségek, képességek, tulajdonságok, attitűdök fejlesztésére***, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait, önértékelésüket, önállóságukat, kitartásukat, felelősség és céltudatosságukat, saját maguk és mások iránti elfogadásukat, megértésüket és tiszteletüket.

A tevékenységek által, további cél,

- ***a munkamegosztás, az együttműködési kompetencia*** alakítása, a ***saját és mások munkájának megbecsülésére, elismerésére nevelés.***
- ***az értékteremtő közösségi nevelés megalapozása, a közösség-és csapatkohézió fejlesztés,*** a közösségen belüli szerepek, kapcsolatok formálása, alakítása.
- a közösségi tevékenységek során, ***az egyén, közösségben betöltött szerepének, helyének,*** sikeres artikulálása, ***a szociális tanulás fejlesztése.***

Feladat:

- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságaihoz, érdeklődéséhez igazított, ***sokoldalú cselekvő tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtése.***
- A gyermekeket arra neveljük, hogy ***ismerjék fel szükségleteiket, és a megfelelő segítségadás mértékével összhangban, folyamatos és fokozatos önállósággal,*** legyenek képesek kielégíteni azokat, ***az önkiszolgáló munkában*** örömmel és precízen vegyenek részt.
- Fejlesztjük a gyermekek munkakedvét, kitartását, felelősségvállalását, ***önmaguk személyes – és a környezetük iránti rend és tisztaság igényét, egészség-és környezettudatos szemléletét, viselkedését.***
- A gyermekeket arra motiváljuk, hogy vegyék ki részüket a közös feladatokból, szívesen és önbizalommal vállalják el a ***számukra felajánlott, alkalmi megbízatásokat, a csoportért végzett, naposi és egyéb munkát – környezet-növény-kisállatgondozást.***
- Biztosítjuk az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítők, ***ösztönző, segítő, példamutató munkavégzését*** és az ehhez kapcsolódó, a gyermekek számára érthető és együttműködő kommunikációt, - beszélgetést, ismeretátadást, magyarázatot, bemutatást.
- ***Biztonságos és balesetmentes*** munkafolyamatokat biztosítunk.
- ***A játékos, munka jellegű tevékenységekhez, a gyermekeknek megfelelő méretű, minőségű (funkcionalitású) és a gyermekcsoportnak- a közösségi munkavégzéshez megfelelő mennyiségű munka-játék eszközt biztosítunk.***
- A gyermekek számára biztosítjuk az elmélyült, tevékenységvégzéshez szükséges ***megfelelő napirendi időkereteket, időt.***
- A pedagógiai tervezés, szervezés és együttműködés folyamatában, törekszünk, a gyermek személyes és a közösség ***saját magához mért eredményeit, tapasztalatait, reálisan, konkrétan, de mindig támogató, pozitív és fejlesztő célú értékeléssel segíteni.***
- A munka jellegű játékos tevékenységekben is törekszünk a gyermekek ***egyéni komplex képességfejlesztésére és a teljes személyiségük kibontakoztatására, differenciált feladat,*** segítségadással, munkaszervezéssel és az egyéni ötletek, valamint a közösség együtt létrehozott céljainak, terveinek adaptív, kooperatív technikákkal való megvalósítása által is, biztosítani a ***gyermekek egyéni és közösségi sikerélményét, sikerességét, az elvégzett tevékenység***

megtapasztalható hasznosságát.

- A gyermekek játékos munkatevékenységeihez ösztönző, saját maga és mások számára is egységes szabály szerinti, nyomkövethetőséget biztosító, ***motiváló eszközöket működtetünk. Például: naposi tábla, folyamatos tízóraiást jelölő tábla, zöld tábla a növény és kisállatgondozáshoz, játékpakoláshoz piktogramok stb.***

A tevékenységközpontú óvodai nevelés, négyes feladatrendszerében klasszikus nevelési terület a játékos munkatevékenység. A gyermekek a tevékenységeket, az egyik legjobbnak játékként élik meg, az önállósodásuk folyamatában, melyek, jelentősen meghatározzák, énképük fejlődését is.

Hagyjuk őket szabadon választani, hogy lehetőség szerint szívesen vegyenek részt mindenben, próbálják ki magukat és gyakorolják a különböző munkajellegű játékos tevékenységeket.

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodva, a „Féléves nevelési tervünkben”, pedagógiai tudatossággal és szakszerűséggel, a fokozatosság és folyamatosság, valamint az egyéni bánásmód és differenciálás módszerével tervezzük és szervezzük meg, ***a játékos munkajellegű tevékenységtartalmakat, munkafajtaikat.*** Valamint, az azokon belüli feladattartalmakat, köröket és a megvalósítás, ***bevezetés, szokás-szabályrendszer alakítás,*** a gyakorlás, az ***ön-és társ ellenőrzés, értékelés, a nevelő-fejlesztő folyamatait, módszereit, eljárásait, eszközeit.*** Az egyes munkatevékenységek, például naposi rendszer, vagy az ebéd-étkezéshez kötődő tevékenységek bevezetésében, fontos a pedagógus és a nevelőmunkát közvetlenül segítők ***tudatos jelenléte, egyirányba ható nevelői hatásrendszere. Főként a példadó felnőtt minta, az együtt tevékenykedésben fokozatosan megvalósuló gyermeki önállóság*** biztosítása, a folyamatos elismerés, dicséret, támogató, segítő korrigálás, javítás és a társak előtti megerősítése a gyermeknek, és az általa, a társakért végzett tevékenység sikerének, szerepének.

A tevékenységek során, fontos az együttműködő, kooperatív és kommunikációs képességek megerősítése, a közös munkafolyamatokban, ezen képességek, részképességeinek folyamatos, egyéni és közösségi fejlesztése.

Célunk, hogy elérjük, hogy a gyermekek szívesen végezzenek saját maguk és a társaik számára olyan cselekvéseket, melyek a munkatevékenységek körébe tartoznak.

Fontos fejlesztő alapelv: „ne csináljunk meg azt a gyermek helyett, amit a gyermek is el tud végezni” –vagyis, a munkavégzéshez mindig csak annyi segítséget biztosítunk, ami ahhoz kell, hogy a gyermek a lehető legnagyobb önállósággal végezze el feladatait, így sikerélményhez jusson. A fejlesztő hatás, éppen az által tud a legjobban érvényesülni, ha ***a gyermek önfeledt játékként, figyelmet lekötő cselekvésként éli meg,*** a számára örömmel vállalt, izgalmas, kihívást jelentő feladatot, illetve a későbbiekben, a rutinszerűség által, a siker ismétlődését jelenti számára. A gyermeknek mindig azonnal visszajelzünk, megerősítjük, hogy jól végezte el a dolgát és hogy abban, mások is örömet élik meg.

A munkavégzés tartalma az óvodában:

Önkiszolgáló munka:

- ***Az étkezéshez kötődő önkiszolgálással, a személyi higiéniahoz, testi szükségletekkel kapcsolatos tevékenységek önálló végzése.*** (testápolás-öltözködéshez kapcsolódó pld: szekrény rendbetétele, ruhahajtogatás, elpakolás)

A csoport és a közösségért végzett tevékenységek:

- ***A közvetlen tárgyi – játszó környezet, a csoportszoba, a tevékenységekhez kapcsolódó játék és***

- egyéb eszközök előkészítése, elpakolása.** (játékpakolás, játékok elrendezése, helyére vitele stb.)
- A **közös, csoport ünnepségek, egyéni, személyes ünnepek**, például születésnap, kapcsán a **közösségért végzett készülődés, rendrakás, pakolás**. (pl: babaszoba ünnepi díszítése, takarítás-babafürdető játék stb.)
  - **Rendszeresen előforduló megbízatások** végzése. (naposi rendszer, napi időjárás megfigyelés, virágfelelős, játékfelelős)
  - **Időközönként előforduló** tevékenységek az élményszerző, gyűjtögető séták, kirándulások.
  - **Alkalmi megbízatások:**
    - Önállóan, vagy párban végzett, alkalmi megbízatások teljesítése:
      - o pld: feladatteljesítés, szomszéd csoporttal való kapcsolatban: átvinni, elkérni valamit - az óvodapedagógus kérésének megfelelően, és az ő közvetett, ellenőrző figyelme mellett.
      - o váratlanul jelentkező helyzetek, megoldásában van szerepe, ezért előre nem tervezhetők: (pld: segítségkérés másik csoportból, irodából)
    - Egész csoport végezheti* (pl.: játékok rendbetétele, nagytakarítás ünnepek előtt stb.)
    - o otthoni gyűjtőmunkák (termések, falevelek, színes újságok, képek, könyvek gyűjtése)
  - **Segítés az óvodapedagógusnak** és más felnőtteknek.
  - Segítségadás egymásnak, kisebbeknek
  - **A csoporttársakkal együtt végzett tevékenység, illetve értük vállalt tevékenység.**
  - Az **óvoda udvarán, kertjében, a gyermekek által elvégezhető kisebb munkák.** (kisméretű eszközökkel: gereblyezés, lombseprűzés, ásás, locsolás, kertgondozás)
  - Virág és konyha-és fűszerkerti tevékenységek pl: virághagymák, zöldség magvak, palánták ültetése, gondozása, locsolás, a termések begyűjtése, felhasználása, feldolgozása. (zöldség, gyümölcssaláta készítés, befőzés, sütés-főzés).

A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységet, mint a játékot. Gyakran nem is választható szét e két tevékenység. Ha a munkafolyamatokat játékos jelleggel, cselekvő tapasztalásba ágyazva, a gyermekek aktív tevékenységeire, utánzási vágyára, önkéntességére építjük, ha minden egyes gyermek képességeinek megfelelő szintű feladatot kap, a munka pozitív élményforrássá lesz.

A munka az életre való felkészítést éppúgy szolgálja, mint a személyiségfejlesztést. A tevékenységek között nagy szerepe van az önkiszolgálásnak, melyet a gyerekek, próbálnak minél korábban önállóan végezni.

A gyermek saját magáért végzett tevékenysége: önkiszolgáló munka

Pedagógiai alapvetésünk, hogy saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységeiket is, amikor képesek lesznek rá. Ezért a munkajellegű tevékenységek ***bevezetésében és fejlesztésében is együttműködünk a családi, szülői háttérrel*** és közösen, kölcsönösen alakítjuk a gyermek képességeit, motivációját a tevékenységek iránt. Például megbeszéljük, hogy a gyermek, otthon is önállóan gyakorolja az öltözködést, a szobájában tartson rendet, segítsen a szüleinek, idősebb családtagjainak, a terítésben, az étkezések előkészítésében stb.

A gyermek szükségletei önálló kielégítésére fokozatosan válik képessé, és a tevékenységek, a gyakorlás következtében válnak szokássá. Mivel a gyermekek ebben is különböző fejlettségi fokon vannak, eltérő ütemben fejlődnek, ezért fontos a differenciált bánásmód. Az a cél, hogy a gyerekek saját cselekvőképességéhez viszonyítva eljuthasson az optimális szintre.

A minden korcsoportban előforduló **munkatevékenységek az életkorral egyre bővülnek, tartalmukban kiszélesednek, a munkamozzanatok mind bonyolultabbá válnak.** A gyermekek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését, tudatosan használjuk fel, nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A csoporttársakkal együtt végzett tevékenység, illetve értük vállalt tevékenység.

Kiemelt célunk még: ***A másokért végzett tevékenység területe, annak kialakítása, fejlesztése.***

A mindennapjaink folyamán ügyelünk arra, hogy sok-sok ilyen tapasztalatot szerezhessen a gyermek. Mindezt személyes példamutatással, a helyes magatartás megerősítésével, kiemelésével érjük el.

A naposi rendszert és az önkiszolgáló tevékenységeket a mindennapjainkban kombináljuk. A naposi munkát, általában 4-5 éves életkortól vezetjük be, melyet megelőz az önkiszolgáló tevékenység, így az alapkészségekkel, azaz, az alapvető feladatokkal és eszközökkel már jól tudnak bánni a gyermekek és ismerik az eszközöket is.

Választott módszereinket, eszközeinket a csoport ismeretében, a nevelési célokban megfogalmazott feladatok tekintetében határozzuk meg. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakos legyen, hanem **rendszeres és folyamatos tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapokba.** A gyerekek tanuljanak meg önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. ***A naposság feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel.*** Ügyelünk, hogy minden gyermek, sorra kerüljön. Aki nem akarja vállalni, azt nem erőltetjük, türelemmel, tapintattal igyekszünk felkelteni érdeklődését, motiváltságát a tevékenység iránt. Minden csoportban, általában a csoportnévhez is igazodó, dekoratív, **esztétikus napostáblákkal** és kötényekkel motiváljuk a gyermekeket a feladatra. Illetve, az **önkiszolgáláshoz, ugyancsak** dekoratív, mesei, játékosra épülő, a **folyamatos tízóraiást jelölő táblácskát** helyezünk ki, amely egyszerre szolgálja a gyermek ösztönzését, önmagára figyelését az étkezésben és a folyamatos tevékenységek közben is, támpontot ad az óvodapedagógusnak és a tízóraiást közvetlenebbül figyelemmel kísérő dajka néninek is.

A játékelrakás is játékos, hangulatos mesei elemekre épül, zenére történik, piktogramok is segítik a játéknak a csoportszobában való helyének megtalálását. A közösségi tudat alakítása mellett, az esztétikai érzékük is fejlődik ez által.

Többféle alkalmi megbízatást, munka jellegű tevékenységet kínálunk fel a gyermekeknek. Elegendő időt, nyugodt légkört, biztosítunk a munkafajtákban való élményszerzésre. Példaadó precíz, együttműködő magatartást mutatunk a gyermekek számára. Figyelünk, a biztonságos, balesetmentes, munkavégzésre. Az értékelés során, ami motiválja a gyermekeket, támogató, pozitív értékeléssel, hozzájárulunk, hogy sikerélményhez jussanak, fejlődjön esztétikai igényességük, érzékük.

Az óvoda, a csoport életével kapcsolatos munkák:

Évszakoknak megfelelően, aktuálisan, csoportszoba díszítése.

Ebben a tevékenységben, a gyermekekkel közösen alakítjuk ki az elképzelésünket, előkészítjük a meglévő díszítő –játék tárgyainkat, eszközeinket, megtervezzük a tárgyak helyét, szerepét, funkcióját, és a gyermeki ötletek alapján új tárgyakat készítünk, helyezünk el, illetve új funkciókat, „szertartásokat” vezetünk be. Ennek a tevékenységnek fontos része a csoportszobai élsarok, vagy kuckó évszaknak, ünnepnek, aktualitásnak megfelelő átrendezése is, mely tevékenységekben, bár

különböző mértékben, de már a legkisebb gyerekek is szívesen részt vesznek.

A nagyobbakkal a játékeszközeink, például társasjáték dobozok stb. javítása, műanyag kisebb játékok tisztítása is ide tartozik.

Növény és állatgondozás, környezet rendjének megőrzése:

Év közben folyamatosan bővítjük élőskunkat, gondozzuk növényeinket. Minden csoportban élőskunkot alakítunk ki, ahová a terméseket, magvakat közösen gyűjtjük. Ezek gondozásában, rendbetartásában, a növények ápolásában is részt vesznek a gyerekek.

A gyermekek részt vesznek az időszakos kerti munkában.

A kerti munka területei:

Óvodánkban ez a munkafajta nagyon tartalmas, lehetőségei adóttak. Viszonylag nagy kerttel rendelkezünk, ahol a virágok és zöldségek mellett gyümölcsfánk is vannak. A sajátos arculat kialakításához e lehetőséget használtuk ki, két kiemelt témánkban a környezet és egészségvédelem területén (bővebben a sajátos arculat részben). Tavasztól őszig lehet tevékenykedni, közben rengeteg ismeretet szereznek, megismerkednek a természettel, a környezettel és az ember kölcsönhatásával

Ősz: levélszedés, ásás, locsolás, komposzt elszórása, magok gyűjtése, lemetezett gallyak összegyűjtése stb.

Tél: hószedés, madáretetők elhelyezése, folyamatos feltöltése eséllyel, hókupacok lesöpése bokrokról stb.

Tavaszi: ásás, gereblyezés, csíráztatás, ültetés, veteményezés, virágültetés, gyomlálás, locsolás stb.

Nyár: kerti virágok, cserjék, növények locsolása, gondozása; szemétszüret; nyári, vízes játékok előkészítéséhez segítségadás a pedagógusnak.

Udvari padok, ülőfelületek, asztalok előkészítése, étkezésekhez pakolás, tálalás-leszedés;

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítsa minden gyermek számára, hogy kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos és társaiért végzett munkatevékenységet.
- Olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható, önállóan elvégezhető (óvodakertben is).
- Keressen lehetőséget a szülők munkahelyi munkájának, illetve a környező kertekben folyó munka megismerésére
- Szervezze meg a családok hobbikertjeiben a gyümölcszüret megtekintését, esetleges gyermeki segédkezelést.
- Folyamatosan biztosítsa és lehetőség szerint bővítse a szükséges és a gyermek számára megfelelő munkaeszközöket, azok állandó, bármikor elérhető helyzetét.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység a gyermek számára örömet jelentsen.
- Konkrét, reális, fejlesztő értékelés nyújtása

Felzárkóztatás-Tehetségkibontakoztatás:

Azok a gyerekek akik kevésbé vállalkoznak önállóan feladatok elvégzésére, illetve önmagukkal kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeiket is nehezen végzik el, sok segítségadással, bátorítással, a munkajellegű tevékenység még játékosabbá tételével és a munkafolyamatok egyszerűbb tagolásával próbáljuk az önbizalmukat, munkakedvüket felkelteni és sikerélményhez juttatni őket.

Ezekben az esetekben, fontos lehet a támogató társakkal együtt végzett, vállalt tevékenységvégzés is, melyben a segítségadás mértékében, a feladatok adásában differenciálhat a pedagógus. A gyermek érdeklődési körének feltérképezése által, olyan munkajellegű tevékenységet választunk, melyben kiteljesedhet, illetve mások számára, a közösségben is elismerést vált ki tevékenységével. Azok a gyerekek, akik szívesen vállalnak másokért, a közösségért feladatokat, képesek konstruktívan együttműködni, kommunikációjuk fejlett, átlátják a munkafolyamatokat, jó szervezők, irányítók, képesek segítséget nyújtani és dönteni, ők segíthetnek a társaiknak és őket további egyéni nagyobb megbízatásokkal, projektekben és kooperatív munkafolyamatokban lehet tovább fejleszteni tehetségigéretes képességüket.

Az anyanyelvi nevelés megvalósítása:

A munka jellegű játékos tevékenységekben elsősorban a természetes élethelyzetekhez kötődően, az egyes munkatevékenységek és munkafolyamatoknak megfelelően, a gyermekek életkorához igazodó mértékben, terjedelemben alakul, az adott területhez kapcsolódó, komplex fogalom használat: pld: ruhadarabok, edényzet, játékeszközök neve stb.

A különböző, tevékenységműveletek, feladatok megnevezése és megélése közben, a kölcsönös kommunikációs közegben, fejlődik a gyerekek aktív, passzív szókincse, árnyaltabbá, választékosabbá válik a nyelvi eszköztár-és kifejezőmódjuk. Szabatosabbá válnak a mindennapi, rendszeres tevékenységekben használt illemszabályok, kérések, kínálások, felszólítások, irányítások. Az ismert tevékenységekben, helyesebbé válnak, bővülnek a mondat szerkezetek, a mondatfajták, a szófajok, a ragozás, a toldalékok, morfémák, grammatikai illeszkedése pontosabb lesz. Az együttműködő tevékenységekben a beszédkapcsolatok konstruktívabbá, közvetlenebbé és nyílttá válnak - az információ tartalom gyorsabb megértését eredményezi a rendszeres tevékenység végzés. A fogalmi gondolkodás erősödik. Az alkalmi megbízatások által, új beszéd-tartalommal, kifejezésekkel-és jelentésekkel gazdagodik kommunikációjuk. Növekszik beszédbátorságuk.

Minden munkatevékenységhez kapcsolható meghatározott anyanyelvi játék, pl: szinonimagyűjtés, ellentétpár; kifejezetten a munkatevékenység-elemek, műveletek sorrendiségéhez kötődő tevékenység-megnevezések, ehhez kapcsolódó igaz, hamis állítások, barkóba játékok, verselések, mondókák. ciklizálás, történet mesélés, elbeszélés, leírás készítés stb

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Testi szükségleteiket ki tudják elégíteni, illetve bizonyos mértékig tudják késleltetni is azt.
- Ismerik a testápolással, öltözködéssel, étkezéssel kapcsolatos munkafolyamatokat és azokat képesek önállóan is elvégezni.
- Erősödik feladattudatuk, kitartásuk, egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni.
- Munkájukban önállóak, igényesek, örömmel, kitartóan végzik közösségi munkájukat.
- Gyermekünk szeretnek közösen dolgozni, a munka megosztásában képesek önállóan is dönteni.
- Ismerik a közvetlen környezetükben található munkafolyamatokat.
- Szívesen vállalnak egyéni, alkalmi megbízatást, bonyolultabb feladatot is tudnak teljesíteni.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek és a felnőtteknek.
- Mások munkáját tisztelik, megbecsülik.

11. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG

"Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait.

Ő azt hiszi, csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy a játék.

Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle."

Varga Domokos

A szabad idő igazi tartalma: a tevékenységek közötti szabad választás.

Cél:

- Gazdag, tartalmas, sokszínű és változatos szabadidős játék-tevékenység biztosítása – a gyermekek teljesen önálló, szabadon választott időtöltésének, egyéni elképzeléseinek figyelembe vételével támogatni, a szabad döntését, a pihentető, aktivizáló, rekreáló tevékenységekben.
- Személyiségének azon tulajdonságjellemzőinek támogatása, mely által képes felmérni tevékenység-szükségeit-és megvalósítani szabadon tevékenység-elképzeléseit.
- A szabadjáték, a szabadidős tevékenységek fejlesztése.
- A fejlesztő szemléletű, tudatos pedagógiai háttér által, folyamatosan gazdagítani a gyermekek játék és tevékenység kultúráját.
- A gyermekek komplex személyiségének és az értékteremtő közösségi nevelés és erkölcsi értékek formálása, a szociális tanulás alakítása.
- a csoportok és az óvodák közötti átjárhatóság biztosítása. Óvodán belüli és kívüli szervezett – felkínált szabadidős tevékenységek közül való szabad választás- a pihenés-és tevékenykedés lehetőségeivel.
- a tevékenységnapok és témanapok-hetek szabadidős tevékenységeinek tudatos megtervezése, feltételeinek megszervezése.

Óvodai szabadidős tevékenységeink speciálisak, ami a gyerekek életkorából és ***az egész napos, többnyire szabad tevékenységválasztásból, szabad játékból adódik.*** A szabadidős tevékenységre mégis odafigyelünk, hiszen a gyerekek, ezekben a felkínált tevékenységlehetőségek közötti választás és részvétel által is gyakorolhatják, hogyan gazdálkodjanak idejükkel, és döntési helyzetek elé kerülnek.

Az óvodai szabadidős tevékenység nem tartalmában tér el a többi tevékenységtől. A szabadidős foglalkozásoknak fontos pedagógiai, személyiségfejlesztő szerepe van, mert a gyermekek szabadon gyakorolhatják, megélhetik, hogy hogyan gazdálkodjanak a számukra felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

Óvodáinkba járó gyermekek sok időt töltenek bent csoportjainkban. A délelőtti és délutáni időszakban egyaránt jut idő arra, hogy a gyermekek az óvodapedagógusok által felkínált lehetőségek közül válasszanak. (rajzolás, festés, barkácsolás, verselés, mondókázás, bábozás, anyanyelvi játékok, kísérletezések stb.)

Ezáltal gyakorolják a választás, döntés képességét, a csoportok (játzó csoportok) közötti szabad átjárást.

Udvaraink is úgy vannak kialakítva, hogy a gyermek számára bejárható legyen, - csak igen indokolt esetben vannak elszeparált helyek- így a megnövelt tér több tevékenységre kínál lehetőséget és emellett lehetőséget teremt, mások megismerésére, (gyermekek, pedagógusok) együtt

tevékenykedésére, játékára, felfedező spontán tanulásra.

Jó időben az udvaron lehetőséget kínálunk a gyermekek számára a szőnyegen végezhető konstruáló játékokra, színezésre, rajzolásra, barkácsolásra is. Ezzel a változatosság megteremtése mellett, minden gyermeki igény, érdeklődést is ki tudunk elégíteni.

Kitűnő lehetőség ez arra is, hogy a hasonló érdeklődésű, de más életkorú gyermekeket együtt foglalkoztassuk.

A szabadidős-közösségi tevékenységeket a csoportnaplóban is tervezzük, a hét nevelési – fejlesztési céljától eltérően is, ***kifejezetten a gyermekközösség és a gyermekek egyéni igénye, szükséglete szerint.*** A spontán adódó helyzeteket, az aktuális vagy hosszabb időszakot felölelő közösségi terveinket, a csoport megismerése, szociometria felmérése és egyéb értékelések, pld. szociális képességek, részképességek csoportprofilja alapján, a csoportfejlesztés, a csoportkohézió, a közösségi eseményeink tervezésére, szervezésére is szolgál. ***Adekvátsága*** általánosan és átfogóan megjelenik a féléves nevelési terv, értékteremtő közösségi és erkölcsi nevelési terv legfőbb céljaival, kiemelt nevelési tartalmaival.

Komplex, tervezett szabadidős tevékenységek: témanapok, témahetek, tevékenységnapok

A tervezett szabadidős tevékenységen mindhárom csoportban az évszakokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó tevékenységi napokat, téma napokat, heteket is értjük.

Ekkor a három csoport közösen tevékenykedik. A csoportszobákon kívüli kitágított, megnövelt, megváltoztatott tér, a változatos, sokszínű helyszín, a sokféle eszköz, különlegesebb tartalmakban, megvalósítási módokban – és más időkeretben (akár délután is) teremtet, a gyermekeknek, a mindennapi óvodai élettől eltérő elfoglaltságokat, tevékenységeket. A gyermekeknek lehetőségük van a megszokottól eltérő, különleges funkcióban használni az óvoda helyiségeit, pld. folyosóit, tornatermet, udvarát, teraszát, és a tárgyakat és berendezéseket is megváltoztatott céllal hasznosíthatjuk, ami a gyermekek számára lehetőséget ad, az adott témában való elmélyültebb azonosulásra, a felkínált tevékenységekből való szabad választásra, kipróbálásra, kísérletezésre, új helyzetekben önmaga által való felfedezésekre.

Ezek a tevékenységek projekttervek által, az adott óvoda, sajátos arculatának megfelelően, egyedi tartalmakkal és különleges – évről-évre változó feladatokkal, gazdagíthatják, a hagyományos, évkörhöz tartozó ünnepeinket, világnapokat, óvodai hagyományos rendezvényeinket.

Ilyenkor szervezett keretek között van lehetőség, a három korcsoport közös játékára, az adott téma, tematikai projekt terve alapján, a mesei környezetben való kalandozásra. Lehetőség van kézműves foglalkozásokra, ügyességi, mozgásos, és komplex-zenés-táncos-szellemi-gondolkodtató-fejlesztő játékokra, ami elmélyíti az adott téma koncentrikusabb tartalmi megvalósítását. Gazdagíthatjuk meghívott báb-zenei-költészet, vagy más előadóművészeti műsorral is az adott témanap szabadidős nevelési, játéktartalmait. Megvalósulhat külső, óvodán kívüli programban szervezve, kirándulások alkalmával, különböző külső rendezvényeken is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Törekszünk a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére. Keressük a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatnánk nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját folyamatosan bővítjük, időszakonként átgondolva a változtatások lehetőségét és szükségességét.

- Egyszerű a saját építésű, készítésű eszközökkel segítjük elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- Terasz adta lehetőségek kibővítése, tevékenységi lehetőségek biztosítása.
- Új tevékenységekkel bővítjük a gyermekek mindennapjait.
- Pihenőidőben a reggeli gyülekezés idejében, valamint a délután folyamán keresünk és kínálunk lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, és a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.
- Tervező munkánkban, a csoportnaplóban és a kiemelt témanapok, hetek, tevékenységnapok projektterveiben tudatosan építünk a gyermekek szabad választására, az adott téma kapcsán, a tevékenységek tartalmi gazdagságára, komplexitására, sokszínűségére.
- A tevékenységekben megvalósítható indirekt felzárkóztatást és tehetségkibontakoztatást támogató fejlesztési – nevelési tartalmak megjelenésére.

A **projekt terv** kapcsolódhat, Pedagógiai Programunk szerinti, intézményi hagyományos, ünnepeinkhez, rendezvényeinkhez. Az egyes óvodák sajátos arculata szerinti, éves, kiemelt pedagógia célkitűzéseikhez, azaz, csak az adott óvoda pedagógiai profiljához tartozó programok, világnapok, események, rendezvények megvalósításához, vagy akár új nevelési témához, innovációhoz is, **mely érinti a három gyermekcsoport mindegyikét.**

A **projekteket nevelési évenként, a munkaközösségek javaslatára rögzítjük** és az egyenletes feladatelosztás megvalósítása érdekében, előre, a nevelési év elején, meghatározásra kerülnek az egyes projektek, felelősei is, akik saját maguk felelnek a feladatok további szétosztásáért az egyes csoportok között és a tartalmi differenciáltság és komplexitás, valamint **az adott nevelési terület, téma, vagy ünnep gazdag, színvonalas és értékorientált közösségi megvalósításáért.**

Célunk, hogy: a tervekben, valóban a közösség, a pedagógusok és a dolgozók által, az óvodai **közös értékrend és nevelési szemlélet szerint**, a hagyományos, már bevált, **a pedagógiai programban rögzített nevelési céloknak, tartalmaknak megfelelően,**

- de mindig változatos, megújuló módon,
- tovább gazdagított programelemekkel,
- az aktuális, társadalmi, szülői és gyermek igényeknek és ötleteknek,
- a szakmai elvárásoknak megfelelő tartalmi elemekkel, mesei-motivációs környezettel, **valósuljanak meg a témák, területek, ünnepek.**

12. KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

A gyermek, a világot, a környező valóságot, egységesen és egészében, komplexen látja, érzékeli, szemléli, tanulja és értelmezi. Így a *teljes pedagógiai folyamat komplexitásán belül, az egyes tevékenységi formák, és azok tartalmi komplexitása érvényesül*, a nevelési folyamatainkban, a gyermekek életkori sajátosságából adódó *megismerési, tanulási sajátosságot és az egyes gyermekek, egyéni, fejlődési, érési mutatóit is figyelembe véve*.

A nevelés-fejlesztés kerete lehet változó, de alapvetően, *a játékos, sokoldalú, cselekvéses tapasztalatszerzésre épül*.

Az óvodai tevékenységi formákat komplexen, általában *a külső világ tevékenységi forma, természeti-társadalmi nevelés- fejlesztés témáiba integrálva*, tartalmilag komplex tevékenységekben valósítjuk meg. *Foglalkozásainkat a probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi és tudatosan, tervszerűen integráljuk, az adott, kiemelt tevékenységi forma, nevelési-fejlesztési témájához tartozó, más műveltségterületeket*.

A pedagógiai folyamat tervezésekor a gyermek teljes személyiségére figyelve, felhasználjuk és építünk *a gyermekek megismert, feltárt és megteremtett előzetes, egyéni, közösségi, otthoni és óvodai élményeire, tapasztalataira, tudására, ismereteire, információira, a megszerzett képességeire és azok kompetens felhasználására, az aktuális állapotára, érzelmeire, vágyaira és motivációjára, céljaira*.

A heti és több, egymásra épülő heti terv során, a meghatározott, fő nevelési-és fejlesztési *célok szerint, az adott témák rendszerszemléletben*, az aktuális, főbb, jellemző ismerettartalmak és tapasztalatok, ok-okozati összefüggésben, *komplexen jelennek meg*, így *az egyes tevékenységi formák és aktuális tartalmaik között, az átjárhatóság és a transzferhatás jól érvényesül, megvalósul a komplex, multimodális megismerés*.

A gyermekek meglévő és új tapasztalatainak, ismereteinek, megértése, rendszerezése, elmélyítése, bővítése és ezek felhasználása és gyakorlása, a különböző tevékenységekben, élethelyzetekben, a spontán és szervezett cselekvés által válik képessé, a gyermek új tapasztalatok, ismeretek megszerzésére. Ezért, az óvodai nevelés legfőbb feladata, *a változatos, sokszínű, gazdag tevékenységrendszer, élet-élmény biztosítása, melyben saját cselekvése által, közvetlen, több érzékszervre hatóan, játékos és felfedő módon, ismerkedhet meg a gyermek az őt körülvevő emberi -természeti-és társadalmi környezettel*.

A nevelést, fejlesztést támogató környezet működtetésben, *a pedagógiai folyamatok tervezésében és a megvalósítás teljes folyamatában, valamennyi értelmi képesség: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás-alkotóképesség és kreativitás fejlesztése elsődleges és átfogó célunk*.

Ezért a nevelés teljes folyamatában feladatunk olyan ösztönző környezet biztosítása, amelyben a gyermeknek a spontán és tervezetten szerzett tapasztalatai, a különböző tevékenységei és élethelyzetei által, legoptimálisabban fejlődhet komplex, teljes személyisége, beszéde, értelmi képessége, gondolkodása és megvalósulhat a komplex képességfejlesztés.

A társadalmi érintkezést, kapcsolatteremtést megalapozó komplex tevékenységek

12.1. ANYANYELVI NEVELÉS

„Köszönöm, édes anyanyelvem,

Te gyönyörű, egyetlenegy,
Hogy nekem adtad hangjaid zenéjét
S megengedted, hogy szívem dobogását,
Magyarul muzsikáljam”
Sajó Sándor

Célunk:

- A magyar nyelv szeretetére, ismeretére, megbecsülésére nevelés – anyanyelvünk, szépségének, értékének megismertetése, átörökítése, megőrzése.
- A tiszta, kifejező, érthető, hatásos és meggyőző beszédkésztség, képesség kialakítása.
- A nyelvtanilag, helyes, választékos, kifejező, beszéd, önazonos és helyzetadekvát használata
- A gyermekek anyanyelvi készségének, képességének fejlesztése, gazdagítása
- A verbális és a nonverbális kommunikációt, helyesen és biztosan alkalmazó, a társas kapcsolatokra nyitott gyerekek nevelése.
- A gyermek, nyelvi szocializációjának és kultúrájának formálása
- Az anyanyelvi nevelés által, az értelmi képességek, a gondolkodás fejlődésének erősítése
- Az anyanyelvi nevelés megvalósítása, az óvodai nevelés teljes folyamatában, általa, a legteljesebben elősegíteni, a gyermek teljes személyiségének kibontakoztatását.

A gyermekek nevelésében, ***egész emberi életünkben, meghatározó szerepe van*** a kommunikációnak és a kooperációnak. A szociális, emberi kapcsolatok és a kommunikáció legfontosabb, megrendíthetetlen alapja és eszköze az anyanyelv. ***Az anyanyelvi nevelés, az óvodai nevelőtevékenységünk egészében, valamennyi óvodai tevékenységi formánk keretében megvalósítandó, kiemelt és komplex feladatunk.*** Az új, felgyorsult digitális kommunikációs társadalomban, még nagyobb szerepe van az élő, személyes kommunikációnak és az alaki, formai, nyelvtani és jelentéstartalmában is, ***a helyes és szép anyanyelvhasználatot őrző, kommunikációnak.*** Ugyanakkor, a szociális kapcsolatok bővülése, az információs szükséglet tágulása, a beszédfejlődés intenzitása is, még szükségesebbé teszi az anyanyelvi nevelés, hangsúlyozottabb előtérbe állítását.

Tevékenységek központú programunkban az anyanyelvi-és kommunikációs képességfejlesztés kiemelt feladat. Mint komplex folyamat, minden tevékenységünket átszöve, más tevékenységeinkbe integrálva, illetve önálló nevelési, fejlesztési tartalomként is, kiemelt jelentőséggel bír.

Ennek értelmében, az anyanyelvi nevelésben, központi szerepe van, a gyermekcsoport kommunikációs klímájának, nyelvi környezetének. Alakításában, a legfontosabb szereplők, mi, az óvodapedagógusok vagyunk, hiszen a gyermek anyanyelvi fejlődésben is, a legfontosabb eszköz, ***az utánzás, a mintakövetés.*** Ezért, mi, óvodapedagógusok ügyelünk beszédünk stílusára, a hanglejtés, dinamika, hangsúly megfelelő alkalmazására, a tiszta és szép beszédre és arra, hogy ***a beszéd tartalom, a közlés érthető, egyszerű, világos legyen.*** A felnőttek helyes kommunikációs mintázata is, csak a megfelelő, szeretetteljes, érdeklődésen alapuló nyugodt kommunikációs közegben, csoportlétkörben tud megfelelően hatni. ***Ezért, a gyermek beszéd bátorságát,***

beszédkedvét és örömét ösztönző, nyugodt, ugyanakkor, a beszéd aktivitását inspiráló kommunikációs közeget, beszélő – és beszélgető környezetet teremtünk. A nyugodt, természetes beszélő környezet alakításával, az óvodai természetes élethelyzetekben, arra törekszünk, hogy *minden gyermek, bátran és szívesen, érdeklődésének, érzelmeinek és gondolatainak megfelelően, szabadon mondhassa el, ami őt, érdekli, foglalkoztatja.* Odafigyelünk kérdéseikre, bátorítjuk kérdésfelvetéseiket, kérdéseiket megválaszoljuk. Fontosnak tartjuk és meghallgatjuk, saját, illetve, otthoni, óvodán kívüli élményeiket. „*Beszélgető kör*”, módszer működtetésével megteremtjük minden gyermek számára, a társaiktól kapott, *megfelelő minőségű, értő figyelmet és a megfelelő mennyiségű időt is, a kölcsönös beszélgetésre.*

Segítjük őket, hogy vállalják fel egyéni meglátásaikat, döntéseiket, merjék ütköztetni véleményüket –ugyanakkor megegyezésre törekedve és mintát adva, alakítjuk vitakultúrájukat, a *többszempontú, konszenzusos kommunikációs stratégiák alkalmazását.*

Az anyanyelvi nevelést és fejlesztést, mindig játékban, illetve fejlesztő játékos tevékenységben, a képzeletre és kreativitásra ható motiváló, felfedezésre ösztönző, problémafelvetésre, és a gyermekhez legközelebb álló mesei szövegekörnyezetbe, mesei kerettörténetbe, szimulációs, szituációs játékhelyzetbe kezdeményezzük, illetve az aktuális nevelési tartalomhoz, témához és a fejlesztési célhoz adekvátan használunk különböző tárgyakat, eszközöket, egyedi készítésű játékokat. Ezzel is gazdagítva és fejlesztve az egyes műveltségtartalmak fejlesztő tartalmait, és komplexitásukat. A nevelési – fejlesztési tartalmak játékok, rugalmasan igazodnak a gyermekek, életkori és egyéni fejlődési sajátosságaihoz, alapul veszik az anyanyelv rendszerét meghatározó grammatikai, nyelvtan (és etimológiai, és stilisztikai) tudományterületek szerinti rendszerszemléletet.

Az anyanyelvi játékok tervezésében, fokozatosan az életkori érésnek megfelelően épülnek egymásra a játékok, mindig szem előtt tartva *a játék-mese-és felfedezés központúságot. A nyelvi képességek kibontakoztatásával, szoros kapcsolatban fejlődik a gondolkodás, a kreativitás. A játékok során teljes mértékben megvalósul a tartalmi-tapasztalati, ismeret és tudás komplexitás.*

A fejlesztő anyanyelvi játékok az alábbi területekre koncentráltan valósulnak meg:

– **Beszédtechnika:**

- Légzőgyakorlatok /eszköz nélkül, eszközzel, szöveggel stb.

- **Beszédszervet erősítő gyakorlatok:**

- Beszédgimnasztikai gyakorlatok

- Artikulációs gyakorlatok, ajak és nyelvgyakorlatok

- **Beszédészlelés, beszédértés fejlesztése:**

- Hangtan: (fonetika) **magánhangzók**, mássalhangzók

- Szótan: (szótagjátékok, szógyűjtés, ellentétpárok stb.)

- Mondattan: mondatrészek, kérdőszók, mondat fajták

- Szövegtan: leírás, elbeszélés, mese; stilisztika

- **Szöveg – és mondatfonetikai eszközök:** hangsúly, hangszín, hangerő, hanglejtés, beszéddal, beszédtempó

- **Metakommunikáció-nonverbális kommunikáció:**

- mimika, tekintet, gesztus, térközsabályozás, kronémika,

- érzelemkifejező játékok, illem

A nyelvi tartalmakat, játékos gyakorlatokat, feladatokat, a gyermekek utánzási vágyára építve, változatos, a gyermeki ötletekre, a spontán helyzetekre is, rugalmasan reagáló módszerekkel és színes, differenciálást és komplexitást is biztosító fejlesztő eszközökkel és játéktörténetbe ágyazva valósítjuk meg. A játékok öröme, és **az értelmi képességek felhasználásával, a gondolkodási műveletek sikeres végrehajtásával teljesített feladatok által,** átélt sikerélmény, még jobban felkelti érdeklődésüket a tevékenységek iránt, a játékok **beépülnek** a mindennapi **szabadjátékukba** és gyakran kéri a felnőttektől. Így a gondolkodás fejlődésével, az elsajátított **játéktapasztalatok analógiás alkalmazásával,** a gyermekek a játékokhoz már nem igénylik az eszközöket, **az óvodapedagógus, egyéni szimbolikusan létrehozott játékszituációja** is elegendő a játékkedv fenntartásához.

Az anyanyelvi nevelési-fejlesztési területeken belüli, életkor szerinti differenciálás biztosítja a megfelelő fokozatosságot.

A helyes beszédlégzési technika elsajátításában: a fújás, kifújás, magukon, majd eszközzel; beszívás orron - kifújás szájon, eszközzel; levegő benntartása; eszköz nélkül, levegő benntartással, mondóka szöveg mondása, egy levegővétellel stb. **légzőgyakorlatok** végzése által alapozódik meg.

A beszédszervi izomzatot, beszédszervet erősítő, artikulációs, ajak, beszédgimnasztikai és nyelvgyakorlatok a hangképzést, a helyes hangformálást és hangadást segítik. Ezeknek a játékoknak a mesei kerettörténete lehet eszközzel végzett, például, tükörrel, „Tükör ország” játék, és az eszköz nélkül végzett „Manócska mese”, melyben, a nyelvünk a kis manó.

A beszédészlelés – beszédértés megalapozásában, a magán és mással hangzók esetében is, az adott hang, közös hangoztatásával, játékos hangutánzó szótagokkal, mondókában, versben való nyomatékosítással, ciklizálással és az adott hang, hangutánzását segítő képekkel, piktogramokkal, illetve, főként kis csoportban, mozgással egybekötött, utánzást lehetővé tevő, újjábabokkal is történik a hang, hangoztató, nyomatékosító gyakorlása.

A magánhangzók csodálatos világába a gyermekeket a „manó nyelv” által vezetjük be. A gyermekek számára készített, vagy vásárolt manócska báb, az általa megformált manóbirodalom, sziget, a manócska családja stb. **a teljes óvodai évek alatt folyamatosan fejleszthető, bővíthető mesei játékelménné válhat,** és észrevétlenül megteremtve ezzel, a fejlesztési feladatok motivációját, kontextusát, a fejlesztő, illetve, a gyermek által is működtethető, önfejlesztő közeget. A „manó nyelven” történő beszéd által, történik meg a magánhangzók kiemelése. Először a bemutatkozás által, a gyermek saját nevének, jelének, majd fokozatosan, a gyermekek által már jól ismert, automatikusan bevésődött mondókákon, dalokon keresztül, később versekben, majd a beszélt nyelv, rövid, formula, tő mondataiban.

A magánhangzókat középső csoportban már ajakállás szerint, nagy csoportban időtartam szerint és belső hallás alapján, differenciálással is megkülönböztethetjük, osztályozhatjuk, természetesen ezeket is mindig mesei, kerettörténetben, verssel és eszközzel. Nagy csoportban, a belső hallás alapján, már képesek **a szótagolás** (robotnyelv) **által vezetve,** egy-vagy két hang differenciálására és egyidejű, **a hangnak, mozdulat-jelölésére is,** erre sokféle „hang-vadász” játékot alkalmazva.

A „manóbolt játékban, adott magánhangzók által keresünk tárgyakat; vagy végzünk szógyűjtést adott hanggal, szó elején; a nagyobbak pedig szóláncot készítenek, a szavak utolsó és első hangjának kiemelésével és összehasonlításával. A magánhangzók felcserélésével, létrehozunk értelmes új szavakat, illetve a „Butuska Balambér” játékok által, hangcserével varázsoljuk át, értelmetlenné a szavakat. **A legtehetségesebb, gyermekek** (nagy csoportos) **már képesek, a rövid, két-három hangból álló szó, hangokra bontására, analizálására is,** illetve képesek különböző, képek alapján, az első hangok kiemelésével, azokat „összeolvasva” szintetizálva, új értelmes szót, fogalmat alkotni.

A mássalhangzókkal való ismerkedésnek is, hasonló lépcsőfokai vannak és a logopédiai iránymutatásokat is figyelembe véve, **illesztjük be ezeket a játékokat, a mindennapi szabadjátéktevékenységekbe, illetve kezdeményezzük önállóan is ezeket.** A mássalhangzók esetében, a hangok differenciálásánál, a hang helyét is meghatározzuk, kiemeljük - robotnyelvvel segítve, a belső hallást. A mássalhangzók **nyomatékosításában, és többszöri ismétlést biztosító gyakorlásában, változatos játéksituációkban végzünk,** azonos, szóeleji szótaggal, szógyűjtést. **A tehetséges gyerekek könnyen válogatják ki, akár, tárgyak, képek közül is, az ugyanolyan szótaggal kezdődő szavakat.** Ezeket a **szótagfluencia játékokat** is a mesei élményekhez, **komplex kognitív képességeket erősítő játékokhoz, matematikai tapasztalatszerzést biztosító manipulációhoz, de varázskapu, boltos játék stb. tevékenységekhez is kapcsolódhatnak.**

Így válnak ezek az anyanyelvi játékok, észrevétlen alkotóelemévé, a mindennapi tevékenységeinknek.

A hangok előhívása mindig a térben, és eszközzel, mozgással végzett tevékenységgel kezdődik, képkártyák, tárgyak, bábok segítségével és az önálló, belső gondolkodással való játékig, csak fokozatosan, sok-sok színes és gazdag játékelménytápasztalat után jutunk el.

A szavak világában: megjelennek a szógyűjtések adott fogalomra; memóriában; ellentét, szinonima, rokon értelmű; azonos alakú, de több jelentésű; összetartozó szavak; egyből-sok szógyűjtések különböző gyűjtőfogalomba sorolások; összetett szavak stb.

A szóképek által megismerkedünk az egyszerű hasonlatokkal, szimbólumokkal, **a nyelv díszítőjével,** a hangulatfestő szavakkal, a gyermekekhez közelálló megszemélyesítéssel. Ezen kívül a **grammatikai elemekkel:** a szavakból, „gondolat”, mondatok létrehozása, „rétesnyújtással” vagy „sztori-kártyával” a mondatfajtákkal, a mondatrészekkel, a szófajokkal, a ragozással, a helyes kérdőszavakkal stb. A verselés-mesélés művészeti nevelés által, fejlesztjük a leghatékonyabban a mondat-és szöveg - értésüket és helyes alkotásukat, valamint a stílusérzéküket a gyermekeknek. Szavak letapsolásával, versek, dalok tapssal kísérésével, a beszédritmust, a szavak, mondatok, versek, mesék ismétlésével a verbális emlékezetet fejlesszük.

A metakommunikációs tartalmak (mimika, gesztus, tekintet, térköz stb.) ha a verbális kommunikáció tartalmával, a kommunikáció közegével és a közlő személy érzéseivel és gondolataival adekvátan jelenik meg, és viszonyul a közlést befogadó személyhez, hiteles és egyértelmű kommunikáció jön létre. A gyerekekkel **az érzelmek, a gondolatok kifejezését,** mimetikus, zenés játékokkal, **az önkifejezést segítő, közösségformáló, mentálhigiénés,** -szem, test-kontaktus, bizalom és térközsabályzó játékokkal is fejlesztjük.

A szituációs, mimetikus játékokban, a gyermekek szabadon kifejezhetik és megjeleníthetik belső képi világukat, képzeletüket. Változatos módon kifejezhetik érzelmeiket, hangulataikat. Ezek a játékok elősegítik, a mások érzelmeire való ráhangolódást, a másokhoz való, viszonyulási relációkat is.

A szociális, társadalmi érintkezésben, az egymás közötti, kulturált és udvarias viselkedés szabályait, a legalapvetőbb illemszabályokat, a gyermekekkel a mindennapi élethelyzeteinkben és játékaikhoz kapcsolódóan, illetve játékos módszerekkel ismertetjük meg például:

köszönési-üdvözlési-bemutakozási formák; udvarias megszólítás-kérés-válaszadás; a kulturált beszélgetési formák, különböző élethelyzetekben: vendégségben, színházban, utcán, közlekedési eszközön, boltban, orvosnál, patikában, ünnepeken; kulturált étkezési szokások: óvodában, otthon, étteremben stb.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot, egyaránt biztosítjuk a tehetségígéretes és a nyelvi hátrányokkal küzdő gyermekek számára is.

A kiemelten tehetségígéretes gyermekekre jellemző:

- kimagasló nyelvi érzék, verbális – nonverbális kifejezőkészség
- elsődleges és specifikus szükséglete a nyelvi kifejezés
- gazdag szókincs, fantáziadús képzeletgazdagság
- minden tevékenységébe beépíti, kreatív módon felhasználja, a nyelvi eszközöket
- belső hallása magas fokon differenciálódása
- eredeti, újszerű módon zsonglorkodik a szavakkal, a hangokkal, - nyelvi kreativitás jellemzi
- beszédfolyamatoságuk, beszédritmusuk fejlett
- elemi, fogalmi gondolkodásuk fejlettebb társaiknál, képes gondolkodási stratégiák alkalmazására

A gyermekek szükségletének megfelelően, az érdeklődési területüket tágítva, az erős képességeiket fejlesztve, a rész-képesség-fejlesztési lehetőségüket gazdagítva és a tehetségterületüket dúsítva, új komplex tevékenységeket ajánlunk fel számukra.

Az egyéni önkifejezés megnyilvánulásait monitorozva, a belső – és külső, óvodán kívüli programokkal, megmutatkozásokkal megfelelő lehetőséget teremtünk számukra, illetve az IKT eszközökkel is segítjük, a nyelvészkedő, rímfaragó, kreatív játékokat létrehozó, gyermekeket ötleteik megvalósításában és teljesítményük megmutatásában.

pl: találós kérdések, hasonlatok, frazeológiai analógiák alkotása, nyelvi szabályszerűségekre épülő játékszabályok bevonása más játékterületekbe.pl: –konstruáló, építő játékba.

Mivel ebben az életkorban a nyelv és gondolkodás együtt fejlődik, ezért az anyanyelvi nevelési, fejlesztési tartalmak, játékok, kiválóan alkalmasak a gondolkodási képességek, főként a konvertáló, rendszerező, kombinatív, logikai, induktív, deduktív, a problémamegoldó gondolkodási képességek fejlesztésére az értelmi képességek, a megismerési műveletek fejlesztésére.

Az anyanyelvi képességeikben hátrányt, lemaradást mutató gyermekek esetében, akik:

- nyelvi nehézségekkel, beszédhibával küzdenek
- a beszédpercepcióban és a belső hallásukban alacsonyabb a differenciálódás
- kommunikációs megnyilvánulásaikban gátoltak, szorongóak
- anyanyelvi struktúrájuk szituatív, narratív szintű

- passzív és aktív szókincsük szegényesebb
- gondolkodásában, túlnyomóan képi, illetve szemléletes cselekvő műveleteket használ. (életkorához viszonyítottn)

A saját, egyéni, képességszintjüknek megfelelően, az egyéni fejlesztési tervükben, tudatosan is nyomonkövetve, ha szükséges pl: nyelvi zavarok esetén, a szakemberekkel, logopédussal is konzultálva, az ő pedagógiai munkájuk mellett, határozzuk meg a fejlesztési célokat és az ütemezett feladatokat, fejlesztési tartalmakat.

Minden gyermek más-és más nyelvi készséggel és családi háttérrel rendelkezik, ***de a hátrányok csökkentésében az óvodai, egyéni és közösségi, páros, mikrocsoportos tevékenységeknek és a biztató, támogatást és ösztönző segítséget nyújtó felnőtt és gyermekközösségnek is nagy szerepe van.*** A nyelvhasználat, a helyes, tiszta beszéd, - a nyelvi játékok által - a belső hallás és gondolkodás fejlődése, egyértelműen befolyásolja az óvodáskor végére elérhető, ***teljes képességspektrum fejlődésprofilját, meghatározza az iskolára való felkészültséget.***

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek, ***otthoni, nyelvi környezetének***, a család beszédkultúrájának, a gyermek beszédfejllettségének felmérése.
- A gyermek anyanyelvi képességeinek, beszédfejllettségének, folyamatos nyomonkövetése, fejlesztése. Az ***egyéni fejlődési utak biztosítása***, egyéni bánásmóddal, differenciált neveléssel, fejlesztéssel.
- A nyelvi zavarok felismerése, ***a szakemberekkel való összehangolt fejlesztő nevelés*** megvalósítása.
- Szereteten, bizalmon alapuló, felnőtt-gyermek kapcsolattal, a beszédkedv megalapozása, a gátlásos gyerekek oldása pl. ölbeli játékokkal.
- Nyugodt, beszélgetésre alkalmas légkör megteremtése, a ***közlésvágy, beszédöröm*** fokozása, motiválása.
- Lehetőség biztosítása, a ***folyamatos, szabad beszédre, a szóbeli kapcsolatteremtés*** kialakításának segítése.
- ***Az anyanyelvi nevelés integrálása és komplex megvalósítása az óvodai tevékenységi formákkal és a bennük közvetített műveltségtartalmakkal, színes, változatos módszerek, eszközök alkalmazásával.***
- ***Sokoldalú, cselekvéssel egybekötött, utánzáson alapuló nyelvi játékelmény biztosítása***
- A ***nyelvi kifejezéseszköztár gazdagítása***, kifejezésminták adása, hiteles kommunikáció nyújtása.
- A mondókázás, verselés, mesélés által, az anyanyelvi fejlesztési lehetőségek kihasználása, összekapcsolása, és ***fejlesztő hatásának felerősítése, más művészeti eszközökkel***, pl: mozgás, tánc, ének.
- A helyes beszédleghzés, változatos módon, szemléletes megéreztetéssel való gyakoroltatása.
- A ***beszédeszlelés és a beszédértés differenciált fejlesztése***
- A beszédszervek ügyesítése nyelv és ajakgyakorlatokkal.
- A belső hallás fejlesztése hangfelismerési, hangdifferenciálási játékokkal.
- Tudatos szókincsbővítés, meséléssel, verseléssel, bábozással, dramatizálással.
- Gondolkodást, beszédet, verbális-akusztikus szerialitást fejlesztő játékok alkalmazása.
- A ***prozódiai elemek*** helyes használatának tudatosítása, gyakorlása, a beszédstílus alakítása

- **Verbális és metakommunikációs** készségük gazdagítása, fejlesztése.
- **Elsődleges nemzeti identitásértükünk, a magyar nyelv, a nyelvi játékok és nyelvi, irodalmi élmények iránt érdeklődő, szeretetteli kíváncsiság megteremtése.**

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Gyermkeink szívesen beszélgetnek kortársaikkal és a felnőttekkel.
- Passzív és aktív szókincsük egyaránt bővül.
- A kommunikációjuk, választékos, kifejező, folyamatos, és érthető.
- Képesek gondolataik, érzelmeik önazonos és adekvát kifejezésére.
- Tiszta és helyes artikulációval ejtik a magán és mássalhangzókat, fejlett akusztikus a differenciációjuk.
- Képesek másokat végighallgatni, megérteni, elvárják, hogy őket is végig hallgassák, megértsék.
- Emelkedik beszédszínvonaluk, variálják a nyelvi kifejezés eszközeit.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, a ragokat, toldalékokat, az igeidőket-módokat.
- Életkoruknak megfelelő hangerőt, hangsúlyt, hanglejtést, beszédsebességet alkalmaznak.
- Képesek egy rövid történet logikai összefűzésére – elmesélésére.
- Változatos mondatszerkezeteket használnak – minden szófajt ismernek.
- Értik és jól használják a metakommunikáció eszközeit.
- Betartják a beszélgetés illemszabályait.

Társadalmi gyakorlat első összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek

12.2. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Természet-társadalom-ember

„A mező meghálálja a napfényt meg az esőcseppeket,
és gondoskodik az élőlényekről.
Akkor vagy jó, ha te is olyanná válsz, mint a mező:
vigyázol mindenre, ami él –
legyen az bogár, madár, állat, növény vagy ember.”
Boldizsár Ildikó

A környezettudatos, fenntarthatóságra nevelés áthatja az óvodai nevelés egész folyamatát. **A természet – és környezet ismeretére, szeretetére és védelmére nevelés, a környezettudatosság, a környezetkultúra alakítása, folyamatosan történik, beépül a gyermekek valamennyi tevékenységébe.** Ennek a tevékenységi formának a **tartalmát** a környezet élő és élettelen alkotóinak, azok jellegzetességeinek, a közöttük lévő összefüggéseknek és matematikai jellemzőinek változatos sokasága adja.

A környezeti nevelés fogalma magában foglalja a felfedeztető ismeretnyújtást és képességfejlesztést, valamint a természet szeretetére, tiszteletére és védelmére nevelést, vagyis a természet- és környezetvédelemre nevelést.

A fenntartható környezeti nevelés, a ma és jövő generációi számára, általános emberi értékek tekintendő, így időszemléletében, egy élethosszig tartó folyamatnak a megalapozását jelenti az óvodai nevelésben.

Ezért, az óvodapedagógus és maga az óvodai környezet, és az óvoda többi dolgozójának, mintaadó szerepe nagyon fontos és komplex szerepet tölt be a kitűzött pedagógia-nevelési célok sikeres és hatékony megvalósításában, a kisgyermek személyiségformálásának, ez irányú személyiségjellemzőiknek, tulajdonságaiknak, megalapozásában. A tevékenységek szervezésében kiemelt jelentősége van, az óvodán belüli foglalkozásokon kívül, ***a külső, természetes helyszíneken történő élményszerzéseknek, az óvodán kívüli sétáknak, kirándulásoknak, programoknak.***

Célunk:

- ***A személyiség komplex fejlesztése, melynek során testileg, lelkileg, szociálisan egészségesen fejlődő, környezetét, hazáját szerető, azt megóvó, a világ összefüggéseit meglátó, megértő gyermekek nevelése.***
- A természet-társadalom-ember iránt való felelősségteljes magatartás és pozitív attitűdök formálása.
- ***A komplex és rendszerszemléletű, a gyermekek felfedező, aktív cselekvő megismerésén alapuló, korszerű és környezettudatos élmény, ismeret, valamint, pozitív elköteleződést biztosító, nevelési-fejlesztési tartalmak közvetítése, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak megfelelően.***
- ***Komplexitás, átjárhatóság, egységes szemléletmód alakítása, biztosítása, a külső világ tevékeny megismerése, természeti-társadalmi környezet, és a benne megtapasztalható matematikai tartalmak felfedezéséhez, megismeréséhez.***
- ***A komplex környezeti – és matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése által, az élet dolgai és a közöttük lévő összefüggések iránt nyitott, érdeklődő személyiséggel rendelkező egyéniségek fejlesztése. Kreatív, problémaérzékeny, és azt megoldani akaró, együttműködésre képes személyiségek alakítása.***
- A felfedezésből adódó tapasztalatok megfogalmazása, szabad, önálló véleményalkotás a körülöttünk lévő világról.
- A gyermek, a felnőttek, közvetlen együttműködő, támogató segítségével, ismerje meg, fedezze fel és mozogjon otthonosan, saját ***lokális környezete értékeinek megismerésében, alakuljon ki irántuk, pozitív érzelmi kötődése, az értékek megőrzésében, belsővé vált elköteleződése.***
- A külső világ tevékeny, cselekvő megismerése által, ***a természeti – és környezeti értékek megtapasztaltatása, a globális környezet-és természetvédelemi, és a fenntartható fejlődést támogató - és azt biztosító helyes és kreatív, jövőorientált emberi szemlélet, viselkedés és cselekvések megalapozása.***
- ***Sokszínű, gyermekközeli tevékenység-ismeret-és élményszerzési lehetőségek biztosítása, a gyermekek globális szemléletének megalapozásához. A környezet-természet-ember nevelési témák, valamint ezen területekben, a matematikai tartalmú felfedezések által, nagyobb, szélesebb, vagy mélyebb perspektívájú összefüggések, megtapasztaltatása, megérettetése.***

- Aktív, játékos tevékenységek által, tapasztalati ismereteik, **élményeik, rendszerezésével, képesek legyenek jövőorientált, problémamegoldó gondolkodással** és helyes magatartási-és viselkedési beállítódással megérteni, **a jelen és a jövő elvárható, felelősségteljes, emberi cselekedeteinek fontosságát.**

A **komplex környezeti nevelés**, egész óvodai életet átható érvényesítésének a lehetőségeit törekszünk megvalósítani. A környezetéért és a természetért felelősséget vállaló ember nevelését **már kisgyermekkorban el kell kezdeni.** A gyermekek **életkorát, egyéni képességeit** figyelembe véve, valamint **érdeklődésükre és természetes kíváncsiságukra** építve tervezünk.

A gyermekek mindennapi életükben, konkrét, cselekvésre épülő élethelyzeteikben, találkoznak az őket körülvevő közvetlen külső világ jelenségeivel, személyes élményeikben, kapcsolataikban élik meg azokat. A külső világról nyújtott ismereteket, ezért a konkrét világban szerzett tapasztalatokkal kell összehangolni. A gyermek otthonról hozott ismereteit, tapasztalatait, szemléletét, és felmért érdeklődését, készségét, képességét figyelembe véve, játék és játékos tevékenységszervezés által, közvetlen tapasztalati élményekben biztosítjuk, az önálló cselekvő felfedezést.

A **pedagógiai tervező munkánkban is**, a gyermekek **valóságnak megfelelően, a természeti-társadalmi környezet aktualitásaira építünk**, és ehhez, mint nevelési integrálási alaphoz, **komplexen kapcsoljuk a különböző tevékenységi formák nevelési-műveltségtartalmait.**

Mind a négy évszakban lehetőséget teremtünk az élményszerzésre a természetben történő közvetlen és sokoldalú tapasztalatszerzésre, sétára, mozgásra, felfedező nézelődésre, kutatásra.

A környezetünk felfedeztetése fokozatos, ügyelünk arra, hogy a gyermek számára ne váljék megterhelővé. **A nevelési tartalmak fokozatosan és folyamatosan bővülnek**, a gyermekek életkori és egyéni megismert sajátosságaihoz, igényeihez, szükségleteikhez, és érdeklődési céljaikhoz is igazodva.

Ha a tevékenységeken keresztül a gyermek megismerte a környezetét, felfedezte azok csodáit, meglátta szépségét és változatos kincseit akkor tudjuk annak védelmére nevelni. Hisszük, hogy ezeket a céljainkat csak közösen a családokkal együttműködve tudjuk elérni és megvalósítani.

Feladatunk, hogy:

- Biztosítsuk, a gyermekek számára az őket körülvevő, közvetlen és közvetett környezet **tevékeny megismerését.** A sokoldalú – több érzékszervere ható - aktív, cselekvő tapasztalatszerzést, megismerést, az adekvát, sokszínű élményszerzési lehetőségeket.
- Pedagógiai tudatossággal törekszünk arra, hogy a gyermekek életkori sajátosságainak is **megfelelő időt, helyet, alkalmat és eszközöket** teremtsünk meg a **spontán és szervezett tapasztalat –és ismeretszerzéshez.**
- Tevékenyen alakítsuk a **környezetkultúra és biztonságos életvitel szokásainak** alakítását.
- Fejlesszük a gyermekek szűkebb, tágabb környezetéhez, a **szülőföldhöz és azok értékeihez fűződő érzelmi kötődést.**
- Tapasztalatszerzésre, aktivitásra ösztönző, gazdag, harmonikus környezet alakítsunk ki. Kirándulások, séták alkalmával szerezzenek minél több élményt a **városunk nevezetességeiről, épületeiről, közlekedéséről; lakóhelyük természeti környezetéről.** A természetes környezetben való lehetőségeket kihasználva növeljük a szabadban tartózkodás, **élményszerző séták, kirándulások szervezését erdőbe, mezőre, tavak, látogató központok, múzeumok, kirándulóhelyek közelébe.**

- Biztosítjuk a **természeti környezet többirányú, folyamatos és alkalmi megfigyelését.**
- A tevékenységekbe **beépítjük a jeles „zöld napokat”,** a zöld szemlélet jegyében foglalkozunk, az „Év -megválasztott élőlényeivel- fájával, növényével, madarával, állatával”. Elősegítjük a **környezetvédelem és egészségvédelem közötti ok-okozati összefüggések** felismerését.
- Az **ember és természet által létrehozott értékek megóvására** neveljük a gyerekeket.
- A **családi értékek megóvására** és annak továbbadására neveljük.
- Erősítjük minden gyermek saját **nemzeti identitástudatát. A magyar kultúrkör értékeit, a főbb hungaricumokat,** megbecsülő, értékvédő- és teremtő szemléletet alapozunk meg.
- Megismertetjük a gyermekkel az összefogás, a nemzeti, helyi **népszokásokat, elősegítjük a hagyományápolás** beépülését a gyermek, érték- és erkölcsi, valamint közösségi értékpreferenciáinak megalapozásába.
- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságaira épülő **differenciált fejlesztést** biztosítsunk.

A gyermekek, a tevékenységek által válnak képessé a világ megismerésére és megértésére. A sokoldalú érzékelés, észlelés, tapasztalás, élménynyújtás következtében fejlődik **gondolkodásuk.** A környezeti nevelés a tevékenységekben jelenik meg, és azok feladatrendszerén át realizálódik.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során, tapasztalatokat szerez szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezetéről és a valóság felfedezése során, alakul pozitív érzelmi viszonya a természethez, az emberi alkotásokhoz, illetve ezek értékének, megőrzéséhez, védelméhez.

A külső világ tevékeny megismerése, kapcsán a gyermekek képesek lesznek eligazodni, tájékozódni, saját környezetükben.

A természeti-és környezeti különböző nevelési – fejlesztési tartalmak és **ünnepek, jeles napok** által, megélheti, a szűkebb-tágabb közösséghez, a család-óvoda-gyermekecsoport-Debrecen és más városokhoz, településekhez, Magyarországhoz való tartozás élményét, a helyi, nemzeti, hagyományok, szokások, néphagyományok, az ezekhez kapcsolódó természeti-tárgyi kultúra, a hazai táj szépségét. Mindeközben formálódik, fejlődik saját maga énképe, önmeghatározása, biztonságérzete a világban, **a szülőföld szeretete, megismerése által, nemzeti - magyarság-identitástudata.**

A **szocializáció** szempontjából fontos a közös élményekre épülő közös tevékenységek végzése. pl: Állatkerti séta után állatkert építése a szőnyegen, emellett annak megjelenítése vizuálisan. – az emberi környezetben lévő jóra és szépre, valamint a környezeti értékek tiszteletére és megbecsülésére nevelés.

Tehát az óvodai élet tevékenységformái azokat a konkrét tapasztalatszerzési lehetőségeket kínálják, melyek a mindennapokban rendelkezésünkre állnak, amelyek során a gyermek zavartalanul ismerkedhet a körülötte lévő világgal.

A játék az óvodáskorú gyermek legjellemzőbb tevékenysége. A gyermeki személyiség a játékon keresztül fejleszthető a legjobban, ezért az az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék élményeinek forrása a valóság, a játék során fejlődő képességei a környezetében történő eligazodást segítik.

A munka jellegű tevékenységek biztosítják a környezet megismeréséhez, a munkavégzéshez szükséges tulajdonságok formálását, a közösségi kapcsolatok alakítását. Így elemi fokon megtapasztalhatóvá válik a gyerekek számára **az emberi munka környezetátalakító hatása is. Folyamatosan élményeket és tapasztalatokat gyűjt környezetéből, ismerkedik annak sokszínűségével.**

A „Természet – társadalom – ember” témaköröket, és ezen belül, az „ember születésétől-öregkoráig” nevelési tartalmakat, az Éves tevékenységtervünkben, az adott gyermekcsoport életkori és közösségi sajátosságaihoz mérten, valamint, **a valós társadalmi, naptári év, aktuális eseményeit is figyelembe véve** tervezik meg a pedagógusok, a külső világ tevékeny megismerése – környezeti nevelési tartalmak témaköreit- kiemelt céljait. Az éves tervben már differenciáltan jelenítődnek meg az egyes nevelési témák, tartalmi kibontottságai, például, gyümölcs témakörben egy kis és nagy csoport között, jelentős eltérés kell, mutakozzon, a témataralom és nevelési feladat mennyisége és mélysége között. A gyermekek életkorához igazodva tervezni és teremti meg a pedagógus a megfelelő tapasztalási és élményszerzési lehetőségeket. Ezen kívül figyelembe veszi a csoport és az egyes gyermekek aktuális élmény – és érdeklődési körét, illetve **bevonja a gyermekeket az előzetes élményszerzési és tevékenységelőkészítési szakaszba is**, ezáltal, felkeltve érdeklődésüket, **integrálja a gyermekek ötleteit, témaorientáltságukat**, esetleges lemaradásuk, vagy kimagasló érdeklődésük alapján, alakítja, vagy korrigálja, a heti tematikus tervét. A lenitekben felsorolt legalapvetőbb, általános témák mellett új témák, ötletek is bekerülhetnek, nemcsak az éves tervbe, hanem a heti tematikus tervekbe is.

Célunk, hogy minden korosztály és gyermek számára biztosított legyen, az adott témában való **elmélyült és megfelelő élményszerző, cselekvő megtapasztalás**. Ezért, nagyon sokszor kirándulunk, sétálunk a témának megfelelően, piacra, boltba, a közeli Nagyerdőbe, Békás tóhoz, vagy villamosozunk és tekintjük meg személyesen a Nagytemplomot, vagy veszünk részt egy buszos, almaszedő kiránduláson. **Az élmények valós helyzetben történő megélése az óvodán, belül és kívül is nagyon fontos**, így minden héten, tervezetten valósítjuk meg, lehetőség szerint a séta, vagy óvodán kívüli élményszerző programot.

Mint, minden gyermeki tevékenység, így **a leginkább, a valóság megismerését szolgáló** komplex környezeti tevékenységek megélésében is kimagasló szerepe van **a fejlesztést, nevelést támogató, tanulási, nevelési környezetnek**. Ezért, az óvodán belüli és kívüli támogatói feltételrendszert komplexen értelmezzük, így minden lehetőséget kihasználunk, az óvodán kívüli élményszerzésre is, például a növények megismerésére, de az óvodai kertprogramunk részeként, a folyamatos **tevékenykedés, megfigyelés módszerét biztosítjuk, akár a balkonládákban megvalósuló, mini-kiskertprogramunk, vagy a csoportszobai természetkuckók, élősarkok** révén is. Fontos, hogy többszörösen összetett és folyamatkövető módon szerezzenek tapasztalatokat és ismereteket a gyermekek. Természetes módon ismerkedjenek meg **a természet körforgásával**, például a mag elvetésétől, a növényke kibújásáig, növekedéséig és leszüreteléséig. Tapasztalják meg a természetben együtt élő, élőlények kapcsolatát, az ültetőládákban nevelgetett virágpalánták kiültetését a virágos kertbe, a méhecskék, pillangók a földigiliszták és más rovarok, hasznos vagy éppen kártékony munkáját. Minden évszakban közvetlenül szerezzenek tapasztalatot az élőlények életéről a fellelhető, hazai, őshonos zöldség és gyümölcsökről, ezek tulajdonságairól, hasznos, egészségtámogató, az emberi szervezetet erősítő vitaminjaikról és gyakorlati élményként éljék meg, a fejlődésük-és szüretelésük-feldolgozásuk kapcsán, a természet csodáját.

A természet-társadalom-ember vonatkozásában, egyrésről, a legfontosabb ünnepeink és a hozzájuk kapcsolódó, hagyományok és népszokások autentikus, értékmegőrző – értékátörökítő élménytapsztalatai, és cselekvések állnak a középpontban. (lásd: felsorolva, az ünnepek fejezetben)

A továbbiakban, felsorolásra kerül a külső világ tevékeny megismerése –, „Természet-társadalom-ember” nevelési területhez köthető, legfontosabb nevelési tartalmak, feladatok gyűjteménye:

(Ebben a felsorolásban nem jelennek meg részletesen (csak gyűjtőfogalomként) az ünnepek, de természetesen minden ünnep és hagyományos programunk, jeles napok, népszokások is ide értendők)

TÁRSADALOM és EMBER:

Család – (felépítése, szerkezete, tagjai, életkoruk, tevékenységük, szerepeik)

szereket kapcsolataik, családi szokások, fényképek, ünnepek

Én-kép – fénykép (személyes jellemzők, bemutatkozás stb.)

Ember - az emberi Test – testrészek megnevezései, funkciói, jellemzői

Érzékszervek-funkció

Az ember életkora – az idő és az életkori jellemzők, születéstől-öreg korig.

Egészségmegőrzés-betegségmegelőzés, gyógyítás

Ember-sport-táplálkozás-pihenés/ Életviteli jó szokások, gyakorlatok/EQ -relaxációk

Emberi foglalkozások, tevékenységek, munka: orvos, rendőr, kereskedő, állatorvos, stb. munkája

Ünnepek, jeles napok, néphagyományok/ Értékteremtő közösségi jó szokások,

Érzelmi-erkölcsi nevelés

Városunk épített, építészeti, tárgyi, kulturális nevezetességei.

Műemlékvédelem - Hungaricumok

Környezetkultúra és alakítása, formálása. (tervezés, rendezés)

Művészetek: színház, könyvtár, kiállítás, múzeumok látogatása

Sport és kulturális programokon való részvétel

Közlekedés, közlekedési eszközök - fajtái (légi-vízi-szárazföldi; további differenciált szempontok érvényesítése: földalatti, vízalatti; légkörön kívüli-űrutazó eszközök; Jellegzetes műszaki-működési sajátosságai stb.)

Közlekedési-és egyéb tevékenységekhez kapcsolódó védő-óvó szabályok.

Informatikai valóságunk – mechanikus kis robotok, építmények, szerkezetek –

IKT felhasználás

TERMÉSZET és EMBER:

Évszakok – négy évszak jellemző jegyei, körforgása.

Évszakok - Időjárás jellegzetes jellemzői – megfigyelések, kísérletek, lejegyzések

Évszak – Időjárás naptárak, külső meteorológiai kis állomások létrehozása, barkácsolások

Az idő fogalma, érzékeltetése, mérése, mérési eszközei, szerepük

Az „Év” körforgása, a ciklikusság megéreztetése, rajzos, saját készítésű, vagy vásárolt naptárral

Az „Év hónapjainak” nevei, a négy évszakhoz való tartozásuk;

Hónapok tulajdonságai - a hagyományos népi tevékenységek, ünnepek megjelenítése

(montázs-kollázskészítés, kooperatív technikák)

A hónapok **hetei**, a hét **napjai**, a napok **órái**, az órák **percei** témakörök. (játékosan, rajzosan, vizuális és manipulatív érzékeltetéssel; naptár, óra (papír, csörgő vekker, homokóra, napóra stb.)

A napszakok és az emberi tevékenységek.

Természetjáró, élményszerző séták, kirándulások (tapasztalatszerzés megfigyelés)

Piac, bolt, kiskert, háztájik, tanyák látogatása

Állatsimogatók, kutya bemutató, madárreptetők

Kedvenc háziállatok meglátogatása

Kincsgyűjtő sétanapok – évszakoknak megfelelően. (óvoda közeli és távolabbi helyekre)

Búvárkodó, szemezgető, felfedező napok: Agóra, Öko-parkok, bemutatótermek látogatása

Élő természet: növény – és állatvilág – és az ember kapcsolata

Állatok – házi, vadon élő állatok

Állatok jellemzői, tulajdonságai. (külső megjelenés, élethely, táplálkozás, állatfajba való sorolás, védettsége stb.)

Az ember szerepe a természet – növény-állatvédelemben, a táj kultúra, a természetvédelmi parkok, az állatmenhelyek és az állatkertek szerepe, botanikus kertek, nemzeti parkok stb.

Öko-parkok – Hulladékgazdálkodás – Újrahasznosítás - megújuló energia termelés-felhasználás, víz-szél erőművek-energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biológiai lábnyomaink,

Zöldítő programok: természet és környezetvédelmi világnapok, rendezvények

Tudatos vásárlás – öko címkék, újrahasznosított csomagolók, tartós, nem eldobható bevásárló táskák, szatyrok stb.

Napszakok változása, hatása az élővilágra.

Növények fajtái, élőhelye, jellegzetes részei, élettartama, védelme, hasznosítása, (komposztolás)

Ezen belül kiemelt téma, akár évszakhoz kötődően: a zöldségek, gyümölcsök, virágok, fák, cserjék, bokrok, magvak (megfigyelés-közvetlen tapasztalatszerzés a magok elvetésétől a szüretelésig)

Kertgondozás, kertészkedés, kertprogram – Befőzés, sütés-főzés – egészséges táplálékok

Természeti négy alapelem: föld-víz-levegő-tűz (felfedezések, kísérletek, feljegyzések)

Természeti jelenségek, képződmények, felszíni megnevezések, híres helyek Magyarországon, a világban.

A természet és környezetünk jellemzői:

Környezetünk színei, hangjai, formái, anyagai

Föld – földrészek. Országok – nyelvek. (jellegzetessége, elhelyezkedése, növény-állatvilága, emberi nemzetiségek szokásai, hagyományai, életmódjuk stb.)

Űrutazás - bolygók, csillagok.

Néhány példa az óvodán kívüli tevékenységszervezéseinkre:

Közlekedés - foglalkozás témához:

- Szekerezés, buszozás, kerékpár ügyességi játékok, villamossal való utazás.
- Elektromos kisautók kipróbálása, óvodán belülről meghívott szolgáltató által.
- Ellátogatás a villamos remízbe; a MÁV vasútállomásra, a régi gőzmozdonyhoz is; tűzoltóautó és rendőr bemutató szervezése; engedélyezett módon, a Debreceni repülőtér látogatása; erdei Zsuzsi vonatozás stb.
- Érdekes járművek kipróbálása, tandembiciklizés, dodzsemezés stb.

Természetvédő - Öko szemléletű kirándulásokhoz: Debreceni Nagyerdő; Békás tó; Vekeri-tó; Fancsikai víztárolók;

Bánki bemutatóház-fűvészkert; Hármashegyfaljai erdei iskola, tanösvény; Ördögárok; Arbó tanya-pusztas buszozás, lovaglás; Erdőpusztai, Gúti erdő, Nagycserei pihenőerdőbe kirándulások; Hortobágy-kilenclyukú híd; Tisza-tavi, Poroszlói Ökocentrumok; Agóra tudományos Élményközpont; Debreceni Egyetem Botanikus kertje; Nagyerdei Kultúrpark - Állat – és növénykertje - zoopedagógiai foglalkozások; Nyíregyháza Állatpark, Sóstó, Sóstói Múzeumfalu, ***Művészetek, építmények megtekintéséhez:*** Nagytemplom; Csonka templom; Debreceni Egyetem; Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kara; Déri Múzeum; Tímárház; Debrecen fő tér, Kossuth tér szobrok, a város címere stb.

A fejlesztés és a mindennapi tevékenységek során, igyekszünk az önálló gyermeki gondolkodás kibontakoztatására ösztönözve a gyermeket, kérdéseinek megfogalmazására bátorítani. Így könnyen beazonosíthatóvá válnak a **tehetség ígéretes gyermekek**. Érdeklődnek a környezetük, a természet élőlényei, tárgyai iránt, a környezetvédelemmel kapcsolatos tudományok iránt. Problémaérzékenyek, figyelmük, kognitív képességeik fejlettek. Differenciált feladatadással, problémaszituációkkal fejlesztjük divergens gondolkodásukat, kreatív, többszemponú feladatmegoldásukat. ***Tapasztalati-és gondolati kísérleteikben támogatjuk őket,*** lehetőségeket teremtünk ***az eredeti meglátásaik szerinti tevékenységeiknek.*** Segítjük a természet – és környezet iránti érzett érdeklődésüket támogatva, az adott terület iránti pozitív érzelmeiket elmélyítve minél ***gazdagabb élménylehetőséghez és ismerethez juttatni őket.*** (további, új eszközökkel is: könyv, internetforrásokból ismeret, mikroszkóp stb.)

Azok a gyermekek, akik **nem mutatnak fogékonyságot a környezet a természet iránt,** esetleg ***szorongó módon elzárkóznak a tevékenységeiktől, vagy nem megfelelően bánnak*** a természeti-és környezeti értékeinkkel, érzelmi azonosulásuk és érzelmi irányultságuk fejlesztésével, fokozatosan érzékenyítjük az általa érdekesebbnek tartott területek és téma iránt.

Együtt tevékenykedéssel vezetjük be a feladatokba, tevékenységekbe, melyben a neki megfelelő mértékben és módon, differenciáltan vehet, tevékenyen, vagy passzív megfigyelőként részt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tegye lehetővé a sokoldalú tapasztalatszerzést, önálló véleményalkotást, következtetések, összefüggések megállapítását, ismeretek rendszerezését, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítását, a kontextusos beszéd gyakorlását.
- Minél több élményhez juttatás a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezetben.
- A szabadban tevékenykedés alkalmával a természeti-társadalmi környezet megfigyeltetése, aktív és passzív szókincs bővítése.
- A virág- és zöldségtermesztés feltételeinek megteremtése.
- Ha lehetőség van rá, kisállatok gondozása.
- A tevékenységek végzéséhez megfelelő és elegendő eszköz biztosítása.
- A gyermeket körülvevő környezet szépség meglátatása.
- Erősítse a gyermekekben az élő- és élettelen természet védelmének fontosságát, a szülőföld és a hazaszeretet jelentőségét.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés lehetőségei:

A külső világ megismerése a tevékenységek által és keresztül, számtalan lehetőséget biztosít és ***elengedhetetlen feltétele is, a felfedező-értelmező-megismerő helyzeteknek,*** az értő, és adekvát, ***az ok-okozati különbségeket is tényszerűen és egyértelműen kifejező kommunikáció*** és

kölcsönös beszédhelyzet. *A kérdések-és válaszok minősége*, nemcsak a megértésben segíti a gyermeket, de a természet és a *környezet csodáinak verbális kifejezése*, leírása, a tagolt, a részleteket érzékletesen és szemléletesen megjelenítő beszéd által, *nővelheti a gyermekek érzelmi kötődését, fogékonyságát és érdeklődését is a természet – és környezet iránt.*

A kommunikáció minden tevékenységünkben *közvetítő szereppel bír és segíti a gondolkodás fejlődését*, ezért a társadalmilag is fontos küldetésekben, mint a környezet – és természetvédelem *nagy szerepe lehet a kreatív, újszerű, eredeti és jövőorientált elgondolások létrejöttében és megfogalmazásában.*

Konkrét anyanyelvi feladattartalmak integrálási példái:

- Légző gyakorlatok: a hét napjainak felsorolása egy levegővétellel
- Artikuláció fejlesztése: állathangok, környezet hangjainak utánzásával
- Verbális emlékezet fejlesztése: memória játékkal
- Kommunikációs készség fejlesztése: folyamat leírások, időrendiségek gyakorlása, kérdésszerkesztések, mondatalkotások, ok-okozati összefüggések felfedezése, élmények feldolgozása által,
- szókincs bővítés színek, anyagok neve, gyűjtőfogalmak meghatározása, fogalombővítés kifejezések megfogalmazása

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről: saját név, szülei neve, lakcím, szülei foglalkozása stb.
- Felismerik, megnevezik a főbb napszakokat.
- Ismerik és alkalmazni is tudják, a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismerik szűkebb lakóhelyüket, a környezetükben élő növényeket, állatokat, azok gondozását, védelmét.
- Képesek a növények, állatok általános szempontok szerinti rendszerezésére.
- Felismerik az időjárás és öltözködés összefüggéseit.
- Tudják az évszakok, hónapok, napok neveit, sorrendjét.
- Ismerik a természet körforgását és megújulás folyamatát.
- Rendeltetésszerűen, bátran használják a tevékenységek eszközeit.
- Becsülik, óvják a környezetet, ismerik a természet körforgását és megújulás folyamatát.
- Ismerik és képesek betartani vagy, kialakulóban van a belsővé vált, önvezérelt, a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükséges, alapvető viselkedési szabályaik, magatartásformáik.
- Ismerik, átérzik a családot, a hazát, a hazaszeretet fogalmát. Ismerik, pozitívan kötődnek hagyományos ünnepeinkhez.
- Képesek megnevezni főbb testrészeit, érzékszerveik funkcióját.

12.2.1. A külső világ tevékeny megismerésében, megvalósuló, matematikai tartalmú tapasztalatszerzés

Célunk, hogy:

- matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek a birtokába juttassuk a gyerekeket,
- ismerjenek fel mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat,
- alakuljon ítélőképességük, fejlődjön tér-, sík- és mennyiségsszemléletük.
- a világra nyitott, érdeklődő szemléletük alakítása által, fejlődjön logikus gondolkodásuk, értelmi képességeik, problémamegoldó képességük

Feladatunk, hogy:

Felébresszük a gyerekekben a matematika iránti érdeklődést, segítsük a matematikai szemlélet megalapozását. A gyerekek korai matematikai tapasztalatai és érdeklődése tudatos óvodai neveléssel, a gyerekek fejlődését biztosító módszerekkel, megerősítéssel válnak igazi tudássá. A tevékenységi forma szoros kapcsolatban van a természeti-társadalmi-emberi környezettel.

Ezért fontosnak tartjuk, hogy ***a külső világ tevékeny megismerése, a környezetnek*** -a gyermekek életkori igényeihez, ötleteihez igazított, - ***játékos cselekvő felfedezése és a sok oldalú tapasztalatszerzés által, differenciáltan biztosítsuk minden gyermek számára, a matematikai tapasztalatok élményalapú, felfedezést, játékos megismerését.***

A folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz létre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. Az elemi, ok-okozati összefüggések felismertetése, megtapasztaltatása által, ***ösztönözzük, a gyermekek, saját felfedezésből adódó tapasztalataiknak, önálló véleményüknek, meglátásaiknak, kérdéseiknek megfogalmazását.***

A komplex tevékenységek alkalmat adnak arra, hogy a korábban szerzett benyomásokat, ismereteket, rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. ***Az egyéni képességekhez igazított feladatok sikeres megoldása,*** erősíti a gyermekek önbizalmát, bátorságát, újabb kihívásokra, nehezebb teljesítményekre ösztönzi őket.

Tevékenykedés közben ***a megismerő képességek*** -érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás- fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan helyzetek, amelyek alkalmasak arra, hogy matematikai tények, összefüggések felismeréséhez juttassuk a gyerekeket.

A felfedeztetés útján, az aktív, cselekvésbe ágyazott, lehetőleg több érzékszervre ható színes sokrétű tevékenység által juttatjuk a gyermekeket élményalapú ismeretekhez. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságait figyelembe véve, a megismerési folyamatainknak megfelelően, alapozva a már megszerzett és rendszerezett tapasztalataikra, ismereteikre, a gyermekek érdeklődési körére, természetes kíváncsiságára, ***természetes élethelyzetekben*** tesszük számukra lehetővé a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését, ***differenciált tanulási helyzeteket teremtve.*** ***A szabad játékba integrálva, illetve játékos tevékenységszervezésben,*** mesei kerettörténetben, térben, nagy méretű eszközökkel, terepasztalon, asztalnál, (térben-síkban) egyéni, vagy mikrocsoportos, kooperatív technikákat is alkalmazó, manipulációra épülő, kísérletező, konstruáló, absztrakciós tevékenységekben is tudatosan teremtjük meg a nevelési-tanulási helyzetet.

Ezekben az esetekben is mindig a természet és a körülvevő környező világ, valamint, az ebben megmutatkozó emberi tevékenységekhez kötődően választjuk és teremtjük meg a tanulási tartalmakat.

A matematikai tartalmú tapasztalatszerzés ajánlott nevelési-tanulási-fejlesztési tartalmai

- Minőségi eltérések megfigyeltetése (nagyobb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb, keskenyebb-szélesebb stb.)
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több stb.)
- Mennyiségi eltérések megállapítása, létrehozása (párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás, hozzáadás-elvétel).
- A térbeli kiterjedés és megjelenés jellemző jegyei alapján (forma, nagyság, szín, felület stb.) összehasonlítása, szétválogatása, halmazok képzése-és bontása, megadott és kitalált szempontok szerint.
- Különböző mennyiségi-minőségi differenciák - azonosságok és különbözőségek- megállapítása, létrehozása
- Matematikai alpműveletek játékos formában történő gyakorlása, a kilenc gondolkodási művelet alapján. Igaz-hamis állítások létrehozása manipulációban, illetve fogalmi szinten.
- Kialakítjuk és stabilizáljuk a mennyiség és számfogalmat – tő-és sorszámlálás; páros-páratlan számok
- Számfogalom megerősítése, egyszerű nyitott kérdéssel, egyenlettel (titkos szám stb.)
- Játékos, szituációs környezetben gyakoroltatjuk a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmát, a viszonyítást. A mennyiségi relációk érzékeltetése és a matematikai szimbólumának („falánk kacsza csőre” stb.) relációs jelek alkalmazásának gyakoroltatása.
- Fejlesztjük szerialitásukat, -egyszerű (egy tagú) és összetett (több tagú), (forma, nagyság, szín, felület, számosság stb.) szempontok alapján, létrehozunk sorozatokat, felismerünk élethelyzetekben megmutatkozó (időbeli, formai) sorozatokat is.
- Megismerjük a síkmértani alapformákat: kör, háromszög, négyszög, téglalap, - körberajzolással, színezéssel, síkban való szabad konstruálással, másolással stb.
- A mértani testek jellemző jegyeinek megismertetése -gömb, kocka, gúla, henger, téglatest stb. térbeli építmények létrehozásával – „mérnök játék” modellkövetés és problémahelyzet állítás, kreatív ötletek felhasználása- környező világunk tárgyainak tulajdonságai és ezek alkalmazása.
- Azonosság, egyenlőség megfigyelése (színezés, tépés, vágás, festékfolt)
- Tengely szimmetria síkban-térben. – Tükrözés.
- Becslések, mérések (felület, térfogat, tömeg).
- Vonalak megfigyeltetése, vonalvezetés (áthúzás, beszínezés, egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak).
- Testsémafejlesztés:
- Térbeli tájékozódás (nagymozgás térben, tükröben, tárgyakhoz viszonyítva, testrészek mozgatása párhuzamosan, ellentétesen, testrészek helyzetének változtatása).
- Síkbeli tájékozódás-labirintusjátékok
- Térbeli tájékozódás -téri irányok azonosítása, megkülönböztetése (jobb-bal)
- Logikus gondolkodás, szabályok felismertetése: kombinatorika, függvényjáték
- Űrmérték, folyadék mérés, folyadék mennyiségének megállapítása

- Halmazállapotok összehasonlítása

A meglévő eszközkészletünk folyamatos fejlesztésére törekszünk, kiegészítve azokat a játék, a munka, a gyakorlati élet eszközeivel, saját készítésű tárgyakkal: minimat; logikai készlet; számoló pálcikák, korongok; különböző manipulációra alkalmas, az adott nevelési témához, tanulási tartalomhoz, illeszkedő természetes anyagok, termések, kisebb tárgyak. (Például: gombok, dobozok, szívószál, gyöngy, spatula, kavicsok, száraztészta, sólisztgyurma figurák, előre megvásárolható, vagy elkészíthető formák stb.) Ezen kívül, térbeli – asztali munkalapok, terepasztalok, mérőeszközök, testek, sík- és térformák, tükrök értelemfejlesztő-logikai játékok, játékos fejlesztő lapok stb.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Komplex játékos, differenciált tevékenységek szervezése.
- Többféle matematikai élménytapasztalatok, ismeretek biztosítása, párhuzamos tevékenységekkel, illetve ezek összekapcsolása egy probléma, egy kérdéskör felfedezése céljából, kooperatív módszerelemek megalapozása, bevezetése, a csoport életkori sajátosságainak megfelelően (középső-nagy csoportban)
- A tevékenységek, a tanulást-fejlesztést támogató, adekvát, fejlesztő támogató feltételrendszer, (a megfelelő hely, idő, eszközök és módszerek) megteremtése, a gyermekek spontán és szerzett tapasztalati -ismeretsajátításához.
- A gyermekek kíváncsiságának, megismerési vágyának kielégítése, érdeklődési körük mélyítése, szélesítése, érdeklődésüknek megfelelő tevékenység biztosítása.
- Motiváló élmény –és felfedező környezet fenntartása, változatos lehetőség biztosítása, a felfedezés, a kutatás örömeinek átélésére, az egyéni meglátások, ötletek kipróbálására.
- Az értelmi képességek, az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, - gondolkodási műveletek, számolási képesség – fejlesztése.
- Segítségadás olyan tapasztalatok szerzéséhez, amelyben saját teljesítőképességüket megismerhetik.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, feladattudatának fejlesztése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Matematikai jellegű problémáról, saját gondolataikat elmondják, egymás állításait megítélik, az összefüggéseket megértik, tévedéseiket javítják.
- Kérdéseinket, gondolatainkat megértik, követik.
- Tudnak tulajdonságok alapján, összehasonlítani, válogatni, sorba rendezni, kiegészíteni, különböző, megadott és saját szempont szerint is.
- Értik a mennyiségek, halmazok összehasonlításával kapcsolatos kifejezéseket.
- Tudnak elrendezni, párosítani, bontani.
- Azonosítanak, másolással építenek tér- és síkbeli alakzatokat.
- Tudnak a térben tájékozódni (irányok, névutók használata).
- Mennyiség és számfogalmuk kialakulóban van – a 6-10 -es számkörben, az alapvető számolási műveleteket megértik és játékos, manipulációra épülő, cselekedtető tevékenységekben képesek azokat alkalmazni.

A matematikai tehetségigéretű gyermekek: azok a gyerekek, akik kifejezetten érdeklődnek a számok, a matematikai műveletek iránt, érzékelésük, emlékezetük, és főként, képzeletük, logikai készségük fejlett, problémaérzékenyek, a problémamegoldásban kreatívak, gyors megoldó képességűek, illetve, a matematikai élménnytapasztalatoknak, ismereteknek, az integrált és kreatív felhasználása, eredeti új, elgondolások alkalmazása, kombinálása jellemzi őket.

A logikai-matematikai tehetségigéretű gyermekek fejlesztése során, igyekszünk, egyedi, önálló, kreatív gondolkodásukat kibontakoztatni. Nyitott feladatadással, problémaszituációk felállításával, logikai-és konstrukciós játékhelyzetekben, eredeti ötleteik, szokatlan meglátásaik inspirálásával, fejlesztjük divergens gondolkodásukat, szóbeli és kooperatív, szociális kompetenciáikat. Törekszünk, az egyéni és csoportos tanulási helyzetekben, a problémamegoldó képességük kibontakoztatásában, olyan helyzeteket teremteni, amelyben a logikus gondolkodásuk mellett, a kombinatív gondolkodásukat is fejlesztjük, olyan tevékenységekben, ahol a többszörös nézőpont szerinti összefüggéseket, és abban, a lényeges információkat kell összehangolni.

Azok a gyermekek, akiknek, matematikai tapasztalataik hiányosak, számolási készségük, mennyiség és számfogalmuk kialakulatlan, bizonytalan, emlékezetük nem elég tartós, megbízható, a problémákat nehezen oldják meg, gondolkodási képességeik fejlesztésében, és a megismerési folyamataikban segítjük őket.

Egyéni, fejlesztő játékokkal, szemléletes-cselekvő manipulatív tevékenységekkel, változatos segítségadással, az alapl műveletek megértését biztosító – a gyermek érdeklődését megragadó és megtartó – feladat és játéktartalommal, a gondolati művelet, többszörös gyakorlásával, pozitív, bátorító, megerősítő értékeléssel rögzítjük a részképességfunkciókat, műveleteket, és ezek által juttatjuk sikerhez a gyermeket. Értelmi képességeinek kibontakoztatásával, növeljük önbizalmát és készségét a tevékenységekben való aktivitásra, a játékokban való újabb sikerélmények eléréséért.

Anyanyelvi játékok integrálási lehetőségei:

- Légzőgyakorlat játékok, egy levegővétellel számolás
- Verbális emlékezet fejlesztése memória kártyával
- Halmazokkal végzett műveletek során, gyűjtőfogalmak alá szógyűjtés, szókinszbővítés
- Fogalmi és relációs szókinszbővítés: matematikai kifejezések
- Kérdéskultúra – és mondatalkotási készségük
- Az ok-okozati gondolkodási műveletek fejlesztésével, a nyelvi-logikai következtetési sémák
- Saját készítésű komplex játékokban az anyanyelvi tartalmak és a számok, illetve műveletek összekapcsolása: pl.: adott szám értékének megfelelően, adott fogalom alá tartozóan, adott hanggal kezdődő szavak gyűjtése,
- Adott hang kihallása a szóból, beszédhang differenciálása és adott helyének meghatározása – játékos helyzetben (vonatkocsik, ház emeletei stb.) sorszámnev megnevezéssel stb.

Művészeti tevékenységek

„A mese, játék, csoda, hit és lélek.
Mosoly mindenki lelkére.”
Csernik Szende

12.3. VERSELÉS-MESÉLÉS – Dramatizálás - Bábozás

Célunk:

- az irodalom megszerettetése, élménynyújtás, személyiségfejlesztés
- az irodalmi, esztétikai ízlésük alakítása, a könyvek szeretetére nevelés,
- az irodalmi élményekre fogékony gyermekek nevelése.
- A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.
- a gyermeki világkép alakítása, az érzelmi életük gazdagítása, erkölcsi ítéletalkotásuk kialakítása
- a mesék által, az érzelmi intelligencia fejlesztése, a teljes mentálhigiéné megteremtése
- képzeletük, a belső képteremtő, beleélő és reprodukáló képességük fejlesztése, fantázia világuk gazdagítása, a rácsodálkozás örömeinek megéreztetése
- verbális és nonverbális kifejezőképességüknek fejlesztése, általános és relációs szókincsük gazdagítása
- önkifejezési készségük, képességük, kreativitásuk fejlesztése összművészeti eszközökkel

A mese az emberiség kollektív tudásának, kultúrájának egyik legősibb hordozója. Egyszerre létra és híd, az idő és tér vízszintes és függőleges síkjaiban. ***A mese, a vers, a mondóka, az igazi nyelve az óvodáskornak, hiszen a kisgyermek világképében csak fokozatosan alakul ki a mesei kettős tudat, a gyermeki világkép legfőbb jellemzője, a mágikus gondolkodás. A mese, így válhat a nevelés táltosparipájává.*** A gyermekek a meseúton járva és az irodalom gyöngyszemein keresztül, észrevétlenül építik és fejlesztik, saját belső pszichikus viszonyulásukat a külvilág dolgaihoz. A mesei tapasztalatok, élmények, érzelmek által, a gyermekek megélhetik és kifejezhetik vágyaikat, érzelmeiket. A megismerési folyamataikban, a szubjektív –én központú gondolkodásuk miatt, még nem különül el élesen a valóság a mese elemeitől. Kádár Annamária szavaival: „a gyermeknek két tündérvilága van, a cselekvés síkján a játék, és szellemi síkon, a mese.” ***Óvodai életünkben, kitüntetett szerepe van a mesének, a verselésnek, mondókázásnak, az igényesen választott gyermekirodalmi alkotásoknak. Mindennap, tudatosan tervezett és spontán módon is biztosítjuk a lehetőséget a gyermekek számára, a mesehallgatásra és a mesélésre.*** A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

A szabad játékidőn belüli, spontán és kezdeményezett, és a déli, pihenő-alvásidő előtt történő, az óvodapedagógus által, élőszóval mondott mesélést, egyaránt nagyon fontosnak tartjuk.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően megválasztott, mesék világán keresztül, alakítható a gyermekek szemléletmódja, világképe. ***A mese hallgatása, és a közben létrejövő belső képek,*** segít a gyermekeknek, megismerni az őket körülvevő külső, és a belső, érzelmi, gondolati világot, ez

által, **fogódzókat ad a gyermeknek, az intellektuális, erkölcsi-szociális, esztétikai érzelmi viszonyulások, megnyilvánulások, emberi viselkedésformák megismerésében, értelmezésében is.** Ezért kifejezetten fontosnak tartjuk, a megfelelő élményt nyújtó, a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi, esztétikai fejlődését támogató, irodalmi alkotások kiválasztását.

A mese, mágikus világképe, - mesei törvényszerűsége, a mesealakok, lények, a mese-események és kalandok, a mesei idő, helyszín, eszközök és varázslatok, elősegítik a külvilág mélyebb, pszichikus, lelki megismerését, a történetek közötti összetettebb, belső érzelmi átélést. A jó mese, megoldást kínál és feloldja a gyermek szorongásait, belső feszültségeit, komplexen fejleszti, érzelmi intelligenciáját.

Minden csoportunkban, az óvodapedagógusok módszertani szabadságára van bízva, de nagy jelentőséget tulajdonítunk, a mese hangulat, a mese varázslat, a mesei, közös együttlét intimitásának megteremtésére. Hisszük, hogy a mese ott kezdődik, amikor a mesélő, a hallgató szemébe néz, pl. „nézz, a szemembe tükröt mutatok, nézz a kezemre mesét faragok”, ez, egy improvizációs dal, de lehet furulyaszó, vers, mondóka is, a hangulatteremtő.

A mese egyén – és közösségfejlesztő erővel bír. A közösen megélt mesei áhítat, erősíti a személyes kötődéseket.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógus mintaadó meseelőadásmódja, jelenléte, beleélő – átélő képessége, a mesélői, nyelvi és metakommunikációs kifejezőképességén, érzelmi-hangulati atmoszféráján át, – illetve bábos meséléskor, a bábok életre keltésével, a mesetartalom és forma egységében, teremtsen meg a mesei varázslatot, a belefeledkező, önfeledt áhítatot, a gyermeknek és a mesélő felnőttnek, egyaránt örömet jelentve.

A mesehallgatás a délelőtti folyamán önkéntes, kötetlen formájú, de arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy ne zavarják a mesét hallgatókat, a mesei varázslatot, ezért halk tevékenységre, csendesebb játéktevékenységre kérjük őket, illetve teremtyük meg ehhez, a feltételeket. A meseélmény befogadását elősegítő elhelyezkedést többféle módon is segítjük, hiszen a mesehallgatás alatti szemkontaktust nagyon fontosnak tartjuk, ezért a gyerekeknek látniuk kell a mese mimikai megjelenítését, a mesélő érzelmi töltését.

A mesefolyamatot szívesen jelentjük meg bábozás és dramatizálás által is, de a heti tematikus terv szerinti, új mese, meséléskor, a hét folyamán, a gyermekek életkori sajátosságát és az adott mese jellegét figyelembe vesszük, illetve a fokozatosságot és változatosságot is alkalmazzuk, ha szükséges. Ez jelentheti, az óvodapedagógus személyes előadásmódjában történő mesélését; majd eszközzel történő mesélést; a gyermekek által történő, eszközzel való, meseitörténetek mesélését; a mesei élmény, megjelenítését valamely más művészettel, pl: rajzolás, plasztikai alkotás, kézművesség, mozgás, tánc, éneklés, akár komplex módon is. Ezzel is biztosítva a meseismétlés lehetőségét, az ismételt mesehallgatás örömteli meseélményét, a felismerés és ráismerés örömét.

A bábos mese, a bábozás, a dramatizálás komplexebbé teheti a mesei élményt, és a gyermek számára, segítheti, a mesei történetbe való összetettebb érzelmi beleélést, a figyelem koncentrálódását, és gazdagíthatja a gyermek, saját, belső, képzeleti, vizuális képalkotási mintázatát.

Változatos módon, sok lehetőséget biztosítunk a gyermekeinknek arra, hogy elmondják, dramatizálják, elbábozzák kedvelt meséiket. A csoportszobákban a mesekuckó vagy mesesziget kialakításával, megteremtjük a spontán és tervezett, **közös és egyéni mesélés – bábozás -**

dramatizáláshoz a feltételeket. A meseteremtés feltételeként a különböző típusú bábok és a dramatizáláshoz szükséges jelmezek, fejdíszek, kiegészítő tárgyak, a gyermekek számára jól ismert és könnyen elérhető helyen vannak. A meseládikó és a mesefa, illetve a mesetarisznya, kötény, és a kis méretű asztali, illetve nagyobb, álló meseparavánok, egyaránt használhatóak a bábozás és a dramatizáláshoz is.

A bábozás, dramatizálás lehetőséget ad a gyermekeknek, hogy a megélt, vagy általa kitalált mese, mesei tapasztalatok és események által, belső gondolati-érzelmi élményeit feldolgozza és szabadon kifejezhesse. Az óvodapedagógus, saját, mesei kifejezőmódja, illetve, a két óvodapedagógus együtt mesélése, bábozása, a gyermekek számára mintául szolgálhatnak, ösztönözheti mesélőkedvüket, kezdeményezheti a bábozással és a dramatizációval való játékukat.

A gyermekek alkotó képzeletét, kreatív képi megjelenítő, és művészi önkifejező képességét, mozgással, ábrázolással, a bábok készítésében és használatában is kifejezésre juttatjuk és ösztönözzük. A nagyobb gyermekek önkifejezési vágyuk által, egyénileg, vagy közösen készíthetnek bábokat, paravánokat, jelmezeket, háttereket a gondos kidolgozottságtól, a jelképes, lényegjelölő, sematikus megjelenítésig.

A barkácsolás, a vizuális képzőművészet által, szabadon és fantáziájuknak megfelelően, játékosan és komplexen jeleníthetnek meg a mese szereplőit, színtere, a különböző technikák vagy anyagok felhasználásával. A tárgyak, eszközök, anyagok is, a „mintha helyzetekben” átváltozhatnak, megszemélyesíthetnek. Igyekszünk a gyermekeknek többféle bábfajtát biztosítani és mese közegben bemutatni, pl.: sík, doboz, árny, termés, fakanál, zacskó, kesztyű, kasírozott, marionett báb, meselétrá-tárgybáb, ecset báb stb.

A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően választjuk meg a mesélés műfaját és műveit. Meseválasztáskor szükség van a tudatosságra, gyermekközpontú korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Igyekszünk gazdag mesekincset átadni a gyerekeknek: az egyszerűbb formula és láncmeséktől, a bonyodalmasabb és tréfásabb állatmesék, a tündér, fabula, tréfás, csali meséken át a legendák és a magyarság történelmét feldolgozó mondák világáig.

A jó mese és vers élmények mélyen rögződnek, nyomot hagynak a gyermekekben. Az élőszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A mese-nyelv színes szófordulatai, szimbólumai, mesei motívumai, gazdagítja a gyermekek fantáziavilágát, színesíti szókincsét, formálja verbális eszköztárát. **Komplexen fejleszti a kognitív, értelmező gondolkodást, belső problémamegoldást, az anyanyelvi-és kommunikációs képességeket és a szociális kompetenciákat, az érzelmi intelligenciát.**

A nyelvi kompetenciáikban fejlettebb, az irodalmi – nyelvi kifejezőmódjukban tehetségesebb gyermekek számára fejlesztő, ösztönző környezetet biztosítunk **a saját vers és mesealkotásokra** – és „színház előadásokra”. Akár az IKT eszközök használatával (hangrögzítés, meseillusztráció rajzolása és meseszöveg rögzítése egyszerűbb alkalmazásokkal stb.) is támogatjuk, az irodalmi – kreatív, alkotó nyelvi kifejezőképesség területeken megmutatkozó, tehetségígéretes gyermekeket. Elősegítjük az átélt irodalmi élmény és a saját vers, mesealkotás, más művészetekkel történő kombinálását, mozgással, (táncsal), rajzzal, kézműves tevékenységgel való kifejeződését.

A fejlesztési lehetőségek, megjelenhetnek a társ művészetek kölcsönös komplex hatásában is, azaz egy vizuális alkotás, vagy több gyermek rajza is inspirálhatja, például egy, improvizatív,

közös, „mesekönyv” elkészítését.

A képzőművészet-a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, alkotások, az irodalom és anyanyelvi alkotások, valamint a zene és mozgás-mozdulat művészet egyik, a gyermekek számára máig is kedvelt, komplex formája, az „Égből pottyant mesék” átörökített megjelenése és módszerbeli alkalmazása, mely kiváló lehetőséget **ad, a kétpólusú differenciált fejlesztésre, a felzárkóztatásra és tehetségkibontakoztatásra több területen is.**

Igyekszünk a versek és mesék világára fogékony, erős anyanyelvi készséggel, expresszív és paradigmatis nyelvi kifejezésmóddal, kommunikációs eszköztárral rendelkező gyerekek számára vers – és mesemondó alkalmakat szervezni, illetve óvodán belüli és kívüli versenyek, programokon, fórumokon való részvétel által is, lehetőséget teremteni a belső igényükből és tehetségükből fakadó önkifejező-szereplési vágyuknak. A fejlett receptív befogadásra épített, komplex grammatikai struktúrákba, absztrakt reprezentációk létrehozásában erős gyermekek számára a rím-és vers faragás mellett már a saját vers és meseírás, „megzenésítés” lehetőségét is támogatjuk, az egyéni fejlesztés során gazdagítjuk a gyermek számára elérhető, fejlesztő élmény és eszközközeget.

A kevésbé érdeklődő, visszahúzódó, a beszédprodukciónak a deklaratív memóriájában bizonytalan, a rövid idejű memóriával rendelkező gyermekek esetében, a nyelv zeneiségét hordozó, mozgással is kísérhető, jól tagolt ritmusú versek, mondókák által, megzenésített versekkel is támogatjuk az irodalmi nyitottságukat, a beszédgátlásuk oldását, beszéd bátorságuk és önkifejezési, megnyilvánulási kedvüket. Segítjük, képzeleti, „arra gondoltam” játékokkal felszabadítani, belső képi, fantázia világukat, beleélő készségüket, megismerve egyéni érzelmi, gondolati világuk jellemzőit, ehhez igazítva önkifejezési módjuk bátorítását, pozitív megerősítését.

Változatos módon segítjük a rendelkezésre álló eszközökkel is, pld. a **„diafilm-kuckó”** által is az irodalmi tapasztalati élményük, tárházát szélesíteni, formálni.

Az érzelmi intelligencia fejlesztésében törekszünk olyan mesei élményekhez juttatni a gyermekeket, amely fejleszti a mások iránt érzett empátiáját, segít megérteni és pozitív módon befolyásolni önmaga érzelmi viszonyulását mások eltérő érzelmeihez, gondolataihoz, a különbözőségek elfogadására, és egymás tiszteletére nevel.

„A vers olyan emberi beszéd, ami a dallal, az ősi dallal rokon.”

Latinovits Zoltán: Verset mondok

A népi, dajkai hagyományokra épülő mindennapos mondókázás, dúdolók és versek átszövik az óvodai életünk tevékenységeit, egyszerre jelentenek örömteli mozgásos tevékenységet és érzéki-érzelmi, esztétikai élményt, a jelentéstartalmat és a ritmust követő mimetikus mozdulatok és a szavak egysége. A gyermekek játékában, a játékos tevékenységekben is, önkéntelen, az adott tevékenység tartalmához kötődően, a nap folyamán többször jelennek meg, - az ismétlés, a gondolati-és érzelmi jelentéstársítás által, sokszor, tovább motiválva, az adott helyzetben való elmélyülést, átélt jó érzelmeket.

A mondókázás, a gyermek-felnőtt, és a gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődést is erősíti. A simogatók, höcöggetők, tapsoltatók, ujjszámolók, az altatók, ébresztgetők, meghitt közelséget és intimitást teremtenek az óvodapedagógus és a gyermekek között. A meséket, verseket, mondókákat, dúdolókat,- témában, hangulatban, komplexen kapcsoljuk a többi tevékenységi formához, azok tartalmához, hiszen a hangulati egység, fokozottabban biztosítja a gyerekek

számára az esztétikai élményt és az ismeretrögzítést.

A mindennapos mondókázásra, mesélésre jó alapot kínál a magyar népmese, a népköltészet, a népi hagyományokat felelevenítő mondókák, a népi rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, és a klasszikus – és nemzetközi -kortárs mesék, versek is, valamint más népek, nemzetiségek meséi. (pl: Zelk Zoltán, Kányádi Sándor, Weöres Sándor, Gazdag Erzsébet, Szalai Borbála, Nemes Nagy Ágnes, Andók Veronika, Lackfi János, T.Szabó Anna, Boldizsár Ildikó, Végh Veronika, Máté Angi, Döbrentey Ildikó-Levente Péter stb.)

Minden gyermekcsoportunkban kialakított, gyermek-könyv polc, áll rendelkezésre a gyerekeknek, ahonnan a nap folyamán, szabadon, bármikor elvihetik a könyveket és egyedül, vagy a társakkal, az erre a célra kialakított, „***Lapozgató sarokban***”, vagy a gyermek számára megfelelő helyen, zavartalanul lapozgathatják, nézegethetik a képeket, és közben felelevenítenek, vagy létrehozhatnak saját mesei történetet, elbeszélést, és beszélgetnek. Célunk, a könyvek szeretetére nevelés, és a könyvek nézegetése, és a kép olvasásának belső, felfedező örömeztetése megéreztetése, a könyvekhez kötődő, közösségi, társas beszélgető környezet alakítása, fejlesztése ***Rendszeresen járunk bábszínházba, óvodánkban előadóművészeket fogadunk,*** az élményeket változatos formákban dolgozzuk fel, például képi ábrázolás, dramatizálás során. A csoportjaink számára, bérlet, vagy előadás igénybevételével biztosítunk Vojtina Bábszínház látogatásokat is. Ezek az alkalmak, a gyermekek számára örömteli új irodalmi és ösztönző élményeket nyújtanak, bevezeti őket a színházi kultúra világába, értékteremtő közösségi ünnepként és programként segíti, a közösségformálódást és az óvodán kívüli programként, támogatja a gyermekek érzelmi, és ismereti tapasztalatait, és megtanulják, gyakorolják a színházban elvárt viselkedés és illemszabályokat is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Irodalmi művek iránti érdeklődés felkeltése.
- A verselés-mesélés forrásainak igényes megválasztása (népi-kortárs)
- A gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével, gondosan és változatosan válassza meg a verselés-mesélés tevékenységi forma, és kezdeményezés anyagát.
- Lehetőség biztosítása a mindennapi mesehallgatásra.
- Igényes, hiteles előadásmód.
- Versek, mondókák beépítése más tevékenységekbe, az egész nap folyamán.
- A heti terv szerint tervezett új, és a gyermek számára már ismert, versek, mondókák, mesék, ismétlésének, szabad felelevenítésének biztosítása, ösztönzése.
- A bábozás, dramatizálás eszközeinek biztosítása (közös készítés a legjobb), a vizuális nevelés lehetőségeinek komplex alkalmazása,
- A gyermek saját, önálló rigmus, mondóka, vers és mesealkotásának és előadásának megalapozása változatos módszerekkel. - A különböző művészetekkel való összekapcsolás lehetőségeinek tudatos alakítása.
- Az irodalmi élmények feldolgozásához, a gyermekek egyéni önkifejezési lehetőségeinek biztosításához, a megfelelő feltételeket, ösztönző, támogatói légkör, eszközök, anyagok, IKT módszerek stb. megteremtése.
- Az anyanyelvi nevelés, a verbális és metakommunikációs képességfejlesztés tudatos és rendszeres megvalósítása, integrálása a verselés-mesélés tevékenységformába.

A verselés – mesélés az anyanyelvi nevelés legkézenfekvőbb alapja és leghatásosabb alakítója.

A mondókák, a gyermekversek a fonológiai komponens fejlesztésében nagy szerepet játszanak, a beszédpercepció differenciálódásában is fontos szerepük van.

Szívesen játszunk:

- Magán és mássalhangzó, hangutánzó szótagokkal, hanggyakorlatokat- hangsor játékok
- beszédgimnasztikai és artikulációs játékok mondókák és versek által
- manónyelv játékok – magánhangzó kiemelése mondókában, versben
- hangvadász játék - ismert mondókában, versben magán-és mássalhangzó differenciált kihallása és kódolása differenciált mozdulatokkal.
- magánhangzó időtartam differenciált kihallása és kódolása mozdulatokkal
- halandzsa mondókák, nyelvtörők, nyelvgyötrők
- szókincsfejlesztés: dajkanyelv, népi kifejezések,
- általános-és relációs szókincsfejlesztő játékok pl.: „Kié lehetett játék” meseszereplők eszközei, tárgyainak felsorolása alapján a meseszereplő kitalálása
- meseszereplők tulajdonságainak megnevezése, egy-egy cselekvésre, ígére szógyűjtés: megy, jár, bandukol, kullog stb.
- hangulatfestő, hangutánzó szavakkal játékok népmesei hasonlatok,
- mesekezdő-befejező mesei formulák megismerése
- jellemző tulajdonság szerint a mesei szereplők jelzős megnevezése, beszédes játékos nevek
- meseszöveg-gondolati és érzelmi, szabad improvizációs közösségi játék
- meseszöveg-önálló történetmesélés-időrendre épülő eseménysort alkotó képek, illetve különböző mesesztori képek, kockák alapján
- mese befejezés- egyéni ötlet alapján, vagy megadott, különböző érzelmi meghatározottság szerint.
- népmesei sztereotípiák, népmesei hasonlatok használata -mondat befejező játékokkal
- mesefolytatás-átstrukturálás lehetőségével
- bábozás, mesedramatizáció játékok –mesék újbóli elmesélése, egyéni mese alkotása
- rím, vers, mese mondás és önálló, egyéni alkotás
- leírás, történet elbeszélés készítés – pl.: „Melyik meséből jöhettem?” játékok stb.
- „messzelátó, mese távcső” és egyéb játékokkal a mesetörténet –részlet-jellegzetes jegy, megjelenítése metakommunikációs eszközökkel

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Várják, kérik a mesemondást, szeretik a verset, mondókát.
- Önállóan kezdeményeznek mesélést, verselést.
- Megszilárdulnak a meshallgatás szokásai, figyelmesen, csendben hallgatják a mesét.
- Folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van kedvelt mesehősük, játékokban észrevehetők mesei elemek.
- Ismert meséket - motívumait - báboznak, dramatizálnak.
- A mesében elhangzottokról beszélgetnek, érdekes szólásokat, neveket megjegyeznek.
- Szeretnek meséskönyveket nézegetni, azokat óvják.

Korcsopontonként irodalmi műfaj anyag

3-4 évesek:

- népi mondókák, dúdoló, höcöggetők, tapsolgotók, hintáztatók, dajkarímek, hangutánzó mondókamesék,
- láncmesék, gyermekkörnyezetünk valóságos történetei, rövid mesék állatokról, emberekről,

4-5 évesek:

- népi mondókák, több versszakos mondókák, hangutánzó rövid mesék, környezetről, felnőttek világáról szóló versek, rövid, ismétléssel, refrénnel tagolt vidám, ritmusváltó versek
- többfázisú állatmesék, egyszerűbb tündérmesék
- novellisztikus- gyermek élet valóságos meséi

6-7 évesek:

- mondókák, kiszámolók
- találós kérdések, tréfás beugratók felelgetők,
- csúfolódók, szólások, közmondások,
- tréfás-csali mesék
- verses mesék
- bonyolultabb szerkezetű állat- és tündérmesék,
- terjedelmesebb, cselekményes realiztikus, novellisztikus mesék,
- folytatásos mesék
- magyar mondavilág elemei, meséi

A mese, a mesei hangulat így válik az óvodai tevékenységek közegévé, pl: mesetorna, mimetikus mese, illetve a mesei környezetben, kerettörténetbe megteremtett anyanyelvi, külső világ tevékeny megismerése komplex tevékenységek.

12.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

Ábrázoló-alkotó tevékenység

„Minden gyermek egy művész, a kérdés csak az,
hogyan maradjon művész, ha már felnőtt”

Picasso

Célunk:

- A gyermekek alkotásvágyának felkeltése, ábrázolási, képi, plasztikai önkifejezésük megalapozása, a vizuális észlelésük, képzeletük, képi gondolkodásuk fejlesztése.
- **Egyedi ábrázolás-képi látásmódjuk ösztönzése.**
- Tér, forma, szín élmény és fantázia világuk gazdagítása.
- Térbeli tájékozódó komponáló – rendező képességük fejlesztése.
- Esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- Kéz ügyességük, finommotorikájuk fejlesztése
- Képzeletük, kreativitásuk gazdagítása; élmény és fantáziaviláguk tartalmasabbá tétele.
- A belső szemléleti képek, szabad önkifejező tartalmi megjelenítésének gazdagítása.
- **Szemelyre szabott, egyéni differenciált fejlesztés megvalósítása.**

Az óvodapedagógus feladatai:

- Alkotásra inspiráló tapasztalatszerzést, élményeket biztosítunk.
Sok időt töltünk a természetben és a környezetünkben megfigyelésekkel, élményekben gazdag aktív időtöltéssel, mellyel, egyfajta esztétikai élményt és tapasztalatszerzést biztosítunk a gyermekek számára.
- ***A fejlesztő környezettel és pedagógiai hatásrendszerrel, ösztönözzük, támogatóan segítjük, a gyermekek spontán, örömmel végzett alkotó tevékenységeit, a kreatív önkifejezési igényüket.***
- ***A gyermekek, egyéni képességei, életkori sajátosságai szerint valósítjuk meg a differenciálás lehetőségeit.*** Az egyéni igényeknek, képességeiknek megfelelő módon, fokozatosan vezetjük be, ajánljuk fel és ismertetjük meg velük, a különböző ábrázolási formákat, technikákat, a segítség adás mértékében is differenciálva.
- ***Az elmélyült alkotó tevékenységhez megteremtjük*** a megfelelő alkotói légkört, nyugalmat, időt, helyet és a változatos technikák gyakorlásához, a változatos eszköztár és különböző anyagok, elérhetőségét, ezek használatának megismerését, maga a tevékenység jelentsen örömforrást, valamint az igény kialakítását.
- Bemutatjuk a környezetünkben található építészeti, képzőművészeti műalkotásokat: festményeket, szobrokat, kislasztikai alkotásokat stb. Alakítjuk a ***művészetek iránti fogékonyságukat.*** Megismertetjük őket ***a népi kismesterségekkel, népművészeti alkotásokkal,*** a népszokások és hagyományokhoz kapcsolódó kézi munkákkal, mintázási motívumokkal, ***tájegységek népi jellegzetes szimbólumaival, nemzeti szimbólumainkkal.***
- ***Ösztönözzük alkotóképzeletüket, ábrázolási szándékukat fenntartjuk.*** Az elkészült alkotásokat a csoportszobában jól látható, a gyermekek által könnyen megfigyelhető helyekre tesszük ki.
- Tiszteletben tartjuk és támogatjuk a gyermekek ötleteit, elképzeléseit, és mások munkájának megbecsülésére neveljük őket.
- Elősegítjük a tehetségek fejlődését.
- Igyekszünk elérni, hogy a szülők értékeljék gyermekeik munkáit és adunk lehetőségeket az otthoni közös, „gyerek-szülő alkotásokra” is.
- Figyelemmel kísérjük, illetve óvodáinkon belül is megteremtjük a változatos lehetőségét, a gyermeki alkotások bemutatásának, a pályázatokon, ovi galéria-kiállításokon való részvételnek.
- Választhatnak a nehezebb vagy könnyebb feladatok közül, a tevékenységek közötti átjárhatóságot, variálhatóságot és választhatóságot biztosítjuk.
- Megismertetjük a gyerekeket a felhasznált eszközök, anyagok tulajdonságaival, használati lehetőségeivel, a takarékoskodás fontosságával. A személyes példamutatáson keresztül, megtanítjuk a gyermekekkel, hogy maguk után pakoljanak el, az eszközökkel, anyagokkal takarékosan és figyelmesen bánjanak.
- Alakítjuk környezetkultúrájukat, esztétikai igényességüket. Ösztönözzük őket, a közvetlen környezetük, esztétikai alakításának részvételében.

Az ábrázoló-alkotói tevékenységek az óvodai nevelésünk egészében érvényesülő, a gyermek számára az egész nap folyamán, szabadon elérhető és megvalósítható örömteli tevékenység. A gyermek az őt körülvevő világot megismerve, az átélt érzelmi élményeit, megtapasztalásait, ***saját, egyedi látásmódja, szemlélete, és érzelmei alapján, az ábrázolás különböző formáiban újra***

képezheti és belső gondolati képei alapján megjelenítheti, rajzolásban, festésben, mintázásban, építésben, képalakításban, vagy bármely kézi munkában létrehozott egyedi alkotásban.

Ez az örömteli önkifejezési tevékenységforma, a gyermeki személyiség fejlesztésének is fontos lehetősége és eszköze, a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodai élettevékenységeink, a szervezett, komplex játékos tevékenységi formákban megélt tapasztalatok, élmények, a ***természetben tett megfigyeléseink, rácsodálkozásaink a természet, a körülöttünk lévő környezeti valóságunk szépségére, vagy éppen különlegességére, és főként, a más művészetekkel irodalmi-és zenei élményekkel való összekapcsolása is, gazdagíthatja a gyermek belső képi világának, fantáziájának, egyéni alkotói kifejezőmódját.*** Arra törekszünk, hogy a gyermekek szabadon, a számukra rendelkezésre álló, illetve megismert eszközök, anyagok, ábrázolási technikák alapelemeit, eljárásait, akár ***változtatosan, együttesen is merjék alkalmazni.***

Ebben nagy felelőssége van a pedagógusnak, hiszen a megfelelő, az ábrázolást támogató ***inspiráló alkotói – ugyanakkor nyugodt környezet- illetve, eszköz és feltételrendszer*** megteremtése a csoportban, elsődleges feladat. ***Az óvodapedagógus feladata megismertetni*** a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás és kézimunka, különböző ***technikai alapelemeivel és eljárásaival.***

Az óvodába lépés első pillanatától kezdve, a gyermekek óvodai életterében, az életkoruknak mindig megfelelő -biztonságos- technikák, eszközök és anyagok, számukra könnyen hozzáférhetően és az általuk jól ismert, a nap folyamán mindig elérhető, praktikus és esztétikusan, tevékenységre ösztönző módon, az ábrázolás és vizuális tevékenységek számára kialakított csoportszoba-részben, asztalnál, alkotó sarokban, polcokon megtalálhatóak, szabadon alkalmazhatóak. A tevékenységek állandó helyének meghatározásánál, kiemelten figyelünk ***a természetes fényviszonyokra, hogy lehetőség szerint ablak közelében, és a természetre való rálátással legyenek kialakítva az alkotó sarkok, kis műhelyek.*** Természetesen az alkotói szabadságnak ***nem kötelező tere és helyszíne ez a terület,*** hiszen arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy az élmény és fantázia világuk képi, ábrázoló kifejezése során, próbáljanak ki új lehetőségeket is, ezért a ***síkfelületek mellett, függőleges síkban, vagy asztal helyett, földön, csomagolópapíron*** és egyéni alkotások egymás mellettsége, vagy közös képalkotás igényével, együtt is alkothatnak a gyermekek. Az évszakoknak megfelelően szívesen próbáljuk ki: a homokba rajzolás; aszfaltra, krétával nyomhagyás, rajzolás; hó festés-képalkotást; táblarajzokat stb.

Az alkotói folyamatokban, sokszínű és összetett lehetőséget kínálunk a gyermekek kifejezőképességének érzékenyítésére, fejlesztésére, az ábrázolás különböző fajtáiban megjelenő technikák által, elsősorban a vágás, tépés, hajtogatás, ragasztás, varrás, gyurmázás, agyagozás, építés, dekopázs, üvegfestés, kasírozás, és más egyéb, ábrázoló-képalkotó-környezetalakító technikákkal, módszerekkel.

Környezetünket kulturáltan, esztétikusan alakítjuk ki. Kerüljük a túlszűfoltyságot, a harsány színeket, a szín- és formaharmóniát igyekszünk a gyermekeket körülvevő környezetben is megteremteni. A környezet kultúra alakítása, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés legfőbb színtere, a gyermek óvodai közvetlen élettere, a csoportszoba és az óvoda, más helyiségei. ***Az környezetesztétikai belső igényességet, látásmódot, a gyermekekkel együtt is alakítjuk, a csoportszoba díszítésekor,*** évszakonként, illetve az adott ünnepekhez, valamint a gyermekek

aktuális élmény és ismeretére épülő tevékenységeik, és a komplex nevelési tartalmaink megvalósításakor.

Szívesen vonjuk be őket ezekbe a tevékenységekbe, a csoportszoba új képének alakításába, folyamatos apróbb változtatásokba, mert ez által otthonosan érezhetik benne magukat és megismerkedhetnek egymás elképzeléseivel, ötleteivel is. Az érzelmeken alapuló ünnepi készülődést aktívan kihasználjuk, ajándékokat készítünk, díszítünk, „átöltöztetjük” környezetünket. Dicsérrettel, bátorítással, útmutatással, segítségadással ösztönözzük a gyerekeket, hogy az alkotás öröme legyen számukra.

Az ünnepekre való készülődések kapcsán, a gyermekek az adott, évszakok, illetve, a hagyományos-népi és a nemzeti ünnepek jellegzetes jegyeit, értékeit kifejező szimbólumrendszerrel is megismerkednek.

A heti és tematikus tervekben a tevékenységek szervezésének alapja a külső világ tevékeny megismerése tevékenységforma tartalmi, az évszakok változásai, a természet szépségei, a társadalmi környezet ünnepei.

*A tevékenységi formák komplexitása által, nemcsak a díszítésben, hanem a tudatos nevelési célok és feladatok meghatározásában, a heti terv szerinti, komplex játékos tevékenységszervezésben is, tudatosan kerülnek meghatározásra az adott témában, a **rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, nevelési tartalmak különböző, differenciált, több szintű, megvalósítási, felkínálási lehetőségei** - a tevékenységek **motivációs, főként, fantázia és képzeletgazdagító** szervezési, módszerbeli és megvalósítási **lehetőségei**. Kifejezetten támogatjuk, az egyedi, sokféle szempontú megközelítésben kifejeződő, **egyéni gyermekalkotások, produktumok létrehozását.***

*Lehetővé tesszük és elfogadtatjuk a gyermekekkel -a felnőtt példaadó, támogató, személyre szóló pozitív mintaadó értékelése által is- hogy mindannyian máshogyan láthatjuk a minket körülvevő valóságot és más készségekkel tudjuk ezeket megjeleníteni is. A saját maguk és mások alkotásának értékelésénél is arra neveljük a gyerekeket, hogy tiszteljék mások alkotásait, produktumait, legyenek képesek önmagukat is helyesen és elfogadóan értékelni. (az első firka rajzok esetében is) **Éppen ezért –főként a komplex művészeti élmények által - ösztönözzük is a gyerekeket, hogy a szín, forma és tér kifejezőmódjukban,** az építő-alakító-alkotó képi világukban is, merjenek saját belső gondolataik, érzelmeik és képeik alapján, az általános külső valóság képeitől akár jelentősen más, **absztrakt kifejezőmódot is használni.** Ilyen lehet a komolyzenére való festegetés, vagy egy vers, vagy megzenésített versre való improvizációs vizuális alkotótevékenység is.*

Célunk, hogy vegyék észre a környezetük, a természet a képzőművészeti alkotások szépségét.

*A gyermekek, **belső esztétikai látásmódjának, igényességének alakításában** a saját kifejezés eszköztáruk, képi gondolkodásuk formálásában, **képzőművészeti népi - és műalkotásokkal** is megismertetjük őket.*

A gyermekek számára érdekes **múzeumfoglalkozások, kiállítások, bemutató termék látogatása** alkalmával, könyv-kölcsönzéssel, vagy a családok által behozott művészeti albumok, posztterek, műalkotásokat ábrázoló képek nézegetésével, rendszerezésével, játékos keretek között biztosítunk lehetőséget, művészeti élményszerzésre, az alkotásokkal való ismerkedésre.

A képi, ábrázoló jellegű, grafika, rajz, festőművészet különböző műfajai mellett, főként **a kortárs meseillusztrátorok képi világának** megismerése, a mesekönyvek nézegetése által; mindemellett, a

szobrászművészet, a plasztikai alkotásokkal is megismerkedünk, melyet, aztán saját agyagozó korongunk használatával is, megpróbálunk érzékelhető élménnyé tenni a gyermekek számára.

Különösen fontosnak tartjuk a generációs örökségünk, a hungaricumaink, a népi, hagyományos és nemzeti értékeink megismertetését a gyerekekkel. A múzeumokon kívül, az óvodában, a családokban fellelhető tárgyak, faragások, hangszerek, használati edények, kerámiák, textíliák, ruhák, terítők, kézi munkák, figuratív ornamentikák motívumait, díszítését, ábrázolási módját, színhasználatát, különböző, hagyományos alkotó technikákat (hímzés, szövés, berzselés) megfigyelve, ***felhasználjuk az éppen aktuális környezeti nevelési tartalom, ünnepre való készülődés kapcsán.*** A pedagógusok által megteremtett feltételrendszerben, kipróbálhatják a gyerekek is a szövő kerettel való szövést, a népi játékok részeként a pókfonást, a körmöcskézést, az egyszerűbb varrásfajtákat, öltéseket stb.

A nemzeti szimbólumaink különböző formai megjelenítését a nemzeti tulipánok, zászlók, virágok, a szent korona, díszítő elemeit. Ezen kívül, a magyar tájegységek, vizuális és formai különbözőségeit, például, a porcelán festészet motívumait: Herendi, Zsolnay, Hollóházi, Kalocsai stb.

A műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés elősegíti a szépség iránti vonzódás, az értékelő képesség, az esztétikai érzékenység alakulását.

A tevékenységek során figyelembe vesszük a gyerekek egyéni képességeit, elősegítjük fantáziaviláguk gazdagodását, képi- plasztikai kifejezőképességük fejlődését, a változatos technikák esetleges együttes alkalmazását, komponáló, térbeli elrendező és viszonyító képességük alakulását.

Az elkészült ***gyermekmunkákat, produktumokat jellel ellátott gyűjtőbe helyezzük*** a fejlesztés további feladatainak meghatározása, és a fejlődési mutatóik értékelésének céljából. A csoportok „kreatív-vizuális falán”, a heti tervezésnek megfelelően, az elkészült gyermekproduktumok a szülők számára is megtekinthetők.

A gyermekeket, arra is ösztönözzük, hogy az alkotásaikat, ***produktumaikat*** használják fel, építsék be játékaikba, tevékenységeikbe. Képesek legyenek a saját, és mások kész produktumát, alkotását is örömmel és pozitívan szemlélni, értékelni.

A tehetséggondozás, felzárkóztatás lehetőségei:

Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

A gyermekek egyéni fejlettsége, érdeklődése, irányultsága szerint, a tevékenységek eszközeinek, és a technikák differenciálásával biztosítjuk a **tehetségígéretes** gyermekek alkotási vágyának szabad, kreatív megvalósulását. A tehetséges gyermekek számára nehezebb, érdekesebb, időigényesebb kivitelezési lehetőségeket kínálunk fel, hiszen kihívásra, ösztönzésre van szükségük, hogy potenciális adottságaikat próbára tegyék.

Figyelemmel kísérjük az aktuális rajzpályázatokat, támogatjuk és ösztönözzük a gyermekeket a részvételre.

A fejletlenebb finommotorikájú, kisebb képzelőerővel rendelkező, kevésbé kitartó gyermekek a könnyebb megoldásokat, egyszerűbb technikákat is választhatják. Egyénre szabott irányítással, technikai segítségadással és bátorítással segítjük őket, hogy képességeikben fejlődjenek,

sikerélményhez jussanak, és gyönyörködni tudjanak elkészült alkotásaikban.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka nevelésünk alaptechnikái, eszközei:

Az éves tevékenységterveinkben, az adott korcsoportra vonatkozóan és a kiemelt nevelési-fejlesztési céljainak megfelelően, kerülnek pontos, részletes meghatározásra, a további módszerek, eszközök, technikai eljárások.

- Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.
- Nyomhagyás, nyomdával (játéknyomda, zöldség-gyümölcs, szivacs, kupak stb)
- Vízrel – homokba; homokkal – üveglapra, papírra rajzolás stb.
- Rajzolás: pálcával homokba, zsírkkrétával, ceruzával, tollal, filctollal, aszfaltkrétával, rajzszénnel, porpasztellel stb.
- Festés: ujjal, tenyérrel, lábbal; zöldségekkel, gyümölcsökkel, falevéllal, szivaccsal más tárgyakkal
- Mintázás – formázás: agyaggal, plasztilinnel, só-liszt gyurmával, gyurmával
- Festés üvegre, különböző papírokra, fóliákra, csempére, zacskókra
- Tépés; vágás; ragasztás;
- Papírhajtogatás, origami
- Csuhéjazás; nemezelés; szövés;
- Kollázskészítés; mozaikkészítés; montázskészítés;
- Terménykép készítése; textilkép készítése; fonalkép készítése; hajtogatás;
- Varrás; öltögetés; gyöngyfüzés;
- Fonások;
- Gipszöntés; gipszlenyomat készítés;
- Kasírozás; - bábkészítés zacskó, fakanál, termények felhasználásával.

Eszközeink: változatos vásárolt anyagok, eszközök és természetes anyagok, termékek:

- gyurma, színes, lisztgyurma, agyag, kerámia stb.
- rajzlap; A/4-es, fehér és színes lapok, karton: foto, hullám, dekor- kartonok; hullám,-merített,-selyem,-mintázott, hártya-krepp papírok; szalvéták, újság és egyéb képek
- fonalak, cérnák, gombok, gyöngyök, vasalható gyöngyök; textilek, zsenillia szálak, golyók; dekorgumi, mozgószemek, szálak, golyók, szalagok, csillámporok, flitterek, dekorkövek, hungarocellgolyók, lapok, figurák
- színes tempera, víz,-olaj,-selyem-festék,
- ragasztók, tapétaragasztó, kétoldalúcsillámragasztók,
- ollók, műanyag formázó-és nyomhagyó készletek, formalyukasztók stb.

A változatos technikákhoz minden csoport megfelelő alapkészlettel-eszközökkel rendelkezik. Az alapkészleten túl a csoportok saját elképzeléseik, terveik alapján biztosítják és készítik elő a szükséges eszközöket.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés megvalósítási lehetőségei:

A tevékenységek motivációjának, előkészítésének, a foglalkozástartalmaknak az egyéni differenciált megvalósításához, az érdeklődés felkeltése és megtartása, **a képzelőerő és fantázia**

felkeltése és gazdagítása szempontjából, nagy szerepe van az anyanyelvi nevelésnek, de legfőbbképpen az expresszív és szuggesztív, mesei-szimulációs kerettörténetek-kommunikációs, közegnek, **gondolati paneleknek**. **A gyermekek alkotó képzetének**, a tevékenységre való összpontosított, beleélő készségének megtámogatásához, sokszor elegendő **egy-egy, motiváló mesei gondolat a gyerekeknek**. Az alkotás közben, már csak igény szerint, és a gyermekek szükséglete alapján, halk, a témához kapcsolódó (vagy a gyermekek által felelevenített) mondókák, dalok, versikék, illetve kötetlen és a **témataralom, komplexitását szolgáló, irányított beszélgetés** által tartjuk fenn a gyermekek ráhangolódott érzelmeit, figyelmét.

A kommunikációs, beszédközegben nagyon fontos **a megfelelő hangszínű és adekvát, támogató, segítő pozitív dicséret, bátorítás, elismerés**. A gyermekek, ebben a tevékenységben megérezhetik a kommunikációban rejlő lehetőségeket, hogy hogyan kell **a társak alkotását, produktumát, minősíteni, értékelni és legfőbbképpen megbecsülni**. Ebben a folyamatban, elsődleges a mintaadó, pedagógiai attitűd és **kommunikációs, metakommunikációs megnyilvánulása** a pedagógusnak.

Konkrét anyanyelvi fejlesztő, játéktartalmak:

- képleírás: elkészült alkotások alapján
- mozgások, hangutánzások – pld: elkészült állat gyurmafigurák, rajzokhoz stb.
- mesemondás, mesejátszás: elkészült bábbal, kellékekkel
- meseszöveg: a gyermekek rajzaiból leporelló készítés
- mondatalkotás, igaz-hamis állítás: az elkészült rajzokról
- légző gyakorlathoz- funkcionális felhasználhatóság: pld: papírpillangó reptetés, szélforgó

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Fokozott önállósággal használják a megismert technikákat és képesek az óvodapedagógusi kezdeményezés nélkül is az alkotásra.
- Fejlett finommozgással, szem-kéz koordinációval, alkotó fantáziával rendelkeznek.
- Színhasználatuk gazdag, használnak árnyalatokat, az eszközöket készség szinten használják.
- Képesek élményeiket, érzelmeiket, mondanivalóikat, vizuális úton és változatos módon kifejezni.
- Emberábrázolásukban megjelennek a részletek.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Szívesen mintáznak, megfigyelés, valamint képzelet után is tudnak formát alkotni.
- Bátrabbak, ötletesebbek az építésben és a téralakításban, felismerik a térbeli kiterjedéseket.
- Észreveszik, felismerik és örülnek a körülöttük lévő szépnek, esztétikumnak, szívesen vesznek részt környezetük alakításában, szépítésében.
- Tudnak véleményt alkotni műalkotásokról, pozitívan és empátikusan képesek véleményt formálni, értékelni, közös alkotásaikat, társaik produktumait.
- Önállóan és csoportosan készítenek egyszerű játékokat, maketteket, kellékeket, bábokat.

12.5. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

„A lelki gazdagodás hatalmas forrásai erednek a zenéből.
Azon kell lennünk, hogy minél többek számára megnyíljanak.”

Kodály Zoltán

Célunk:

- A zene világának sokoldalú megismertetésével, az éneklés, a zenélés iránt érdeklődő gyermekek nevelése, a zenei igényesség iránti fogékonyságuk felébresztése.
- A zenei befogadásra való képesség megalapozása, zenei – és éneklési képességeik, mozgáskultúrájuk fejlesztése, érzelmi életük gazdagítása.
- Népi hagyományaink őrzése és beépítése a gyermekek ének-zenei nevelésébe, táncaiba.
- Klasszikus és kortárs zeneművek által, zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk fejlesztése.
- Zenei igényességgel rendelkező, zenehallgató és zeneszerető gyermekek nevelése.
- Megismertetni a gyermekeket, elsősorban magyar népdalokkal, illetve más népek dalaival.
- A közös éneklés, zenélés, hangszerezőjáték örömeinek átélése, megéreztetése.
- A gyermekek térbeli tájékozódásának, mozgásának fejlesztése, változatos térformákkal és egyszerűbb tánclépések elsajátításával.
- Zenei képességeik, sokoldalú fejlesztése - és általa, a zenei önkifejezésük változatos, sokrétű megvalósítása.
- Az improvizációs készségek, zenei rögtönzések elősegítése, ösztönzése.

A tevékenység szervezésének feladatai:

Zenei nevelésünkben elsősorban, Kodály Zoltán irányelveit követjük. A közös énekléseink, a körjátékok, a gyermekdalok és gyermek néptáncok, közösségi, esztétikai és művészeti szempontból is, meghatározó élményekké válnak a gyermekeknek.

- Építünk az **otthonról hozott zenei élményekre** a gyermekek által **már ismert dalokra**, mondókákra, zenékre, **a gyermekek életkori és egyéni képességeire és szükségleteire.**
- **Az egész nap folyamán lehetőséget teremtünk** a spontán éneklésre, mondókázásra, a zenei élményszerzésre, a gyermekek zenei kreativitásának kibontakoztatására, hangszerek kipróbálására, használatára.
- Biztosítjuk a gyermekek számára, **a tevékenységeikbe, játékaikba illeszkedő**, azokat gazdagító, élményt nyújtó gyermekdalok, énekes játékok megismertetését, élménygazdagító gyakorlási lehetőségét, segítését.
- **Az ének zenei képességeket fejlesztő játékokat beépítjük, a mindennapi óvodai tevékenységekbe.**
- A játékos „ének, zene, népi játék, tánc” **spontán és szervezett tevékenységeinket, komplexitásban valósítjuk meg más tevékenységi formákkal.**
- **Változatos módszerekkel és eszközökkel** keltjük fel és tartjuk fent a gyermekek aktivitását, figyelmét és a gyermek **szabad választási jogát.**
- Zenei nevelési feladatainkban, egyaránt törekszünk az egyéni és a közösségi zenei élmény biztosítására, a közösen énekelt gyermekdalok és gyermektáncok megtanítására, átadására. A gyermekek életkorának megfelelően választott, bemutatott és módszerekkel gyakorolt **tánclépéseket, koreográfiákat ismertetünk meg a gyermekekkel.**

- A mozgásos, táncos, nagy teret igénylő tevékenységekhez, körültekintően teremdjük meg a megfelelő fejlesztő, nevelő légkört, az akadálytalan, biztonságos teret, időt és a szükséges **eszközöket, kellékeket**.
- A táncokhoz az énekléshez, a zenéléshez megteremtjük a zenei befogadáshoz szükséges **felszabadult, közvetlen, aktivitásra serkentő, oldott, érzelmi légkört**.
- Megismertetjük gyermekeinket **népzenei hangszerekkel, népdalokkal**, gazdagítjuk zenehallgatásukat, megismertetjük, és cselekvően is átadjuk **a néphagyományainkhoz kötődő népszokásokat, rigmusokat, zenei költséket**.
- Az énekes játékokkal tudatos mozgásfejlesztést is végzünk, javítjuk a mozgáskoordinációt, testtartást, testsémát, koncentrációt, erősítjük a téri érzékelést, új mozgásformákat ismertetünk meg.
- **Nevelésünkben, a zenei képességfejlesztés anyagában, feladattartalmi szintjeiben, igazodunk a gyermekek életkori sajátosságaihoz**, és a differenciált, egyéni bánásmód, feladatadás, és értékeléshez. A személyre szabott, pozitív, támogató **értékelést** alkalmazzuk. Bátorítjuk azokat a gyermekeket, akik félénkebbek, gátlásosabbak.
- **Tevékenységeinket spontán, vagy kötetlen egyéni, páros mikro csoportos, vagy szervezett, frontális formában is tartjuk**, mely bizalommal teli hangulatban zajlik és a gyermek hibázásának lehetőségét sem zárja ki. Lehetőség van a korrigálásra, megfelelő számú gyakorlásra. Fontos, hogy minden gyermek szabadon és szorongás nélkül, belső motivációból vegyen részt a tevékenységekben. **A játékban maradó, a szervezett tevékenységbe bekapcsolódni nem kívánó gyermekek érdeklődését is felkelthetik a dalok, körjátékok és szabadon bekapcsolódhatnak.**
- Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósításával megalapozzuk, elősegítjük **a zenei anyanyelv kialakulását** is.

A zene, a mozgás, a ritmus, már az anyaméhben jelen van, majd a kisgyermek ringatásában, az **ölbeli játékokban, höcögtetőkben, mondókákban, dúdolókban** is megjelenik, és egész életünket elkíséri, meghatározza. Jelen van az életünk minden fontosabb érzelmi pillanatában. Így, a beszéd mellett, **személyiségünk egyik legfőbb alakítója és kifejezőmódja is. Az óvodáskorba lépő gyermekek**, már sok dalocskát és mondókát ismernek, zenei fogékonyságuk, már ekkor megmutatkozik, a mondókákat és gyermekdalokat **önkéntlen, - és a felnőtett utánzó, - ritmusmozdulataikban** is. A népi gyermekdalok, az énekes játékok **a gyermeki tevékenységek tartalmához, könnyen köthetőek, ezért az óvodai élet valamennyi tevékenységében, szívesen mondókázunk, éneklünk vagy játszunk körjátékot, táncolunk a különböző tevékenységeinkben, a különböző játékokhoz kötődően.** A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A gyermekek számára, ezek a dalok a magyar nyelv ritmusának megfelelően, könnyen elsajátíthatóak, **és készségeiknek megfelelően választva, öröm-és érzelemtel, szívesen játszott, énekelt és táncolt, tevékenységek lesznek.** A dalokhoz kapcsolódó **mimetikus mozdulatsorok**, a gyermekeknek mozgásos örömet jelentenek, és első, tudatosan figyelt szándékos metakommunikációs, mimetikus, kifejezéseik is lesznek. Ezek a mozdulatok észrevétlenül segítik megalapozni, a **ritmuskészségüket** és később a mozgásban, táncban, már pontos kifejeződésüket.

A zene és a nyelv fejlődése, komplexen kapcsolódik a gondolkodás fejlődéséhez. Ezért a zenei képességek, óvodán belüli megalapozásának és fejlesztésének óriási szerepe van a gyermek, kognitív, értelmi képességeinek, a megismerő funkcióinak, észlelés, emlékezet, figyelem, koncentráció, és a fantázia, a kreativitás, fejleszthetőségének is.

A dalok éneklése és a hozzájuk kapcsolódó ***mozgásos szabályok betartása*** során, a gyermek megosztott figyelemmel, egy időben, egyszerre, pontosan végrehajtva, többféle tevékenységet végez. A zenére való tudatos ráfigyelés fejleszti a gyermek megfigyelőképességét, s a mozgás megvalósítása közben figyelme szándékossá válik, érzékeli a ritmust, emlékezetében felidézi a motívumokat. Dallamot, ritmust részekre, elemekre bont, összehasonlít, újra összerak: gondolkodási műveleteket végez. Fejlődik akarata is. A ritmusérzéklet fejlesztő játékok, mondókák, az olvasási készség, a hangszerek próbálgatása, a finommozgások által, az íráskészség kialakulását segítik.

A közös éneklés, a páros, vagy körjátékok, táncok, a mozdulatsorok, motívumok, a játékokat kísérő érintések, szemkontaktusok, erősítik a gyermekek egymás iránti figyelmét, belső érzelmi összpontosításukat, egymásra hangolódásukat és a közösségi élményt. ***A néptáncok, népdalok, szimbolikus nyelvi világa,*** segít megteremteni a körjátékok autentikus világát, felkelti a gyermekek érdeklődését, az eszközökkel, kellékekkel játszott népi játékok, ma is szívesen játszott játéka a gyerekeknek, így válnak a néphagyományok, ma is örömmel átéltek és tovább éltetett, ***értéktérítő közösségi értékek.***

A népzene éneklése, hallgatása, a népi játékok és néptáncok, a népszokások tevékeny átélését és megértését biztosítják a gyermeknek, szélesedik ismeretkörük, bővül szókincsük és ***erősödik identitástudatuk.***

A gyermektáncot beépítjük a gyermekek óvodai életébe, mind csoportszinten, mint az óvodai rendezvényeinken, illetve néptáncsoportjainkban is alkalmuk nyílik megismerkedni vele a gyerekeknek.

A gyermekek a tánc legalapvetőbb - a képességeiknek, életkoruknak megfelelő - mozdulatait sajátítják el: ringások; lépések különböző irányokba: előre, oldalra, hátra; kifordulások; vonulások; futások; dobantások; érintők; csapások; tapsok; ugrások egy és két lábon; szökdelések; forgások egyedül és párban, különböző gesztusok.

A gyermektáncok közül, elsődlegesen ismertetjük meg a magyar néptáncot és az ahhoz köthető helyi folklórt, mely hagyományok így tovább élhetnek. Ezek a helyi népi dalos játékok, népdalok, mondókák, alapvető néptánc mozdulatok, dramatikus szokások is erősen meghatározhatják gyermekeink identitástudatát. Óvodáinkban játszott énekes népszokások: Lucázás, Pásztorjáték (Betlehem), Farsang, Komatálazás, Pünkösöd, Lakodalmas, Vásáros, Fonó. Ezeket a népszokásokat az aktuális ünnepeken, évzáró műsorokon is felelevenítik, megjelenítik a gyermekcsoportok.

Megismerkedhetnek ***a népi kultúránkra jellemző alapvető mozgásformákkal:*** csárdáslépések, szökdelések, ugrások, csapások, forgások, gesztusok ***és térformákkal*** (kör, csigavonal, kanyargós járás, kaputartások, sorok, fogyó, gyarapodó formák).

A gyermekek környezetében ***sokféle zenei hatás érvényesül,*** ezért a ***zenei esztétikai igényességük megalapozását,*** a mindennapi óvodai gyermekdalok énekek, népdalok és énekes gyermekjátékok által, a gyermeknéptánc és mozgásminták, tánclépések során, fokozatosan és tudatosan formáljuk. Megvalósítjuk gyermekeink ***komolyzenei élményszerzését*** is, ezt kiscsoporttól fokozatosan

vezetjük be. Klasszikus és kortárs zenéből egyaránt válogatunk. Vigyázunk arra, hogy gyermekek életkori érzelmi világának megfelelő, gondosan választott legyen a zenehallgatási anyag. Igyekszünk elérni, hogy a zenét értő, szerető, kulturált emberekké váljanak. Arra törekszünk, hogy az éneklés, az énekes játékok és a zenélés nyújtson örömet a gyerekeknek és keltse fel érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket.

Gyakran használunk ritmushangszereket, lehetőséget biztosítunk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képességek fejlődésére.

A gyerekek számára biztosítjuk emellett hangszerbemutatókon, népi/ komolyzenei előadásokon való részvételt.

- Táncházak (Hajdú néptáncegyüttes)
- Koncerteken való részvétel
- Mesés zenei előadások, színház. (Vojtina Bábszínház)
- A zenehallgatásnál tudatosan figyelünk, hogy az adott ünnepkörhöz, évszakhoz, heti tervekhez tartozó műveket hallgassák a gyermekek. (Törzsök Béla: „Zenehallgatás az óvodában” című kötetét használjuk a legtöbbször) Ezen kívül: Kis emberek dalai, Európai gyermekdalok című kötetekből merítünk. Emellett a gyerekek auditív módon is hallgathatnak különböző zenei stílusokat (népi, klasszikus, kortárs, interkulturális).

Mindig az egyéni fejlettségre alapozunk, differenciáltan valósítjuk meg a fejlesztést, az egyéni érésnek, időt biztosítunk. Tervező munkák során, a tudatos és felépített, komplex személyiségfejlesztés a cél.

Az óvodai zenei nevelésben nagyon nagy szerepe van a pedagógus személyiségének, személyiségéből és zenei képességeiből fakadó tudásának, kreativitásának, pedagógus attitűdjének.

A mindennapi nevelő munkák folyamán, Forrai Katalin: „Ének az óvodában” gyűjteményt használjuk.

Zenei nevelésünk a következő fejlesztési területeket tartalmazza:

- **Éneklési készség fejlesztése**
  - -hangterjedelem
  - -dalanyag
- **Hallásfejlesztés**
- magas-mély reláció
- halk-hangos különbsége
  - -dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése
  - -dallambújtatás, belső hallás fejlesztése
- motívum-visszhang
  - -hangszínek megfigyelése
  - -zenehallgatás
- **Ritmusérzék fejlesztése**
  - -egyenletes lüktetés
  - -ritmus
- tempókülönbségek: gyorsabb, lassabb tempó
- **Mozgás, térforma fejlesztése**

- **Ritmushangszerek**
- **Zenei formaérzék fejlesztése**
- **Zenei alkotókedv, kreativitás fejlesztése**

Korcsoportonkénti zenei anyag:

3-4 éves kor:

- 5-7 mondóka (mondókahossz: 2-4 motívum)
- 10-14 játékdal
- 2-3 műdal

Dalhossz: 8-12 ütem.

Hangkészlet: sz-m,

l-sz-m, m-r-d, sz-m-r-d

A játékok elsősorban kétszemélyes jellegűek, illetve egyszerű, utánzó mozgással kísért megszemélyesítő játék.

4-5 éves kor:

- 4-6 mondóka (mondókahossz: 4-6 motívum)
- 12-15 játékdal
- 3-4 műdal

Dalhossz: 12-16 ütem. **Hangkészlet:** sz-m,

l-sz-m, m-r-d, sz-m-d, sz-m-r-d, d-l-sz, m-r-d-l.

A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.

5-6-7 éves kor:

- 4-6 mondóka, (mondókahossz: 6-12 motívum)
- 20-26 dal,
- 5-6 műdal.

Dalhossz: 12-18 ütem.

Hangkészlet: sz-m, l-sz-m, sz-m-d, m-r-d, sz-m-r-d, l-sz-f-m-r-d, m-r-d-l, m-r-d-l-sz, r-d-l-sz.

A játékok új térformákat, sor- és ügyességi feladatokat, esztétikus mozgást igénylő párvjátékokat tartalmaznak.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Élményhez juttatjuk a gyerekeket éneklés, zenehallgatás során.
- Megeresztetjük az éneklést gyermekdalokkal, népi gyermekdalokkal.
- Tiszta éneklésre, intonálásra szoktatjuk gyermekeinket.
- Fejlesztjük zenei hallásukat, ritmusérzéküket, harmonikus mozgásukat, éneklési készségüket.
- Megfigyeltetjük a gyermekekkel az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetük hangjait.
- Megalapozzuk a zenei anyanyelvet.
- Játékos alagra helyezzük a zenei nevelést, fejlesztjük a zenei kreativitást.
- Megismertetjük a gyerekeket a népi mondókákkal, ölbéli játékokkal, dalokkal, énekes játékokkal.
- A dalanyagot összehangoljuk a zenei feladattal.
- Folyamatosan lehetőséget biztosítunk az éneklésre, zenei önkifejezésre.
- Differenciált egyéni fejlesztést biztosítunk a zenei tehetségígéretes és a zene iránt nem

érdeklődő, vagy képességhátrányai csökkentéséért felzárkóztatást igénylő gyermekeket.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek tudnak tisztán énekelni, egyöntetűen gyorsabban, lassabban, halkán, hangosan, magasabban.
- Felismerik egymás hangját, környezetük hangjait (tárgyak, eszközök, közlekedési, időjárási jelenségek hangja) a hangszerek hangjait; ismert dalokat, dallamdúdolásról, motívumaikról;
- Visszhangozzák a hallott szövegeket, dallamokat, ritmus motívumokat, dallammotívumokat.
- Érzékeltetik az egyenletes lüktetést tapsolással, dobolással, hangszerekkel.
- Képesek motívumonkénti dallambújtatásra, motívumhangsúly kiemelésére.
- Képesek változatos térformák kivitelezésére.
- Kitalálnak mozgást, játékokat: dalokhoz, zenéhez; dallamot: mondókákhoz.
- Képessé válnak zenei élmények befogadására.
- Ismerik a magas-mély, a halk-hangos, a gyors-lassú zenei fogalompárok közötti különbségeket.
- Felelgetős játékokat segítség nélkül képesek játszani.
- Megkülönböztetik a dal ritmusát és egyenletes lüktetését.
- A jól ismert dalokat, mondókákat ritmusról felismerik.
- Körbejárnak kézfogással, szép testtartással, ismerik az egyszerű táncos mozgásokat.
- Önmaguktól tudnak térformákat kialakítani.
- Képesek egyensúlyváltást kiváltó mozgásokra.

Eszköztár:

- Dallamhangszerek: furulya, metalofon, 8 hangú csengőkészlet (melodika, citera, ovis szintetizátor, Kalimba
- Ritmushangszerek: rumbatök, fadob, triangulum, ritmusdob, kasztanyetta, ujjcintányér, cintányér, sámándob, kereplő, nyeles csörgő, száncsengő, nyeles száncsengő, nyeles fadob
- Hangszerkészlet (21db-os)
- Hallásfejlesztéshez a csoportszobában fellelhető zajkeltő tárgyak
- Dalos játékokhoz tartozó eszközök: kalap, kendő, kötény, bot
- Magnó és különböző zenei stílusú igényes zenei CD-k
- Saját készítésű, egyszerű ritmushangszerek: diókoppantó, csörgők, rázogatók, csattogók, dobok
- Ovis hangszerek: <http://bolthely.hu/musikworld/id/05587-Soundsation--Glockenspiel>

Felfigyelünk **a kimagasló zenei képességekkel rendelkező gyermekekre**, számukra magasabb szinten tervezzük a képességfejlesztő tevékenységeket. A tehetséges gyermekek képességeinek kibontakoztatásának elősegítésére műhelyfoglalkozásokon vehetnek részt. Keressük a lehetőséget megnyilatkozási lehetőségeikre is: óvodai eseményeinken kiemelten szerepelhetnek, ének versenyeken, kulturális eseményeken vehetnek részt. (Pl. „Hímzett kötény, kiscsizma” gyermek néptánc bemutatón)

Megfigyelés módszerével az óvodapedagógusok felfedezik **a zenei területen tehetséges gyermeket, akinek jellemzői:** nagyon jó hallása és ritmusérzéke, a hangokra különösen érzékeny, könnyen emlékszik dallamokra, sokat és szépen énekel, szereti a zenét hallgatni, zenére ösztönösen mozog, kitartóan foglalkozik a zenével, zenei játékokkal, dallamokat improvizál, családjában sok esetben van zenész, vagy zenerajongó.

A gátlásos, befelé forduló gyermekek, vagy valamilyen készségbeli-képességbeli hátrányuk, pld: nem tudnak tisztán énekelni, magas, vagy túl mély a hangjuk, gyenge a hallásuk miatt, bátortalanok, visszahúzódóak, zenei nevelésüket, türelemmel és sok-sok egyéni érzelmi támogatással segítjük. Elsődleges szerepe van ilyenkor az ölbéli játékoknak, höcögtetőknak, (még a nagyobbak esetében is) érintéseknek, dicséretnek, biztatásnak. Fokozatosan vonjuk be először páros, felnőtt-gyermek, majd gyermek-gyermek, később, mikrocsoportos tevékenységekbe, egyénre szóló feladatokkal motiválva, bekapcsolódásra ösztönözve őket. A gyermekek egyéni képességeinek-és, annak hiányának megfelelően, zenehallgatással, táncsal is felkelthető az éneklés, vagy körjátékokban való részvételhez az érdeklődés. Az éneklési készség egy adottság, a bátortalanabb gyermekek a körjátékok-választó, futó, ügyességi játékok során sikereket érhetnek el, ezzel oldva szorongásukat és a tevékenység iránti fogékonyságukat növelve.

Anyanyelvi, kommunikációs nevelés, integrálási lehetőségei:

A **zenei** (akusztikus észlelés, zenei memória) **hallás, ritmus és formaérzék fejlesztése**, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése, megnevezése által is fejleszthető.

Játékos képességfejlesztés mondóka, gyermekdalok által: ismert dalok manónyelven, magánhangzó kiemelésével történő éneklése, megkönnyíti a gyermekek számára, a pontos, tiszta hangképzésre való koncentrációt. A ciklizálva éneklés által, a dallam pontos megtartása, a zenei hangok belső hallás alapján történő kiemelését is segítjük, valamint a bátortalanabb gyermekek esetében az éneklési készséget, kedvet is erősíthetjük ezekkel a játékokkal. Beépülhetnek a metakommunikációs és nonverbális kifejezések, pld: mozgás improvizáció fejlesztése során, a zenére történő érzelmkifejező mozgások, gesztusok mimikai kifejezések által. A szöveg és mondattan játékokból: pld: komolyzenei mű meghallgatása után érzéseik, gondolataik elmondása, vagy egy-egy kitalált mondathoz, mondókához, dallamimprovizáció készítése.

12.6. MINDENNAPOS MOZGÁS

Az óvodai mozgásfejlesztésünk célja: A mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatásával, a komplex személyiség fejlesztés.

- Az óvodai mozgásos tevékenységek által, a gyermekek **testi-lelki** egészségének, **harmóniájának kialakítása**, megőrzése, A gondozás, és az egészséges életmódra nevelés hatásainak kiegészítése, felerősítése, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításában, formálásában , fejlesztésében.
- a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó, és az életkori sajátosságokat figyelembe vevő rendszeres egészségfejlesztő és komplex testmozgások biztosítása.
- A gyermekek mozgásigények rendszeres, teljeskörű kielégítése. A természetes mozgáskedv megőrzésével, a mozgás megszerettetése.
- A gyermekek állóképességének, erőnlétének, (gyorsaság-reagálóképességének) testi, fizikai, kondicionális képességeiknek, térbeli tájékozódásuk, mozgáskoordinációjuk, a testséma, és mozgáskultúrájuk fejlesztése.
- Finommotoros mozgáskészségek fejlesztése.
- A szervezet teherbírásának, egészséges fejlődésének biztosítása. A helyes testtartás, valamint

izomegyensúly kialakítása.

- Egészségmegőrző, preventív jellegű gerinc és lábboltozat valamint, a helyes testtartást fejlesztő nyújtó, erősítő gyakorlatok és relaxációs feladatok beágyazása a mindennapos, mozgásos tevékenységekbe.

- **rendszeres egészségfejlesztő testmozgással, az egészséges, - mozgásközpontú,- életviteli jó szokások megalapozása.** A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- szervezett mozgásos tevékenység.

A 3-7 éves gyermekek lételeme a mozgás, rendkívül nagy a mozgásigényük. Óvodai nevelésünkben is meghatározó szerepe van, a mozgásra nevelésnek és a gyermekek legfejlesztőbb tevékenysége- a játék- által, a játékos mozgásos tevékenységeknek, a mozgásos játékoknak. Ez az életkor, a természetes hely-és helyzetváltoztató mozgások, valamint a finommotoros mozgáskészségek, a motoros képességek közül, elsősorban a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza. Ezért, a gyermekek egészséges testi fejlesztését, **rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeiket messzemenően figyelembe vevő,** kellő aktivitást és terhelést nyújtó mozgásfejlesztéssel valósítjuk meg. A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy **a nap folyamán, maximálisan biztosítjuk a szabad játékon belül is, a spontán, változatos mozgáslehetőségeket, hogy a gyermekek, természetes mozgásvágya kielégüljön, mozgáskészségük, mozgásszabályozó képességük, mozgásuk a legintenzívebben fejlődjön.** Mivel a testi és szellemi fejlődés egymással szoros összefüggésben áll, ezért a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztését, **tudatosan tervezett, komplexen felépített, mozgásos tevékenységek, komplex testmozgást igénylő, illetve kooperatív mozgásos játékok** felhasználásával valósítjuk meg. Építünk a gyerek-pedagógus, közös mozgása során megvalósuló mintakövetés fontosságára, az aktivitáson alapuló vidám tevékenység, személyiségformáló hatására. **Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek természetes mozgáskedvére építve, a mozgás hozzájáruljon a közösségi, szociális, intellektuális személyiségjegyek fejlődéséhez.** A mozgásfejlesztéssel a teljes személyiségre hatunk, így munkánk tervezése, szervezése során, több fejlesztési területet is kiemelten, komplexen kezelünk, feladataink átfogóak.

Feladataink:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időn keresztül a szabadlevegőn tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapos testnevelés, örömet jelentsen a gyermekek számára.
- Érthető, konkrét értékeléssel támogassa a pozitív énkép alakulását.
- A mozgásformák pontos megnevezésével segítse a szókincs bővítést.

- Tervezetten, irányított mozgásos tevékenységeket valósítson meg, ami tartalmaz gimnasztikai gyakorlatokat, rendgyakorlatokat, természetes támaszgyakorlatokat (csúszás, mászás, kúszás), különböző járásokat, futást, ugrást, gurulóátfordulást, labda és különböző eszközökkel, tornaszerekkel végezhető gyakorlatokat és mozgásos, kooperatív játékokat.
- A gyermekek egyéni képességeire és életkori sajátosságaira épített ideális mennyiségű és minőségű mozgást biztosítson.
- A mozgáskoordináció-és kondicionáló (főként a helyes testtartás, erő, állóképesség fejlesztése) mozgások mellett az izomegyensúly, ízületi mozgékony-ság-hajlékony-ság fejlesztése is egyenletesen valósuljon meg a komplex testmozgások által.
Komplex megvalósításban, a mozgáson keresztül, az értelmi érzelmi és szociális képességeket is fejlessze.
- A kiemelkedő mozgáskultúrájú gyermekek tehetségének felismerése, fejlesztése, és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az egyéni fejlesztési javaslatuknak megfelelően tervezze és reflexív módon folyamatszabályozott módon valósítsa meg a gyermekek fejlesztését, a szakemberekkel, a nevelőtestülettel és a szülőkkel együttműködve.

A mozgás szervezésének feladatai:

- Biztosítjuk a tevékenységek megvalósulásához szükséges érzelmi légkört, helyet, időt, eszközt, friss levegőt.
- Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetbe és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskézségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.
- Lehetőség szerint, **az irányított mozgásos tevékenységeket és a mindennapos testnevelést is az udvaron, (teraszokon) a szabad levegőn valósítjuk meg.**
- **Változatos, sokrétű, komplex testmozgásokat, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákat szervezünk,** a mindennapos, egészségfejlesztő testmozgás és az irányított mozgásos tevékenységek során.
- **A csoportszobában is biztosítunk ideális, fejlesztő mozgásformát, játékokat, ezeket, más tevékenységi formákkal, komplexen is megvalósítjuk.**
- A gyermekek egyéni képességeinek megismerése alapján, **egyénre szabott, differenciált fejlesztést és terhelést valósítunk meg.**
- Folyamatosan biztosítjuk a tornaszerek és fejlesztő eszközök, **funkcionális, változatos, kombinált alkalmazását.**
- **Bemutatjuk és gyakoroltatjuk az eszközök rendeltetésszerű, célszerű, biztonságos használatát, fejlesztjük, cselekvés biztonságukra építve, mozgásbátorságukat.**
- **Motivációt, kedvet teremtünk, a tornaeszközökön,** vagy eszközzel történő mozgásgyakorlatok által való önkifejezésre, mozgás-improvizációkra, a mozgásélmény megélésére, a kinesztetikus teljesítmények biztonságos bemutatására.
- **Kiemelt prevenciós feladatokat** (helyes testtartást elősegítő mozgásfeladatok, nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék, szem-kéz, szem-láb koordináció, keresztcsatornák, testséma, térpercepció fejlesztése) **valósítunk meg, fejlesztjük a gyermekek mozgástanulási képességét.**
- **A mozgásos tevékenységek, játékok során, kiemelten fejlesztjük** a gyermekek pozitív énképét, önbizalmát, kitartását; az önkontrollt, az érzelemszabályozást; a szabálykövető társas

viselkedést, az együttműködő, kooperatív és kommunikációs képességeket, a problémamegoldó gondolkodást.

- A gyermekek mozgáskedvét, **ösztönző, játékos motivációval és mozgásfeladatokkal** teremtik meg, a szaknyelvi kifejezéseket, csak fokozatosan és nagy csoportban, illetve, mindig szimultán, **az adott mozgás, mozdulatsor, utánzó, szimbolikus leírására (elképzelésére) alkalmas, kifejezésekkel együtt alkalmazzuk. Következétesen használjuk, tanítjuk az irányított foglalkozásokhoz szükséges kifejezéseket**, az eszközök és tornaszerek megnevezését.
- A testgyakorlatok által **alakítjuk a helyes, teljes légzést** (hasi, mellkasi, felső légzés) és a mozgás és a légzés összehangolását.
- **Kooperatív, csapatjátékok során, erősítjük közösségi-szociális képességeiket, erkölcsi érzelmeiket:** egymás tiszteletére, sportszerű viselkedésre, és egymás segítésére, elfogadására neveljük a gyermekeket.
- Az óvodai változatos mozgásos tevékenységformák, játékok során, következetesen ismertetjük, felhívjuk a gyermekek figyelmét a **biztonságos mozgásgyakorlásra**, a cselekvések következményeire, **a mozdulatbiztonságra**, (pld: eszközfogások, tartások során), **gyakoroltatjuk a balesetmegelőzés érdekében, a helyes szabályokat, viselkedés-illetve - és magatartásformákat.**

A mozgásfejlesztésünk megvalósulási területei:

- **szabad játékban megvalósuló spontán, természetes mozgás**
- **mindennapos egészségfejlesztő testmozgás**
- **irányított, komplex mozgásos tevékenység**

Irányított, komplex mozgásos tevékenység:

Az irányított mozgás, óvodánkban heti egy alkalommal valósul meg, minden gyermekcsoport vonatkozásában. Ennek helyszíne, kedvező időjárás esetén a megfelelően felszerelt szép udvar, vagy a tornaszobák, ami esztétikus, tágas helyet és gazdag eszközkészletet biztosít, az aktív mozgáshoz. A megfelelő ruházatot a szülőkkel egyeztetve biztosítjuk.

Az irányított mozgásos tevékenység során változatos, játékoságon alapuló örömteli, mozgásformákat, mozgásgyakorlatokat szervezünk az életkori és egyéni sajátosságokat figyelembe véve. A tevékenység során a fokozatosság, egymásra épülés, játékoság, differenciálás elvét alkalmazzuk. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Az irányított mozgás megvalósulási területei:

- természetes támaszgyakorlatok (csúszás, mászás, kúszás)
- eszköz nélkül végezhető, különböző izomcsoportot erősítő mozgások, gimnasztikai gyakorlatok
- eszközzel végezhető mozgásformák (labda, babzsák, karika, szalag, bot, kendő, kötél)
- szereken végzett atlétikai mozgásformák (talajgyakorlatok, függeszkedések, gurulóátfordulások, magasugrás)
- járások, futások, szökdelések
- kooperatív mozgásos játékok, futó-fogó játékok; csapat és verseny játékok

Mindennapos egészségfejlesztő testmozgás

Az egészségfejlesztő testmozgást, az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell.

A mindennapos egészségfejlesztő testmozgás, óvodánkban szerves részét képezi a mozgásfejlesztésnek. Tervezetten épül be a tevékenységrendszerünkbe, így kapcsolódik a heti témához és tevékenységtartalmakhoz, tartalmilag, formailag is sokszínű, változatos lehetőséget biztosítva az örömteli mozgásra. A mindennapos mozgás során, a kooperatív mozgásos játékok, a zenés gimnasztikai, mimetikus, utánzó, játékok, futó-fogó játékok széles körét alkalmazzuk. Fontosnak tartjuk a gyermekekkel való együttmozgást, a példamutatást. A mindennapos egészségfejlesztő testmozgás helyét a tartalmának megfelelően választjuk, ez megvalósulhat az udvaron, a csoportszobában vagy a tornateremben is, megvalósulhat délelőtt és délután is.

A 3-4 évesek esetében, kb.: 7 - 15 perces, jó hangulatú, nyugodt, utánzó mozgásos játékok, vagy mimetikus mozdulatsorral kísért, zenés gimnasztika, illetve, eszközzel végzett futó játékok biztosítják, a mozgás megszerettetését. Később, a csoport fejlettségi szintjének és a mozgáshoz való viszonyának megfelelően, emeljük a tevékenység időtartalmát 15-20 percre, és gazdagítjuk tartalmi komplexitását, módszereit, eszközeit.

Szabadjátékban megvalósuló spontán, természetes mozgás

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységek beépülnek óvodásaink mindennapjaiba. Napirendünket úgy állítottuk össze, hogy biztosítva legyen a gyermekek egyéni szükségleteinek megfelelő idő a természetes mozgásra. Tágas csoportszobáink, és a jól felszerelt udvarunk alkalmas a szabadjátékon belüli természetes mozgásfejlesztésre. Csoportszobáinkat úgy rendeztük be, hogy biztosítva van a játékhoz szükséges hely, így a természetes mozgás a gyermekek egyéni igényének megfelelően teljes mértékben megvalósul. A csoportszobákba, szabadon, a gyermeki szükségleteknek megfelelően visszük be, a fejlesztő mozgásos eszközöket is, pld: egyensúlyozó tölcser, híd, érzékelő-lépegetők, stb.

A nagy, eszközökben gazdag udvar biztosítja a szabad levegőn történő komplex mozgást. Óvodai napjainkat úgy szervezzük, hogy a gyermekek a lehető legtöbb időt töltsenek a szabad levegőn, hogy megvalósuljon a spontán, természetes mozgásfejlesztés.

Ősszel és tavasszal, ha az időjárás engedi, az irányított mozgásos tevékenységek helyszínéül is az udvart választjuk. A homokban lehet távolugrást gyakorolni, a füves részen távolba dobni, futni.

A nagycsoportos gyermekekkel lehetőség szerint nyári úszótanfolyamon veszünk részt, ahol ismerkednek az úszás elemeivel, fajtáival, a vízzel, mint természetes közeggel.

A nagyobb rendezvényeink alkalmával, szívesen mozgunk együtt zenére, aerobikozunk, és a sport és egészségnapok, családi rendezvényeinken, különböző, mozgásos ügyességi feladatokat, focikupa-mérkőzéseket és más sporttal való ismerkedést is biztosítunk.

Minden óvodánkban, óvodapedagógusaink által biztosítjuk, a gyermek **MLSZ-ovi focifoglalkozásokat**. Ezeken egyaránt nagy lelkesedéssel és örömmel vesznek részt a fiúk és a lányok is. Az ovi fesztiválok és rendezvények által, elismerést és felejthetetlen élményeket is szereznek gyermekeink. Büszkeségfalunkon fényképekkel és a díjak kihelyezésével is elismerjük és támogatjuk, sport iránti elköteleződött érdeklődésüket.

Minden évben, kitüntetett szerepet kapnak, a mozgás képesség fejlesztést támogató, külső szakemberek által tartott, foglalkozás lehetőségek megteremtése is. Ezek általában a tánc

témakörében és a fejlesztő, preventív, kis csoportos tornafoglalkozások formájában valósulnak meg.

Azokat a gyermekeket, akiknek mozgásprofilja magas szintű, mozgásos kvalitásai kiemelkedőek, biztonságosan mozog a tornaszereken, és azokat helyesen és ügyesen használja, hajlékony, testkondicionális-koordinációs képességei erősek, szívesen és sokat mozog, vagy, egy mozgásfajtában, sportféléseiben, kiemelkedő motivációt, kitartást és jobb teljesítményeket mutat, tehetség ígéretként azonosítjuk. Legoptimálisabb fejlődésük érdekében, biztosítjuk számukra a tudatos, kiemelt egyéni fejlesztésüket, a differenciált mozgástartalom bonyolultságát, és a terhelés intenzitását, de mindenképpen, az adott tartalomban való mélyebb, intenzívebb részvétel és megmérettetés lehetőségeit, a ráfordított idő mennyiségét is. Fejlesztjük mozgásérzékelésüket, térbeli tájékozódásuk-és gyorsaságuk, mozgásátalakító, alkalmazkodó képességüket. Pld: Sajátos feladatrendszer kidolgozásával, a megszokottól eltérő módon való végrehajtása, a természetes mozgásoknak (pld: rézsútos padon oldalozó, dinamikus járással -,varázshídon átkeléssel,, stb. akadálypályák által, vagy az adott sporttevékenység mozgáselemeinek fejlesztésével.)

Az összerendezetlen mozgáskoordinációjú, nem szívesen mozgó, bátoratlan gyerekekkel elsősorban a mozgás megszerettetésére törekszünk, hogy a későbbiekben pozitív hatások érhék, merjen és szeressen mozogni, élje át a sikeresség érzését. Ehhez szintén egyéni fejlesztési terve által, tudatosan felépített hatásrendszerben, a számára megfelelő segítségnyújtással, sok biztatással végrehajtható, vagy őt bekapcsolódásra ösztönző feladatokat tervezünk, mindenképpen az ő belső pszichikus ráhangolódását és a testi, fizikális képességeit is alapul véve. A szabad játékban, szabad mozgásban nyílik a legjobb lehetőség, a kötetlen, belső gátlásoktól mentes mozgásfajták kipróbálására. A kiemelt, egyéni fejlesztési tervükben, SNI, vagy BTMN státuszú gyermekeket, a szakértői véleményüknek megfelelően, a nap folyamán, egyéni, vagy mikrocsoportos formában biztosítva, nyugodt, ráfigyelő, tudatos pedagógia hatásrendszerben, a tornateremben előkészített, játékos, egyéni fejlesztő mozgásfeladatsorok és változatos gyakorlási módokkal, egyéni bánásmóddal részesítjük őket. A nekik megfelelő, egyéni fejlesztő nevelésben -a heti előírt rendszerességgel, az utazó gyógypedagógusokkal, vagy fejlesztő pedagógusokkal egyeztetve, illetve a gyermeki szükségletek szerint, akár naponta is, eltérő időtartamban.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés, integrálási lehetőségei:

A mozgásformák és gyakorlatok a játékos tevékenységek, vagy a mozgásos játékok szabályainak, a pontos feladatértelmezésben, nagy szerepe van a rövid, gyors közléstartalmak megértésének és az értelmezett verbális instrukciók, előbb utánnalással segített, majd önálló végrehajtásában, motoros leképezésében.

Kiváló tevékenységi forma, a cselekvéseket jelző igék, az irányokat jelölő kifejezések, névutók, határozószók, tartalmi jelentésének megfelelő mozgásformák, vagy fordítva, a látott mozgások, verbális leírása által, ezek gyakorlására, a gondolkodás fejlesztésére. A kooperatív játékokban, egyszerre fejlődik a szabályok, gyermekek által való elmondása, vagy a saját, kreatív ötleteik által, kreált új szabályok átadása által, a kifejező, és konstruktív kommunikációs kifejezőmód is. A hangerő és dinamikai verbális kifejezéseket is igénylő játékok, a kulturált szurkolás, illedelmes biztatás verbális, nonverbális formáit fejleszti, a szupraszegmentális, prozódiai elemek által, segít a mondanivaló gyors értelmezésében is.

A beszédszervek ügyesítése is, mozgásfejlesztő feladatoknak minősül, nagy szerepük van az

alakilag szép beszéd kialakításában, az ajak, nyelv gyakorlatok, a beszédgimnasztikai mozgások az arc és állkapocs helyes mozgását fejlesztik, melyek beépülhetnek a mindennapos egészségfejlesztő testmozgásokba is. A szaknyelvi vezényszavak és kifejezések mellett, az óvodáskorban használjuk a mozgástartalmat, szemléletesen kifejező, szimbolikus kifejezéseket, hasonlatokat is, illetve természetes közegben gyakoroljuk, általában az irányokhoz köthető ellentétpárokat is (fel-le; ki-be; oda-vissza; bent-kint; kívül-belül; alá-felé stb.) A mindennapos testnevelésben számos mesei, az óvodapedagógus által narrált, sokszor az adott mozgásritmust is megsegítő, mimetikus mozgásos, hangutánzó-és mozgásgyakorlatokat végzünk. A feszítő-lazító egészségfejlesztő testgyakorlatok és gyermek relaxáció elemek is segítik az adott testrészek megnevezésének gyakorlását, a pedagógus halk alámondása, segíti, az adott belső mentális és érzelmi érzetek gondolati megértését, verbális értelmezését. Az eszközök és általuk végzett tevékenységek, fejlesztik a gyermekeknek, a főbb, tematikus fogalmak és a halmazába alkalmazandó kifejezések, tárgyak, eszközök neveinek megtanulásával, az aktív szókincsüket.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Testük arányosan fejlett és teherbíró.
- Mozdulataik összerendezettebbé, harmonikusabbá, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük gyors.
- Önfegyelmük megerősödött.
- Testsémájuk, oldaliságuk kialakult.
- Térben jól tájékozódnak, tudják a téri irányokat. Tudnak jelzésre, irányt változtatni.
- Koordináltan, változó eszközökön, a természetes mozgásokat, gyakorlatokat végre tudják hajtani: járás, futás, kúszás, csúszás, mászás, egyensúlyozás módjai stb.
- Ismerik a labdakezelés helyes technikáját: pattintás, labdavezetés, dobás, vízszintes, függőleges felületre ütés-elkapás stb.
- Biztonságosan használják a kézi szereket.
- Tudnak helyben és haladással páros, fél lábon ugrálni, bizonyos magasságból le-és felugrani; valamit, vagy valamin átugrani; távolba ugrani stb.
- Hossztengelykörüli gurulást, előre történő gurulóátfordulást, segítséggel és ellenőrzés mellett végre tudnak hajtani.
- Megértik, alkalmazzák az egyszerű mozgásos vezényszavakat.
- Az egyéni, csoportos és váltóversenyek, mozgásos játékok, szabályait pontosan betartják.
- A kézi szereket, torna eszközöket bátran, jól használják.
- Egészséges versenyszellemük kialakult, az illemszabályokat betartják.

Felhasználható eszközök a mozgáshoz: eszközkészletünket folyamatosan gazdagítjuk, fejlesztjük és a tornaszertár-eszközlistánkon folyamatosan vezetjük, nyilvántartjuk és a megfelelő szertárrendben tároljuk, használjuk őket.

- léglabda, szivacs-labda, műanyaglabda, medicinlabda, maroklabda, röplabda, focilabda
- gimnasztikai, fitness labdák, füles labda, tüskés relaxációs labdák, fizio-masszázs labdák, súlylabdák,
- tornapadok, torna zsámoly
- tornaszőnyeg szivacs-szőnyeg body roll henger, polifoam matracok

- ugráló kötél, mászókötel, körkötél, húzó kötél, torna karika, bot, szalag, babzsák, kendő
- greifswald pad
- ugrószőnyeg, trambulin
- bordás fal, bordásfalba akasztható csúszdalap
- egyensúlyozó tölcser, billenő egyensúlyozó; lépegető henger, félhenger; egyensúlyozó korong, tányér, félgömb
- mászó alagút, alagútépítő, kooperációs kendő, ejtőernyő,
- lépegető mozgásfejlesztő, kavicslépegető, csoportos lépegető, guruló labirintus, gurulódeszka, gólyaláb, go-go roller, rugós deszka
- fejlesztő-érzékelő, tapintható színes korongok, tányér, kéz és lábnyomok

MLSZ felszerelések, eszközök: szivacs,-kézi, -röp, -kosár, -foci labdák. Kúp és tányér bóják, gátugró bója, bója szettek; koordinációs, taktikai létrák, kereszt-létra, leszűrhető rudak; gátak, karikák, és kiegészítők: univerzális téglá, féltégla, félgömb talpak; különböző méretű kapuk, önfelálló kapu, összehajtható kapu, kettő az egyben kapu és lábtenisz szett; profi edző szett, vízzel vagy homokkal; kapuháló, labdahálók stb.

13. A NEVELÉS IDŐKERETEI

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét és időbeosztását.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek egyéni képességeit, illetve együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) játékos tevékenységszervezések, foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez, és a gyermekek egyéni és a kiegyensúlyozott csoportlétkör szükségleteihez, valamint nagy szerepe van a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira épített, szokás-és szabályrendszer kialakításában és megfelelő működtetésében. Fontos alapja, az igényeknek megfelelő, és az óvodai élet napirend szerinti tevékenységeit támogató, adekvát és fejlesztő feltételrendszer, rendelkezésre állása, és célszerű, funkcionált használatának biztosítása.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban, naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A rendszeresség és az ismétlődések, érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek, megteremtik a nevelés és fejlesztés legfőbb alapját, a kiegyensúlyozott, biztonságot nyújtó és szeretetteli csoportlétkört. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez.

Napirendünket folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos szempont, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék, a szabad játék kitüntetett szerepét.

A napirenden belül, a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek egészségközpontú fejlesztő gondozásával kapcsolatos teendők kiegyensúlyozott, egyénre is koncentráló ellátása (étkezés, testápolás-tisztálkodás, pihenés) ugyancsak kitüntetetten fontos tevékenységekként illeszkednek be, a játéktevékenység egész napos folyamatába.

Az óvodai életünk szervezésébe a gondozásnak kiemelt szerepe van, megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.

Az óvodapedagógus ***a gondozás folyamatban is nevel***, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a nevelést segítő munkatársakkal, gondozást végző többi munkatárssal.

A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges ***a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás***, csupán időtartamát csökkentjük a hidegebb, hűvösebb időszakokban.

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermekek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy ***az évszakok változnak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokolttá teszi, változtatható, módosítható.***

A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat.

A gyermekek ***szokásrendszerének kialakításával*** biztosítjuk napirenden belül megvalósuló ***tevékenységek végzésének zavartalanságát***. A pedagógiai tervezésbe kiemelt hangsúlyt kap a nyugodt és biztonságos környezet. ***Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs és szeretetteljes légkör megteremtéséről gondoskodunk.***

Figyelembe vesszük ***a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát***, ehhez igazítjuk a gondozási feladatokat, tevékenységeket, foglalkozásokat ***tempóját, módszereit.***

A csoportok életkori besorolása miatt, illetve az adott gyermekcsoport, vagy gyermekek, egyedi sajátos igényeit is figyelembe véve, nevelési évenként, a csoportok egymással egyeztetett napirendjei szerint, kerül a csoportnaplóba rögzítésre a csoport napirendje. Ezen kívül kerül rögzítésre szintén a csoportnaplóban, a nyári (június 01 –augusztus 31. közötti) időszakra kialakított, lényeges elemeiben ugyan nem változtatott, de a szabad levegőn való tartózkodás és gyülekezés idejében, módjában, a tevékenységszervezésben mutathat eltérést.

A napirend általános időkeretei

A napi teljes 11 óra nyitva tartáshoz maximalizálva

A napirend időtartamokon belül, az egyes tevékenységek a gyermekcsoportok korosztálya szerint kerül meghatározásra a csoportnaplóban.

NAPIREND	
06.30 - 07.00	Folyamatos érkezés; <i>A gyermekek fogadása, beszélgetés, szabad játék, tevékenykedés az összevont csoportban.</i>

07.00 – 10.00 / 10.30 08.30 - 09.30	- Folyamatos érkezés, gyermekek fogadása saját csoportjaikban. - <u>Szabad játék-szabadon választott tevékenységek.</u> - <u>Folyamatos tízórai</u> - (folyadékpótlás egész nap rendelkezésre áll) - Testápolás, gondozási tevékenységek, munka jellegű tevékenységek. - <u>Játékba integrált, komplex játékos tevékenységek.</u> - Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység. - Élményalapú, cselekvő, ismeretnyújtás, komplex személyiségfejlesztés. Tehetséggondozásra, felzárkóztatás-hátránycsökkentésre irányuló, egyéni, vagy közösségekben, mikrocsoportban végzett, egyéni fejlesztés. - Értékközpontú közösségi nevelés –csoportra irányuló fejlesztés. - Mindennapos mozgás - Verselés, mesélés, dramatikus játékok - Külső világ tevékeny megismerése és ezen belül matematikai tartalmú tapasztalatszerzés - Ének, zene, népi játék, tánc tevékenységek - zenei készségek fejlesztése. - Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.
10.00/10.30- 11.30/12.00	- Vitamin percek - Előkészületek a levegőzéshez (testápolás, öltözködés) - Szabad játék, mozgás, levegőzés az udvaron - Élményszerző séta: megfigyelések végzése, környezeti tapasztalatszerzés.
11.50 - 12.45	- Ebéd - Testápolás és munka jellegű tevékenységek végzése (naposi rendszer-önkiszolgálás)
12.30 - 13.00	- Elalvás előtti mese, pihenés, alvás. - A nyugodt, pihentető alvás feltételeinek a megteremtése. (relaxációs mesék/ zenék, sálámpa)
14.35 – 15.15	- Uzsonna (testápolás és munka jellegű tevékenységek)
15.15 – 17.00	- Szabad játék – szabadidős tevékenységek (szabadon választott tevékenységek) - mese-anyanyelvi játékok - Udvari játéktevékenységek - Mindennapos egészségfejlesztő testnevelés - választhatóan - Egyéni vagy mikrocsoportos fejlesztés. - Folyamatos hazamenetel, gyermekek átadása.

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.

A gyermekcsoportok életkori besorolásához, egyéni sajátosságaihoz is igazítottan szerveződik.

Hetirend

A **hetirend** a napirendhez hasonlóan **a folyamatosságot, a rendszerességet**, a nyugalmat segíti elő a gyermekcsoportban és lehetőséget nyújt **a szokásrendszer segítségével a gyermekek napi életének megszervezéséhez.**

Számukra **biztonságot, nyugalmat ad a tevékenységek viszonylag állandó helye és időtartama. Tervezésénél szempontunk** az adott gyermekcsoport életkori besorolása szerint, az életkori sajátosságok, a csoport sajátosságok, és fejlődési mutatóinak, a gyermeki szükségletek, a feltételek – és szokások rendszerének figyelembevétele.

A **hetirend is rugalmasan kezelendő**, például, másképp alakul beszoktatás idején, nevelési év elején és végén. Különös figyelmet fordítunk ilyenkor arra, hogy minél rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezzük előtérbe.

A hetirend összeállításánál arra figyelünk, hogy **jusson elég idő** a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

Ez a fajta rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A mindennapi tevékenységek között speciális helyet foglal el a hetirendben megjelölt **mozgás, és mindennapos egészségfejlesztő testnevelés, a verselés, mesélés, és az anyanyelvi nevelés**, amely komplexen, az óvodai nevelés teljes egészét áthatja.

Az óvodapedagógus dönt a szervezés formájáról, hogy a szabad játékba történő kezdeményezés, vagy, tudatos játékos tevékenységszervezéssel megvalósított, különböző foglalkozásszervezési eljárási formát választ célkitűzései megvalósításához.

A tevékenységek időtartamát illetően a fokozatosságra törekszünk a gyermekcsoport életkori és a gyermekek egyéni fejlettségétől függően. Minél kisebbek a gyermekek és minél közelebb vagyunk a nevelési év kezdetéhez, annál rövidebb idejűek a tervezett tevékenységek. A hetirend kialakítása az óvodapedagógus feladata. **A hetirend is természetesen eltér egymástól a különböző életkori besorolású gyermekcsoportok esetében**, illetve az óvoda infrastrukturális adottságaihoz igazítottan, valamint azok igénybevétele, használata érdekében. Pld: tornaterem, a tornaszoba használatának időbeosztását, a többi csoporttal egyeztetnie kell.

14. AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK, PEDAGÓGIAI TERVEZŐ-ÉRTÉKELŐ MUNKÁJA – A MEGVALÓSULÁS EREDMÉNYESSÉGE

A pedagógus, a folyamatosan kiegyensúlyozott, magas színvonalú, sikeres pedagógia-szakmai munka érdekében, **az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Pedagógiai programmal koherensen tervezi, valósítja meg és önértékeli munkáját.**

Nevelő-fejlesztő munkáját, pedagógiai folyamatait, azok céljait és feladatait, - az éves tevékenységi terv, a csoportnapló részeként: a féléves nevelési tervek, és ezek értékelései, a heti-tematikus tervek és a csoportfejlesztésre vonatkozó tervek által, - **szakszerűen és tudatosan, célorientáltan és tervszerűen**, az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Pedagógia Program **cél, feladat és tevékenységrendszerére alapozva**, azzal tartalmi koherenciában tervezi meg.

A nevelés-tanulás tervezésénél mindenekelőtt abból indulunk ki, hogy a tervezés, éppúgy, mint a

nevelés, komplex folyamat, amely átfogja a nevelés-tanulás egészét. A tervezés hosszú és rövid távú, de a megvalósítás szempontjából, sohasem lehet teljesen, minden, pontosan előre meghatározott. A tervezés tudatos és átgondolt tevékenység, mely nem nélkülözi a spontán vagy a rövid távú elemeket sem, illetve lesznek olyan részei, melyek előre nem tervezhetők. (pld: gyermeki reakciók)

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljainak és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét, a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. A tervezésben, tudatosan vesszük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző.

A pedagógus a munkáját, az éves tevékenységi terv, a féléves nevelési terv, a heti terv – és ezek reflexiói – és a csoportprofil és a csoportra vonatkozó fejlesztést célzó tervek és eredményei által, célszerűen, logikusan, átláthatóan, ***az egyes tevékenységi formákban, a nevelési-tanulási-fejlesztési tartalmakat egymásra épülően tervezi, ugyanakkor, az adott, nevelési-és fejlesztési cél szerint, tudatosan teremti meg, a tevékenységi formák és műveltségterületek komplexitását.*** Építve a gyermekek életkori, és megismert egyéni – és csoportműködési sajátosságaira, a gyermekek előzetes ismeret, tudás, és élménytapasztalataira, a nevelési környezet lehetőségeire, a csoportműködés jellemzőire.

A nevelés egészét, a helyi lehetőségek, a helyi viszonyok ismeretében gondolja át. Terveink készítése folyamán figyelembe vesszük, az óvodánk vonatkozásában alkalmazott Pedagógiai Program célrendszerét, tartalmi sajátosságait – az egyes óvodák, sajátos arculatait – és az intézményi belső elvárásokat, valamint a gyermekek és a csoport ez irányú fejlesztési céljait.

Tervezésünk tudatos és átgondolt folyamat.

A pedagógus, a pedagógiai tervező dokumentumstruktúrában, biztosítja a nevelési-tanulási folyamat tartalmi koherenciáját. Az éves tevékenységi tervben, ***a csoportot nevelő két óvodapedagógus által, közösen***, tevékenységformánként kerülnek rögzítésre évszak-havi (heti) bontásban, a nevelési tartalmak, illetve fejlesztési célok, területek. Fontosnak tartjuk az anyaggyűjtést mely a tervezést megelőző tudatos gyűjtőmunka.

Elveink között szerepel, és kiemelt fontosságúnak tartjuk a gyermek és a család előzetes és folyamatos megismerését. A gyermekeket folyamatosan megfigyeljük, meghallgatjuk, tapasztalatainkat rögzítjük. Fontos szem előtt tartanunk, hogy a gyermek testi- pszichés –szociális fejlődése, szerves összefüggésben áll egymással, mely a nevelés-tanulás-fejlesztés tervezését is meghatározza. A tervezés során, az óvodapedagógus és a gyermek aktív „egymásra hatásra” építünk. Vagyis az általunk elképzelt és megtervezett fejlesztést kiegészítjük a gyermekektől származó ötletekkel. Építünk a gyermekek spontán, és tudatosan szerzett tapasztalataira, tanulási sajátosságaira, az érzelemvezéreltségére, cselekvési és közlési vágyára. A tervezett tevékenységeink, az egyes gyermekekhez igazodó optimális végrehajtási szintet biztosítják, egymásra épülnek, biztosítják a kellő számú gyakorlást és próbálkozást. A nevelésen belül a napi óvodai életet átszöve érvényesül leghatékonyabban az óvodai tanulás folyamata. A folyamatok tervezése koherens a bemutatott óvodai környezettel, csoport és gyermekprofillal.

Az óvodapedagógusok, a nevelőtestület által készített és elfogadott csoportnapló szerint, az oviKRÉTA rendszer, Csoportnaplóban – „Csoportnapló bejegyzések” tervezőfelületen, készítik el a heti tervet. A rendszer által többféle naptár - és lista nézet szerint biztosított a többszempontú, tervezési koherencia. ***Az oviKRÉTA felület csoportnapló dokumentumai*** (Hetirend, Napirend,

Szülői értekezletek, Ellenőrző látogatások, Nevelési feladatok, Szervezési feladatok, Tervezési feladatok, Feljegyzések a csoport életéről) mellett, **a „Dokumentumsablon” felületre kerülnek feltöltésre az egyedi terveződokumentumok.**

Az éves tevékenységi tervből, az egyes műveltségterületek, tartalmai, a csoportnaplóban, Heti terv formájában, de az egyes hetek tematikai egységeket alkotva, tartalmi koherenciában, illetve egyfajta projektszemlélettel, egy-egy összetett téma, problémafelvetés, több szempontú vizsgálatában, több heti tervben is megjelenhet. Az óvodapedagógusok, az éves terv, heti ütemezését, a csoport fejlettségéhez, érdeklődéséhez, az aktuális élményeikhez, rugalmasan igazíthatják, illetve a lehetőségek, új igények által új témákkal bővíthetik, vagy más témaegységeket integrálva, még komplexebbé tehetik gazdagíthatják a heti terveket. Az éves tevékenységi terv készítésekor, csoport homogén életkorú besorolása miatt, elsősorban, a gyermekek életkori sajátosságaiból kiindulva határozzuk meg a tevékenységek főbb nevelési-tanulási-fejlesztési tartalmait, de a többszintű-differenciált tevékenységtartalom is megfogalmazódhat már az éves tervekben is.

A komplex tevékenységek tervezése, a heti tervben valósul meg, a tevékenységközpontú óvodai pedagógiai programnak megfelelően, a külső világ tevékeny megismerése, a „természeti, társadalmi valóság megismerése” témák, élmények és felfedezések képezik, a nevelési-tanulási folyamatok integrálási alapját, mely által, mint komplexitás tényezőhöz, komplexen kapcsolódnak **a különböző tevékenységi formák, műveltségterületek:**

A természet, társadalmi valóság megismerése céljából:

- A külső világ tevékeny megismerése és matematikai tartalmú tapasztalatszerzés

Ebben: a „Természet-társadalom-ember” (születéstől-felnőttkorig) tartalmak

A társadalmi érintkezést meghatározó komplex tevékenység

- Anyanyelvi nevelés
  - Verselés mesélés
  - Ének, zene, népi játék, tánc
  - Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
  - Mindennapos mozgás
- } **Művészeti tevékenységek**

Egyszerre, többfajta, illetve párhuzamos tevékenység, azaz választási lehetőségek biztosításával, a gyermekek önállóságának, ízlésének, egyéni elképzeléseinek engedünk teret, biztosítunk támogató, fejlesztő lehetőséget. A tervezés és a megvalósítás során rugalmasan alkalmazkodunk az adott helyzethez, a lényeg, a cselekvés, a tapasztalatszerzés fontossága és az így megélt közös és egyéni sikerek.

A heti tervekben meghatározásra kerül, a tevékenységek által és tevékenységekben megvalósuló, nevelési-tanulási-fejlesztési folyamat, heti, kiemelt, fő nevelési célja, témája, az egyes tevékenységek témataralma, kiemelt fejlesztési célja, feladatai, valamint az alkalmazott módszerek, eszközök, eljárások.

Az oviKRÉTA felületen elkészült heti tervben – a pedagógiai programmal koherensen – **a tevékenység formánkénti tervezés mellett, az egyedi csoportnaplónk szerint, az alábbi tevékenységek kerülnek még tervezésre:**

A tervezéskor, a tevékenységi formák közötti koncentráció biztosításával, a több oldalról, változatos tevékenységek által megerősített tapasztalatszerzési lehetőségek tervezésével és a

gyermek megismerési folyamatának sajátosságára épített módszerek, eszközök tevékenységszervezési eljárások helyes megválasztására törekszünk. ***A tevékenységközpontú nevelés, komplex fejlesztő tevékenységrendszerének megfelelően***, a heti terven belül, kiemelten tervezzük a gyermekek számára, legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységi formát, ***a játékot***. Az aktuális heti terv, céljához, témáihoz kötődően, a féléves nevelési tervvel koherensen, tervezzük a játékelmény lehetőségeket, a szabadjáték, kezdeményezett játék, játéktartalom, játékeszköz bővítését, fejlesztését.

A társadalmi érintkezés és együttműködés fejlesztésében, kiemelkedő szerepe van ***az anyanyelvi nevelésnek***, ezért a heti tervben, - a féléves nevelési tervvel is koherensen – tervezetten valósítjuk meg, ***az anyanyelvi nevelés fejlesztő tartalmait, játékos tevékenységeit***.

A beszélgető kör tartalmi gazdagítását és motivációját, mint kommunikációs fejlesztési tartalmat, módot is megjeleníthet ez a tervező sor.

A közösségi-és szabadidős tevékenységek tervezésekor – szintén koherenciát mutatva a féléves nevelési tervvel- főként, a heti nevelési-tanulási tartalmak előkészítéseként, az óvodán belüli és kívüli, élmény - és tapasztalatszerző közösségi programokat, tevékenységeket, séta-és kirándulásalkalmakat, illetve a hét témájához, illeszkedő, közösségformáló, kapcsolatokat erősítő mentálhigiénias játékokat és a gyermekek előzetes szabadidős tevékenységeinek a folyamatosságát biztosító, azt tovább fejlesztő, a gyermekek spontán ötleteit inspiráló, motiváló tevékenységeket tervezünk.

A munka jellegű tevékenységeket a nevelési tervben megfogalmazott célokkal és feladatokkal szintén koherensen, és az aktuális nevelési – tanulási feladatokhoz kapcsolódóan, a heti terv céljainak megfelelően, a csoportos és egyéni megbízatási feladatok tartalmainak, módszereinek a megerősítését, a gyermekek igényeihez, képességéhez igazított új tevékenység bevezetését tervezzük.

A heti tervekben ***az „Óvodai-sajátos arculat tartalmait”*** tervezősorban, mindhárom óvoda, a saját óvodai, ***speciális, kiemelt, különleges pedagógiai nevelési tartalmainak, értékeinek megfelelően***, egyedi hozzáadott értékével, kiegészíti, többszemponúvá teszi, a heti téma és tevékenységtartalmakat, a sajátos arculat szerinti pedagógiai orientáltsággal, kiszélesíti és mélyíti az adott tanulási folyamat, fejlesztési lehetőségeit, módszereit, eszközeit.

A csoportnapló heti terv „Kiemelt fejlesztés” tervező sora által, valamint a gyermekek „Egyéni fejlesztési terve” egymással összefüggő, fejlesztőkoherenciában segítik, a gyermekek, egyéni nyomonkövethető fejlődését és a pedagógus, tudatos, pedagógiai fejlesztési tevékenységét.

A tudatos pedagógiai folyamatszabályozás, a tervek szerinti megvalósulási folyamat monitorozását is jelenti. A fejlesztési célok, feladatok és a tanulási folyamat tevékenységszervezésére, a gyermekek nevelési-tanulási folyamatában alkalmazott pedagógiai hatások, eszközök módszerek megválasztására, mindezek rugalmas, az aktuális helyzethez, a gyermek aktuális érzelmi állapotához igazítottságára, és a pedagógia folyamat eredményességére, értékelésére vonatkozóan.

A csoportnapló legfontosabb tartalmi elemei:

mely az oviKRÉTA felületen, illetve egyedi dokumentumként kerül feltöltésre

- A csoport személyi ellátottságára vonatkozó adatok *(egyes dokumentum)*
- A gyermekek névsora és jele
- A gyermekek névsora születési dátum szerint *(egyes dokumentum)*

- Tanköteles korú gyermekek
- A csoport mikrokörnyezetének szocioökonómiai jellemzői *(egyedi dokumentum)*
- A gyermekcsoportok kiemelt adatai *(egyedi dokumentum)*
- Összesített adatok *(egyedi dokumentum)*
- Óvodán belüli csoportot váltó gyermekek *(egyedi dokumentum)*
- Nevelési év közben csoportba érkező/kimaradó gyermekek *(egyedi dokumentum)*
- Születésnapok nyilvántartása *(egyedi dokumentum)*
- Hetirend
- Napirend szeptember 1.-től május 31.-ig
- Napirend június 1.-től augusztus 31.-ig
- Befogadási terv-beszoktatási terv *(egyedi dokumentum)*
- Befogadás-beszoktatás értékelése *(egyedi dokumentum)*
- Fejlesztésre járó, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek *(egyedi dokumentum)*
- Kapcsolattartás a szülőkkel – fogadóóra *(egyedi dokumentum)*
- Szülők részvétele a csoportban (nyílt napon) *(egyedi dokumentum)*
- Szülői értekezlet I. félévben –II. félévben jelenléti ívvel
- Intézményi éves munkaterv szerinti kiemelt feladatok I. félév –II. félév *(egyedi dokumentum)*
- Tervezett programok, események, kirándulások I. félév-II. félév
- Megvalósult programok, események, kirándulások I. félév-II. félév
- Szervezési feladatok I. félév-II. félév
- Anamnézis értékelése *(egyedi dokumentum)*
- Csoportprofil *(egyedi dokumentum)*
- Éves tevékenység terv *(egyedi dokumentum)*
- Féléves nevelési terv I. félév-II. félévre
- Féléves nevelési terv értékelése I. félév-II. félévre
- Óvó - védő intézkedések (Balesetek regisztrálása) I. félév-II. félévre *(egyedi dokumentum)*
- Heti tervek *(oviKRÉTA felületen belül új tervező sorokkal kiegészítve)*
- Feljegyzések a csoport életéből
- Melléklet: nyári terv, Éves Munkaterv szerinti feladat önértékelése. *(egyedi dokumentum)*

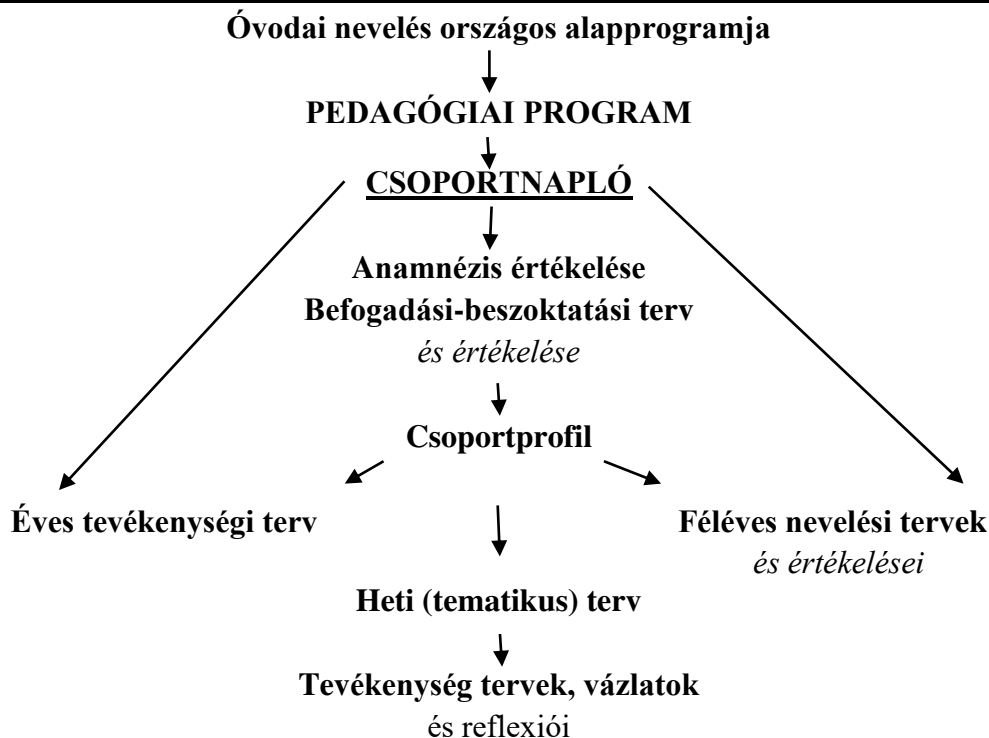
Az oviKRÉTA csoportnapló a lezárást követően, a nevelési év végén kerül generálásra.

A csoportnapló-pedagógiai tervezésének kiemelt értékelési szempontjai:

- A dokumentumok kitöltése pontos, hiánytalan, áttekinthető és naprakész?
- ***Tudatosan, célorientáltan és koherensen tervezettek a pedagógiai stratégiai és operatív tervek, a pedagógiai tervező dokumentumstruktúra.***
- A csoportnapló tervei és a gyermekek Egyéni-és Kiemelt egyéni fejlesztési terve, tartalmi koherenciában áll a Pedagógiai programmal, az Éves Intézményi Munkatervvel és az Óvodai nevelés országos alapprogramjával.
  - Éves terv-Féléves nevelési tervek-Heti-tematikus-tervek
  - Heti terv
  - Anamnézis értékelése-Csoportprofil
- A pedagógus, tervező és értékelő dokumentumai, reflexiói, tudatosak, visszahatnak a folyamatra.
- A pedagógiai terveiben - a nevelési-tanulási-fejlesztési folyamatok tervezésében, megvalósul-e gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira építettség és a gyermekek, gyermekcsoport

- megismerésén alapuló, az előzmények és aktualitások figyelembevétele.
- A nevelési-tanulási folyamatban a gyermekek megismerési folyamatának sajátosságára – megismerés-tapasztalatszerzés-rögzítés-gyakorlati alkalmazás-értékelés- figyelemmel készíti el pedagógiai terveit.
  - A tevékenységi formák tervezése során a tartalmi és fejlesztési komplexitás érvényesül-e, mennyire tudja tudatosan érvényesíteni, az óvodán belüli-és kívüli élményszerzési lehetőségeket, az óvoda és családi környezet és háttér sajátosságait.
  - A fejlesztési célnak, tartalomnak és a gyermekek érdeklődésének, motivációjának megfelelően, tudatosan, változatosan, a több oldalú tapasztalatszerzést, megismerést és differenciált tanulási utat támogatóan tervezte meg a pedagógiai módszereket, eszközöket, szervezési formákat, tanulásszervezési eljárásokat.
  - Az érdeklődésfelkeltést, motivációt, a sokoldalú tapasztalatszerzést és bővítést, a gyakorlást, az ismeretek rendszerezését, variábilisan, a hagyományos és az infokommunikációs technológiák, módszerek, eszközök alkalmazására építve tervezte.
  - A terveiben megvalósul –e a differenciált, több szintű tervezés.
  - A gyermekek, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, egyéni, differenciált fejlesztési útvonala nyomonkövethető-e a tervekben, értékelésekben.
  - A tervek és az értékelések egymásra épülnek.
  - A tervezés – mind tartalmában, mind a nevelést támogató környezet megteremtésével-megfelelően biztosítja, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait figyelembe vevő, egyéni, kreatív, több szintű, differenciált gyermektermékek, művészi alkotások létrejöttét.
  - A tervekben, a gyermekek és a gyermekcsoport értékelési, mérési eredményeit alapul véve, határozzák meg a nevelés-tanulás-fejlesztés, tartalmát, feladatait.

A PEDAGÓGIAI TERVEZŐ DOKUMENTUMSTRUKTÚRÁNK KOHERENCIÁJA

15. A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSI MEGFIGYELÉSI – MÉRÉSI - ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Célunk, hogy:

- minden gyermeknek, önmagához viszonyítva és mértén, a lehető legteljesebben fejlődjön, teljes, komplex személyisége - és képességei.
- pedagógiai tudatosságon, és tudományos megalapozottságon alapuló, a pedagógiai programunkban megfogalmazott célokkal és tartalmakkal adekváтан létrehozott, a gyermekek, egyéni fejlődését nyomonkövető értékelési-mérési rendszert működtessünk.
- a gyermekek egyéni fejlődési mutatóinak, mérési ciklusonkénti eredményeit – az éves munkatervbe meghatározott értékelési területekre vonatkozóan - gyermekcsoportonként és intézményi szinten is, összehasonlítható értékelésre, elemzésre alkalmas módon, feldolgozzuk.
- a gyermek, egyéni fejlődési-mérési eredményértékei, mutatói alapján, a pedagógus készítse el, a gyermek egyéni fejlesztési tervét, illetve, kiemelt figyelmet igénylő gyermek esetén, a kiemelt egyéni fejlesztési tervét, a gyermek képességeinek, részképességeinek fejlesztése céljából és ezeket folyamatosan monitorozza, vezesse, a folyamatos és eredményes fejlesztés érdekében.
- a gyermek egyéni képességeinek és fejlődési ütemének figyelembevételével, tudatosan meghatározni és következetesen elvégezni, az egyéni, differenciált fejlesztési feladatokat, melynek köszönhetően, a gyermek – testi-lelki-szociális-fejlődésének jellemzői, az óvodáskor végére eléri, az iskolai élet megkezdéséhez szüksége fejlettséget.
- a csoportos és intézményi eredményértékek változásainak elemzése, értékelése által, a tények és tapasztalatok alapján, a csoportos és intézményi pedagógiai folyamatainkra visszahatva, vizsgáljuk az elméleti-és gyakorlati nevelő munkánkat, és ha szükséges, akkor, az ezek legfőbb alapját biztosító pedagógiai programunkat is vizsgáljuk, esetleg korrigáljuk.

Pedagógiai programunk, a nevelés középpontjába a gyermeket és a gyermek által végzett tevékenységet állítja. A tevékenységek által és azokon keresztül valósítjuk meg a nevelés legfőbb célját, a gyermek teljes személyiségének és ezen belül, a képességeinek minél sokoldalúbb, harmonikus kibontakoztatását. Programunk nevelési-fejlesztési tartalmait, a gyermekek egyéni életkori, érési sajátosságainak figyelembevételével és a gyermekek, egyéni, érési-fejlődési mutatóinak megfelelően, egyéni-személyre szóló bánásmóddal és egyénre szóló, differenciált fejlesztési útvonal megtervezésével és annak rugalmas megvalósítása által törekszünk, minden

esetben, a gyermek számára a legmegfelelőbbben és legeredményesebben megvalósítani.

A tudatos, minden gyermekre kiterjedő, egyéni, szuverén valójának, a fejlődéséhez való jogát, az óvodába lépés első pillanatától, az óvodáskor befejezéséig, minden gyermeknek biztosítjuk.

Ennek alapja, a gyermek megismerése. Így, a gyermekek egyéni fejlődésének, nyomonkövető fejlesztésének első lépése, már az óvodába lépés előtt megtörténik.

A gyermek aktuális fejlettségi állapotáról, az eddigi, legfontosabb személyiségjellemzőiről, és a család, mint legfontosabb nevelési környezetnek, a gyermek nevelésével kapcsolatosan megfogalmazott értékszemléletéről, valamint, a gyermek egyéni szokásairól, érdeklődési köréről, kapunk információt, a szülők által kitöltött „Anamnézis lap” által.

Az „Anamnézis lapok” kiértékelésével kapjuk meg a gyermek egyéni, és a csoport, első, szociokulturális és nevelési mutatóit, mely alapja lesz az első „Féléves nevelési terv” és a „Befogadási – beszoktatási terv” elkészítésének.

A gyermekek fejlődését nyomonkövető rendszerünk eljárásrendje szerint, a gyermekek mérése, értékelése, a csoportszervezésünket is figyelembe véve a gyermekcsoportok, homogén életkori besorolásának megfelelően, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítottnon, létrehozott ciklikusságot követ. Nevelési évenként, a gyermekek, egzakt szempontrendszer szerinti értékelése, kétszer történik meg.

AZ ÉRTÉKELESBEN, MÉRÉSBEN ÉRINTETTEK	AZ ÉRTÉKELEÉS MÉRÉS ESZKÖZE	AZ ÉRTÉKELEÉS MÉRÉS IDŐPONTJA
Kis csoport 3. (2,5) évtől – 4. éves korig	Anamnézis lap	Óvodába lépés előtt, vagy óvodába lépéskor
	A gyermek egyéni fejlődésének nyomonkövető dokumentuma <i>A gyermekdosszié melléklete: Firka, vagy önálló rajz 4 mérési lap (Ajánlott)</i>	I. félév: Január 15-ig.
		II. félév: Május 15-ig.
Középső csoport 4. évtől - 5. éves korig	A gyermek egyéni fejlődésének nyomonkövető dokumentuma <i>A gyermekdosszié melléklete: Emberrajz 7-8 mérési lap (Ajánlott)</i>	I. félév: Január 15-ig.
		II. félév: Május 15-ig.
	Gyermeki elégedettségi vizsgálat	II. félév: Február 28.
Nagy csoport 5. évtől - 6. éves korig	A gyermek egyéni fejlődésének nyomonkövető dokumentuma <i>A gyermekdosszié melléklete: Emberrajz, családrajz Elvárásolt családrajz 9-10 mérési lap</i>	I. félév: Január 15-ig.
		II. félév: Május 15-ig.

	Difer mérés	Folyamatosan: a tanköteles korba lépésnél Az iskolaérettség megállapításához szükséges esetekben.
	Szociometriai vizsgálat	II. félév: Február 28.
Az értékelés-mérés egyéni eszközei (pl: mérési lapok) és a gyermek által készített produktumok, a „Gyermek egyéni dossziéjának” kötelező részei.		

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek, képességek rögzítésével egészül ki, az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Az oviKréta „a gyermek fejlődésének nyomonkövetése” egy olyan értékelési-mérési eszköz, mely a gyermekek motoros, finommotoros képességét, érzelem-akarat, önállóság szociális, értelmi és anyanyelvi-kommunikációs képességét, és az egyes képességterületeken belüli részképességek fejlettségének vizsgálatára szolgál.

Az oviKréta értékelési szempontrendszere és értékelési skálája szerint, így, minden gyermek személyiség jellemzőinek alakulását, és képességeinek szintjét, a fejlődés aktuális állapotát, egységes rendszer alapján diagnosztizálunk.

A gyermekek, egyes képeségeinek fejlettségi állapotát, az eljárásrend szerinti értékelési időintervallumokban megállapított és az értékelési skálán való megfelelő jelöléséig is, folyamatosan figyelemmel kísérjük és információt gyűjtünk a gyermek képességeinek alakulásáról, személyiségének fejlődéséről.

Ezeket az információkat folyamatosan, elsősorban tudatosan, a mindennapi nevelési és tudatos fejlesztési helyzetekben, - az egyéni fejlesztési terv és a csoportnapló alapján, – valamint a gyermekproduktumok elemzése, értékelése, a gyermek által végzett játékos feladatokban róla szerzett tapasztalataink által gyűjtünk, másrészt, indirekt módon is hozzájutunk, a napi óvodai helyzetekben. Az értékelőlap elsősorban megfigyelés alapú, de ez, nem csak egy időpontú megfigyelést jelent, hanem olyan, az értékelések közötti, célorientált megfigyelésfolyamatot, melyben egzakt és dokumentált adatot is kapunk.

A gyermekek megismerésének folyamatában, az életkori és egyéni sajátosságokat is figyelembe véve, változatosan használjuk a különböző adatgyűjtési módszereket: elsősorban, a tudatos–szempont szerinti tevékenység-megfigyelést; a szabad játékban való megfigyelést; a beszélgetést; az egyes gyermekekre vonatkozó lejegyzések gyűjtését; az egyéni, páros, mikrocsoportos, irányított játékos feladatokban történő méréseket; a gyermeki alkotások, produktumokat-illetve ezek elemzését; szociometriai méréseket stb.

Az így nyert adatokat és információkat elemezve, készítjük el az értékelést. Az értékelés és mérés folyamatát, életkoronkénti bontásban „Útmutató a gyermek egyéni fejlődését nyomonkövető dossziéhoz” segédanyag is támogatja, melyben konkrétan, minden megfigyelési szemponthoz négy értékelési kategóriából kiválasztva kerül értékelésre a gyermekek aktuális fejlődési állapota.

A gyermekek fejlődésének nyomonkövetése során a gyermekek, motoros, kommunikációs,

szociális, kognitív képességeik, önállóságuk, és személyes kompetenciáik fejlettségi szintjei kerülnek értékelésre, mely életkoronként differenciált szempontsorok szerint, az adott területen összesített pontszám alapján, diagnosztizált életkor besorolásban is kifejezi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét.

A gyermek fejlődését nyomonkövető oviKréta értékelő dokumentumban az értékelés során felhasználjuk az óvodánk nevelőtestülete által kidolgozott, egyedi, a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető dokumentumhoz, ***életkoronként ajánlott mérési lapokat*** illetve, a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető (megfigyelési – mérési – értékelési) - óvodánk által kidolgozott - ***szempontsort, melyet az oviKréta értékelőeszközzel korrelálva, alkalmazzuk a pontosabb értékeléshez, illetve a részletesebb Egyéni fejlesztési terv felállításához.***

Az adott fejlettségisínt alapján, határozza meg a pedagógus a gyermek egyénre szóló fejlesztési útvonatát, a gyermek, „Egyéni fejlesztési tervét”, melyet „a gyermek fejlődésének nyomonkövetése” dokumentum szerint, képességterületenként vezet. Ezzel biztosítjuk, hogy a gyermek adott képességváltozói, részképességeinek fejlődési folyamata monitorozható legyen.

Az „Egyéni fejlesztési tervben”, tudatosan meghatározzuk a fejlesztési feladatot, a fejlesztendő részképességet, a fejlesztő játékokat, tevékenységeket, a fejlesztő területet, azaz a fejlesztés módját, irányultságát.

A tervben, a fejlődési állapot változás diagnosztizálásának és nyomonkövetésének időpontja, mindig a gyermekhez igazítottan történik, akár, gyermek fejlődésének nyomonkövetése dokumentum következő értékelési időpontjától is függetlenül.

Az „Egyéni fejlesztési terv” által, minden gyermeket, önmagához, és az ő mért-és megállapított, fejlődési szintjéhez mérten, differenciáltan és egyénre szólóan nevelünk és fejlesztünk. A fejlesztés sikeres és eredményes megvalósítása érdekében, az „Egyéni fejlesztési tervek” koherenciában állnak a csoport pedagógiai terveivel, elsősorban a csoportnaplóval és az ezen belüli tervekkel. ***Az egyéni fejlesztési terv által megvalósíthatjuk a kétpólusú, azaz, tehetségkibontakoztató, és a valamely képességterületen megmutatkozó alacsony fejlettségi szintű, vagy a hiányzó képességből fakadó lemaradás, hátrány csökkentését, a felzárkóztató fejlesztést.***

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelésében, valamint pedagógia célú fejlesztésében és kiemelt óvodai fejlesztő nevelésében, a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő, a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a tartós gyógykezelés alatt álló és a kiemelten tehetséges gyermekek számára, ***„Kiemelt egyéni fejlesztési tervet”*** készítünk. A terv első részében, a gyermek, szociális, vagy fejlettség alapú státusza, a szakértői véleményt kiállító intézmény neve, a státusz megállapításának dátuma, a felülvizsgálat ideje kerül rögzítésre, mint nyomonkövető anamnézis.

A terv második részében, a szakértői, javasolt pedagógia fejlesztési területek, az előírt fejlesztési óraszám is fel van tüntetve, melyet, a logopédus, utazó gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus szakemberek látnak el, de a megjelölt fejlesztési területeken a fejlesztő feladatok ellátásában, az óvodapedagógusok által történő, tudatos, támogató fejlesztő tevékenysége is szükséges, hogy az integrált nevelésben ellátott gyermek nevelése-fejlesztése eredményesen, sikeresen valósulhasson meg. A gyermekek az integrált együttnevelés keretein belül, kiemelt egyéni fejlesztésben és különleges bánásmódban, egyénre fókuszált differenciált fejlesztésben részesülnek. Ennek keretein

belül, a csoporttól elkülönülten is megvalósítunk egyéni fejlesztést, ha a gyermek állapota ezt megkívánja. pl: a nap folyamán egyéni nagy mozgásigényének kielégítése rövid tornatermi játék által. Ilyenkor is ügyelünk arra, hogy a gyermek, ezt örömként élje meg, így, ha szükségesnek érezzük, más gyermekeket is bevonunk ezekbe a csoportszobán kívüli, egyéni fejlesztésekbe, mikrocsoportos játékhelyzetet teremtve, de ügyelve, a gyermek, egyéni fejlesztési, speciális, különleges szükségletére is pl: nem tolerálja, ha nagy zaj van.

A gyermekek tudatos, célorientált fejlesztése érdekében, a szülőkkel egyetértve, kölcsönösen segítve a családi-és óvodai nevelési, fejlesztési helyzeteket, kölcsönös bizalmon alapuló, együttműködő kommunikáció működtetésére törekszünk.

Így, a gyermekek fejlődéséről, az aktuális fejlődési jellemzőkről, folyamatosan és általánosan, vagy a jellegzetesebb eredményekről, folyamatában is igyekszünk érvényes tájékoztatást adni a szülőknek. A gyermek egyéni oviKréta nyomkövetési dokumentuma és a gyermek egyéni fejlesztési terve, azaz a gyermek aktuális és folyamatosan vezetett portfóliója alapján, a gyermek fejlettségi szintjéről, a fejlesztési útvonala szerinti fejlődési eredményeiről, részletes, dokumentáció szerinti tájékoztatást, ***legalább kétszer biztosítunk a szülőknek, nevelési évente, melyet dokumentálunk az oviKréta és papíralapú Gyermekdossziében. Az oviKRÉTA szülői felületén „A gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatói” szülői dokumentumban, képességmutatóként és területenként táblázatos formában tartalmazza, az óvodapedagógus által elkészített a gyermek fejlődésének szöveges és szummatív (pontszám) értékelését. Valamint a „Gyermek fejlődését segítő megállapítások, intézkedések” kommunikációs ablakban, a Gyermek egyéni fejlesztési tervét.***

A gyermekportfólió részei:

- 1) OviKréta Anamnézis lap
- 2) OviKréta „A gyermek fejlődésének nyomkövető” dokumentum
- 3) OviKréta „A gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatói”
- 4) Egyéni fejlesztési terv vagy Kiemelt egyéni fejlesztési terv
- 5) Kiemelt gyermek produktumok: Emberrajz, családrajz, elvarázsolt családrajz (ezek értékelése)
- 6) Gyermekproduktumok
- 7) Rövid difer (A tanköteles korba lépéskor, amennyiben az iskolaérettség megállapításához szükséges, illetve a szülő kérésére.)
- 8) A gyermek egyéni fejlődését nyomkövető, gyermekdossziéről való tájékoztatás nyilvántartó lapja

A gyermekdossziét, óvodába lépéstől, iskolába lépésig folyamatosan vezetjük.

A gyermekek egyéni fejlődési állapotát, a gyermekenként vezetett OviKréta „A gyermek fejlődésének nyomkövető” dokumentum teszi láthatóvá.

Az egyéni fejlesztési tervek rögzítik a gyermek egyéni fejlesztési útvonalát, az azon keresztül megvalósuló egyéni fejlődésváltozások eredményeit.

A gyermekek fejlődésének nyomkövetésében, tudatosan alkalmazzuk, a folyamatos fejlesztő, diagnosztikus és szummatív értékelési formákat. A tanköteles kor betöltésekor nevelési évben, azon gyermekek esetében, ahol az iskolaérettség megállapítás pontosítása érdekében szükséges kiemelt szummatív mérésenként, rövid difer méréssel vizsgáljuk, a gyermekek hét alapkészségének fejlődési mutatóit.

A csoportok összesített mutatói:

A gyermekek első félévi egyéni, képesség, részképesség fejlődésének, területenkénti összesített pontszám-mutatóit a gyermekcsoportra összesítve, összefoglalóan is megállapítjuk a csoportok képességprofilját, melyben a csoport életkori sajátosságainak figyelembevételével megállapítjuk az erős és fejlesztést igénylő területeket, képességterületeket és a fejlesztendő tevékenységeket.

A gyermekek tevékenységeinek megfigyelése-értékelése (szempontsört is figyelembe véve) eredményeit is csoportonként, szövegesen is értékeljük az egyes óvodai tevékenységformákban a gyermekek elért eredményeit, „tanulási folyamatait”, érdeklődésük orientáltságát, a kitűzött pedagógiai céljaink megvalósulási tapasztalatait. Mindezek által, a kitűzött nevelési céljaink elérése érdekében is, törekszünk tudatosan megvalósítani, az óvodai tevékenységeink fejlesztését, gazdagítását.

A tevékenységközpontú programunk értelmében, kiemelt jelentősége van a tudatosan kialakított és fejlesztett tevékenységstruktúrának. A pedagógiai kulcskompetenciáinknak megfelelően a szociális-és anyanyelvi képességterületeket kiemelten is próbáljuk monitorozni, ezért a gyermekek, társas kapcsolatainak, csoportban való elhelyezkedésüknek, és a változásokat is követve, a csoport működési dinamikájának a tudatos megismerése-és fejlesztése céljából, ***szociometriai vizsgálatot*** végzünk.

Nagy csoportban, a nevelési év II. felében, februárban, végezzük el a mérést, melynek eszköze, általában a „Postás játék”. A mérési eredményeket szociomátrixban és szociogramban rögzítjük és a csoportprofilal, a csoport szociokulturális mutatóival, illetve a nevelési tervekkel és reflexiókkal koherensen, készítjük el a csoportfejlesztési –cselekvési- tervünket.

A választások irányultságából, a kölcsönösségi viszonyulásokból értékes információkat tudhatunk meg, a csoport hierarchikus tagozódásáról, vertikális-horizontális viszonyrendszeréről, a csoporton belüli csoportokról, csoportosulásokról, a baráti kapcsolatokról, a gyermekek sztár, vagy peremhelyzetéről.

A vizsgálati elemzés nagy mértékben segíti a csoport és az egyes gyermekek érzelmi, erkölcsi-és közösségi, szociális, illetve kommunikációs, valamint a lelki, mentális egészséget védő, életviteli jószokásokat megalapozó képességeiknek támogató, segítő fejlesztését.

A csoportporfólió részei:

- 1) A csoport, képesség területenkénti összesítő lapjai - (Éves munkaterv szerinti területre)

Csoportra és egyénre vonatkozó összesített eredménymutatók

- 2) Szociomátrix-szociogram

- 3) Óvodai speciális arculatok értékelő lapjai

A pedagógusok a csoportra vonatkozó értékelési, mérési tendenciákat, elemezve, összehasonlító elemzéssel megvizsgálják a pedagógia folyamataik, nevelési-tanulási-fejlesztési tartalmainak, a kialakított tevékenységstruktúráknak a képesség-és kompetencia, fejlesztési irányultságait, potenciálját.

A csoport összesített adataiból, a gyermekcsoport életkori homogenitásából, általánosan és a szummatív, mutatószámokból is levonható szakmai következtetésekkel, a pedagógiaifolyamatok, tervezésében, leginkább a tartalmi - módszerbeli, a differenciált tartalmi – többszintű tervezéssel és a szervezésben, a párhuzamos tevékenységekkel és a differenciálás módszerével lehet a csoportra vonatkozó fejlesztési célokat meghatározni.

A közösségfejlesztés folyamatát jelentősen meghatározza a csoport – szociomátrix mérési eredménye és az arra épülő szociometria, mátrix és cselekvési-fejlesztési terv.

Az intézményi portfólió részei:

- 1) Intézményi –három óvoda-képességterületenkénti, értékelési-mérési lapjai
- 2) Intézményi diagnosztikus fejlődésvizsgáló összesítő
- 3) Intézményi, sajátos arculatok, éves értékelési összefoglalója
- 4) Kiemelt területek éves részterületi diagramjai

Az óvodapedagógus feladatai:

- minden, a nevelésében részt vevő gyermeknek, a harmonikus, teljes, testi-lelki-szociális fejlődését biztosítani, az életkori-és egyéni sajátosságainak megfelelő, tudatos és szakszerű nevelés-és fejlesztés által.
- hogy tudatosan alkalmazza, a gyermek sokoldalú megismerését szolgáló, pedagógiai, pszichológiai módszereket, a gyermek teljes személyiségének, készségeinek, képességeinek megismerésében,
- Teljeskörűen és jól ismeri, tudatosan és szakszerűen alkalmazza óvodánk, gyermekmegismerési és a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető rendszerünk eljárásrendjét, módszereit, eszközeit.
- Minden gyermek számára biztosítani, az oviKréta egyéni fejlődést nyomonkövető rendszere által felmért és értékelt, aktuális képességszintjének megfelelően elkészített, az egyénhez igazított, nyomonkövető és fejlesztő célú, egyéni, differenciált fejlesztési terve szerinti, nevelést-fejlesztést, illetve megvalósítás során a pedagógiai folyamatban tapasztaltaknak megfelelően, a fejlesztési tervet, a szükségleteknek megfelelően korrigálni, módosítani, a gyermek fejlődése érdekében.
- A gyermek egyéni fejlesztési terve alapján, a gyermeket, mindig önmagához, aktuális fejlettségi-érési szintjének megfelelően fejleszteni, ennek alapján, egyéni bánásmóddal, differenciáltan, a gyermekre vonatkozóan határozza meg a nevelés-fejlesztés feladatait, a legmegfelelőbb fejlesztő játékokat, a fejlesztés irányultságát, módszereit, eszközeit.
- A szülőket, a gyermekük fejlődéséről folyamatosan, a mérési eredményekről, minimum, nevelési évente kétszer, illetve a szülő által előre egyeztetett időpontban, fogadóóra keretében, gyermekdossziéja által, ad részletes tájékoztatást.
- Az Egyéni fejlesztési tervben foglaltaknak megfelelően valósítja meg a tehetségkibontakoztatás és felzárkóztatás, kétpólusú egyéni fejlesztést.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésében, minden esetben a megyei, járási szakértői véleményekre alapozva, a szakemberekkel egyeztetve, és pedagógiai együttműködésben valósítja meg a gyermekek, integrált, egyéni, nyomonkövető fejlesztését.
- Kiemelt feladat, a Gyermekdossziék, a gyermekek „Egyéni fejlesztési terve”, „Kiemelt egyéni fejlesztési terve” és a pedagógiai tervező dokumentumok közötti **koherencia biztosítása**.

16. A SZÜLŐ, GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

„A család olyan, mint egy varázskör:
átkarolnak, és ha baj van, ezt a kört senki sem tudja áttörni.”
Czipper Ágota

A legfontosabb kapcsolatunk *a család. A gyermekek harmonikus, biztonságos fejlesztését a családi neveléssel együttműködve, azt kiegészítve tudjuk megvalósítani.* Ennek érdekében a családokkal, a szülőkkel, nyílt, közvetlen, korrekt, partneri együttműködést kívánunk létrehozni, működtetni.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a leoptimálisabban gyermekek, teljeskörű és komplex testi-lelki-szociális fejlődését. Az együttműködés formái változatosak, a személyes napi kapcsolattól a különböző, csoportos, vagy óvodai közös rendezvényekig magukban foglalnak többféle lehetőségeket, amelyeket az óvoda és a család együtt teremtenek meg. Alapelvünk, hogy a gyermekek életében elvitathatatlan, elsődleges, nevelési- és, ezirányú döntési kompetenciával, a szülők rendelkeznek.

Figyelembe vesszük *a családok sajátosságait, szokásait, nevelési szemlélet és értékpreferenciáit, szükségleteiket és igényeiket,* amelyeket az *óvodával közös partnerkapcsolatban* és főként a *gyermekük fejlesztésével, nevelésével, kapcsolatban támasztanak. A partnerkapcsolat alakítását, egymás kölcsönös tiszteletére, a megismerésen és megértésen alapuló, konstruktív együttműködésre és a közvetlen, nyílt, barátságos kommunikációra építjük.* Amennyiben szükséges, az együttműködés során, *érvényesítjük az intervenciós gyakorlatokat, azaz, a családhoz, az adott, egyedi helyzethez igazított segítségnyújtás formáit is.* Különösen fontos ez, amikor a családok életében (családszerkezetben-szerepekben) esetlegesen bekövetkező változások, törések, átalakulások kedvezőtlen hatásait, nevelési következményeit, a gyermekekre irányuló többlet figyelemmel, a szülők felé való személyes és szakmai, (pedagógiai, pszichológiai) és helyzethez illeszkedő, segítségadással támogatjuk.

A bizalomteli kapcsolat első lépései, már az óvodába lépés előtt megtörténnek, az „Óvodanyitogató, játszó nyílt napok keretében. Ez, az óvodaválasztást segítő, óvoda bemutatkozó alkalom, *nagyon fontos, az első kölcsönös benyomások alakulásában és a hiteles információ közvetítésében.* Már ekkor igyekszünk megmutatni óvodánk legfőbb sajátosságait, adottságait, a gyermeknevelési alapszemléletünk és kulcskompetenciáink szerinti *kiemelt értékeinket,* az egyedi, egyes óvodáinkra jellemző speciális pedagógiai minőségeinket és legfőképpen, az *óvodai nevelésünk legfontosabb alapját képező személyi feltételrendszerünk által megteremtett gyermekközpontú, érzelmközpontú, szeretetteljes légkörünket.* Az óvodavezető által ismertetett pedagógia program és házirend szerint, szemléletesen és példákkal – a szülői kérdésekre is válaszolva, – interaktívan, nyerhetnek bepillantást a leendő családjaik, az óvodai életünk mindennapjaiba, a gyermekekkel való tevékenységeinkbe és munkafolyamatainkba. Már ekkor sok kis gyermekkel megismerkedhetünk, és bár nagy létszámú érdeklődés szokott lenni, de megpróbáljuk velük is a legközvetlenebb és szeretetteljes odafordulással felvenni a kapcsolatot. Az adott, évszagnak –témának- megfelelően, általában januárban, *játszóházként megszervezve, apróbb játékos tevékenységekbe invitáljuk a gyermekeket és a szülőket,* gyurmázunk, rajzolunk, vizuális kis alkotásokat készítünk, közben mondókázunk, énekelünk; rövid bábozással, közös -

baba-mama - énekes, táncos, zenés tevékenységben, felfedeztetjük velük az óvoda csoportszobáit, udvarát, tornatermet és az óvoda csodás játékvarázsát. Ezek az alkalmak a leendő óvodapedagógusok, a dajka, valamint a pedagógiai asszisztenssel való megismerkedés szempontjából, már sokszor itt eldőlnek, és elköteleződött választássá lesznek a szülők számára.

A délelőtti tevékenység végén, minden kisgyermek meglepetés ajándékot is kap az óvodapedagógusoktól, melyet ők készítettek, együtt a gyerekeknek.

Óvodánkban a szülők, jogaiknak érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, csoportos ***Szülői Munkaközösségeket*** hoznak létre. A Szülői Munkaközösségek az óvodai közösség szerves része, munkájuk, a Szervezeti Működési Szabályzatban foglaltak szerint történik.

Legfőbb feladatuk, az óvoda és a szülők közötti kapcsolattartás, a kölcsönös információáramlás megvalósítása, a gyermekek és szülők érdekeinek képviselése, és segítségnyújtás a szervező, együttműködő munkához.

Nevelési év elején a szülők csoportonként, minimum két fővel képviseltetik magukat a megalakuló Szülői Munkaközösségben, majd maguk közül egy főt választanak az óvoda, csoportos szülői munkaközösségeit is képviselő, Intézményi Szülői Munkaközösség Elnökévé.

A kapcsolattartás célja:

Az óvoda nyitott szemléletének érvényesítésével, a szülői és gyermeki jogok – valamint kötelezettségek, és az óvoda vállalt céljainak és megvalósítási eredményességének, ***kölcsönösen egymást erősítő, hatékony és fejlesztő megvalósításának segítése***, a gyermekek teljes személyiségének, képességeiknek, leghatékonyabb, komplex, egyéni és közösségi fejlesztése érdekében.

- Az óvoda nyitottságának, a „nyitott szemléletű óvodaműködés” fenntartása, a szülőkkel; az együttnevelés elvének hatékonyabb érvényesítése a gyermekek fejlesztése érdekében; - a közös, asszertív szemléletformálás.
- A gyermekek, családi életkörülményeinek, a szülők nevelési attitűdjének, minél pontosabb megismerése.
- A szülők széleskörű tájékoztatása az óvoda munkájáról, céljainkról, feladatainkról, eredményeinkről.
- A szülők rendszere tájékoztatása, a gyermekek folyamatos fejlődésének, fejlesztésének folyamatáról, az éppen aktuális fejlettségi szintről, eredménymutatókról.
- A partneri kölcsönös, segítő, támogató környezet létrehozása.

Feladatunk:

- Az ***intézményfejlesztési-minőségfolyamatszabályozás-keretében***, a ***beazonosított, elsődleges partnerünk, a családok, a szülők, véleményének, javaslatainak, meglátásainak és elégedettségük (elégedetlenségük) mérése, értékelése***. (partneri, szülői elégedettségi kérdőív; Digi-ovi-kérdőív; Nyílt napok kérdőíve; esetleg, új, innovatív programok, pályázatok siker kritériumaként, különböző tesztek, kérdőívek stb.)
  - Az eredménymutatók által, a feltárt hibák, hiányosságok értelmezése, elemzése, megoldása. A megerősített, megnevezett értékek, felerősítése, megszilárdítása, önreflexív elemzéssel, helyzetértékeléssel, a továbbfejlesztési módok, lehetőségek feltárása.
- Mindkét esetben, a változtatások menedzseléséhez, intézkedési tervek készítése.
- Új, innovatív megoldások, keresése, a folyamatok szabályozása.

- Megismerni a szülők nevelési elveit, szokásait és ezeket, összhangba hozni az óvodai neveléssel.
- A szülők ismerjék meg a gyermekek, adott életkori, sajátosságait.
- Korrekt, hiteles –tényeken alapuló- pedagógiai, fejlesztő szakmai céltudatossággal, empátiával közvetített tájékoztatás, a szülő felé.
- Segítő, pozitív óvodai légkör és támogató pedagógus attitűd működtetése és a felelős szakmai kompetencia érvényesítése.

A családdal való kapcsolattartás formái:

- Az eredményes és harmonikus kapcsolat biztosítása, **napi közvetlen személyes kommunikációval**. A gyermekekkel történt napi lényeges eseményekről, minden nap lehetőségük van a szülőknek a tájékozódásra, melynek formáját a Házirend szabályozza.

Általában a reggeli, óvodába érkezéskor, az aktív nevelő-fejlesztő tevékenységszervezések zavartalanságának biztosítása miatt, rövidebb idejű, gyors, hatékony információ váltásra, van csak lehetősége a pedagógusnak. Ugyanakkor, reggel is indokolt, hogy minden, a gyermek érzelmi biztonságát befolyásoló, vagy azt zavaró körülményről, időben, és kellő információt tudjon cserélni, a pedagógus és a szülő.

- **A családlátogatást kölcsönösen kezdeményezheti, a szülő, vagy az óvoda is.** Lehetőségét az első szülői értekezleten felajánljuk. **A családlátogatás megvalósulhat egy rövid találkozás biztosításában, akár az óvodába lépés előtt is** a gyermekkel, az otthonában (nyáron, udvaron is), hogy a szülő jelenlétében, egy pozitív, közös élménnyé váljon a gyermek számára. A családlátogatás, **nem lehet öncélú**, minden esetben a gyermekről kell, szóljon. **Indokolt lehet**, a szülő által jelzett, vagy az óvoda által észlelt probléma esetében, az otthoni környezeti és nevelési körülmények megbeszélésében.

Óvodáinkban, ritkábban valósul meg a családlátogatás, **a pedagógiai helyzeteket is, inkább formális, de közvetlen, bizalomteli légkörben, az óvodai környezetben, beszéljük meg a szülőkkel, közösen.**

Év elején - vagy indokolt esetben – **Óvodai, összevont szülői értekezleteket** tartunk – mindhárom gyermekcsoport szüleinek, a nevelési év elején, főként, az intézményi alapidokumentumok, esetleges nagyobb változtatásakor, a részletesebb tájékoztatás és a kölcsönös, személyes kommunikáció biztosításáért, illetve az egész óvodát érintő, az Intézményi Éves Munkatervben foglalt kiemelt, új programok, pedagógia feladatok, tehetségkibontakoztató műhelyfoglalkozások szervezése kapcsán. Az összevont szülőértekezlet általában rövid, informatív, (a tornaszobák mérete miatt is) és napirend szerint, a csoportok a saját csoportszobáikban folytatják, a nevelési év elindításához szükséges tájékoztatást, melyek mindegyikén az igazgató is részt vesz, és az általa kiemelt napirendi pontokban, ő informálja közvetlenül a szülőket.

A nagy csoportos gyermekek szülei számára **„Iskolanyitogató szülőértekezletet”** szervezünk, az iskolák bemutatkozási lehetőségeként, és az igazgató, illetve az iskolák képviselői által, az aktuális beiskolázási év, törvényi előírásairól, a jelentkezés szabályairól és leginkább, az egyes iskolák által kiemelt, iskolaérettségi elveikről és tanulási, nevelési folyamataikról.

- **Csoportos szülői értekezleteket** nevelési évenként, három alkalommal szervezünk. A szülői értekezletek témái, felölelik a gyermekcsoport, teljes óvodai nevelésével kapcsolatos tájékoztatást, az óvodai aktuális ünnepek, rendezvények, kirándulások, programok

szervezésének, közös-családokkal együtt történő megvalósításának megbeszélését. Lehetőség szerint törekszünk a jó hangulatú, interaktív szülői értekezletek megtartására, ahol a szülők kérdezhetnek, tájékozódhatnak gyermekük mindennapi tevékenységeiről, óvodai életéről. Ekkor kapnak tájékoztatást a szülők a gyermekek mérési-értékelési csoportos eredményekről, a felmérések, értékelések pedagógiai tapasztalatairól, a pedagógusok által, a fejlesztési tervekben megfogalmazott kiemelt közösségi fejlesztési célokról, feladatokról a csoportprofil alapján, a csoport képességprofilja szerinti, csoportfejlesztés irányultságáról, módszeréről. A szülőértekezleteken minden esetben, - ha nem is mindegyiken- a teljes időtartamában – de, mindenhol részt vesz az igazgató is, vagy akadályoztatása esetén, a helyettes.

A szülőértekezletekre a pedagógusok a közös felkészülésük után, az igazgató, illetve a helyettesek felé, a pontos tervezett napirendi pontokat továbbítják és egyeztetnek a szülőértekezleti napirendi pontok véglegesítéséről, a formai és tartalmi megvalósításról.

A szülőértekezletek, kiemelt alkalmi a csoport szülői közösségének, a személyes és formális találkozására, a pedagógusok egyidejű jelenlétére, sőt meghívott vendégek - logopédus, fejlesztő pedagógus és tehetségkibontakoztató, vagy támogató, külön-foglalkozások vezetői is meghívásra kerülhetnek. Ezért a jól átgondolt, gondosan tervezett, szervezett és időben, hirdetett szülőértekező, nagyban segítheti a gyermekcsoport nyugodt, örömteli, megelégedett belső életét, a fejlesztői légkört és a szülők szemléleti – és gyakorlati segítő támogatását. A szülőértekezletek témáinak a vezetése a csoportnaplóban történik.

A szülői értekezletek ajánlott témái, korcsoportra lebontva:

3-4 éves gyermekek szüleinek:

- ***A befogadási terv értékelésének összefoglalása.*** A beszoktatás, befogadás tapasztalatainak, élményeinek megosztása. (IKT módszerekkel is)
- A csoportlégkör és „***Mi-tudat*”, a közösségi szokások** kialakítása.
- A csoport ***szokás-szabály rendszerének*** kialakítása, tapasztalatai, a közös óvoda-szülő értékrend összehangolása.

Kiemelten: egészséges életmódra nevelés formái (étkezési szokások, öltözködés, tisztálkodás stb.)

- ***A féléves nevelési tervek, illetve később, ezek értékelésének ismertetése.***
Ezekhez kapcsolódóan a szülői észrevételek megismerése.
- Étkezés –rendelés; hiányzások igazolása.
- A kapcsolattartási formáinkról tájékoztatás.
- ***A játék személyiségfejlesztő hatása. A játékfajták, tevékenységek stb.***
- ***A napi és hetirend bemutatása,*** annak jelentősége a gyermekek mindennapjaiban
- Nyári udvari élet, csoportösszevonások sajátosságai
- ***Óvodánk programjai,*** gyermekek születésnapjának – névnapjának megünneplése
- ***A gyermekek mérésének, megfigyelésének bemutatása.***

4-5 éves gyermekek szüleinek:

- ***Az óvodai tevékenységi formák és ezek komplex, gyakorlati megvalósításának ismertetése. (IKT módszerekkel is)*** A nevelési - fejlesztési területek, a gyermekek tevékenységeinek, a személyiségre ható komplex hatások élményszerű ismertetése.
- ***Kiemelt terület: az első szülőértekezleten, az új tevékenységi forma,*** a külső világ tevékeny

megismerése, tevékenységformán belüli, **matematikai tartalmú tapasztalatszerzések komplex megvalósítási lehetőségeiről**, területeiről, a pedagógiai program céljainak megfelelő, a gyakorlati megvalósítási módjairól, eszközeiről, való tájékoztatás. A tevékenység bevezetésének és szerepének ismertetése.

- **A tehetségkibontakoztató tevékenységműhelyek**, tehetségtámogató, külön foglalkozások, sétanapok ismertetése.
- Érzelmi nevelés, szocializáció.
- **A tanulás sajátosságai, képességfejlesztő játékok, könyvek.**
- **Az óvodai sajátos arculatok bemutatása**, azok megjelenése a mindennapi életünkben, rendezvényeinken.
- A munka jellegű tevékenységek fejlesztő hatásai
- **Szülői elégedettségmérő lapok kiosztása, eredményekről történő tájékoztatás**
- **A gyermekek egyéni fejlesztési folyamatáról, a csoport, mérési – értékelési eredményeiről, tájékoztatás.**

6-7 éves gyermekek szüleinek:

- **Az iskolaérettség kritériumai**- az iskolába lépéshez szükséges, képességfejlettségi szintek. Az **iskolaválasztás segítése. A további egy nevelési évig óvodában maradó gyermekek felmentésének, a hivatal által történő eljárásrendjének megfelelő tájékoztatás, segítségnyújtás.**
- **A gyermekek tevékenységeinek fejlettségi mutatói;** általánosságban a mérések folyamatáról. (DIFER, képességterületek megfigyelése, értékelése)
- Rendezvények, programok, ünnepek
- Kirándulások, élményszerző séták, öko-iskola/óvoda programok
- Ovi-búcsúztató, Évzáró- Ballagó ünnepségek.

A szülők számára, pedagógiai célú, betekintő **Nyílt napokat** is szervezünk. Ennek elsődleges célja, hogy a szülők, közvetlen, tapasztalati betekintést nyerjenek, gyermekük mindennapi óvodai életébe, a pedagógusok által, a szabad játék folyamatában, spontán és szervezett nevelési-tanulási-egyéni, differenciált- fejlesztési tevékenységeikbe, és a folyamatokban, a gyermekek megmutatkozó aktivitásába, aktuális fejlettségi, eredményességi állapotába, a gyermekek napi óvodai életritmusába, a csoportszokások működésébe, a gyermekek közösségi kapcsolattartási-viselkedési, kommunikációs tevékenységeikbe, megnyilvánulásaikba. Ezeken a napokon, a szülők elsősorban megfigyelőként vannak jelen, de a nap folyamán, a csoport életkorához igazítottn, egy-egy tevékenységbe bevonjuk, illetve, a tevékenységek végén, a gyermekekkel közös játékba hívjuk őket, ezzel is fokozva a közösség és a szülő-gyermek-óvoda közötti érzelmi kapcsolódást. A szülő, a gyermekcsoport intenzív tevékenykedtetése közben, az egyéni differenciálás által, feltérképezheti a saját gyermeke egyéni képességeinek fejlettségi szintjeit, erősségét, esetleges gyengeségét. A szülőkkel a megfigyelés után **„Szülői konzultációt”** tartunk, ahol az előre kiosztott vagy megbeszélte megfigyelési szempontok alapján, egyeztetjük tapasztalatainkat és megmutatjuk, hogy a gyermek, különböző személyiségjegyeit, képességterületeit miként tudjuk fejleszteni. A nyílt napokat, középső és nagy csoportban, általában két, egymást követő napra szervezzük, amelyre az óvodapedagógusok által előre jelentkeznek be a szülők. Ezzel szeretnénk elősegíteni, hogy a gyermekcsoportok megszokott rendjét megtartva, tumultus és zsúfoltság nélkül, a mindennapi tevékenységek zavartalanságában tudjanak a szülők bepillantást nyerni, a gyermekcsoport valós

életébe.

- **Fogadóórákat** a szülők kérésére, előre egyeztetett időpontban tartunk. Ezzel biztosítjuk a szülők számára a diszkréciónkat, és a személyes, felkészült, tudatos figyelmünket. A gyermekükkel kapcsolatos segítségadás, ***konkrét, egyénre szabott módon történik.*** Ezen kívül, ***minden gyermek szülei számára biztosítjuk, a fogadóóra lehetőségét, amikor bemutatjuk – és együtt értelmezzük, a gyermekük mérési-értékelési eredményeit, az egyéni fejlődésüket nyomonkövető napló és egyéni fejlesztési tervük alapján.***

- Az éves munkatervben, ezen belül a munkaközösségek, saját óvodai, egyéni arculatai szerint, és az ezeken felül, spontán adódó alkalmakat, lehetőségeket kihasználva, szervezzük a különböző, **családi, illetve, szülőkkel együtt való közös – csoportos és óvodai - ünnepeket és programokat.** Ilyenkor ***bevonjuk a szülőket az ünneplés, hagyományörzés, óvodai élet folyamataiba,*** amiben, ők maguk is, aktív módon, nemcsak közreműködnek, hanem tevékeny részesei, átélői is lesznek a folyamatoknak. ***Ezek a közös események, felerősítik az óvoda-család közötti pozitív összetartozás érzését, megerősítik céljainkat és örömteli érzelmi feltöltődést nyújtanak, a gyermeknek-szülőnek és az óvoda dolgozóinak.***

- **A vezetővel való fogadóórák keretében is fontos szempont a család-óvoda kapcsolat erősítése** és a gyermekek óvodai életében való részvételi lehetőségek, illetve, a tágabb család bevonásának alkalmainak, és tartalmi, formai megvalósítási lehetőségeinek mérlegelése.

Az óvodai csoportok szülői munkaközösségeinek az igazgatóval való konzultációs megbeszélésein, a szülők szívesen megosztják tapasztalataikat, illetve esetleges igényüket, vagy ötleteiket. Ezeket, az igazgató a nevelőtestülettel és a szülőértekezleteken, a szülőkkel is megbeszéli, a felmerült lehetőségeket mérlegelik értékelik és szükség szerint, illetve, az egyes életkori csoportokhoz kötődően differenciáltan, vagy az óvodapedagógusok módszertani szabadságát is figyelembe véve kerülnek megszervezésre a különböző ünnepek.

- Így minden évben, minden óvodában, minimum, három alkalommal van közös, óvodai nyitott ünnep, vagy program (az anyák napja és évzáró-ballagáson kívül). Például, az anyák napja tekintetében, az egyes óvodák, a szülői igényeket figyelembe véve a munkaközösséggel és óvodavezetővel egyeztetve döntenek, az anyák napi műsor módszerbeli megvalósításáról. Célunk, az értékteremtő közösségi nevelés, a pozitív érzelmi kötődés kialakítása, a közös óvodai hagyományaink megőrzése, és újak teremtése. Nyitott óvodai programjainkat részletesen leírjuk „Az óvoda programjai” részben.

- **A csoportok faliújságjain keresztül,** folyamatosan biztosítjuk a szülők tájékoztatását az éppen ***aktuális ünnepeinkről, rendezvényeinkről, az aktuális napi feladatainkról.*** Kihelyezésre kerülnek a ***nevelő munkánk tartalmi*** (versek, mondókák, dalok; játékos foglalkoztató lapok; ábrázolási tevékenységek produktumai, alkotások stb.)

- **A csoportok Zárt Facebook oldalain-és emailben** is tájékoztatjuk a szülőket. A facebook oldalaknak, a napi aktuális és fontos hírek, információk, gyors megosztásában is nagyon fontos szerepük van. Az oldal, mint egy sarkig nyitott ablak, a feltöltött napi, vagy pár naponta töltött ***„pillanatképek” által, élményteli bepillantást ad a szülőnek, gyermeke tevékenységeibe, illetve, napi szinten is részesévé teszi a szülőt az óvodai életben.*** Része lehet gyermeke, kiemelten meghitt, szép életpillanatainak pld: születés/névnapok megünneplésének. A csoportba csak a GDPR nyilatkozat szerint szerepelhetnek gyermekek. Az igazgató nem tagja a kilenc csoportnak, de az

óvodapedagógusok és főként, a gyermekcsoportok, szülői munkaközösségeinek tagjai, elnökei által, **közzé tehet hivatalos, igazgatói információt, bejegyzést a csoportokba.** Ez főként, a nagyon gyors és hivatalos (igazgató által aláírt, bélyegzett, scannelt) információáramlást segítheti, mert az emailfiókokat kevésbé gyakran ellenőrzik a szülők. Óvodánk nyilvántartja csoportonként az emailcímeiket is a szülőknek és hosszabb folyamatokban, ezeket is használja a pedagógiai, nevelési és igazgatási feladatainak ellátása során. (pld: Digi-ovi)

A nevelési év végén, a szülők a hazavihetik a heti rendszerességgel már látott, de a gyermek egyéni fejlesztési útvonala működtetése érdekében, gyűjtött **produktumait, „produktum gyűjtemény”**, mely által a szülő, átfogó képet kap így is, gyermekének fejlődéséről, és az óvodai nevelő munkánkról is.

17. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

Óvodánk, az **eredményes és konstruktív kapcsolatrendszer működtetése** érdekében, **nyitott szemlélettel, kezdeményezően alakítja és tart kapcsolatot**, az óvodai nevelést segítő vagy kiegészítő mindazon intézményekkel és szervezetekkel, akik az óvodába lépés előtt, - az óvodai élet során, és azt követően, - az óvodai évek után, **meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.**

Az óvoda -iskola-szülő kapcsolatrendszere:

A kapcsolattartás célja: a gördülékeny, harmonikus, óvodából-iskolába való átmenet biztosítása, az iskolaválasztás és beiskolázás segítése, és az iskolai beilleszkedés közvetett segítése.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek, az óvodáskor végére, **nyitott érdeklődésével, készen áll az iskolakezdésre, az iskolába lépéshez.** A gyermek belső érése, a családi és óvodai nevelési folyamat eredményeként, **az óvodáskor végére, eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget**, és belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból, iskolássá szocializálódik. „**A rugalmas beiskolázás, az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.**” (ONOAP-VI. fejezet)

Feladat: Az élő szakmai párbeszéd biztosítása az iskolai kezdő szakasszal és az iskolaválasztás segítése. Az „óvoda-iskola átmenet” gyermekközpontú támogatása.

- az egymás felé kölcsönös, nyitott, partner kapcsolatok működtetése.
- a kölcsönös, hiteles, segítő tapasztalatok, élmények, ismeretek, és információáramlás biztosítása.
- az óvoda és a szülők ismerkedjenek meg az iskola nyújtotta lehetőségekkel (tanítási-nevelési módszerek; szemlélet stb.)
- az óvoda és az iskolák kölcsönösen, egymás felé biztosítsunk betekintést szakmai munkánkba, programjainkba, illetve, pedagógiai, nevelési szemléletünk szerint, teremtsünk lehetőségeket a közös, szoros, tevékeny együttműködésre.

A gyermek-és nevelés központú kapcsolatépítésben, az elsődleges szempontunk, hogy kialakítsuk és közösen biztosítsuk, a gyermekekben az iskolával kapcsolatos nagyon fontos, pozitív érzelmi kötődést és attitűdöt, a megerősítő és támogató érzelmi háttérrel.

Többlépcsős rendszerben, folyamatosan és fokozatosan biztosítjuk céljaink sikeres megvalósulását. Elsősorban a gyermekek teljes óvodai nevelési szakaszában, a gyermek egyéni –

önmagához viszonyított - legoptimálisabb és teljes körű, komplex személyiségfejlesztése – és testi-lelki-szociális képességeinek kibontakoztatása által, fokozatosan készítjük fel az iskolára. Különösen fontosnak tartjuk a gyermekek szociális-és érzelmi kompetenciáinak alakítását.

Ebből kifolyólag, elsősorban a gyermekek számára teremtjük meg a közvetlen kapcsolatokat az iskolákkal, ellátogatunk az iskolába, ahol megfigyeljük az első osztályos – volt óvodás társaik - gyermekek mindennapjait, a gyerekek beszélgethetnek, együtt tevékenykedhetnek a tanító nénikkel, bepillantást nyerhetnek az izgalmas iskolai életbe. Igazi iskolapadban, iskolai környezetben, eszközökkel, helyszínekkel találkozhatnak és ismerkedhetnek.

A nagy csoportos gyermekek számára nagyon fontos, hogy büszkén megmutathassák azt is milyen ügyes, okos nagy óvodások már és, hogy valóban ők, már készen állnak az iskolára, ezért a szülők számára szervezett nyílt napjainkra, néhány iskolából a tanító néniket is meghívjuk a szülőkkel együtt, „vendégségbe”. Lehetőség szerint a találkozást szakmai konzultáció követ, ahol a tapasztalatainkat, kérdéseinket, a szülő-iskola-óvoda megbeszélhetjük egymással.

A szülők támogatása érdekében fogadóórák és szülőértekezletek keretében biztosítjuk a személyes, és egyénre szóló segítséget az iskolaválasztás-és érettség kapcsán. Az iskolák már ősztől, egészen decemberig szervezik a szülők-gyermekek számára, nyílt napjaikat, játszó-együtt tevékenykedő-ismerkedő-tájékoztatóikat. Az iskolák által, számunkra ezekről az alkalmakról szóló megküldött programtájékoztatóikat, továbbítjuk a nagy csoportjaink felé, kitesszük a hirdető falakra és a szülői, csoportos zárt Facebook oldalon is megosztjuk őket.

Az egyik kulcsponeti esemény még az óvodáinkban szervezett, **„Iskolanyitogató szülőértekezletek”**, melyre azokat az iskolák képviselőit és tanítóit hívjuk meg, akikkel szoros partnerkapcsolatban állunk, illetve akiket a szülők, - az óvodapedagógusok előzetes, iskolaválasztási szándékfelmérésük alapján – megjelöltek, és preferálják majd a jelentkezési szándékukban, sorrendjükben. A szülőértekezletet, most már két helyen, a Bartók úti és a Tessedik utcai óvodában is megszervezzük, melyre az óvodák között, a szülők számára ***biztosítjuk a szabad átjárhatóságot***, vagyis, az Iskolanyitogatókra, nem ugyanazon iskolák képviselőit hívjuk meg, hogy ***minél több iskolával*** tudjanak ilyen formában is megismerkedni valamelyik óvodában, a három óvodánk szülői. A felsorolt alkalmak által, kölcsönösen tudjuk biztosítani, hogy a nagyon hasznos digitális információközvetítés korában is, több lehetőséget biztosítsunk, az ebben a témában, ma is, még legfontosabb tényezőnek tartott, személyes találkozásoknak. Szorosabb együttműködési kapcsolatot azokkal az iskolákkal alakítunk ki amelyek az óvodáink közelében vannak, illetve az iskolaválasztási, beiskolázási mutatóinkat is figyelembe vesszük a partnerkapcsolataink bővítésénél. A meglévő kapcsolatainkat, melyeket, írásban, vagy a közös programok szokásrendszerén - írásbeli megállapodás nélkül- működtetünk a gyakorlatban, évről-évre törekszünk megerősíteni és tartalmilag is mélyíteni.

Együttműködési megállapodás által a Debreceni Vörösmarty Mihály Általános Iskola és AMI – val, a Debreceni Árpád Vezér Általános Iskolával, a Lilla Téri Általános Iskolával és a Szoboszlói Úti Általános Iskolával, írásbeli megállapodás nélkül, de iskolánkénti egyedi tartalommal, közvetlen kapcsolatokat ápolunk.

Az óvodai nevelést megelőző szakasz: kapcsolatunk a bölcsődékkal

Tapasztalataink szerint óvodáinkba, közel fele arányban érkeznek a gyermekek az otthoni, családi környezetből, és intézményes, elsődleges szocializációs környezetből, bölcsődéből, vagy családi

napköziből is. Minden nevelési évben a hozzánk érkező gyermekek befogadási-beszoktatási időszakának megtervezéséhez, részletesen elemezzük és figyelembe vesszük a gyermekek bölcsődei hátterét.

Szívesen látogatunk el azokba a bölcsődékbe ahonnan várhatóan fognak jelentkezni hozzánk a gyermekek. A bölcsődékbe látogatva, közvetlenül ismerkedhetünk meg a gyermekekkel és az őket nevelő gondozókkal, illetve, a bölcsődei szülőértekezleteken bemutathatjuk óvodánk pedagógiai programját és informálhatjuk az óvodai jelentkezés és beiratkozásról, az érdeklődő szülőket. A kapcsolatunk nem mindig korlátozódik csupán az óvodai jelentkezés-és beiratkozás időszakára, hiszen nevelési év közben is előfordul, hogy a már óvodás kisgyermek fejlettségéről, korábbi fejlesztési-nevelési folyamatáról, a szülőkkel való konzultáció után - és engedélyükkel, kérünk a gyermek fejlődési előmeneteléről tájékoztatást. Ez által harmonikusabban és sokszor a szülő számára is megnyugtatóbban tudjuk kijelölni az óvodába lépést követően, a gyermek esetleges egyedi, kiemelt figyelmet igénylő állapot megállapítására irányuló (SNI, BTMN) vizsgálatát, fejlesztését. A családi napköziből érkező gyermekek esetében is közvetlen kapcsolatot tartunk fenn.

Az „Óvodanyitogató nyílt – játszó napunkra” érkező gyermekeket is szeretettel fogadva kérdezzük bölcsődei élményeikről, daduskáikról, jelükről, baráti kapcsolataikról és ezeket a tapasztalatokat is figyelembe véve érdeklődünk és tájékozódunk kölcsönösen a bölcsődéssel.

Az óvoda kapcsolata a kulturális-és közművelődési intézményekkel:

A gyermekek óvodai nevelésében nagy szerepe van, az élményalapú, közvetlen, sokoldalú, cselekvő, és értékközpontú megtapasztalásnak, melyet a gyermek által jól ismert mindennapi óvodai környezetben és ***az óvodán kívüli színes programok, események keretében, változatos helyszíneken és szervezeti formák között is biztosítunk.***

A kapcsolattartás célja: egyedi és komplex esztétikai-érzelmi élménynyújtás, művészeti nevelés, tartalmas, sokszínű szabadidős tevékenység biztosítása.

Feladata:

- a gyermekek személyiségének sokoldalú fejlesztése
- a különböző, kulturális, művészeti ágak megismerése, megszerettetése
- helyes viselkedési, öltözködési szokások kialakítása
- szociális tanulás – illemszabályok gyakorlása
- értékítélet alkotás képességének fejlesztése
- esztétikai ízlés formálása
- élményalapú ismeretszerzés, bővítés
- egészség-és környezettudatos szemléletformálás
- sporttevékenységek kipróbálása

Tartalma:

- színház, bábszínház, mozi előadások megtekintése
- könyvtárak látogatása
- kiállítások megtekintése
- múzeumok látogatása
- kézműves házak foglalkozásain részvétel
- természet-és környezet központú helyszínek látogatása

- sportlétesítmények rendezvényein, szolgáltatásain való részvétel
- gyermekhangversenyeken, koncerteken való részvétel
- szórakoztató – szabadidős játékok kipróbálása

Kiemelt intézményi kapcsolataink:

A szín és báb művészetekhez kapcsolódóan:

- *Vojtina Bábszínház*
- *Csokonai Nemzeti Színház Debrecen*
- és óvodánkba, rendszeresen meghívott: *Ákom-Bákom Bábcsoport*

A színházi látogatások mellett, a Vojtina színházba, játszószínházi foglalkozásokra is ellátogatunk, melynek keretein belül, dramatikus, kézműves és játszó, táncjázi szervezett tevékenységekben vehetnek részt a gyermekek. A színház-pedagógiaifoglalkozásokhoz kapcsolódóan, kiállításokon ismerkedhetünk meg a bábkészítők, illetve más társművészetek, népművészeti, kézműves alkotásaival. A gyermekek és a felnőttek nagy öröme a bábművészekkel is közvetlen kapcsolatba kerülhetünk és a megtekintett előadáshoz kapcsolódóan, kérdésekre válaszolva, felfedezhetjük a Vojtina belső kincseit.

A színház rajzpályázatain is részt veszünk.

Múzeumpedagógiai foglalkozásokat igyekszünk az adott óvodai nevelési tartalomhoz illeszkedően, illetve a múzeumok időszaki kiállításainak, ingyencségeinek megfelelően látogatni.

- *Déri Múzeum*
- *Debreceni Irodalom Háza*
- *Tímárház*

Az egyes mesterségekhez kapcsolódó kézműves hagyományok, népi iparművészeti kiállítások, és kézműves, látványműhely foglalkozásokon ismerkedhetünk meg a gyerekek a fazekassággal, a kékfestés technikájával, a szövőszéssel és más érdekes tárggyal, és kipróbálható tevékenységekkel.

A városunk adta lehetőségek szerint, igyekszünk más vizuális kiállításokat, kulturális – zenei-gyermekprogramokat is igénybe venni pld: a *Kölcsey Központban*, *MODEM-ben*, vagy a *Fórum Bevásárlóközpontban* stb. Komolyzenei és hangszerismereti játékos foglalkozásokat, meghívott vendégként a *Muzsikáló Egészség Alapítványi Alapfokú Művészeti Iskola* és a *Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola-Alapfokú Művészeti Iskola* által, egykori óvodásainkból lett, kis művészeink és tanáraik előadása által tudjuk megvalósítani.

Könyvtárlátogatások alkalmával a gyermekeket megismertetjük a könyvek világával, a könyvkultúra fontosságára nevelés részeként, a könyvek világában kalandozva egy-egy tematikus témához is kapcsolódó rendhagyó, papír színházi előadást, vagy a jeles napok, ünnepek, néphagyományokhoz, a nyelvi játékokhoz kapcsolódó foglalkozásokon is részt veszünk a gyermekekkel. Megismerkedünk a könyvkölcsönzés folyamatával, és az óvodapedagógus által kikölcsönzött könyvet együtt nézegetve, tovább beszélgetünk a könyvekről, élményeinkről.

A könyvek válogatásában, nagy szerepe van a gyermekek egyéniségének, érdeklődésének, ezért saját csoportszobáinkban is megkülönböztetett, központi szerepe van a könyveknek és az irodalmi élményeknek - szóban, dalban és képekben is.

- *Méliusz Juhász Péter Könyvtár – Gyermekkönyvtár*
- *Újkerti Fiókkönyvtár*

A könyvekhez kapcsolódóan, igyekszünk figyelemmel lenni a **Móra Könyvkiadó** által hirdetett programokra, utazó kiállításokra is.

A természet és környezetvédelem, a körülöttünk lévő világ közvetlen megismerésére, óvodáinkhoz közeli és távoli kirándulóhelyeket, természetvédelmi-és nemzeti park, látogatásokat és különböző ismeretterjesztő – és szemléletformáló, élményszerzési lehetőségeket és környezetpedagógiai témájú foglalkozásokat, szervezünk a gyerekeknek.

- **Nagyerdei Kultúrpark – zoopedagógiai és növényteni foglalkozások**
- **Debreceni Egyetem - Botanikus kert**
- **Hortobágyi Nemzeti Park**
- **Nyíregyházi Állatpark**
- **Agóra Tudományos Élményközpont**
- **Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kara**
- **Természettár**

A sport tevékenységek megszerettetése, a szabadlevegőn való nagymozgások gyakorlása, az óvodához közeli, **egyetemi futópályán és a DEAC pályára** ellátogatva nagy élmény a gyermekeknek. A nyári időszakban szervezett, vízhez szoktató úszótanfolyam, a nagyerdei **Aquaticumban** valósítjuk meg a nagy csoportosok számára.

A fejlesztő célú kikapcsolódási lehetőségekhez tartozóan, a gyermekek szabadidős tevékenységeként ellátogatunk, változatos mozgást és önfeledt szórakozást nyújtó, játszóházakba, és a városunk nagyobb, nevezetesebb játszótereire.

Ezen kívül előadóművészek is gyakran ellátogatnak óvodánkba, különböző zenés – táncos – verses - néphagyományokat bemutató szórakoztató műsorokkal.

További célunk a Pedagógiai Programunk célkitűzéseivel összhangban álló, a tartalmi megvalósításunkat támogató, azt tovább fejlesztő, gazdagító új kapcsolatok kiépítése más hazai, illetve határon túli, **külhoni, a Kárpát-medence magyar nyelvű óvodáival,** nevelést-oktatást támogató intézményeivel, a szakmai kapcsolat felvétele és együttműködési lehetőségek keresése. (Pl.: néptánc, néphagyomány; boldogságóra területén, hálózatos tanulásban részvétel)

A gyermekek és az óvoda egészségügyi ellátásához kapcsolódóan:

A kapcsolattartás célja: a gyermekek egészségének megőrzése, védelme, figyelemmel kísérése, szakszerű tanácsadás.

A gyermekek személyi és a környezet higiéniája biztosításában, nagy szerepe van a védőnői ellátásnak. A védőnő, az óvoda egészségügyi munkaterve alapján, látja el, előírt feladatait, melyet az óvodával közösen alakítanak ki, minden nevelési év elején. A védőnői, preventív-ellenőrzési feladatok kiterjednek a környezet tisztaságára, higiéniájára és a gyermekek fejtetvesség szűrésére valamint a betegségmegelőző és egyéb egészségvédő tanácsadásra.

Nevelési évenként egyszer, szakorvosi fogászati szűrésben és tanácsadásban vesznek részt a gyermekek.

Fenntartóval való kapcsolatunk:

Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal, valamint a Hivatalon belül, a Humán Főosztállyal, és a szakmai-igazgatási-tanügyi feladatokban közvetlenül, az Intézményfelügyeleti Osztállyal vagyunk közvetlen kapcsolatban.

A gazdálkodási, munkaügyviteli feladatokban, valamint a gyermekek étkezésére vonatkozó

ügymenetek ellátásában, illetve az óvoda működése kapcsán, a Debreceni Intézményműködtető Központtal – (annak további, különböző részlegeivel) állunk kapcsolatban és napi munkafeladatokban.

Az óvoda szakmai – és a gyermekek nevelését, szakmai ellátását támogató kapcsolataink:

Oktatási Hivatal

Oktatási Hivatal Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ

A kapcsolattartás elsődleges, a pedagógus előmeneteli rendszer szerinti, minősítési eljárások, minősítő vizsgák, valamint a szakmai – pedagógiai (tanfelügyeleti) ellenőrzések során.

Szakmai támogatói kapcsolatban, igényfelmérés alapján jelzett területeken, tantárgygondozói – és tematikus szakterületi szaktanácsadás, és más pedagógiai szakmai szolgáltatások, továbbképzések igénybevétele, könyvtár használata.

HBVM Pedagógiai Szakszolgálat Debreceni Tagintézménye

Közvetett, rendszer szerinti kapcsolatban állunk, a logopédus és fejlesztő pedagógus által ellátott feladatok kapcsán. Az ő tevékenységeiket, az igazgatóval való egyeztetéssel, a gyermekek számára előírt, vagy biztosítható keretek között, a Tagintézmény rendje és előírásai szerint végzik.

A logopédus, fejlesztő pedagógus munkája, nagymértékben segíti a gyermekek, iskolára való megfelelő felkészítését, ezért a velük való közvetlen, kölcsönös kapcsolatban, megosztjuk egymással a gyermekek fejlődésével összefüggő információkat és a szülők felé való, szakszerű tájékoztatásban is együttműködünk, akár a szülőértekezletekre való meghívásukkal is.

A gyermekek fejlődésének vizsgálatában közvetlenül állunk kapcsolatban az intézménnyel, nevelési tanácsadás, vagy pedagógiai vizsgálatok kérése, illetve a BTMN státuszú gyermekek ügyeiben.

HBVM Pedagógiai szakszolgálat Megyei szakértői Bizottság:

Velük elsősorban, a **kiemelt figyelmet igénylő SNI státuszú gyermekek felülvizsgálata,** illetve a megállapításra irányuló vizsgálatkérés, majd a megállapított és szakértői véleményben rögzített fejlesztési javaslatoknak és előírt foglalkozásoknak a biztosítása érdekében állunk kapcsolatban.

A tanköteles korú gyermekek oktatási hivatal által történő felmentésben is elláthatnak szakértői feladatokat.

A Debreceni Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium, utazó gyógypedagógusi rendszerén keresztül, valósítjuk meg az SNI gyermekek, előírt, pedagógiai célú fejlesztését és a gyógypedagógus segítségével, az óvodán belüli, kiemelt egyéni fejlesztését a gyermeknek.

DMJV Család - és Gyermekejóléti Központja

A gyermekek védelmével és biztonságával, valamint a jogaik érvényesülésével és az esélyegyenlőség megtartásával kapcsolatos ügyekben, kiemelt partnernek tekintjük. A belső, **óvodai gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése kapcsán,** illetve esetleges képzések, programok, pályázatok, esetmegbeszélések, **tanácskozások,** valamint **a szociális segítő hálózat keretében állunk kapcsolatban.** Minden évben, **az óvodai beszámolóval** teljesítjük feléjük, a kötelező adat – és információtovábbítási kötelezettségünket. Szükség szerint, szülők felé gyermekjogi tanácsadásban is fontos szakmai segítő lehet.

Bevett egyházakkal való kapcsolat: a szülői igények szerint, az adott bevett, - történelmi – egyházzal, a szülő, a gyermekének jelentkeztetése és írásbeli nyilatkozata alapján kerül sor, a hittan

foglalkozások megszervezésére. A kapcsolatot, elsődlegesen az adott hitoktatóval tartjuk.

18. GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉG

„Akkor lesz boldog a gyerek, ha szereted
és ebbe beletartozik, hogy azt is szereted benne,
amiben más, mint te.”
Mérő László

A 1997. évi XXXI. törvény (14.§ (1) bekezdésében meghatározottak szerint, **„a gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek, helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység.”**

Óvodánk, a törvényben meghatározott - óvodai nevelés - **alaptevékenység keretében**, a gyermek családban történő nevelkedésének megsegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló, 1997. évi XXXI. törvény szerinti szabályoknak megfelelően, **lát el feladatot, a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódóan.**

A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokban, a törvény 17.§ (1) bekezdése szerinti intézményekkel és személyekkel a Liget Óvoda Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltak alapján, a jogszabályi előírásoknak megfelelően, biztosítjuk az együttműködést, a kölcsönös tájékoztatást.

Kiemelt gyermekvédelmi feladatok:

Az óvoda **közreműködik a gyermekek, veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, melynek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselőkkel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal,** a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének és működtetésének **szakmai módszereit figyelembe véve, azokat betartva.** (Módszertani Útmutató alapján)

A veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében **kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.**

Óvodánk köteles:

- **a gyermek veszélyeztetettsége** esetén, **jelzéssel lenni a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál,**
- **a gyermek bántalmazása,** illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén, **hatósági eljárást kezdeményezni.**

A jelzési és kezdeményezési kötelezettség minden óvodai dolgozóra vonatkozik.

A kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmények:

- a gyermek szexuális bántalmazására utaló körülmények közül miniszteri rendeletben meghatározottak,
- a gyermek fizikai bántalmazására utaló körülmények közül miniszteri rendeletben meghatározottak,
- a gyermek elhanyagolására utaló körülmények közül miniszteri rendeletben meghatározottak és
- a gyermek által megkísérelt öngyilkosság, ha a gyermek még nem részesül egészségügyi ellátásban, gyermekjóléti alapellátásban vagy gyermekvédelmi szakellátásban, illetve pszichés megsegítésben.

Kiemelt veszélyeztető okra utaló körülmény észlelése esetén haladéktalanul, de legkésőbb három munkanapon belül köteles minden dolgozó, az óvoda igazgatójának, felső vezetőinek vagy a kijelölt gyermekvédelmi felelős személynek a jelzést és a kezdeményezést megtenni.

A haladéktalan jelzési vagy kezdeményezési kötelezettség, - illetve a feljelentés – elmulasztása, büntetőjogi felelősségre vonást von maga után.

Ezekben az esetekben, a **gyámhatóság** a jelzés és kezdeményezéssel egyidejűleg, **egyeztető megbeszélést tart** és a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál kezdeményezi a külön jogszabály szerinti **esetmegbeszélés megtartását**.

Gyermekotthonban vagy nevelőszülőnél elhelyezett gyermeket, a hatósági határozat rendelkezése, vagy a gyermekvédelmi gyám hozzájárulásával veszünk fel az óvodába.

További gyermekvédelmi feladatok:

- A gyermek családban történő nevelkedésének segítése, a gyermek és családja helyzetéhez, szükségleteihez igazodóan.
- A családjából bármely okból kikerült gyermek biztonságának, korához és szükségleteihez igazodó gondozásának, óvodai nevelésének, egészséges személyiségfejlődésének biztosítása.

Az óvodai nevelés során kiemelt alapelvként érvényesítjük a gyermekek mindenk felett álló érdekét figyelembe véve, a gyermekek jogait. A gyermekek védelme során, az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését.

A gyermekek védelmében, alapvető jogok és kötelességek:

A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez, illetve, örökbefogadó családban vagy más, családot pótló ellátás formájában – a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodást **helyettesítő védelemhez**.

A fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van, a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.

A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal, az elhanyagolással, a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, az információs ártalommal szembeni védelemhez. Illetve, védelmet kell élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak a pornográfia.

Joga van, hogy a zaklatás formáival szembeni hatékony fellépést biztosító nevelésben, oktatásban részesüljön.

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy:

Segítségét kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez.

A védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járnak el.

Az óvodai nevelésben felelősséggel, a gyermek fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző, **kizárólag az óvodai nevelési programhoz illeszkedően**, megalapozott pedagógiai tudatossággal, szakértelemmel és kritikával kerüljenek felhasználásra infokommunikációs és média tartalmak.

Óvodánk a gyermeki alapjogok maradéktalan biztosítása érdekében, garantálja, hogy a születési nemnek megfelelő önzonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását, valamint a homoszexualitást népszerűsítő, megjelenítő tartalmakat, (könyvek, mesék, versek stb.), valamint a szexualitást, semmilyen formában nem közvetíti. A gyermekvédelmi törvény értelmében, a gyermekek óvodai nevelésében, a gyermekek egészséges személyiségfejlődését maximálisan szem előtt tartva, teljes mértékben tilos, a fenti tartalmakra vonatkozóan bármilyen tartalom, tevékenység, információ közvetítése, a gyermekek számára való elérhetőség fennállása.

A gyermekvédelmi észlelő - és jelzőrendszer

A gyermekek védelme, minden a gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakembernek, így különösen, a gyermek nevelését, ellátását biztosító óvodának alapvető és elsődleges feladata. **A jelzőrendszer tagjaként, kiemelt személyes felelősséggel vagyunk a megfelelő jelzés megtételéért.**

A gyermek nevelésében résztvevő pedagógusok, nevelőmunkát segítők szerepe, kiemelkedően fontos a gyermek védelme szempontjából.

Annak érdekében, hogy az adott helyzetnek, állapotnak és igénynek megfelelően, a segítségre szoruló gyermek és családja megkaphassa a számukra szükséges megfelelő mértékű, szintű és színvonalú támogatást és segítséget, a gyermekkel és családjával kapcsolatban lévő személyek, az óvoda, illetve más intézmények aktív közreműködése elengedhetetlen.

Elsődlegesen, a jogszabályok szerinti együttműködést, a DMJV Család - és Gyermekjóléti Központtal és a hozzá tartozó gyermekvédelmi intézményekkel, pld: Gyermekek Átmeneti Otthona; Családok Átmeneti Otthona, működtetjük.

Az észlelő - és jelzőrendszer működtetése lehetővé teszi a gyermeket veszélyeztető okok pontos és hatékony feltárását, valamint a gyermek veszélyeztetésének időbeni felismerését.

A Család – és Gyermekjóléti Központ által összehívott esetmegbeszélésen (esetkonferencián, egyéb konzultáción) felkészülten, az adott gyermek jogait, érdekét, biztonságát és egészséges fejlődésének lehetőségeit szem előtt tartva veszünk részt, az óvoda igazgatója és/vagy az igazgatóhelyettesek, a gyermekvédelmi felelős, illetve az adott gyermek ügyében, az adott óvodapedagógusok.

A gyermek elhanyagolása, veszélyeztetése vagy bántalmazása esetén az élethez, emberi méltósághoz való egyik legfontosabb alapvető joga sérül a gyermeknek, mely során a harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődésének optimális lehetősége, érzelmi és akarat tulajdonságainak kibontakoztatása akadályokba ütközik, enyhébb vagy súlyosabb mértékben meghiúsul.

Amennyiben azt tapasztaljuk, hogy a gyermek családban történő egészséges fejlődése érdekében külső segítségre van szükség, jelzéssel élünk a család - és gyermekjóléti szolgálat felé, illetve hatósági intézkedést kezdeményezünk a probléma súlyosságának függvényében.

A jelzés célja, hogy felhívjuk a figyelmet a gyermeket érő elhanyagolásra, nem megfelelő nevelésre, bántalmazásra, vagy a gyermek magatartásában észlelt olyan jelenségekre, melyek az előbbiekre engednek következtetni.

A megelőző intézkedések célja, hogy mérsékeljük a gyermeket érő káros családi hatásokat, megelőzzük az elhanyagolás, nem megfelelő nevelés vagy súlyosabb esetek (bántalmazás stb.) kialakulását. A megelőző intézkedések során segítjük a családot, a gyermeknevelésben, amennyiben a család nem bizonyul alkalmasnak, tájékoztatjuk az érintetteket a gyermek jogairól, az elérhető átmeneti vagy tartós szociális juttatásokról, támogatásokról, képzési lehetőségekről, lakó- vagy munkahelyváltásban való lehetőségekről.

A jelzés megtételére, a DMJV Család – és Gyermekjóléti Központ formanyomtatványai állnak rendelkezésre: „Jelző lap” – veszélyeztettség esetén; és a „Jelző lap – bántalmazás, elhanyagolás esetén.”

A családon belüli, illetve a gyermekkel szembeni bántalmazás jelzése esetén, zártan kezelendő adatként, javaslat is tehető, a további intézkedésekre vonatkozóan: „alapellátás, védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel”.

Az írásban történő jelzéstől, az azonnali beavatkozást igénylő krízishelyzet esetén lehet eltekinteni, azonban a jelzést utólagosan, írásos formában, ebben az esetben is pótolni kell.

Bár óvodánkban az elmúlt hosszú évekre való visszatekintéssel nem került sor jelzés küldésére, de a gyermekek védelme érdekében, a jelzés megtételére vonatkozó előírás, kötelezettség és protokoll vonatkozásában folyamatosan és naprakészen tájékoztatjuk az óvodapedagógusokat, a nevelőmunkát közvetlenül segítőket és a szülőket is.

A köznevelési intézmény igazgatója felel, a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszernek a köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatai koordinálásáért.

Az észlelő - és jelzőrendszer működésének folyamata:

- **megelőzés;** - megelőző intézkedések
- **gyanú esetén jelzés** – (a jelzést tevőnek, nem kell mérlegelnie a veszélyeztetettség súlyosságát);
- **cselekvés** - a család - és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó feltárja a problémát, azokra megoldásokat dolgoz ki, indokolt esetben hatósági intézkedéseket kezdeményez; megoldási javaslatait cselekvési tervben rögzíti határidők megadásával, ebbe bevonja a jelzőrendszer azon tagjait, akik érintettek az adott gyermek ügyében;
- **az intézkedésekről visszajelzés** a jelzőrendszer aktivált tagjainak - itt mérik fel a veszélyeztetettség mértékét az összes információ birtokában;

Az intézkedésről szóló visszajelzés elengedhetetlen a gyermek jogainak érvényesülését biztosító késedelem nélküli együttműködés, a jelzőrendszer tagjai közötti partneri viszony, a cselekvési terv hatékony megvalósítása szempontjából.

- **utánkövetés**, szükség esetén a gyermekvédelmi intézkedés fenntartása, meghosszabbítása, vagy éppen megszüntetése, a lehetőségek figyelembevételével a gyermek családba való visszajuttatása.

A gyermekek védelmét pénzübeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják:

Ezekből, az óvodás életkorú gyermekek neveléséhez elsősorban kapcsolódóak:

Pénzübeli és természetbeni ellátások: a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény; a gyermekétkeztetés; a gyermektartásdíj megelőlegezése; az otthonteremtési támogatás.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások: a gyermekjóléti szolgáltatás; gyermekek napközbeni ellátása; gyermekek átmeneti gondozása, gyermekek esélynövelő szolgáltatásai.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások: otthon nyújtó ellátás; területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések: a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása; védelembe vétel; családbafogadás; ideiglenes hatályú elhelyezés; nevelésbe vétel; nevelési felügyelet elrendelése.

Óvodáinkban, a Gyermekvédelmi és esélyegyenlőségi éves munkaterv szerint biztosítjuk minden gyermek számára a külső jogszabályoknak és az ezekkel koherens, a belső szabályzóinkban biztosított jogaiknak a maximális és egyéni szükségleteiknek, állapotuknak, sajátos helyzetüknek megfelelő nevelést és ügyeik ellátását. Intézményeinkben nevelési évente ritkán, egy-egy esetben szükséges, a szülők házasságfelbontása és a gyermekelhelyezés kapcsán különös figyelemmel lenni a gyermekre és a családra, esetenként pedagógiai jellemzést készíteni a bírósági eljáráshoz.

Igazgatóként a szülőkkel személyesen és az igazgató helyettesekkel koordinálva, az óvodapedagógusokkal együtt, segítő, támogató együttműködésben sikeresen biztosítjuk a gyermekek óvodai nevelését és az aktuális helyzetben a szülőkkel való, jogszerű kapcsolattartást. A gyermekvédelmi felelőst, az egyes gyermekügyekről, az óvodaigazgató tájékoztatja, értesíti.

A három feladatellátási helyünk vonatkozásában is kifejezetten ritkán fordul elő, hogy nevelésbe vett, vagy védelembe vett gyermeket nevelünk. Természetesen ezekben az esetekben is egyedileg, az adott gyermek helyzetének, gyermekvédelmi státuszának, egyéni fejlődési útvonálának megfelelően biztosítjuk számára a legoptimálisabb fejlődéséhez szükséges feltételeket, egyéni bánásmódot, érzelmi és szociális biztonságot, kortárs és felnőtt közösséget.

A legfontosabb a gyermekek megismerése, igényeik, szükségleteik helyes felismerése és az inklúzív, befogadó, szeretettelgi légkör és nevelési környezet megteremtése. Kiemelt figyelmet fordítunk a probléma orvoslására, a gyermekjóléti szolgálat által kidolgozott Egyéni gondozási-nevelési terv szerinti speciális, kiemelt nevelésre.

Váratlan, családi válsághelyzet miatt, családi konfliktus, válás, a család felbomlása esetén, gyermekelhelyezési, vagy érvényben lévő végzés be nem tartásakor, fontos szerepe van az óvodapedagógusoknak és a gyermek csoportját ellátó személyeknek. Általános alapelvünk, hogy ezekben, és más típusú esetekben is, **szigorúan a gyermek érdekét és jogait védve**, a jogszabályokat

maximálisan betartva, próbáljunk a családoknak segíteni. A szülőkkel, külső segítőkkel, a családokhoz igazított intervenciók szemlélettel, őszinte, empatikus, de tényszerű kommunikációval - amennyiben szükséges, vagy előírt - problémafókuszált, egyéni fejlesztési tervvel, szakszerű segítségnyújtással lenni.

Gyermekvédelmi tevékenységünk fő célja:

- A gyermekek, mindenekfelett való érdekének és jogainak védelme. Ez minden óvodai dolgozó elemi kötelessége is egyben.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben élő, vagy szociálisan veszélyeztetett gyermekek védelmének megszervezése.
- A gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítése.
- A szülő segítése szülői kötelességeik teljesítésében.
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése, megszüntetése.
- A kialakult előítéletek lebontása, kialakulásának megelőzése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek – SNI, BTM, - HH, HHH, - státuszának, a szakértői, pedagógia véleményekben foglaltaknak, a külső szakemberek és a belső, óvodán belüli, különleges igényeinek megfelelő, pedagógiai ellátása, nevelése.

A célok megvalósítása érdekében, az óvodai igazgató, a csoportokban dolgozó óvodapedagógusok, az óvoda gyermekvédelmi felelőse, a szociális segítő, a védőnő, a külső pedagógiai szakemberek szorosan együttműködve, egymást segítve látják el a feladatokat.

Az óvodapedagógusok feladata:

- ***Inkluzív, befogadó környezet megteremtése.***
- ***Felmérjük a gyermekek családi hátterét, hátrányait, az óvodai nevelést a családi nevelésre építjük.***
- Folyamatosan figyelemmel kísérjük a csoportunkba járó gyermekek, illetve családjaik ***szociokulturális helyzetét, az abban bekövetkező negatív változásokat.***
- ***Intézményi jelzőrendszert működtetünk.*** Szükség esetén, a jogszabályok alapján eljárunk, intézkedünk az adott gyermek ügyében, mindezt dokumentáljuk.
- Az észlelt gondokat, problémákat (viselkedésváltozás, érzelmi elhanyagolás, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzet, sajátos nevelési igényre irányuló vizsgálatok elutasítása a szülő részéről stb.) jelezzük a gyermekvédelmi felelősnek, illetve az óvoda igazgatójának.
- Biztosítjuk ***az egyenlő bánásmód elvének*** teljes körű érvényesülését, az óvodai tevékenységekhez való hozzáférés egyenlőségét.
- Az adott képességterületen belüli lemaradást mutató gyermekek számára, felzárkóztatást, fejlesztést biztosítunk.
- Tehetség ígéretes gyermekek számára, személyre szabott, differenciált, adaptív fejlődési útvonalat, fejlődésorientált nevelési, tanulási környezetet és tehetségkibontakoztató foglalkozásokat biztosítunk, szervezünk.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Az időben történő észlelés és annak, a megfelelő, intézményen belüli és kívüli jelzőrendszeri bejelentés megtételéhez, adekvát tájékoztatás és információ biztosítása az óvodapedagógusok

és a szülők felé.

- Az egyes esetekben, a legmegfelelőbb pedagógiai eszköz, illetve hatásrendszer megválasztásának elősegítése, a feladatok koordinálása.
- Konzultáció a pedagógustársakkal, szülőkkel adott esetben külső szakemberrel.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésének, fejlesztésének, nevelésének, ellátásának figyelemmel kísérése, folyamatos megbeszélések a csoportok óvodapedagógusaival.
- Együttműködés, őszinte, kölcsönös bizalomra épülő, problémafókuszált kommunikáció a külső szervezetek munkatársaival, az óvodapedagógusokkal és a szülőkkel.
- Kapcsolattartás a DMJV Család - és Gyermejkölési Központtal és a hozzá tartozó intézményekkel.
- A Bartók úti óvoda vonatkozásában, a Szivárvány Családok Átmeneti Otthonnal való kapcsolattartás biztosítása az óvodaigazgató mellett. ***Ezen szervezet segítő munkája iránt, és a gondoskodásuk, ellátásuk alatt álló családok felé,*** a gyermek - szülő – és pedagógus közösség érzékenyítése, a velük való azonosuláson alapuló kapcsolat és az együttműködő segítségnyújtás működtetése. (Minden évben többszöri kapcsolatfelvétel szervezésével).
- ***Szakmaközi megbeszéléseken, az Éves szakmai tanácskozáson való aktív részvétel és informatív tájékoztatás biztosítása az óvodáink felé.***
- ***Az óvodaközi kapcsolatokban, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlődésének érdekében,*** a gyermek családi hátterének megismerésében, szakmai tanácsadás és segítségnyújtás az óvodapedagógusoknak.
Közvetlen, személyes elérhetőségének, a vele való kapcsolatba lépés biztosítása az érintett családoknak.
- A nevelőtestület tájékoztatása a gyermekvédelmi jogszabályok változásairól.

Kiemelt feladat: az intézményi éves beszámolóhoz az óvodánkenti, pontos adatok összegyűjtése, a kérdőív kitöltése, egyeztetve az érintett óvodákkal és pedagógusokkal, illetve vezetőkkel.

A gyermekvédelmi segítségnyújtás területei:

- Csoporton belüli-egyéni vagy mikrocsoportos fejlesztési folyamatok.
- Csoporton belüli-egyéni konzultáció és segítségnyújtás a szülők számára.
- Csoportos szülői értekezletek az általános nevelési problémák megelőzése és kezelésével kapcsolatban.
- Belső, tehetség kibontakoztató, felzárkóztató tevékenységek a gyermekek fejlesztésére.
- Óvodán kívüli szakember bevonásával konzultációk, segítségnyújtás.
- Az óvodai szociális segítővel való koordinált együttműködés biztosítása.
- Esetmegbeszélés, esetkonferencia, konzultáció formájában kölcsönös együttműködés a Gyermejkölési Központtal és a szülőkkel.

Segítségadás a szülőknek:

- Az óvoda igazgatójával és a helyettesekkel egyeztetve, illetve az ő részvételükkel, egyéni fogadóórák, esetmegbeszélések lebonyolítása.
- Szülői értekezleteken adott problémakörben, külső szakemberek tapasztalati tanácsadása, szakmai információk átadása.
- A gyermekek védelmének érdekében az első szülői értekezleten tájékoztatjuk és a helyben szokásos módon a csoportszobák hirdető tábláin is kifüggesztjük az óvoda

gyermekegészségügyi ellátásában résztvevők, valamint a gyermekvédelmi – jóléti feladatokat ellátó intézmények, szervezetek elérhetőségeit, illetve főbb feladatköreik tartalmát.

19. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

Kiemelt figyelmet-és különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

- sajátos nevelési igényű gyermek (SNI)
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN)
- kiemelten tehetség gyermek
- hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek (HHH)
a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint (1997. évi XXXI. törvény)
- tartós gyógykezelés alatt álló gyermek
- (az 1997. évi CLIV. tv szerinti szabályozással)

19.1.Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladatok:

19.1.1. Hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei, öt éves korukra lényegesen elmaradhatnak kognitív fejlődésükben kedvező helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka lehet a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai.

A tudatos óvodai pedagógiai munka a hátrányokat az óvodai nevelés során csökkenteni tudja.

A hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együtt működve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és óvodapedagógusok közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg. Az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük van.

Hátrányos helyzetű gyermek: aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, és akinek az esetében legalább egy hátrányos körülmény fennáll az alábbiakból:

A szülő (a gyermeket együtt nevelő, mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő) vagy a családbafogadó gyám, **a kedvezmény igénylésekor:**

- a) **önkéntes nyilatkozata alapján, alacsony, legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,**
- b) az Szt. 33. §-a szerinti **aktív korúak ellátására jogosult, vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül, legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott,**
- c) **a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei,** illetve megállapítható, hogy a gyermek, a településre vonatkozó, integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak

nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében, *a hátrányos helyzet megállapításának, három feltétele közül, legalább kettő fennáll,*
- b) *a nevelésbe vett gyermek.*

A gyermek hátrányos helyzetére utaló további jelek lehetnek:

- Deviáns környezet szocializációs ártalmai –alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya –állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Gyermekevédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység:

Veszélyeztetettség a gyermek vagy más személy által tanúsított, olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek: fizikai bántalmazás, a gyermek szexuális zaklatása, szülői felügyelet hiánya, elhanyagoló szülői magatartás, hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények, lelki bántalmazás, éhezés, nem megfelelő táplálkozás, indokolatlan hiányzás az óvodából, minimális jövedelmi viszonyok

Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek fejlesztése – a szociális hátrányok enyhítése:

Kommunikációs nevelés

A gyermekek nevelése során különös gondot fordítunk a beszédképesség fejlesztésére, verbális és nonverbális, valamint báb - és drámajátékok segítségével. Verbális gyakorlójátékainkkal ritmusérzéküket fejlesszük, oldjuk a beszédgátlásokat, igyekszünk felkelteni beszédkedvüket, illetve súlyosabb esetben, a hangadási készségüket, a hangzóformálás és artikulációs képességüket. Mese-vers-dramatikus játékokkal és kiemelt anyanyelvi kompetenciafejlesztési játékokkal fejlesszük nyelvi kifejezőképességeiket, szókincsüket, hangzóhibáikat, beszédmegértésüket és egyenletesebb, folyamatos beszédprodukciójukat is. Irodalmi művek, játékok választásánál érvényesül a pedagógiai-pszichológiai, módszertani tudatosság, a gyermek speciális értelmi, lelki, testi és szociális képességhátrányaiból származó szükségleteinek és igényeinek legmegfelelőbb fejlesztésének megvalósítása, - és az ezzel arányos hátrányainak, lemaradásának, csökkentése érdekében. A báb szerepe különösen fontos a szociális tanulás, a gondolatformálás, a belső képi és érzelmi világ formálásában. Segítségével érvényesítjük a pozitív életszemlélet kialakítását, az emberi, erkölcsi értékek megtartását, az egymásra figyelő-kontaktust követő, kommunikáció és adekvát kérdés-válaszok megformálását.

Érzelmi, erkölcsi és értékteremtő közösségi nevelés-szociális tanulási kompetenciák megalapozása

Az óvodás korú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségén belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye

körül. Pedagógiai munkánkat áthatja az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzéseinek elfogadása, ezáltal gyermekeink örömteli optimizmusa, ön – és másokba vetett bizalma fejlődik. Ennek érdekében szociális érzékenyítő játékokat iktatunk be a napirendbe.

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek érdekeinek, tulajdonságaiknak, képességeiknek kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével.

Óvodai életünket úgy szervezzük, hogy sok értékteremtő közösségi élmény, sok közös tevékenységben vegyenek részt a gyermekek, ezáltal erősödnek olyan erkölcsi tulajdonságaik, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, szabálytartás, önzetlenség, tolerancia, a másság elfogadása és az egymás felé való szeretetnyelv-kifejezőmódok is.

Egészséges életmódra nevelés

Egészséges életmódra nevelésünk célja a gyermekek egészséges életvitel igényének kialakítása, testi fejlődésük elősegítése, egészségük védelme.

Nagy hangsúlyt fektetünk a helyes higiénés szokások elsajátíttatására, a lelki egészség és a mentális beállítódások fejlesztésére.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

A gyermekek óvodai nevelésük során a közösségi tevékenységben hovatartozásuktól függetlenül vesznek részt. A közösségi nevelés által az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás kialakítása, egymás előítéletmentes elfogadása a cél. A különbségek elfogadására (vallás, bőrszín, fogyatékoság), tiszteletére nevelünk, fontosnak tartjuk a pedagógus, mintaadó, közvetlen és együttműködő, segítő szerepét. A pedagógus törekszik az egészséges személyiségfejlesztés feltételeinek megteremtésére. Az egyéni bánásmód érvényesítésével, a szeretetközpontú, bizalomteli, empatikus légkörön alapuló, sokoldalú fejlesztő közeget kialakítani.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése. Szükség szerint családlátogatás, környezettanulmány végzése.
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.

19.1.2. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

Tartós gyógykezelés alatt álló az a gyermek, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő, szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, a harminchat nevelési napot, várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni.

Kiemelt feladat: ha **a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket** az Nkt. 8. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint a felmentést engedélyező szerv **az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, óvodánk a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy**

más kezelés szükségessége esetén tovább irányítjuk a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

„A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásának irányelve” (a továbbiakban: irányelv) alapul vételével határozzuk meg a speciális óvodai nevelési cél és feladatainkat.

Cél, hogy a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeknek, az adott egészségügyi állapotából eredő sajátosságainak és az óvodakötelezettséggel összefüggő alapvető jogainak érvényesülésében, összehangolt biztosításában, - a gyermeknek a fekvőbeteg-ellátás keretében gyógykezelést biztosító egészségügyi intézményben, rehabilitációs intézményben, illetve otthoni ellátása általános járóbeteg-szakellátás során, - a gyermek ellátását biztosító intézménnyel és a szülővel együttműködve segítsük a gyermek fejlődését, nevelését.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek életében az óvodai közösséghez tartozás élményének a fenntartásának, lehetőség szerinti megteremtése, támogatása.

További kiemelt nevelési feladatok:

- A tartós gyógykezelés alatt álló gyermeknek, az óvodai neveléshez való esélyegyenlőségének, esélyteremtésnek a biztosítása. A megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges ***védelemre és gondoskodásra való jogának*** a különböző szintűen, az egészségügyi intézményben, a családdal, a szülőkkel, és a fejlődést biztosító szakemberekkel, a gördülékeny együttműködés biztosítása az óvoda, az igazgató, az óvodapedagógusok által – minden esetben a szülő kérésére, vagy engedélyével és közvetítésével.
- A gyermek különleges, speciális szükségleteinek megfelelően, ***a gyermek nevelési-tanulási-fejlesztési folyamatainak a lehetőségek szerinti módszerekkel és tartalommal való segítségének megszervezése, tervezett támogatása, az óvodai szociális kapcsolatok differenciált fenntartásának megteremtése.***
- A gyermeknek a közösségben maradás élményének, megélésének támogatása. A gyermeknek a csoporttársaikkal, az óvodapedagógusokkal, pedagógiai asszisztenssel, dajkával, a közösséggel való kapcsolattartásának segítése. ***A digitális kapcsolattartás, a betegségből eredő, indokolt fizikai távolság megtartása esetén is biztosítható.***
- Elősegítsük és megkönnyítsük, természetessé tegyük a gyermek óvodai visszailleszkedését.

A folyamat kiemelt szakaszai:

- A betegség diagnosztizálását követő hetek.
- A gyógyulási folyamat alatt a kórházi lét szakasza.
- Otthoni rehabilitációs időszak - nem vagy részben tud óvodába járni a gyermek.
- Visszatérés az óvodába.

Egyéb együttműködő partnerek lehetnek:

- a pedagógiai szakszolgálatok munkatársai: felmérések, szakértői vélemények útján,
- a gyógypedagógiai intézmények munkatársai, az utazó gyógypedagógus
- kiegészítő, életminőséget javító szervezetek: pl. KórházSuli Alapítvány, Bátor Tábor, Amigos program stb.

A csoportnaplóba feltöltésre kerülhetnek a gyermek tartós gyógykezelésére vonatkozó, továbbá a gyermek speciális köznevelési ellátásához elengedhetetlenül szükséges szakértői vélemények, fejlesztési és rehabilitációs tervek, pedagógiai vélemények, feljegyzések, szakorvosi és

iskolaorvosi diagnózisok.

Kiemelten fontosnak tartjuk a szülővel való közvetlen, támogató kapcsolat fenntartását. A gyermeke egészségállapotának, szükségleteinek megfelelően, a gyermekének, az óvodai nevelésben való közvetett részesülésének biztosítását. A hosszan tartó betegség, vagy az időszakos kórházi ellátás ideje alatt is felajánljuk a gyermek életkorának megfelelő, a gyermekcsoport haladásával azonos, vagy eltérő nevelési témában, de a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tartós betegségéhez igazított, differenciált, speciális nevelési, tanulási és fejlesztési tartalmakat, témákat. Ezeket a szülővel egyeztetve, többféle kommunikációs csatornán keresztül közvetítjük. (emailben, facebook, messenger, illetve személyesen az óvodában – magyarázattal ellátva, nyomtatva) A személyes és telefonon, vagy online történő beszélgetés során, a szülőket segítjük gyermekének lelki – érzelmi megsegítésében is. Ugyanezen platformokat igénybe véve, ha a gyermek is nyitott rá, megszervezzük a gyermekekkel és az óvodapedagógusokkal való kapcsolatfelvételt is. (pld: videó hívás) Lényegesnek tartjuk, hogy a gyermek érezhesse az óvoda közelségét, az óvodapedagógusok és a csoporttársak szeretetét, érdeklődését, és hogy hiányzik és visszavárják a csoportba.

A gyermekek által - egyéni, vagy közösen - készített rajz, kisebb ajándék, szintén nagy segítséget jelenthet a gyógyulásban.

Minden esetben támogatjuk a szülőt abban, hogy a teljes gyógyulási folyamat alatt tartsa a kapcsolatot az óvodával és bátran, bizalommal forduljon az intézmény felé.

A szülővel a folyamatos kapcsolattartás során, igazodunk a betegség és a gyógyulás folyamatához.

19.1.3. Az 1-es típusú diabéteszszel élő gyermek, speciális gondozása, ellátása

A 2011. évi CXCV. törvény 62. § (1a)–(1e) bekezdése szerinti előírásnak megfelelően, óvodánk fokozott figyelmet fordít a diabéteszszel élő gyermekek, egészségének megőrzésére, speciális ellátásának megszervezésére.

Az 1-es típusú diabéteszszel élő gyermek részére, abban az időtartamban, amikor az óvoda felügyelete alatt áll, **a szülő, törvényes képviselő kérelmére** biztosítjuk - a gyermekkorai diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján **a speciális ellátást.** (A szülő, más törvényes képviselő a kérelmét az Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban megtett formában nyújtja be.)

Az óvodai diabéteszgondozást, a gyermeknek az intézménybe történő belépésétől, a gyermek hazaviteléig, illetve az óvodán kívüli programokon való részvétele során is biztosítjuk.

A diabéteszes gyermekek óvodai ellátása során feladat:

- a **vércukorszint** szükség szerinti **mérése**, illetve
- szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű **inzulin beadása**

Erre vonatkozóan a szülői kérelem alapján, az óvoda igazgatója az általános eljárásrend mellett írásban előírhatja a speciális eljárásrendet.

A diabéteszes gyermek diabétesz gondozását, az óvoda igazgatója által írásban megbízott pedagógus, vagy, legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő munkát közvetlenül segítő

munkakörben foglalkoztatott személy láthat el. A feladatot, az vállalhatja el, aki az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló, szakmai továbbképzésen vett részt és a tananyag elvégzéséről az Oktatási Hivatal, igazolást állított ki.

("DiabMentor - szakmai továbbképzés pedagógusoknak a cukorbeteg gyerekek támogatásáért" elméleti és jelenléti gyakorlati képzés.) A gyermek óvodai speciális diabétesz ellátását, az egészségügyi intézmény által kiadott és az abban megfogalmazott szakmai iránymutatás alapján, a szakorvosi előírás, a csatolt gondozási terv szerint végezzük.

A 328/2011. (XII. 29.) Korm.rendelet szerint, a szülő, az írásbeli nyilatkozat kitöltésével igényelheti a gyermeknek megfelelő diétás étrend biztosítását, mely a gyermek ellátásának legfontosabb tényezője.

Ha az intézményünk nem tudja biztosítani óvodán belül foglalkoztatott által a feladat ellátását, akkor a gyermek diabéteszgondozása, az óvoda védőnője, vagy orvosa által kerül megszervezésre. Óvodánk mindhárom feladatellátási helyén, törekszünk a megfelelő létszámú Diabmentor képzéssel rendelkező személyi feltételt biztosítani, az 1-es típusú diabéteszrel rendelkező gyermekek gondozásához.

Rosszellét esetén, az Eütv.-vel összhangban álló eljárásrend lép életbe.

A csatolt diabéteszgondozási tervtől csak a szülővel történt egyeztetés után és a szülői instrukcióknak megfelelően lehetséges eltérni. Így a gondozási tervtől eltérő élethelyzetben vagy kérdés, bizonytalanság esetén azonnal hívjuk a szülőt. Ha gyermek vércukorszintje olyan alacsony, hogy eszméletét veszti vagy már nincs itatható, etethető állapotban elsőként mentőt, majd a szülőt hívjuk.

A szülő dönthet úgy, hogy maga szeretné a gyermeke diabéteszgondozását az óvodában is biztosítani. Ebben az esetben a szülővel egyeztetett módon és helyen biztosítjuk a gyermek ellátásához szükséges feltételeket. A gyermekért a szülő a felelős, alapvetően neki kell a vércukorszint méréséről, az inzulin beadásáról, az eszközök működéséről és a gyermek megfelelő állapotának fenntartásáról gondoskodnia. Ugyanakkor az óvodai gondozói tevékenységgel elősegíthetjük, a gyermeknek a közösségben való elfogadását és a gyermeknek az önelfogadását is, csökkenthetjük a betegségtudatát.

A szülő kötelessége a gyermek aktuális állapotáról, a terápia változásáról, új eszköz alkalmazásáról, a cukorbetegség ellátási tervhez kapcsolódó bármely tudnivalónak az óvoda számára történő azonnali átadása. Ezért a pedagógus és szülő kölcsönösen tájékoztatja egymást a gyermek napjáról, a vele törtétekről.

Ellátási folyamat:

- a szülői kérelem benyújtása a mellékelt szakorvosi javaslattal, (*„Kérelem az 1. típusú diabéteszrel rendelkező gyermek ellátására”*)
- szülői nyilatkozat diétás étrend biztosításáról,
- diétás étrend biztosítása, a szülői nyilatkozat alapján,
- egyéni fogadóóra keretében, a gyermek diabéteszgondozási terve alapján, az óvodai speciális gondozás, ellátás megbeszélése, írásban való rögzítése.
- az igazgató által a feladat megszervezése és ellenőrzése, az egészségügyi szakemberekkel való folyamatos kapcsolattartás, (*„Eljárásrend a diabéteszes gyermekek óvodában történő speciális ellátására”*)

- a feladatot végző pedagógus és érettségivel rendelkező, nevelő munkát segítő alkalmazott írásbeli megbízása az elvégzendő feladatokkal, („*Megbízás a diabéteszes gyermekek feladatellátására*”)
- az ellátáshoz szükséges eszközök, gyógyszerek megfelelő használata, kezelése, tárolása,
- az óvoda alkalmazottainak tájékoztatása, legfontosabb tudnivalók ismertetése,
- a gyermek rendszeres vércukorszint mérése szakorvosi előírás szerint, a feladatokkal megbízott pedagógus vagy más alkalmazott által és felelősségével,
- a szakember által előírt időközönként szükséges mennyiségű inzulin beadása és ennek dokumentálása,
- megfelelő, előírás szerinti időben történő étkezés biztosítása,
- folyamatos kapcsolattartás, együttműködés a szülővel, és a szakemberekkel,
- az igazgató által a feladat megszervezése és ellenőrzése, az egészségügyi szakemberekkel való folyamatos kapcsolattartás.

Az 1-es típusú diabétesz esetén a gyermek szervezete nem termel elég inzulint, ami ahhoz szükséges, hogy a vércukorszint szabályozott maradjon.

A napi többszöri vércukormérés, inzulin beadás, szénhidrátszegény diéta nehézséget okozhat a gyermeknek. Ezért a környezetet szükséges felkészíteni ennek elfogadására, és a betegséghez kapcsolódó teendőkre.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodai dolgozók is tisztában legyenek a gyermek állapotával és képesek legyünk felismerni a magas vagy alacsony vércukorszint jeleit.

Figyelembe vesszük a gyermek óvodai tevékenységeit, a gyermek fizikai aktivitását, mely befolyásolhatja a gyermek vércukorszintjét.

Fokozott figyelemmel vagyunk a még nem diagnosztizált diabétesz tüneteire:

- Fokozott szomjúság és gyakori vizelés: A magas vércukorszint miatt a gyermek sokat iszik és gyakran jár vécére.
- Fáradékonyság: A gyermek kimerültnek érezheti magát, még akkor is, ha eleget alszik.
- Súlygyarapodás vagy súlyvesztés: A testsúly változása jellemző lehet, akár hirtelen súlycsökkenés vagy - növekedés formájában.
- Gyógyulási problémák: A sebek, horzsolások lassabban gyógyulnak, és fertőzések is gyakrabban jelentkezhetnek.
- Sötét bőrelváltozások: Az inzulinrezisztencia egyik jele lehet a bőrön megjelenő sötét foltok, főleg a nyak környékén.
- Visszatérő vagy nem múló fertőzések, gyulladások.
- Acetonos lehelet (körümlakklemosóhoz hasonló, aromás édes lehelet).
- Homályos látás.

További kiemelt feladat:

- ***A tudatosság növelése:*** Óvodapedagógusaink tudatosan figyelnek a diabétesz jeleire, és támogatják a családokat abban, hogy egészséges szokásokat alakítsanak ki a gyermek számára.

- A gyermekkori 1-es típusú diabéteszről való **tájékoztatás biztosítása** a szülőknek, a szülői közösségnek. (pld: szülőértekezlet; egészségnapok; családi rendezvények stb.)
- **Kiadványok, segítő szervezetek ajánlása:**
  - Pld: Szurikáta Alapítvány a diabéteszes gyermekekért.
  - „Diabéteszes gyermek az óvodában, iskolában” a Szurikáta Diabétesz Tanoda kiadványa.
  - Deliága Éva – Lovász Hajnalka: Újratervezés című megküzdést segítő könyv, az 1-es típusú diabétesz világához szülőknek és gyerekeknek.

19.1.4. Fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek

A 2011. évi CXC törvény a köznevelésről 25.§ (5a) bekezdés b. pontja szerint, óvodánkban **fokozott figyelmet fordítunk a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek egészségének megőrzésére.**

Az anafilaxia egy életveszélyes állapotot előidéző túlérzékenységi reakció, mely leggyakrabban étel, gyógyszer vagy rovarcsípés következményeként lép fel. Az allergénnel való kapcsolatba kerülés életveszélyes reakciót válthat ki.

A szülő kötelessége, hogy az óvodai jogviszonyban álló, cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes, fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermeke fokozott figyelmet igénylő **egészségi állapotáról és a megteendő sürgősségi intézkedésekről** a beiratkozással egyidejűleg, vagy a diagnózis ismertetését követően **haladéktalanul tájékoztassa az intézményt,** továbbá **köteles gondoskodni** arról, hogy **a gyermeke életmentő gyógyszerei, a gyermeknek az óvodai teljes bentartózkodása alatt biztosított legyen.**

Az Oktatási Hivatal és az Országos Mentőszolgálat szervezésében ingyenesen biztosított „Elsősegélynyújtási ismeretek - a légutak veszélyeztető állapotok és az anafilaxia” című képzésben vesznek részt az óvodáink dolgozói.

Kiemelt feladatok:

- **A teljeskörű biztonságos környezet folyamatos fenntartásában, kiemelt szerepe van az allergénmentes környezet megteremtésének az erre vonatkozó alapos és erős szabályozottság, eljárásrend kialakításának, megismertetésének, és betartásának.**

A felkészült személyi feltétel biztosítása, a megfelelő elméleti és gyakorlati ismerettel rendelkező igazgató, igazgató-helyettesek, óvodapedagógusok, a nevelőmunkát közvetlenül segítők és konyhai dolgozók.

Ezen a területen egyre elkötelezettebb módon, a belső intézményi szakmai képzési koncepciónknak fontos részét képezi a fokozott kockázatú allergia, az anafilaxia életveszély megelőzésére, illetve helyben és azonnali ellátására kialakított életmentő eljárásrend megtanulása. **A dolgozók általános ismereteinek, és az adott gyermek betegségére és ellátására vonatkozó, célirányos tájékozottság megvalósítása.**

- Az óvoda épületén belül, a közösségi térben, jól láthatóan kihelyezett tájékoztató, figyelemfelhívó plakátok, valamint az „Óvodai eljárásrend a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek – esetleg bekövetkező anafilaxia - gondozásának, ellátásának.” dokumentum kihelyezése, és erről, a szülőértekezleteken való tájékoztatás biztosítása.
- Az intézményben, **mindhárom óvodában,** feladatellátási helyenként, **irodában, tálaló konyhán és csoportonként, elkülönítetten, jól láthatóan,** valamennyi, a csoportot ellátó személy

(óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka) számára (helyettesítés esetén is, az adott csoportot kevésbé ismerős személyek számára is) azonnali, gyors tájékoztatást biztosító táblázat kerül kihelyezésre: „Ételallergiás - és egyéb diagnosztizált allergiával rendelkező gyermekek” táblázata. Ezen kívül, az érintett gyermekek esetében, a gyermek Egyéni portfóliójának – Egészségügyi mappájában is lefűzésre kerülnek: a gyermek diagnózisának másolata, valamint a gyermek ***Egyéni sürgősségi intézkedési terve.***

Felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy a gyermeke részére a 100%-os társadalombiztosítási támogatással igényelhető 3 db. autoinjektort írássanak fel a kezelőorvossal, melyből egyet az óvodában is elhelyezhetnek. *(Biztosítva így, hogy ez, ne okozzon anyagi terhet a családnak.)* Hiszen az adrenalin autoinjektor, (epipen, anapen) az egyetlen életmentő szer, mely vissza tudja fordítani az anafilaxiás sokkot.

Óvodánk is vallja azt az elvet, hogy: „ahol a gyermek, ott van az autoinjektor és életmentő gyógyszer is”. Így, a gyermek számára, az óvodában is 2 db. AAI biztosítást kérjük, melyet, a nap végén akár haza is tud vinni a szülő. Ebben az esetben, és az intézményi tárolásnál is kiemelten fontos, hogy a megfelelő -szobahőmérsékleten, maximum 25 - fokon kerüljön tárolásra az injektor. Ennek a szabálynak a betartása, különösen fontos, az óvodán kívüli tevékenységek és programok alkalmával.

A már ismerten anafilaxiás allergia kockázattal rendelkező, azaz már diagnosztizált gyermekek esetében, az allergénnel való találkozás esélye jelentősen csökkenthető, a megfelelő szabályrendszer működtetésével. Az ő esetükben, a gyermek vészhelyzeti ellátása a saját adrenalin autoinjektorjaik (AAI) által biztosított. *(Amennyiben az első adag nem enyhítene a tüneteket, 5-10 perc múlva be kell adni a másikat az ellentétes combba.)*

A legfontosabb, a gyermeket elfogadó, támogató, befogadó, inkluzív nevelési környezet biztosítása, a kölcsönös bizalomra épülő asszertív kommunikáció fenntartása a szülők és az óvoda között, valamint a gyermek óvodai csoportjába járó, gyermekeknek a szülei között.

A betegség természetes módon való elfogadása mellett, a legfontosabb egészségnevelési és fejlesztési ismeretekkel, játékos készség és képesség fejlesztés által alakítjuk ki az érintett gyermekben és a csoporttársak körében a környezet és személyi higiénia fontosságát. Főként a nyál, testnedv által, valamint az ezzel szennyezett asztal, játék, szék stb. felületre esetlegesen így kerülő allergénnek kizárását, csökkenését biztosító helyes szokások betartását, alkalmazását is.

A diagnosztizált ételallergiának megfelelő speciális, diétás étrend, a szülő kérelmére a közétkeztetés által biztosított. A HACCP előírásoknak, szabályzatban rögzített utasításoknak szigorú betartásával történik, az étel elkülönített élelmiszerbiztonsági útvonala szerinti érkeztetése, átvétele, tálalása, mosogatása és a gyermek ételallergiájának jelölésével ellátott evőeszközeinek óvodai tárolása is. Szigorú szabályok betartása mellett kell biztosítani a keresztszennyeződés teljes körű kizárását, mind a közétkeztetés, mind a csoporton belüli nevelési tevékenységekhez kapcsolódóan is. (pl: salátakészítés, tökfaragás stb.)

Az allergiás betegséggel rendelkező gyermekek számára is, a gyermeki jogok, és az esélyegyenlőség maximális érvényesülése által, az egészségüknek fokozott védelme mellett, ugyanazt az óvodai nevelést, fejlesztést biztosítjuk a számukra is, úgy, hogy kiemelt és fokozott

figyelmet fordítunk, egészséghelyzetükre, teljeskörű érzelmi és egészségbiztonságukra, gondozásukra, speciális ellátásukra.

Fontosnak tartjuk a gyermekek saját magukra vonatkozó – az életkori és egyéni sajátosságaikhoz igazodó – betegség-és megelőzési és egészségvédelmi ismeretének kialakítását. Pld: mely ételekre allergiás, melyeket nem eheti, ha más eszik olyan ételt amely rá veszélyes lehet, felhívja a figyelmet a távolságtartásra, kéz-és arcmosásra is, illetve ezeket maga is betartja.

A gyermeket a betegségével és az ő ellátásával feleslegesen nem terheljük sem érzelmileg, sem információban. Kérdéseire a szülővel egyeztetve, az életkorának megfelelő és a természetes önellátását erősítő módon adunk információt.

Az egészségfejlesztési, nevelési módszerek és tartalmak, valamint eszközök (társasjátékok, fejlesztő játékeszközök) segítségével is, komplex módon formáljuk a gyermekek egymás iránti elfogadását, az egymásra való kölcsönös figyelem megadását és a betegségből eredő sajátos élethelyzetekhez való természetes és helyes viszonyulási formáikat, viselkedésüket, attitűdjüket.

Tapasztalataink szerint a gyermekek elfogadják és valóban természetes módon viszonyulnak az egyedi diétás étrendben részesülő gyermekhez, nem nyúlnak az ételükhöz és megértéssel vannak a más ételt fogyasztó társaik iránt.

A Hungast Vital Kft. által készített ételekben, a táplálkozás-egészségügyi előírásokat tartalmazó minisztériumi rendelet szerint, minden olyan életveszélyes reakciót (anafilaxiát) kiváltani képes alapanyagot, amely nem nélkülözhetetlen eleme a magyar gasztronómiának, igyekeznek, teljes mértékben kiiktatni a közétkeztetésből, illetve más, helyettesítő alapanyagokkal pótolják ezeket a hozzávalókat a receptúrákban.

A Hungast által biztosított diétás étrendek kialakításánál, „A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló 1169/2011/EU rendelet szerint II. melléklete szerint az allergiát, vagy intoleranciát okozó anyagok és termékek” figyelembevételével történik.

Minden óvodai étrend, étlapján részletesen felsorolásra kerülnek az allergének és a tápanyagtartalom is. A fokozott kockázatú ételallergiával rendelkező gyermekeknek névre szólóan kifüggesztésre kerül a tálaló konyhán, valamint a csoportoknál is a gyermek saját diétás étlapja.

Ellátási folyamat:

- A **Szülői nyilatkozat** benyújtása a mellékelt **szakorvosi igazolással**, („Szülői nyilatkozat fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekem, fokozott figyelmet igénylő egészségi állapotáról és a megteendő sürgősségi intézkedésekről”)

Szigorúan allergológus vagy immunológus szakorvos diagnózisa által kiállított szakorvosi igazolás az anafilaxiás allergia tényéről, amely tartalmazza, az életveszélyt okozó allergén(ek) megnevezését - a kerülendő allergén(ek)e)t.

- **Egyéni fogadóóra keretében, a gyermeknek az orvos által aláírt Egyéni sürgősségi terve** (enyhétől a súlyosig) alapján, az óvodai speciális gondozás, ellátás megbeszélése, írásban való rögzítése.

- **Az autoinjektor helyes használata**, a gyártó specifikus AAI használati útmutató szerint. (7.5 kg- 30 kg - 150 µg) – Teszt, vagy tréner injektor kipróbálása a betanuláshoz.

Az AAI megfelelő helyen és módon való készenlétben tartása, szavatosságának és felhasználhatóságának ellenőrzése - személyi felelős, helyszín meghatározása.

- A készlet kiegészíthető antihisztamin készítménnyel, hörgtágító gyógyszerrel, illetve a gyermeknek való beadásához szükséges spacerrel.
- **A diétás étrend biztosítása**, szülői nyilatkozat és a mellékelt szakorvosi vélemény alapján.
  - Az igazgató által, az óvodai eljárásrend szerint **a feladat megszervezése és ellenőrzése, a szülőkkel, szükség esetén, az egészségügyi szakemberekkel való folyamatos kapcsolattartás biztosítása.**
  - **A gyermekkel közvetlenül foglalkozó és az óvoda dolgozóinak felkészítése**, a speciális képzésben való részvételük megszervezése. Az óvoda alkalmazottainak tájékoztatása, legfontosabb tudnivalók ismertetése.
  - **Allergén minimalizálása a gyermek környezetében.** Intézményen belüli higiénias szabályok előírása, elsősorban a közösen használt terek (csoportszoba, mosdó, öltöző, folyosó, udvar – főként a rovarcsípések megelőzésére tett intézkedések stb.)
  - **Az intézményi anafilaxia sürgősségi terv** - sürgősségi beavatkozást igénylő esetek kezelésére vonatkozó terv, értesítési útvonal, személyi kompetenciák kijelölése.
  - Az óvodát ellátó **védőnő**, vagy orvos **értesítése. Szülőértekezleten való tájékoztatás adása.**
  - **Tájékoztatás**, plakátok, ismeretterjesztő és figyelemfelhívó anyagok kihelyezése. (pld: Anafilaxiás Allergiásokért Egyesület stb.)

Az esetleges reakció felismerésére

A tünetek lehetnek enyhék vagy súlyosak. Minden súlyos, két szervrendszert érintő reakció esetén adrenalinnal kell kezelni. Enyhe tünetek esetén antihisztamin használható. Súlyos ételallergia esetén a reakciók nem kiszámíthatóak, előfordulhat, hogy egyszer enyhe tünetek jelentkeznek, máskor életveszélyes anafilaxiás sokk alakul ki.

Ha AAI beadására került sor, a mentőszolgálatot mindenképpen értesíteni kell, és a gyermek kórházba szállítását kell kezdeményezni.

Enyhe allergiás reakció: arc/szem duzzanat; orrváladékozás, tüsszögés; hasfájás, hányinger; csalánkiütés, viszkető bőr; viszkető száj, duzzadt ajkak;

Anafilaxiás reakció (elég 1 db is az alábbiak közül): légszomj, sípoló légzés, folyamatos köhögés; felső légúti szűkület, rekedtség, légzési nehézség; nyelvduzzanat, nem tud beszélni; ismétlődő hányás, erős hasi görcsök; keringési tünete: szédülés, ernyedség, ájulás;

19.2 Kiemelt figyelmet-és különleges bánásmódot igénylő gyermekek

19.2.1. Sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztésével kapcsolatos feladataink

„Lehet a gyermeket könyvből nevelni,
de minden gyermekhez más könyv kell!”

Janikovszky Éva

Óvodánk alapító okirata szerint, óvodánkban az **integráltan együtt nevelhető gyermekek** óvodai nevelését, valamint **azon sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatait látjuk el, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek.**

A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Nevelési-fejlesztési elvünk, hogy a sajátos nevelési igényből adódó, sérülés -specifikus fejlesztéshez minden gyermeknek joga van.

Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában alkalmazkodunk a „sérülésspecifikusság”, vagy speciális szükséglet szerint, a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, a gyermek, egyéni fejlődési sajátosságaihoz.

Rugalmas szervezeti keretek kialakításával igyekszünk a sajátos nevelési igényű gyermekek kiemelt, egyéni foglalkoztatását megvalósítani. A nevelési folyamatban, minden esetben, az utazó gyógypedagógus által, egyéni döntést igényel, a szakértői bizottság, komplex vizsgálata által feltárt, és szakértői véleményében megállapított, ***hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, vagy helyreállítása érdekében, a gyermek egyéni szükségletéhez, fejlődési üteméhez, a legoptimálisabb környezet, tárgyi feltétel kialakítása, a szükséges eszközök, módszerkombinációk megválasztása, hogy a gyermek a megfelelő terhelés mellett, tudja a hátrányokat leküzdeni. A megfelelő területeken,*** (az egészségügyi, habilitációs, rehabilitációs tevékenységekben,) ***gyógypedagógiai foglalkozásokban részt venni.***

Célunk a gyermekek legeredményesebb fejlődésének elősegítése, a speciális igényeik figyelembevételével, az egyéni képességeikhez igazodva, fejleszteni, értelmi, lelki, szociális és testi képességeiket, hogy alkalmasak legyenek az integrált iskolai oktatásban való részvételre, illetve, minél teljesebben tudjanak beilleszkedni, tanulni és sikereket elérni.

A hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységeket, különleges bánásmód keretében, a gyermek, egyedi, speciális igényeinek, állapotának megfelelő, a szakértői bizottság, szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre, a megfelelő gyógypedagógiai ellátás és más szakemberek által nyújtott kötelező foglalkozásokon, pedagógiai gyógypedagógiai ellátásban biztosítjuk. Valamint, az óvodai, -egészen, vagy részben- együttnevelés során, a kiemelt egyéni fejlesztési tervben meghatározott, célirányos és a gyógypedagógussal egyeztetett, fejlesztő feladatok által és ütemben valósítjuk meg.

Nagy hangsúlyt helyezünk a gyermekek szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, a részfunkciók, vagy új funkciók kialakítására, és a fejlesztő környezet feltételeinek optimalizálására.

Óvodánkban, az egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő sajátos nevelési igényű gyermekeket, ***utazó gyógypedagógiai ellátás keretében látjuk el,*** mert intézményünk nem rendelkezik, speciális szakképzettséggel rendelkező szakemberrel. Az ***egyéni haladású, integrált óvodai nevelésben*** a sajátos nevelési igény típusának, súlyosságának megfelelően kerül meghatározásra a gyermek számára előírt ***kötelező foglalkozások típusa és mennyisége,*** melyhez óvodánk biztosítja a ***megfelelő napirendi szervezethez*** és részben a fejlesztés eszközeit is. A speciális eszközök, melyek nem állnak esetleg óvodánkban rendelkezésre, az utazó gyógypedagógus biztosítja. A pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekeket éppen a kiemelt figyelem és ***magasabb fokú differenciát, egyéni, különleges bánásmód és fejlesztő tevékenységek biztosítása érdekében, a csoportlétszámban, két főként kell számítani.*** A pedagógiai munkánk tervezésében és a gyermek Kiemelt egyéni fejlesztési tervének elkészítésében is, az ***Oktatási Hivatal, „A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve”*** alapján határozzuk meg legfőbb, sajátos,

nevelési-fejlesztési célkitűzéseinket, az elveket, feladatokat, módszereket, eljárásokat és eszközöket.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelésének a célja:

Fő célunk az együttnevelés, mely *a természetes élethelyzetükből indul ki*. Magában foglalja és elismeri az egyéni adottságokat és képességeket és az ehhez szükséges, egyéni pedagógiai alkalmazkodás szükségességét. Óvodai nevelésünk során, *a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. A pedagógiai programunkban meghatározott, nevelési-fejlesztési tartalmakat, minden gyermek számára elérhetővé kívánjuk tenni, a gyermek speciális igényeinek megfelelően, változatos módszerekkel, különleges bánásmód kereteiben közvetítve azokat. Elfogadó, szeretettel, és az eredményeket visszajelző, pozitív, támogató, segítő, speciálisan és személyre szólóan értékelő környezetet hozunk létre. A megfelelő pedagógiai és gyógypedagógiai feltételeket, a társszakmákkal együtt biztosítjuk. Befogadó, inkluzív szemlélettel és példaadással alapozzuk meg az integrációt.*

Feladatok:

- A *közösségi életbe való beilleszkedés támogatása, szocializálódás segítése*, tudatos pedagógiai tevékenységek szervezésével.
- A *társas viselkedési szabályok* elsajátításának segítése személyes példaadással és a többi gyermek pozitív viselkedésének kiemelésével, megerősítésével.
- A gyermekek fejlesztése integráltan, *az egyéni, különleges sajátosságok figyelembevételével*, annak megfelelő, *nagyobb mértékű differenciálással*, egyéni bánásmóddal (feladatadás, magyarázat, segítségadás, eltérő munkaforma, tempó, eszköz) együtt valósítjuk meg *a speciális kiemelt, egyéni fejlesztést.*
- *Komplex segítő rendszer működtetése a hátrányok leküzdéséhez.*
- Egyéni és/vagy mikrocsoportos tevékenységek szervezésével, komplex személyiség és képességfejlesztés tervezése és megvalósítása. *Tanuláshoz szükséges képességek* fejlesztése, melynek területeit, a szakértői bizottság határozza meg.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte *akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges, de a gyermeket a fejlesztés nem terhelheti túl. A gyermek felé támasztott elvárások, a fejlődési üteméhez igazodnak.*

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek diagnosztikus jellemzői:–az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek részképesség zavarai, illetve ezek halmozott előfordulása, kognitív-emocionális-szociális képességek zavara, mely nehezíti a beilleszkedést és késlelteti az iskolába lépéshez szükséges felkészültséget.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Legfontosabb az óvodapedagógus részéről **az együttnevelést biztosító-befogadó közösség formálása** - a segítő, támogató attitűd, melynek során egymás elfogadása, megértése, segítése a cél.
- A gyermek fejlesztése érdekében **szorosan együttműködünk a különböző szakemberekkel**, EGYMI utazó gyógypedagógusa, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szakembereivel (fejlesztőpedagógus, logopédus). A fejlesztés **szakmai teamben és a szülők bevonásával** történik.
- Az intézmény az utazó gyógypedagógus, fejlesztő foglalkozásaihoz megfelelő helyet biztosít.
- **Kiemelt egyéni fejlesztési terv készítése**- sérülésspecifikus fejlesztéssel, gondosan felépített, **fejlesztési stratégia** működtetése. A szakértői véleményben foglalt, pszichés fejlődési zavar jellegének megfelelően, **a részképesség zavarok ütemezett, fejlesztéssel megvalósuló, korrekciójának, kompenzálásának segítése**. A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat és a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítjük a pedagógiai folyamatokba.
- A gyermek különleges ellátását támogató, **a tevékenységekben az egyenlő hozzáférést biztosító egyedi, speciális (segéd) eszközök, módszerváltások, rugalmas szervezeti keretek biztosítása**.
- A napi foglalkozásoknál figyelembe vesszük a gyermekek adottságait, képességeit és e szerint **módosítjuk a mikrocsoportos és egyéni foglalkozás témáinak, differenciált tartalmait módszerkombinációit, eszköz-struktúráját**.
- A gyermekek teljesítményeinek elemzése alapján, az adott szükségletekhez igazodó módszereket alkalmazunk, probléma esetén, alternatív megoldásokat keresünk.
- Kulcs fontosságú kompetenciákat játékos formában fejlesztünk – főleg az önálló életvezetéshez szükséges képességeket (pl. kiragasztott piktogramok segítségével.)

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, „életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társaskapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.” (Nkt. 4§)

A gyermekek a fejlesztő pedagógiai ellátást a nevelési tanácsadás keretében és az integrált, differenciált egyéni óvodai nevelésben, „Kiemelt egyéni fejlesztési tervünk” szerint valósítjuk meg. A nevelő-fejlesztő óvodai folyamatokban, fontos szerepe van a pedagógus és a fejlesztő pedagógus közötti konzultációnak.

A HBVM Pedagógiai Szakszolgálat Debreceni Tagintézménye, járási szakértői véleménye alapján, az ott meghatározott fejlesztési területekre előírt, kötelező fejlesztőpedagógiai és logopédia foglalkozások biztosításával és az óvodai egyéni differenciált, képesség-és részképesség területekre koncentrált fejlesztésben látjuk el a gyermekeket.

Nevelési évente, minden esetben minimum két alkalommal rögzítjük a fejlesztés eredményességét, a gyermek fejlődési szintjét, illetve a gyermekhez igazítottan határozzuk meg a fejlesztési folyamat ütemezettségét, irányultságát. A módszereket mindig a gyermek már meglévő stabil képességszintjei szerint, fokozatosan terhelve és nehezítve határozzuk meg a fejlődési mérföldköveit. Az egyéni haladási – terhelhetőségi jellemzőinek figyelembevételével a részképességek fejlesztésével, motiváló, kreatív, kooperatív, differenciált játékos

tevékenységekben erősítjük meg a tanuláshoz szükséges pszichikus funkcióit és csak fokozatosan alapozzuk meg az önálló tanuláshoz szükséges készségeit.

További kiemelt feladatok: a magatartás érzelmi reakcióinak szabályozását támogató játékok, a cselekvést meghatározó késztetések és motívumok, a társas viszonyulások és kommunikáció, a gondolkodási struktúra és szabályalkotás, valamint az önkontroll-önbecsülés, önértékelés fejlesztése.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség legfőbb jellemzői: viselkedés, beszéd, érzelmi megnyilvánulás; érzékelés-észlelési folyamatok; tájékozódás, gondolkodás, belátás, ítéletalkotás, emlékezés, figyelem, intellektus zavarai – diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, mutizmus, hiperaktivitás.

19.3. Tehetségkibontakoztatás

„A tehetséget kizárólagosan az alkotáshoz kötöm.

A tehetséges egyben alkotó ember is.

Aki tud alkotni az élet bármely területén, az tehetséges.

Alkotni pedig azt jelenti: valamit eredetien látni, valami újat létrehozni.

Erre minden ember képes.

Az alkotás lehetőség, mert szocializálja, hogy ki mihez ért”

Zsolnai József

Az óvodás korú gyermekek tekintetében, a tehetség fogalmának óvodai értelmezésében, hozzánk rendkívül közel áll, Zsolnai József, kutató, pedagógus gondolata. Hisszük, hogy ***minden gyermek, személyisége egyediségében, vele született készség-és képesség készletében, adottságaiban, magában hordoz egy egyedi, csak rá jellemző, fogékonyságot, talentumot, valami iránt való, elkötelezett affinitást. Az óvodás korban, nekünk, pedagógusoknak, a legfontosabb dolgunk, minden gyermek, teljes személyiségének harmonikus kibontakoztatása, képességeinek, önmagához viszonyítva, a legoptimálisabb, komplex, sokoldalú fejlesztése.***

Ebben a korban, a tehetség, inkább csak a rendkívüli, kiemelkedő, vagy valamely speciális képesség esetén, azonosítható egyértelműen.

Ugyanakkor, ***a tehetségkomponensek*** közül, az általános képességstruktúra valamely területein megmutatkozó átlag feletti képesség, illetve, valamilyen tevékenységterület iránt való, elkötelezett, kitartó érdeklődés és kreatív hozzáállás, egyértelműen jelezheti a tehetséglehetőség megmutatkozását.

A gyermekekkel való nevelő-fejlesztő tevékenységeink során, a gyermek személyiségéről, legfőbbképpen tevékenységein keresztül és a gyermek fejlődésének nyomonkövető mérése által, sok, adekvát információval rendelkezünk, ***melyek alapján, felfigyelünk a gyermekek kiemelkedő képességeire, személyiségjellemzőikre, és beazonosíthatóvá válnak azok a területek, melyeken a gyermek jobb eredményeket ér el, és amely tevékenységekben elmélyülten, önfeledten, örömmel és sikeresen tevékenykedik, mert leköti figyelmét, érdeklődik és motiválja az adott tevékenység.***

A kisgyermekkorban a gyermekek őszinte érzelemvezéreltsége alapján, jól láthatóak az emocionális viszonyulásai és akarati megnyilvánulásai. Ebben az életkorban a legszenzitívebbek a körülöttük lévő világ megismerésére. Megismerési és gondolkodási struktúrájuk alakulásával, ***rendkívül érzékenyek, a személyiségüket befolyásoló, alakító, külső környezeti hatásokra.***

A személyiség és képességstruktúrát alapvetően határozza meg a biológiai kód-adottság, a gének rendszere, és a szociális adottság, elsősorban, a család, a szülők, és legalább ennyire jelentősen, a gyermeket körülvevő közvetlen, társadalmi közege, *az óvoda légköre, a vele foglalkozó óvodapedagógusok és más felnőtt személyek, illetve, legfőbbképpen, saját, óvodai, társas közössége, a gyerekek.*

Az óvodában, elsősorban az által tudjuk a legoptimálisabban beazonosítani, felismerni, kibontakoztatni, támogatni, a gyermekek tehetségkomponenseit, képesség-együtteseit, ha olyan tevékenységrendszer működtetünk, ahol a gyermekek szabadon, színes, változatos, élménygazdag óvodai életben tevékenykedhetnek, játszhatnak. Ahol az óvodapedagógus, aktív-passzív jelenléte és együtt – és felajánlott tevékenységei, *a tudatosan alakított alkotói légkör* és az egymást tisztelő, elfogadó és kooperatív kortársközösség, lehetővé teszi a gyermek számára, hogy nyugodt légkörben, biztonságban, merje önmagát felvállalni, megmutatni, és egyedi elgondolása szerint kísérletezni, felfedezni, önmaga kreatív ötleteit kipróbálni, megvalósítani.

Felelősségünk, hogy minden gyermek számára egyenlő eséllyel biztosítjuk, tehetség lehetőségeik felismerését, támogató kibontakoztatását, ezért kiemelten fontosnak tartjuk a gyermekek egyéni fejlődésének nyomonkövetését és minden gyermek, egyedi, egyéni fejlesztési tervének tudatos megvalósítását. Mely által, az életkori sajátosságokra alapozva, de a gyermek egyedi, egyéni szükségleteinek, igényének, és megismert képességprofiljának, személyiségjellemzőinek, tehetségtulajdonságainak, valamint legfőbb érdeklődési körének megfelelően, egyéni bánásmóddal, egyéni szülő differenciálással támogatjuk, tehetségigéretük legoptimálisabb megvalósításában.

Célunk, olyan helyzetek teremtése, amelyben a gyermek maga is megéli saját tehetségének örömet, értékét, - egyedi produktumát.

Az óvodán belüli-és kívüli támogatói légkör, az események, programok, a színes szabadidős tevékenységek, a szabad játék feltételrendszerének céltudatos alakítása, elősegíti, az adekvát, alternatív, produktív, innovatív, speciális fejlesztési lehetőségeket, környezetet.

Az egyénre szóló fejlesztés megvalósítása történhet a gyermeket érdeklő tevékenység, téma-és élménytartalom bővítésével, gazdagításával, a feladatok, a problémahelyzetek mélyítésével, az adott területen megmutatkozó *kreativitás komponensnek*, a divergens gondolkodás, az alkotó produktív képzelet, az asszertív kommunikációs és kooperatív képesség, érzelmi intelligencia kibontakoztatásával.

Az óvodában is megmutatkozó kreativitást mutató, tehetség-területek lehetnek:

- *nyelvi: anyanyelvi nevelés*, verselés, mesélés, irodalmi, dramatikus művészetek kommunikációs képességek
- *zenei*
- *matematikai-logika*
- *vizuális-téri*
- *testi-mozgásos*; táncok
- szociális-interperszonális személyközi, viselkedés, kommunikáció, érzelmek
- intraperszonális. önmegismerő, önkifejező, érzelmek,

Ezek a területek, a megmutatkozó tehetséglehetőségeket, elsősorban a mindennapi óvodai tevékenységeink során, *az óvodapedagógusok* tudják, mint, tehetség ígéretes gyermekeket

beazonosítani, észrevenni. Ebben a feladatban, elsősorban a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető – mind a két pedagógus megfigyeléseit, tapasztalatait és mérési értékelési eredményeit rögzítő - naplójuk és egy „tehetség-tulajdonságlista” is segíti őket. A megmutatkozó kiemelkedő affinitásukat, motivációjukat, elsősorban ***a csoporton belül, a gyermek Egyéni fejlesztési tervén, illetve, Kiemelt egyéni fejlesztési tervén keresztül, a gyermek fejlettségi szintjéhez, és tehetségigényének, szükségleteinek megfelelően, adaptív módon, az egyéni sajátosságokra épülő differenciálással,*** kihívást jelentő, változatos helyzetek, feladatok és tevékenységeken keresztül valósítjuk meg.

A kiemelten tehetséges, átlag feletti általános, vagy speciális képességekkel, magas fokú kreativitással, valamint a feladat iránti erős motivációval, elkötelezettséggel rendelkező, különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében, ***az óvoda és a szülő közös munkáját segítheti a pedagógiai szakszolgálat is, a kiemelten tehetséges gyermekek gondozásában.***

Az általuk indított célirányos, óvodán belüli ***„Tehetségfejlesztés táblajátékokkal programban”***, mind a három óvodánkból 1-1 mikro csoportban, fejlesztő pedagógus, kilenc félé, elsősorban a logikus, illetve a problémamegoldó gondolkodást fejlesztő táblajátékokra épített tehetségkibontakoztató tevékenységekben segíti, az ezen a területen tehetségígéretes gyermekek fejlesztését. Ezen kívül, szintén a pedagógiai szakszolgálat gondozásában, komplex fejlesztő program által - szakmai team segítette a munkánkat, óvodapszichológus, iskolafelkészítő fejlesztő foglalkozások, logopédiai ellátás, belső kommunikációs tréning és szülői csoportfoglalkozások által, mely nagyon jó lehetőséget teremtett a közös szemléletformálásra, a képességmutatók- a fejlesztési gyakorlat- a segítő, támogató környezet szerepének átgondolásában, mely a tehetségterületek értelmezésében is segítette munkánkat.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodás korban is megjelenő tehetségfaktorok mellett, a sokszor rejtőzködő, szorongó, vagy éppen beilleszkedési nehézségei miatt, szociális részképességterületeinek támogatására is gondot kell fordítani a gyermek fejlesztésében. A mindennapi, komplex óvodai tevékenységben ez könnyen megvalósulhat a közösségi, társas szociális kompetenciák és az egyéni, kiemelt (mely szintén megvalósulhat páros, mikrocsoportos formában is) személyiség-és egyedi képességszintekre koncentrált fejlesztésben is. A szülők számára való visszajelzés és az egyéni fejlesztési terv alapján, valamint a csoportnaplóban való, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztési irányának jelölése is segít, közösen megtervezni, az óvodai lehetőségeket a gyermek egyéni fejlődési, bejárési útvonalának.

Az óvoda így is tág teret tud teremteni ***a gyermekcsoportokon belül,*** illetve a gyermekcsoportok ***közötti óvodai tehetségkibontakoztatást célzó műhelyfoglalkozások,*** valamint az ***óvodák közötti belső óvodai programok*** és az ***óvodákon kívüli, külső tehetségsegítő,*** feltérképező, vagy azt kiemelő események, programok, versenyek, rendezvényeken, gyermekpályázatokon való részvétel által.

Célunk: hogy a feltételezhető tehetségígéretes és a hátrányban lévők azonosítása és fejlesztése, minden gyermek esetében egyenlő eséllyel, szakmai tudatosságon, a gyermekek egyéni fejlődését nyomonkövető napló és egyéni fejlesztési tervek által, az óvoda, a belső-külső, komplex fejlesztő, személyi-tárgyi-módszerbeli környezettel és lehetőségteremtéssel és aktív folyamat vezérelt módon valósítsa meg.

Az óvodán belül, az adott területre speciális, külön képesítéssel is rendelkező, ***saját óvodapedagógusaink által vezetett, tehetségkibontakoztató foglalkozások is nagymértékben segítik a gyermekek tehetséglehetőségeinek kibontását, aktiválását.***

A néptánc és a vizuális – valamint a személyi feltételek esetén, a zenei – külön foglalkozások, műhelyek, kiemelten valószínűsítik meg a koncentrált, az adott területre fókuszált fejlesztő tevékenységeket. A gyermekeket a pedagógusok a már említett, az óvodai komplex tevékenységrendszerben megvalósuló tehetségfókuszált fejlesztő tevékenységekben tapasztalt eredményeik és a szülőkkel való konzultáció alapján ajánlják a tevékenységekbe.

A néptánc és a zeneovi tekintetében, jobban megmutatkozik a szabad választás és jelentkezés lehetősége, így ebben az esetben, minden gyermek esetében érvényesül a tevékenység iránti nagyfokú érdeklődés, szívesen és örömmel jelentkeznek a tevékenységekbe, de a képességeik tekintetében, már nagyobb differenciák alapján kell a pedagógusoknak a tevékenységeiket tervezni és az egyéni tehetség –és képesség fejlesztési irányokat a naplókban megtervezni. A tevékenységekben, a legnagyobb fejlesztő erő a gyermekek örömteli és szívesen végzett tevékenysége. Az önkifejezési bátorságukban és az akarati tényezőkben már jelentős eltérések mutatkoznak. ***A gyermekek egyéni képességprofilját a pedagógusokkal, a foglalkozást vezetőik egyeztetik és a saját naplójukban, illetve a csoportnaplóban és a gyermek egyéni fejlesztési tervében is összehangolt módon, kiemelt figyelemmel történik a gyermekek fejlesztése.***

A néptánc és zeneovi foglalkozások egyszerre teremtik meg óvodáinkban az értéktanteremtő ünnepi alkalmakat, a gyermekek szívesen készülnek és mutatják be a többi gyermekcsoport, sőt a szülők előtt is egy-egy ünnep kapcsán a népszokások, hagyományok általuk már jól ismert táncait, népköltéseit, népdalait és zenéit. Komplexen kapcsolódnak hozzájuk a hangszerek használata és az autentikus, nemzeti, vagy tájegységi hagyományhoz illő enteriőr, tárgyi kultúra és a minden gyermek számára büszkeséget jelentő népviseletben való megjelenés. Óvodán kívüli népzenei és néptánc találkozók, a városi és tágabb környezetünk versenyein való részvétellel is nagyon sok, egyéni-és közösségi élmény –és sikertapasztalatot kapnak a gyermekek. ***A szülők számára szervezett nyílt napok alkalmával*** és a különböző óvodai és óvodán kívüli programokon való fellépésekkel, műsoraik bemutatásával, egy életre szóló elkötelezettséget teremthetünk a tevékenységek iránt és megalapozhatjuk, nemcsak a területspecifikus hanem a személyiségük, komplex tulajdonságstruktúrájuknak, pozitív minőségének beállítódásait is.

A vizuális műhelyhez kapcsolódóan is, megteremtjük és kihasználjuk az óvodán kívüli rajzpályázatokat is, melyen a pedagógus elhivatott munkájának köszönhetően mindig szívesen és örömmel vesznek részt a gyermekeink. Az ***óvodai kiállítások alkalmával*** minden óvodába járó gyermeknek és szülőnek megmuattjuk a büszkeségeink alkotásait.

A különböző, további területeken megmutatkozó tehetségek feltérképezését és tehetséglehetőségeik kibontakoztatását, a kétpólusú tehetség és felzárkóztatás differenciáját is biztosító ***szabadidős tevékenységekkel,*** az óvodán belüli és óvodák közötti közös felhívásokkal, versenyekkel és az óvodán kívüli más óvodák, iskolák által szervezett programokon keresztül is érvényesítjük: például évek óta több területen, azoboszlói Úti Általános Iskola által, kifejezetten óvodásoknak szervezett tehetségakadémiai-programokon, rajzpályázatokon, versenyeken való részvétellel.

Matematikai-logikai területen:

Újkerti Manófalva Óvoda, játékos matematikai tartalmú versenyein való részvétellel;

Óvodán belül, szabadidős, játékos külön foglalkozások: Legó-robotika; Ovi-sakk;

Anyanyelvi-kommunikáció területen: házi, óvodai és óvodák közötti, városi szavalóversenyeink által: „Tavaszt rikkant a rigó” címmel; Báb – és mese előadások, illetve ilyen jellegű bábtalálkozókon való részvétel;

Nyelvi területen: angol, korai idegen nyelvvvel való ismerkedés

Mozgás területen: MLSZ –ovi foci; modern tánc; fejlesztő mozgásos tevékenységek; valamint úszás sport;

Az éves munkatervben kerülnek meghatározásra, hogy milyen formában és mely belső-külső foglalkozások, tevékenységek kerülnek megszervezésre, az adott évben. A szabadidős külön foglalkozások, a szülői igények felmérése, illetve a külső, óvodán kívüli szakemberekkel való egyeztetett módon kaphatnak lehetőséget. Valamennyi tevékenységben fontosnak tartjuk a gyermekek által megkezdett, megszeretett tevékenységek folyamatosságát biztosítani. Ezekkel a tevékenységekkel is, nemcsak biztosítani tudjuk a tartalmas, fejlesztő szabadidős tevékenységet, hanem a kétpólusú, az egyes képességterületen tehetségesnek ígérkező gyermek fejlesztését, éppúgy, mint a felzárkóztató, hátrányt csökkentő képességfejlesztést is.

Ezekből a tevékenységekből is belátogató szülői nyílt napokat is szervezünk.

Óvodánk, a gyermekek kiemelt egyéni fejlesztése során, a kétpólusú fejlesztést lehetővé tevő „Egyéni fejlesztési terv” által valósítja meg a gyermekek tehetségkibontakoztatását és valamely képességterületen lemaradást mutató gyermek felzárkóztatását.

Ez minden óvodapedagógus kiemelt feladata.

20. ÓVODÁINK SAJÁTOS ARCULATAI

Közösen vállalt célunk: Valamennyi óvodánk sajátos, egyedi, nevelési-fejlesztési, pedagógiai és értéktanteremtő közösségi, kulturális minőség tartalmainak fejlesztése, az adott, választott területnek, a tematikai, módszer-eljárás és eszközkészletének gazdagítása, fejlesztése.

A belső szervezeti kultúra, tanulási utak erősítése, hogy a belső hospitálási utakon keresztül, az óvodák közötti jó gyakorlatainak átadásával, a pedagógiai programunk, céljait, a nevelő-fejlesztő, óvodai tevékenységi forma tartalmainkat fejlesszük, és ez által, még sikerebben és széleskörűbben tudjuk megvalósítani a gyermekközpontú, komplex személyiségfejlesztési céljainkat.

BARTÓK BÉLA ÚTI ÓVODA SAJÁTOS ARCULATA

„ Környezetvédelem, környezetkultúrára nevelés”

"Zöld az óvoda, nyitva a kapuja.

Aki gyerek ide jár, tudja mi terem a fán.

Hová fészkel a rigó, Zöld ovisnak lenni jó!"

(ismeretlen szerző)

Nevelőközösségünk, szakmai felelősséggel, közösen kialakított értékrend alapján készítette el, a sajátos arculatát tükröző pedagógiai programrészét az óvoda célrendszeréhez igazodva, mely alapján az értékrend megtartása minden óvodapedagógusunk számára kötelező érvényű.

Sajátos programjaink során az értékazonosság és megtartás folyamatát gyakoroljuk mindennapi óvodai gyakorlatunkban az igényesség és hitelesség közvetítésével.

A Zöld Óvoda kritérium rendszerének való megfeleléssel mintát, értéket közvetítünk gyermekeink és közvetetten a családjaik felé is.

A mi Zöld óvodánk, olyan természetközeli és vonzó óvodai környezet, ahol óvodásaink biztonságban érzik magukat, ahol kitarul előttük a felfedezésre váró világ, melyben megtanulnak biztonsággal eligazodni és tájékozódni. Szeretettel élnek meg mindennapjaikat, gyermeki érdeklődésüket, kíváncsiságukat, gondolataikat kifejezhetik.

Megismerik és gyakorolhatják az egészséges életvitel szokásait, tevékenységeik során tudatosul bennük a környezetbarát magatartásforma és alakul viselkedéskultúrájuk.

Sajátos pedagógia arculatunkhoz kapcsoló alapelveink:

- Arra neveljük gyermekeinket, hogy szemléletük, tetteik az élet szeretetét, tiszteletét és elfogadását tükrözzék.
- Nyitottá tesszük az őket körülvevő világ szépségeinek befogadására és fenntartására.
- Megbecsüljük és ápoljuk múltunk értékeit, óvjuk környezetünket, kincseiből csak annyit merítünk, hogy a jövő nemzedékének is maradjon.
- Gyermekeink miközben felfedezik környezetüket, tapasztalatokhoz jutnak, melyek életkoruknak megfelelően biztosítják a környezetben való tájékozódást, eligazodást.
- A tevékenységek lehetővé teszik, hogy a gyermekekkel megláttassuk az ok-okozati összefüggéseket, az évszakok változásainak hatását a növény és állatvilágra és természetesen az emberre is.
- Az udvari élet kiegészítéseként igen sokat sétálunk és kirándulunk közeli és távolabbi helyekre a gyerekek fejlettsége és érettsége függvényében mindig valamilyen céllal. Ezáltal még gazdagabb tapasztalatszerzésre nyílik lehetőségük a gyermekeknek.
- Megkülönböztetett figyelemmel végezzük óvodánkban azokat a tevékenységeket, melyek a természet-társadalom és az ember összefüggéseit, kölcsönhatását szemléltetik, vizsgálják.
- Megismertetjük a szülőföld, az ott élő emberek, hazai táj, a helyi hagyományok és nép hagyományok, szokások, a közösséghez tartozás élményét. Megtanulják a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, ezek szeretetét, védelmét.
- Biztosítjuk az alapvető gyermeki igények kielégítését a szabadon és szervezett keretek közötti mozgást, a mozgásos játék örömeinek megtartását – csoportban, szabadban napi és heti rendszerességgel.

- Megteremtjük a fejlődésük számára legoptimálisabb tanulási formákat, tapasztalatszerzési lehetőségeket, a cselekedtetés örömét programjainkon keresztül.
- Kialakítjuk azokat az együttműködési formákat, amelyek segítségével a szülők felé mintát és értéket közvetítünk, nevelési gyakorlatunkat megvalósítjuk.

Cél:

- Környezetvédő, természetszerető ember személyiségének kialakítása, melyet óvodás korban kell elkezdenünk.
- Óvodánk szeretetteljes, játékos légkörében a 3 – 7 éves korú gyermekek egészséges, edzett, harmonikus személyiséggé válásának elősegítése.
- A külső világ sokszínű, tevékeny felfedezésével, az élő és élettelen környezet megismertetésével a környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, környezetbarát életforma megalapozása.
- Sokrétű tevékenység során éljék át a felfedezés örömét a gyermekek, tapasztalják meg környezetalakító munkájuk eredményét.
- Viselkedésükben jelenjenek meg a környezet-harmonikus jártasságok, készségek.
- Érzelmi kötődésükön, közvetlen tapasztalataikon keresztül jussanak el környezetük megbecsüléséhez, védelméhez.

Feladat:

- Sokféle tevékenység, élmény biztosítása az életkori sajátosságok, helyi adottságok figyelembe vételével.
- Tevékenységi formák és nevelési területek komplexitásának biztosítása.
- Összefüggések felfedeztetése konkrét cselekvésbe ágyazva, ökológiai szemléletmód alapozása: a természetben minden mindennel összefügg
- Az „Örökös Zöld Óvoda” programban vállaltak maximális teljesítése, a cím megtartása.
- „Madárbarát- óvoda” címnek való megfelelés fenntartása.

A gyermek fejlődését a világ felfedezése motiválja: minden érdekli, amivel kapcsolatba kerül.

A természet közeli életmód megvalósítása érdekében:

- természetsarkot alakítunk ki a csoportszobákban
- közösön gondozzuk a gyerekekkel az óvoda növényeit
- részt veszünk a környezetvédelmi programokban
- kialakítjuk a szelektív hulladékgyűjtés feltételeit, amelyben a gyermekek aktívan vehetnek részt
- minden jeles zöld ünnepet megtartunk a hagyományos óvodai ünnepek mellett

A természeti témakörök köré csoportosítjuk a mese-vers, ének-zene, vizuális tevékenység, mozgás fejlesztésére szolgáló nevelési és tanulási tartalmakat.

A nevelőmunkánk során gondot fordítunk a gyermekek környezet- és egészségtudatos magatartásának kialakítására:

- környezetvédelem
- takarékoság
- szelektív hulladékgyűjtés
- újrahasznosított alkotások
- zöldség- gyümölcsfogyasztás
- helyes étkezési szokások kialakítás

-levegőzés, testedzés

Kiemelt feladatainkat a természet ünnepeihez kapcsolódóan projekteken végezzük.

Jeles napok:

Állatvédelmi nap	Október 4.
Víz világnapja	Március 22.
Föld napja	Április 22.
Madarak és fák napja	Május 10.
Környezetvédelmi világnap	Június 5.

Kísérletek – megfigyelések:

- giliszta munkájának figyelemmel kísérése földdel töltött üvegládában
- csiga életének nyomon követése üvegládában
- madáretető, madáritató készítése, kihelyezése, eleséggel való folyamatos feltöltése
- állatok megfigyelése az óvoda udvarán, állatkerti látogatás során, családi házaknál (haszna, életmódja, szaporodása, csoportosításuk)

Tócsa- patak vizének megfigyelése (élővilága, tisztasága)

- a vízzel való takarékoskodás fontosságának erősítése
- kísérletek végzése során megfigyeljük, hogy a víz nélkülözhetetlen az élővilág számára
- kirándulás, megfigyelések a tavak mentén élő növényvilágról -sás, nád, gyékény, hínár, fűzfa- ezek gyűjtése, felhasználása

Az óvoda udvarának

- takarítása, parkosítása, a kipusztult fák, bokrok pótlása a szülők segítségével
- konyhakert, virágoskert gondozása (egynyári és évelő virágok, növények ültetése, ápolása)
- papírgyűjtés
- a föld kettős jelentésének megbeszélése
ahol az élőlények élnek, amely a világegyetem része
illetve a termőföld, melyet megművelünk és a táplálékunk egy részét adja

Kirándulások szervezése az erdőkbe közel-távol:

- gyakorolják a kirándulás folyamán a helyes viselkedési szokásokat (nem szemetelünk, nem tördeljük a fák-bokrok ágait, csak azt gyűjtjük, amit a természet elenged, tüzet rakni csak az arra kijelölt helyen lehet stb.)
- megfigyeléseket végzünk a madarokról, kicsinyeikről, fészkeikről, tojásaikról, táplálékaikról)
- fényképfelvételeket készítünk az érdekes állatokról, eseményekről és a képekből kiállítást rendezünk az óvodában

Folyamatos környezetvédelmi programjaink:

Belső és külső környezetünk esztétikájának tisztaságának megőrzése, fejlesztése.

Hulladékgazdálkodás: szelektív hulladékgyűjtés, elemgyűjtő felhíváshoz való csatlakozás.

Az újra hasznosítás érdekében, otthon már feleslegessé vált anyagokat gyűjtünk, melyeket felhasználunk a kézműves tevékenységek során.

Komposztálás (talaj védelme)

Papírgyűjtés mellyel hozzájárulunk a természeti kincseink (fák, víz mennyiségi) védelméhez.

Az intézmény működését illetően a **takarékos energiafelhasználás** biztosítására törekszünk.

(víz mennyiségi védelme, hideg-meleg kevert csapvíz biztosítása megfelelő csaptelepekkel, takarékoskodás az elektromos árammal, energiatakarékos izzók, fénycsövek használata az épületben)

Időjárás sziget működtetése (csapadékmérő, szélforgó használata)

Levegővédelem: csatlakoztunk az autómentes világnap programjához. Az emberi munka értékének megérttetése, munkájuk megbecsülése, gyönyörködtetés. A környezeti neveléssel kapcsolatos információáramlás biztosítása a szülői értekezleteken és felhívó jellegű esztétikus faliújságokon.

Az elmúlt években kiemelkedően gazdag programokkal valósítottuk meg a környezeti nevelésünk céljait. Minden dolgozó munkája során pozitív mintával szolgált a gyermekek ökológiai szemléletformálásra, környezettudatos magatartására és az egészséges életmód szokásainak megalapozására.

Programjaink a szülők bevonásával és részvételével valósulnak meg, ezáltal lehetőség van a családok környezettudatos szemléletének alakítására is.

Sikereinket bizonyítják eredményeink, és a szülők visszajelzései is.

Környezeti nevelésünk fejlődése érdekében több akkreditált továbbképzésen vettünk részt: Bízunk abban, hogy munkánk eredményeként óvodásaink olyan egészségkultúrával rendelkező, felelősségteljes felnőttekké válnak, akik nem csak ismerik, hanem óvják, védik is környezetüket, hiszen ez jövőnk záloga.

Fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Az óvodáskor végére gyermekeink érdeklődéssel forduljanak az őket körülvevő környezetük felé.
- Közvetlen környezetüket ismerjék, abban biztonságban érezzék magukat.
- Ismerjék szülőföldjüket, az ott élő embereket, a hazai tájat.
- Éljk át a közösséghez tartozás élményét, tanulják meg a nemzeti, családi, tárgyi kultúra értékeit, szeretetét, védelmét.

BABITS MIHÁLY UTCAI ÓVODA SAJÁTOS ARCULATA

„Harmonikus testi fejlesztés és egészséges életvitel megalapozása”

„A magunk kis világában megteremthetjük a belső békét, az egyensúlyt, a harmóniát azáltal, hogy rendet teszünk belül és kívül is. Mert ahogy odabent rend van és béke, úgy elrendeződnek körülöttünk is a dolgok, és sokkal jobbnak találjuk a külvilágot is.”

Bagdy Emőke

Óvodánk egyik sajátosságát a szülők által megfogalmazott, „családias, egészségvédő – vissza a természethez óvoda” jellemzi a legjobban.

Gyermekeinket havonta akár többször is „kimozdítjuk” az óvodából. Megismertetjük velük az óvoda közvetlen környékét, városunk nevezetességeit, ellátogatunk a gyermekek életkorának megfelelő rendezvényekre, lehetőség szerinti sportalkalmakra, rajzpályázatokra nevezünk be. Óvodánk ezen kiegészítő programjai mind a gyermekek, mind a szülők körében igen kedveltek, népszerűek.

Jellegzetességünk **belső munkaközösségünk munkájának eredménye.** Évekkel ezelőtt a

gyermek test és egészségi állapotát és a szülők igényeit felmelve döntöttünk úgy, hogy kiemelten a **„Harmonikus testi fejlesztés és egészséges életvitel megalapozása”** témakörével foglalkozunk. Azért is, mert megvalósításához feltételeink adottak: csendes, nyugodt, kertési övezet, tiszta levegő, ideális csoportlétszám, a közelben lévő, egyetemi sportpálya, fás, parkos, árnyas udvar, változatos – füves, homokos, aszfaltos – talaj, virágoskert, és elsősorban óvodapedagógusaink elszántsága, célokkal való azonosulása.

Első feladatunk óvodánk egészségpedagógiájának korszerűsítése volt. Egészségmegőrzésünk elméletében és gyakorlatában más kiindulópontot választottunk.

A hangsúlyt az egészség megtartására, annak fejlesztésére, az egészséges életvitel megalapozására fektettük. Mindez **mentálhigiénés elemeket is tartalmaz**, hiszen az egészség a lelki, érzelmi egyensúlyt, a **„belső békét” is magába foglalja.**

Egészségmegőrző munkánk célja: a gyermekek egészségének fenntartása, fokozása és hogy képességet érezzenek egészségük fejlesztésére. Egészség megőrzési programunk fontos része az egészségnevelés, ami Székely Lajos megfogalmazásában: „Az egészség megvédésével és megedzésével kapcsolatos tervszerű, szervezett, célirányos személyiségfejlesztés” és a nevelés minden mozzanatában jelen van.

Egészségnevelésünk célja:

- Egészségtudatos szemléletű gyermekek nevelése.
- A egészség, pozitív fogalmának kialakítása a gyermekekben: kialakítani bennük azt, hogy az egészségért folyamatosan tenniük kell.
- Növeljék ellenőrzésüket az egészségük felett.
- Gyermekeinket az életöröm, a fittség, jó közérzet, kiegyensúlyozottság, a fizikai, pszichikai és szociális alkalmazkodó képesség jellemezze.
- Az egészséges lelki fejlesztés célja: olyan gyermeki személyiség kialakítása, megalapozása és fenntartása, mely alkalmassá teszi, társadalmi feladatainak teljesítésére, miközben önmagával belső harmóniára és környezetével egyensúlyra törekszik.

Tisztában vagyunk azzal, hogy óvodai egészségnevelő munkánk, továbbfejlesztése, kiegészítése – és csak szükség esetén lehet korrekciója – a családban folyó egészségfejlesztésnek.

Ezért **tájékozódunk, a gyermekek otthoni testi-lelki egészségvédelméről, az egészséges életmód normáiról, következetességéről.** Igény esetén tanácsokat adunk, irányt mutatunk a szülőknek.

- **A szemléletformáló tevékenységek során, a gyermekek egyre több alapvető ismeretet szereznek szervezetük működéséről és az egészségvédelem alapkérdéseiről.**
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális, gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Feladatunk:

- A gyermekek szociális biztonságának, adottságainak, képességeinek, törekvéseinek, személyiségének szabad kibontakoztatása.
- Az esetleges, tartós pszichés stressz feldolgozásának elősegítése. Az abúzus és a deviancia megelőzése.
- A harmonikus társas kapcsolatok és az empátiás készség alakítása.

Programunk területei:

A gyermekek egészséges testi fejlesztése:

- Úszó Nemzeti Programban való részvétel – (a tanköteleskorú gyermekek részére)
- Prevenációs tartásjavító gyakorlatok és speciális lábtorna beépítése a mindennapos testnevelésbe.
- Ovis relaxációs- és jóga gyakorlatok végzése.
- Mozgáskultúra fejlesztése: különös tekintettel a népi gyermekjátékokra és néptáncra.
- Sporttevékenységeken, ovi – foci fesztiválokon való részvétel.
- Rendszeres egyéni, váltó és csoportversenyek szervezése a sportpályán a szabadidő keretében.
- A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

Edzés:

A gyermekek egyéni képességeire, életkori sajátosságaira építve ideális mennyiségű és minőségű mozgást biztosítunk.

Egész napos ismeretszerző, környezetvédő, túrajellegű programok úgymint:

- Hortobágyi természetvédelmi séta
- Bánki vagy Pallagi lovaglás
- Kirándulás a Fancsikai- vagy Vekeri-tóhoz
- Rövidebb távú ismeretszerző séták: óvodánk környékének bejárása különböző célokkal (növények, állatok, közlekedés stb. megfigyelése)
- Minden ősszel a gyalogló nap alkalmából túra a Nagyerdőre
- Botanikus-kerti, Állatkerti séták

Táplálkozás:

- Az egészséges táplálkozási szokások kialakítása.
- Kertünkben zöldségek, gyümölcsök, gyógynövények termesztése, megismerése, azok felhasználása a gyermekek aktív közreműködésével.
- Korszerű táplálkozás alapanyagainak megismertetése felhasználásuk közben. Teljes kiőrlésű lisztből készült sütemények sütése.
- Napi rendszerességgel gyümölcs- és zöldség fogyasztás.
- Heti – havi rendszerességgel étrend-kiegészítő zöldség és gyümölcssaláták készítése.
- Bio-élelmiszerek megismertetése.

A pszichés egészségfejlesztés területei:

- Az egészséges életvezetés.
- Stressz elhárítás.
- Egészségre káros szokások megelőzése.
- Érzelmi nevelés.

A gyermekek lelki egészségének fejlesztése:

- Az érzelmi biztonság igénye, és szükségletének kielégítése, minden gyermek lelki komfortérzetének alapja.
- Magabiztos, reális énképpel rendelkező, kiegyensúlyozott, boldog gyermekek nevelése a célunk.
- Kiemelten figyelünk az önbizalom, az önkifejezés, a pozitív önértékelés fejlesztésére.
- A gyermek személyiségfejlesztési lehetőségeit tudatosan teremtik meg.

A sajátos arculatunkhoz is kapcsolódó programjaink, rendezvényeink:

- Őszi kirándulás (szeptember)
- Szüreti Multság – családi tevékenységi délután (szeptember)
- „Tök – jó nap”: Sütőtökös finomságok kóstolása (október)
- „Hátizsákos séta nap” – A gyaloglás világnapja (október)
- „Ép testben, ép lélek” – Lelki egészség világnapja (október)
- Egészséges táplálkozás napja – Szőlős, almás saláták készítése (október)
- „Rágjál répát Fognyűvő Manó!” – Fogápolási tevékenységi délelőtt, répás finomságok kóstolása (november)
- „Gondolkodj pozitívan a lelki egészségedért!” (december)
- Mézes karácsonyi finomságok készítése, kóstolása (december)
- Adventi családi tevékenységi délután (december)
- Karácsonyi ünnepség – az óvodapedagógusok mesedramatizálása (december)
- Gyógyteák fogyasztása (január)
- Turmixok készítése, kóstolása (február)
- A víz világnapja – Ásványvizek, szörpök fogyasztása tevékenységi nap keretében (március)
- Egészség hét – tevékenységi hét (április)
- Tavaszi kirándulás szervezése (április)
- A Föld világnapja – környezetvédő tevékenységi nap (április)
- „Mozogj sokat!” – tevékenységi nap (május)

Szülők körében végzett, az egészségfejlesztési szemléletet alakító tevékenységeink:

Munkaközösségünk programjának ismertetése a szülői értekezleten.

Egészségnevelő előadások szervezése orvos, illetve védőnő meghívásával.

Helyes táplálkozás propagálása: a szülők bevonása az ételek alapanyagának beszerzésébe.

Szabadidős programok ajánlása: a városi és különböző intézményi programok felkutatása, Szülők bevonása sporttevékenység, kirándulásokba. (foci)

TESSEDIK SÁMUEL UTCAI ÓVODA SAJÁTOS ARCULATA

„Kommunikáció központúság”

„A nyelv olyan, mint az ég, a maga egymásba futó színeinek gyönyörű játékával”

Kazinczy Ferenc

A Tessedik utcai óvoda, kiemelt feladatának tekinti az **anyanyelvi és kommunikációs nevelést**. Elkötelezetten munkálkodunk azért, hogy a gyermekek a legfogékonyabb korszakukban, magas szintű anyanyelvi fejlesztésben vegyenek részt. **Hisszük, hogy az óvoda az egyik leggazdagabb színtere a gyermekek anyanyelvi és kommunikációs nevelésének.** A helyes és szép beszéd megtanulása, mélyíti a gyermekek érzelmi világát, fejleszti esztétikai érzékét és előkészíti az irodalmi élmények befogadására. Jelen van az óvoda egész életében, átfogja a nevelő - fejlesztő munkánkat, és így az óvodai élet természetes folyamatainak átélése közben (játék, játékos tanulás, munka, gyermeki szabadidős-közösségi tevékenységek), illetve a komplex tevékenységi formák által, a gyermekek személyisége, képességei, komplexen fejlődik, gazdagodik. Munkaközösségünk munkája szervesen épül az óvodai programra, és tovább fejleszti a mindennapi

verselés-mesélés tevékenységet és az óvodai élet minden területén jelenlévő, anyanyelvi nevelést.

Célunk, hogy biztosítsuk a gyermekek harmonikus értelmi, testi, lelki és szociális fejlesztését, egy olyan, közvetlen, családias, szeretetteljes, biztonságérzetet adó, védelmet nyújtó óvodai légkörben, ahol **a gyermekek önkifejezési igénye, közlési vágya** valamint, **a szereplési szükséglete szerinti, lehetőségek megélése** is, játékban, mesében, a gyermekek örömteli mindennapi tevékenységében, támogató, fejlesztő pedagógiai hatásrendszerben, valósulhat meg, eléggülhet ki.

Fontos célunk:

- ***A gyermekek anyanyelvi és beszédkultúrájának fejlesztése. Anyanyelvünk és az anyanyelvünket hordozó, azt fejlesztő gyermekirodalom, megszerettetése.*** (versek, mesék, mondókák, különböző műfajai)
- Intellektuális-, esztétikai-, erkölcsi- érzelmek fejlesztése.
- ***A nyelvtanilag helyes beszédre épülő, kifejező, választékos, személyközi kommunikációs közeg működtetése, alakítása.***
- ***Óvodáskor végére,*** a gyermekeknek, az iskolába lépéshez szükséges beszéd-és kommunikációs készségeinek, kvalitásuknak , képességeiknek szignifikáns fejlesztése.
- ***Anyanyelvi és „irodalmi”, verseléssel-meséléssel-neveléssel,*** a gyermekek személyiségének, sokoldalú, harmonikus fejlődésének támogatása.
- ***Megteremteni a művészetek komplexitásával,*** a verselés-mesélés;-zenélés-éneklés;-tánc-mozgás;-ábrázolás-alkotás; - és az anyanyelvi neveléssel, ***a teljes személyiség szabad önkifejező lehetőségeit.*** A báb, a mese és a dramatizálás által, a gyermekek ***belső képi világát, és gondolati – érzelmi kifejezőkészségét gazdagítani.*** A társas együtt tevékenykedésekben, a ***közös értékek szerint és azok megalkotásában,*** örömmel, belső felszabadultsággal együtt tevékenykedni.
- ***A csoportokon belüli, és az óvodai programok által,*** a kooperatív, konstruktív tevékenykedtetés és együttműködő, egymásra figyelő, asszertív kommunikációt megteremteni.
- ***A színes, játszó mesei közegben, az anyanyelvi nevelés játékait a mindennapi óvodai élettevékenységeinkben és a komplex tevékenységi formáinkban, tudatosan és megalapozott szakszerűséggel alkalmazni.***

Fő feladatunk a gyermekek szeretetén, elfogadásán alapuló, nyílt, közvetlen, fejlesztő beszélgető környezet megteremtésével, az anyanyelvi képességek fejlesztésével, a konstruktív kapcsolati – és önkifejező kommunikáció megalapozása. Csoportjaink és a gyermekek, egyéni megismerése, képességeik, adekvát mérése, értékelése és fejlesztése. A kommunikatív személyiség kibontakoztatása.

Feladatunk:

A gyermekirodalom esztétikai megjelenítésével:

- Élménynyújtás, anyanyelvi értékek, népi kultúra átadása.
- Az irodalmi érdeklődés és fogékonyság fejlesztése-belső igényesség, ízlés formálása.
- A kortárs irodalom és meseillusztrációkkal való ismerkedés.
- Mesei gondolkodás – és érzelmi kifejezőmód formálása; a mese és valóságtudat alakítása.
- Érzelmi világ, szókincsgazdagítás.

- A nyelvesztétikai hatások kifejtése – a fonocentrizmus, a beszédközpontúság erősítése.
- Élmények, érzelmek, indulatok kifejezése (szavakkal, testmozgással, arcjátékkal) a metakommunikációs, nonverbális eszközkészlet és módok, adekvát használata.
- A gyermek fantáziájának aktivizálása, alkotó fantázia fejlesztése.
- A kommunikációs, beszéd és nyelvtisztszikai elemek használata.
- **A gyermekek igényeire és képességfejlettségi mutatóira építetten, a feltétel és lehetőségrendszer, adekvát, folyamatkövető, fejlesztése, gazdagítása.**
- **Az infokommunikációs módszerek beépítése a nevelés folyamatába, az anyanyelvi struktúrák fejlesztésébe.** A gyermekek saját maguk örömeire, ezeknek az eszközöknek a pedagógus által való támogató, értő segítsége mellett, szabad, kreatív felhasználása pld: gyermekábrázolási produktumok, meseillusztrációk összefűzése, projektoros kivetítéssel, egyéni meseszöveggel, saját, közös mese készítése.
- **A szülők felé is megmutatkozó alkalmak megteremtése,** óvodai ünnepek, kiemelt témanapok, hetek és tevékenység - és családi napok alkalmával. Ezeken, a gyermekekkel együtt végzett játékos anyanyelvi-kommunikációs játékok játszása. (pld: apák napján, apukák mesélnek, dramatizálnak a gyerekeknek; időre, szógyűjtés adott témában, - *nyelvi szempont pld: szóelején, lévő hanggal* – közben vicces mozgásos, vagy ügyességi feladat végrehajtása, közösen a gyermekkel, pld: apát kell felöltöztetni a gyermekének, vicces ruhákba stb. Családi napokon, nyelvtörő-nyelvgyötrő-rímfaragó, kooperatív játékokban való részvétel, közös tevékenységek végzése.)
- **A tehetség ígéretes gyermekek támogatása,** óvodán belüli-kívüli **szavaló – és mesemondó,** illetve, belső, csoportos és csoportok közötti, témanapokon és programokon, a gyermek tehetségprofiljának megfelelő, - megmutatkozását, fejlesztését biztosító lehetőségek megteremtésével, kihasználásával.
- **A felzárkóztatást, vagy ezen a területen kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** beszédhangjainak helyes hangoztatásához, a differenciált fonémahallást és hangképzést, artikulációt fejlesztő játékok, illetve a hátrányok csökkentése érdekében, a szükségleteknek megfelelően, a **beszédkedvet ösztönző, és megfelelő anyanyelvi fejlesztő játéktípusok beépítése,** a gyermekek egyéni fejlesztési tervébe, az adott területen, illetve, más területekre való hatása által, komplexen. (a terv, tartalmi, módszer és eszközbeli fejlesztése)
- A nevelő-munkaközösség **által használt belső játékgyűjtemények,** és **szakmai, módszertani anyagok belső,** a nevelésben való széleskörű felhasználása, az **integrálási, komplexitási lehetőségek fokozása.**
- Játékos, anyanyelvi-kommunikációs nevelés, verssel-mesével-bábbal-dramatizálással megvalósítása. Az óvodai tevékenységformák komplexitástényezőjeként, valamennyi tevékenységforma gazdagítása, az anyanyelvi és kommunikációs nevelés tartalmaival.
- **Könyvszerető - és könyvnézegető - könyvbarát szemléletű gyermekek nevelése.** A saját, gyermekcsoportban, a könyvszekrények, polcok, működtetésével és a tematikus könyvtárlátogatások, foglalkozások során, „jó szokássá”, értékke alakítani, a könyvekben való kalandozást - mellyel, az olvasóvá válás is megalapozható, és a média, beszédgátló szerepe, hatása is csökkenthető.

Mindezekhez, elengedhetetlen a tudatos pedagógiai fejlesztő tevékenységünk.

Fő elvként fogalmazzuk meg: hogy minden egyes gyermeket, a lehetőségeihez és képességeihez

mérten, maximálisan fejlesztünk. Ebből következik **a differenciált egyéni fejlesztés elve**.

Nevelőmunkánk folyamán **egyéni bánásmódot alkalmazunk**, a nyelvileg hátrányos helyzetű és a nyelvileg kiemelkedően fejlett gyermekeknél. A kiemelkedő és tehetséges gyermek beszédfejlettsége, vagy éppen annak az elmaradása a gyermek beszédkedvén, aktív és passzív szókincsasználatában, valamint a tiszta artikuláción keresztül figyelhető meg leginkább.

További elveink:

- Pozitívumokra való támaszkodás elve
- Nevelési ráhatások egységének elve
- Szeretet, tisztelet, megbecsülés, bizalom, elfogadás elve.
- Türelmesség elve.
- Gyermekek és közösség központúság elve.
- Gyermekek nevelésébe, fejlesztésébe vetett hit, alázatosság elve.
- Játékosság komplexitás elve.
- Fokozatosság elve.

Kiemelt fontosságú az óvodapedagógusok pozitív attitűdje, melyet, a gyermek maximális elfogadása jellemez. Feladatunk, hogy megfelelő számú lehetőséget teremtsünk a gyakorlásra, a hibázás lehetőségét fenntartjuk, és **kommunikációnkban a megerősítő, pozitív tulajdonságok kiemelésével történő, megerősítést alkalmazunk**.

Mottónk:

„Neveljünk mesével” - „A mese az anyanyelv zenéje és észjárása. Beszédnevelő, énerősítő és a személyiséget összerendező hatása felbecsülhetetlen.”

Zilahi Józsefné: A játék és a mese, nevelő hatása.

„A mese, nevelő hatása mélyen átjárja, áthatja, a gyerekek személyiséget. A mese a csend szigete. Szórakoztat, segít az egymásra hangolódás folyamatában.

A társas kapcsolatok, az „én” és a „másik” első nagy élményei közzé tartozik.

„A mesebeszéddel, a gyerekekkel közös jelrendszerrel, nagyon fontos dolgokat tudunk közvetíteni. A mese, tanít, az emberi együttélés törvényeire is.”

Ezeket a gondolatokat szem előtt tartva tervezzük meg nevelő munkánkat, céljainkat és feladatainkat, munkaközösségünkben. A mese szerepe, tanító jellege sokoldalúan használható a nevelő-fejlesztő, sőt a tanulási képességet fejlesztő tevékenységeink folyamán, és a különböző tevékenységformákban is megjelenik integrálási, illetve motivációs eszközként, elemként. Módszereinket, eszközeinket aszerint választjuk meg, hogy ezek a célok maximálisan megvalósuljanak.

A gyermekek lelkében nagyon fontos a mese és a meseszimbólum, amelyek beépülnek a gyermekek lelki fejlődésébe is, ezért évente több mesét dramatizálunk. Ezek az alkalmak, a jó közösségi érzésen túl, a gyermekek szerepvállalását is elősegítik, egy jó hangulatú előadás után, **megnő a gyermekek dramatizálási igénye, kedve.**

A mese – és irodalom központú óvodai nevelésünkben, kommunikációs és anyanyelvi játékokat is kezdeményezünk. Felhasználjuk a drámapedagógiai elemeket (bábozás, zenélés, tánc, pantomim-mimetikus elemek).

Munkaközösségünk célkitűzései között, kiemelt szakmai figyelmet fordítunk, az óvodai nyelvi, kommunikációs területek fejlesztésére, melyhez a gyermekek életkora szerinti, fejlesztési területekre bontott feladatokat, és a megvalósításhoz, példaötleteket, játékokat tartalmazó gyűjteményt használunk. Mindhárom óvodánkban, egyformán használjuk ezeket a segédanyagokat és gyűjteményeket az anyanyelvi nevelés, éves, féléves nevelési és a heti terv, releváns tervezésénél is. A főbb területek, megegyeznek az anyanyelvi nevelés fejezetben foglaltak szerinti felosztással. A munkaközösségünk kiemelten foglalkozik az alábbi területekkel:

Beszédművelés

- légzéstechnikai gyakorlatok
- artikulációs, beszédgimnasztikai gyakorlatok
- hangerőváltási gyakorlatok
- gyorsasági gyakorlatok
- időtartam gyakorlatok
- a belső hallást fejlesztő gyakorlatok
- fonémahallást fejlesztő gyakorlatok
- a differenciált belső hallást fejlesztő gyakorlatok – beszédhang helyének, időtartamának, megkülönböztetése, jelölése, kódolása.

Beszédfejlesztés, kommunikáció:

A természetes, spontán, folyamatos beszédprodukció jellegzetességeinek megfigyelése, különböző beszédstratégiák kipróbálása, a beszéd egyediségének, díszítő elemeinek játékos fejlesztése.

- bemutatkozás; köszönés felnőtteknek, gyerekeknek; megszólítás
- szándék nyilvánítás-kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés, véleménynyilvánítás stb.

Szókincsfejlesztés- szógrammatikai játékok, szótag-játékok, a szó hallott, kimondott formája és a jelentés tartalom összefüggései, torzulásai, azonosulásai.

Beszédkedv-beszédképesség fejlesztése

Arra törekszünk, hogy a játékok tematikai háttere, a motivációs közege, a gyermekek számára érdekes legyen, és lehetőleg saját készítésű eszközökkel, illetve a figyelmet megragadó tárgyakhoz, a heti terv fő céljához is komplexen illeszkedjen. Ennek érdekében pld: egy-egy játékekezdeményezést, ***a gyermekek szabadjátékához is könnyen kapcsolva, szerep, szituációs, szimulációs környezetben is játsszuk őket,*** mely során, intenzíven fejlesztjük ***a fantázia, a képzelet készséget-képességet,*** a játékok motivációjaként elképzelt, odaképzelt szituáció, helyszín megteremtésében, pld: varázserdőben, a csiszicsoszi köveken csúszkálva... stb., és a megteremtett „anyanyelvi problémahelyzet” feladat megoldásához, az összetett, és problémamegoldó gondolkodásukat is. Pld: .... egy kapuhoz érve, a kapu kifelé nyitása, 2 db. a „ma”varázsszóval kezdődő szóval nyitódik, és becsukódni csak a „pa” (szótaggal) varázsszóval kezdődő szóval lehet, amíg a varázsidő (óvodapedagógus csengőszója) le nem telik. stb.

A prozódiai elemek, szupraszegmentumok szerepe a kommunikációban: beszéddallam, hanglejtés, ritmus, tempó, szünet, hangmagasság, hangerő, hangsúly, hangszínezet. Ezeket a játékokat, anyanyelvi játékos gyakorlatokban, általában más anyanyelvi területtel kombinálva, mesei kerettörténetben játsszuk.

Elbeszélés, leírás készítés élmény, illetve kép alapján; emberek, állatok, növények leírása; személyes adatok, tulajdonságok; meseszereplők, tárgyak tulajdonságai stb. alapján.

Képolvasás: képsorozatokról, képekről, montázképekről

Mondatfűző-szövegalkotó játékok- mondatfajták játéka (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó)

Beszédfelismerés, egyszerre beszélés, modalitás érzékelte stb.

Mesebarangolás: minden hónapban, az adott csoport életkorának és a témának megfelelően választunk további, mesehallgatásra, mesekönyv nézegetésre könyveket, amelyeket megkülönböztetett „*Mese-polcon*”, a gyermekek számára figyelemfelhívó helyre helyezünk, ezzel is segítve, az érdeklődésük felkeltését, az újdonságok iránt, főként a mese illusztrációk, rajzok, képek felé. A gyermekek maguk is elhozhatják saját, kedvenc mesekönyvüket, aktuális mese-vagy vers élményüket, így szabadon megoszthatják a többiekkel, ***és a mesekuckóban, meseszigeten, a nap folyamán, mindig van egy kis csapat gyermek, akik ezzel foglalatoskodva, kötetlenül beszélgetnek.*** A mese – és verskötetek, albumok mellett többször, az adott környezeti témákkal kapcsolatos könyvek is ide kerülnek, melyek, ***szintén jó lehetőséget adnak a párbeszédre, a kölcsönös egymásra figyelő, egymást meghallgató kommunikációs közeg működtetésére.***

A könyvek fajtáival ismerkedés során, ismereteket szerezhetnek a könyvek formai változatairól, egészen a leporellóktól, a színes, képes könyveken át, a régi korok ábrázolásainak, könyvfedeleinek megismerésén túl, a több dimenziós, térbeli könyveken át, az okos könyvekig, e-bookokig. stb.

A könyvkészítés, a ragasztás-alkotás minden nagyobb gyermeket foglalkoztató tevékenység, így csoportjainkban gyakran készítünk ***mese-leveleket- rajzos-piktogramokkal.*** A mese –kártyák és eszközök által, számtalan anyanyelvi, kommunikációs fejlesztő játéktartalmat beintegrálhatunk a tevékenységeinkbe.

A meseládikó, mesekosár tárgyai és az óvodapedagógus által készített tematikus- fejlesztéshez használt képkártyái, piktogramjai, szintén a lehetőségek tárházát teremti meg az anyanyelvi játékok, beszéd-és kommunikációs készséget fejlesztő játékok, különálló, vagy más tevékenységi formával történő, komplex megvalósítására.

Mesebefejezés – mese”írás”; meseszövs; mesegondolat; mesekívánó; mesetárgy-érzelemkifejező, kitaláló; igaz-hamis-vicces mesebefejezések stb.

Illem: kommunikációs, metakommunikációs panelek gyakorlása, a népi, népmesei szófordulatoktól, napjaink megfogalmazásáig.

Pld: érintkezési kultúra: megszólítás, kérdés-válaszok, felszólítás, étkezés-kínálás stb.

Helyzetkommunikációs játékok: ***mesei élményen, valós időrendi tevékenységet ábrázoló képek; vagy mesekártyák alapján: szabad asszociációval.***

„Ki lehetek?” „Honnan jöhettek?” Játékokban, önállóan, vagy társsal eljátszott cselekvésemhez, mások által kitalált narráció, vagy utólagos történetfűzés, leírás.

Illetve, elmesélés, vagy szókincs gyűjtemény által, - barkóba szerű, titkos kitalálás után,- kommunikációba lépéssel, rávezető gondolatkapcsolattal, helyzetirányítás. stb.

A **„Mesék szárnyán”** teamfeladatként, az óvodánk óvodapedagógusaival, pedagógiai munkánkat segítő munkatársainkkal, közösen tervezzük meg a nevelési évben, általunk előadni kívánt mesét, és az előadás teljes megvalósításának módját.

Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a velünk szívesen szereplő (tehetséges) gyermekeket is bevonjuk az előadásainkba, a közös készülődésbe, hátterek, dekorációk készítésébe.

A bátoratlanabb, zárkózottabb gyermekek tevékenységbe való bevonása fokozatosan történik meg. Eszközként szívesen használjuk a bábok adta lehetőséget arra, hogy a gyermek megnyíljon

felénk és a világ felé.

A beszédhibás gyermekeket is biztatjuk a nyílt kommunikációra, együttműködünk a logopédus és fejlesztő kollégákkal is. A dadogó gyermekek számára sokszor jó lehetőség a kisebb, de számukra fontos szerepek eljátszása, melyben, a szerep, a báb mögé bújva, a beszédakadályoztatás, pszichés szorongás is nagy mértékben tudnak oldódni.

Fontosnak tartjuk a szülőkkel való kommunikációs lehetőségek kiterjesztését, ezért családi ***tevékenységi napokat, nyílt napokat is szervezünk,*** amikor, jó alkalom nyílik a kötetlen beszélgetésre. Emellett a „nyitott óvoda” szemléletet kívánjuk érvényesíteni, mely által, a gyermekek érdekeit, igényeit és a legközvetlenebb partnereink (család) igényeit, szükségleteit kívánjuk megismerni, kielégíteni. ***Hangsúlyt fektetünk az „együtt nevelés” fontosságára, melyet csak nyílt és őszinte kommunikációval érhetünk el.*** Szeretnénk elérni, hogy a mindennapi odafigyelő kommunikáció beépüljön a családok életébe, ezért szülői értekezleteken is felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetés fontosságára.

Események, melyek lehetőséget teremtenek az egymás megismerésére, együttműködésre:

- ***Őszi szüreti karnevál***
- ***Tök jó napok” – családi tök szépségverseny*** - lámpás felvonulás.
- „Ünnepre hangolódó” - az advent időszakát körülölelő délelőttök, közös gyertyagyújtás, éneklés, verselés.
- ***Családokkal közös Adventi – ünnepköszöntő - teadélután.***
- ***Gyermekek és/vagy óvodapedagógusok mesedramatizálása családoknak.***
- ***Nyílt-napok,*** kisebbeknél, közös alkotó (játsszó) délelőttök, délutánok.
- ***Föld és víz napi, tevékenységi napok – Festészet napi kiállítás***
- ***Sportnap és egészségnapok*** (nem minden évben nyitott, de szülői közreműködéssel megvalósuló)
- ***Anyák napja***
- ***Apák napja***
- ***Családi napok - Gyermekfesztivál***

Produktumaink:

- Mesekönyvek-mesetár / állandó – és alkalmi könyvgyűjtések
- Anyanyelvi nevelés – és fejlesztés gyűjtemények és játékörtelemek
- Paravánok, bábok (kesztyű, fakanál-bábok stb. leltár szerint is)
- Jelmezek
- Szakirodalom gyűjtemény. Fontosabb linkek weboldalak gyűjteménye.
- Szakkönyvek, mesekönyvek, szöveggyűjtemények.
- Forgatókönyvek-Mesedramatizációhoz - Dramatikus játékokhoz
- Mesepárna –interaktív meseillusztráció; óvodapedagógusok és gyermekekkel közösen létrehozott meshátterek, forgó színpadok, díszletek

Kiemelt téma hetek és napok

Szinte minden hónapban megszervezésre kerülnek, az aktualitásoktól függően – az éves munkatervben foglaltaknak megfelelően, - a téma-tevékenység napok, témahetek, melyek a munkaközösségi kiemelt feladatainkhoz is kötődően, az anyanyelv, a magyar nyelv - és

kultúránkhoz, a verselés és meséléshez kapcsolódó jeles napok.

Ezek az alkalmak széleskörű lehetőséget teremtenek, óvodánk sajátos, különleges célkitűzéseinek gazdagításához és a pedagógiai programunk szerinti alapvetés által történő: tevékenykedve, megtapasztalva, közösségben és egyénileg, játékok által, felfedezni a világot. Az alábbi tém napok még csak rövid ideje, folyamatosan bevezetve, és átvezetve a munkaközösségekbe, két éve működnek, de elkötelezetten szeretnénk hagyományossá tenni tevékenységeinket, hogy minden évben, az értékeket megtartva, de a terület és téma világában további felfedezésekre ösztönözve a gyermekeket és a szülőket, új közös élményeket élhessünk meg.

Szeptember:

- Anyanyelvi program indítása
- **A magyar népmese napja-kiemelt témanap** (szeptember 30.)
Benedek Elek születésnapján, szeptember 30. – án ünnepeljük. Elsősorban a magyar népmesék, meseösvényén, és Benedek Elek apó mesekövein sétálva, szemezgetünk a gyerekekkel a mesék kincses tárából, de évenként eltérően, egy-egy más nemzet népmeséivel is megismerkedhetünk. Nagyon változatos módon, évről-évre megújuló tartalommal és módszerrel, ***a felnőttek-és gyerekek együtt mesélünk***, és a ***mesevonatban utazva csoportjaink között***, egy-egy ***meseállomás játékos feladatait megoldva***, részt vehetünk ***a mesesziget meseelőadásán*** nézőként, vagy közös alkotóként.

Október:

- **„Lapozgató” -Országos könyvtár nap** (október 05.)
A Méliusz Juhász Péter Könyvtár és fiókkönyvtáraiba való látogatások, és a könyvtár foglalkozási alkalmakon keresztül valósítjuk meg. Nevelési évenként változtatjuk-a könyvtárak kínálatának is megfelelően- a tematikai területeket. Kapcsolódhat zenei könyvtárlátogatáshoz is, a Zene világnapja alkalmából, vagy az Állatok világnapjához is, de megvalósulhat, egy-egy mesekönyv író, vagy illusztrátor, vagy mesefajta, illetve korszakok megismeréséhez köthetően is.

November:

- **A magyar nyelv napja:** „Nyelv-ész-kedő” – témanap, vagy témahét (november 13.)
A gyermekek életkorához igazítottan, a három gyermekcsoport differenciált, a számukra megfelelő „anyanyelvi-és verselés-mesélés komplex játékos tevékenységekben” birtokba veszik az óvodát és a nyelvi játékokból, már a kicsik számára is ismerős, Manócska barátaiaként, kalandos utakon indulnak el megkeresni őt. A feladatokban a gyerekeknek segítve, reggel és délután a szülők is közreműködhetnek, segíthetnek. A vidám kalandokban segítő talizmánokat és tárgyakat kapnak a csoportok, melyek a további anyanyelvi játékokban a motivációt és a folyamatosságot is szolgálják. Sok-sok verssel, dallal és érzelmeiket fejlesztő mesékkel is gazdagítjuk az élménytapasztalásaikat, a tanulási tevékenységben központi szerepet kap, az érzelmi intelligencia fejlesztése is, a mimetikus zenés, érzelemközpontú játékok.
A szülőknek szóló felhívásokkal és információkkal, cikkekkel, felhívjuk a figyelmet a magyar nyelv hivatalos életkorára, a nemzeti értékünk szerinti, mesekincs és élő szóval mesélés fontosságára. A gyermekekkel töltött értékes, minőségi kommunikációs, „napi

elmesélős” idő szerepének pótolhatatlanságára.

Január:

- **A magyar kultúra napja**-Témanap (január 22.)

Kölcsey Ferenc ezen a napon fejezte be a Himnusz kéziratát.

A gyermekekkel meghallgatjuk a Himnusz, a nagyobbakkal vers formában is. Beszélgetünk a magyar nemzeti kincseinkről, a szimbólumokról és ereklyékről, jelképekről, a dicsőséget szerzett nagyjainkról, őseinkről, a kulturális örökségünkről. A Hungarikumok, a magyar és városi értéktárunk megismerése.

Ovi-színházzal, meghívott vendégekkel, magyar népzenevel, saját néptánc csoportosaink fergeteges táncházával, népi kézműves tevékenységekkel és alkotó kreatívságokkal hívjuk fel a gyermekek figyelmét a magyar kultúra sokféle ágára: színház-zene-tánc-sport-irodalom-kézművesség-alkotóművészet-egészséggasztronómia stb.

Az alkalmakhoz, lehetőségeinkhez mérten, óvodán kívüli programot is csatlakoztatunk: múzeumok, Tímárház, stb.

Február:

- **Könyvajándékozás napja-Tevékenység nap** (február 14.)

Komplex művészetekkel – zenével, táncsal, ábrázoló tevékenységgel – megzenésített kedvenc verseinkből, saját készítésű minikönyv készítése, rajzokkal, ragasztásokkal.

Kedvenc meséink –szavazással. Az eredmény után, vidám, képes lista-ajánló közzététele.

Mesekönyv-kínáló, mesefa

Téli tematikus könyvkuckó-meghitt milliőben, könyvek nézegetése és meghívott vendégeink által könyvajánló, könyvbemutató szervezése.

Április:

- **Gyermekkönyvek nemzetközi napja** (április 02.)

Hans Christian Andersen, dán meseíró születésnapjához kötődik. Jellegzetes magyar vonatkozása a nemzetközi napnak, hogy Csukás István magyar író, is ezen a napon született. Így változatos módon, könyvtárlátogatással, és Csukás István meséinek hallgatása, diavetítón való megnézése és a kedvenc mesepillanatok, egyéni módon, rajzos, vizuális, vagy rímfaragó-megzenésített versike által is megörökíthetnek. A gyermek világirodalom meséiből szemezgetve, meseelőadással is kedveskedünk a gyerekeknek.

Ez a nap a meseírás napja is, ezért a meseszöveg, mesefilm készítés, leporelló összeállítással és más mese – és történet „kigondolásával” „megírásával” megrajzolásával is együtt ünnepelnek csoportjaink és a szülők.

- **A magyar költészet napja-városi szavalóverseny** (április 11.)

József Attila születésnapja, mely egyben a csodálatos magyar versek és költészet napja is. Óvodánkban a „**Tavaszt rikkant a rigó**” címmel kerül megszervezésre a városi szavalóverseny, melyre, nagy örömünkre, minden évben, sokan ellátogatnak óvodánkba, kicsik és szüleik, és más óvodák, óvodapedagógusai. A tematikai meghatározottságon, apróbb változtatásokat téve, bővítjük a lehetőségeket, vagy éppen apróbb kötöttségeket teszünk, de a célunk, hogy sok szép, és kedves, vidám és gyermekközeli verset hozzanak a nagy meseévkönyvünkbe a gyerekek.

A lélek kertésze a vers. Minél több és szebb lélek-virágot ültetünk gyermekeink szívébe,

annál kiműveltebbek lesznek érzelmeik, gondolataik és egy életre szóló megalapozottságot kapnak, még sok, új, örömteli versélményhez.

Egész óvodánkban, ezen a héten a legszebb versekből, legkedvesebb magyar költőktől idézzük fel, mondogatjuk a versikéket és a szülők számára is nyitottan és interaktív módon, akár országos rendezvényekhez, felhívásokhoz is kapcsolódva, kedvenc verseinkbe öltöztetjük óvodánkat kívül, belül, a kerítéseken *és a bokrokon is vers terem, és jóhangulatú játékokkal, felhívásokkal hívjuk vers-szüretelni a szülőket is.*

Debrecen 2025.06.18.

Záradék

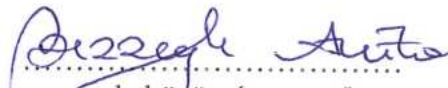
A Liget Óvoda Pedagógiai Programját készítette az óvoda igazgatója.

Debrecen, 2025.06.18.

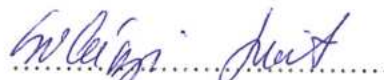

A Pedagógiai Programot a Liget Óvoda szakmai munkaközösségei véleményezték, azt a fenntartónak jóváhagyásra javasolják.

Debrecen, 2025.07.07.

munkaközösség-vezető

munkaközösség-vezető

munkaközösség-vezető

A Pedagógiai Programot a Liget Óvoda nevelőtestülete véleményezte, azt a fenntartónak jóváhagyásra javasolja.

Debrecen, 2025.06.20.

a nevelőtestület nevében
igazgató

A Pedagógiai Programot a Liget Óvoda Intézményi Szülői Munkaközössége véleményezte, azt a fenntartónak jóváhagyásra javasolják.

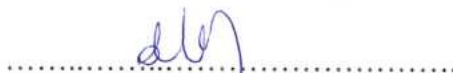
Debrecen, 2025.07.08.

a Szülői Munkaközösség nevében
Liget Óvoda (székhely)

a Szülői Munkaközösség nevében
Liget Óvoda Babits Mihály Utcai Telephelye

a Szülői Munkaközösség nevében
Liget Óvoda Tessedik Sámuel Utcai Telephelye

A fenntartó nevében jóváhagyta: .....

Debrecen, 2025.